ORFEU

CRIZA

SUPLIMENT DE LITERATURĂ
ȘTIINȚIFICO – FANTASTICĂ

EDITAT DE TEATRUL LIRIC CRAIOVA

Omul și Mediul

„Oameni apărați-vă planeta !"

Un strigăt. O chemare. Un îndemn. Pămîntul trebuie apărat Nu de invazii extraterestre, de monștri veniți din alte galaxii, ci de noi, înșine. Pare un paradox, dar tocmai oamenii sînt aceia care, prin neglijență, răutate, necunoaștere, sau fugă după profit, distrug specii rare, animale, plante, copaci... Dar nu numai atît : seceta, suprapopularea, șomajul, războaiele, armele de tot felul, miile de tone de exploziv convențional, neconvențional, rachete, gloanțe, pot șterge de pe fața pămîntului nu numai flora, fauna, pot ucide — și asta într-un timp extrem de scurt, — tot ceea ce Homo Sapiens a creat pînă azi. Și nu numai atît : Poate pieri el însuși...

Am ales ca titlu generic al acestui număr „Omul și mediul". Nu este un număr ecologist așa cum ar părea la prima vedere. Nu ne raliem acelora care, văd, în fiecare pas spre progres un dezastru natural. Zăgăzuim apele pentru a produce energie, nu pentru a omorî peștii din rîuri. Nu putem produce cip-uri într-o peșteră și nu putem zbura spre stele numai cu gîndul... Dar nici nu putem rămîne nepăsători atunci cînd existența ne este amenințată de propriile noastre descoperiri folosite irațional.

În Picnic la marginea drumului, *ultima replică a călăuzei, acel ciudat personaj strugațkian, într-un moment de revelație, este „fericire pentru toți, pe gratis (...) ! Obținută aproape cu prețul sacrificiului, este dăruită tuturor într-o gest de superb altruism.*

Putem obține fericirea fără sacrificii. Gîndind logic. Rațional. Uman.

Cele cîteva exemple de mai jos, nu sînt pilule SF. *Ele ilustrează preocupări, încercări, experiențe, menite să găsească noi soluții pentru ca OMUL, în simbioză cu MEDIUL, să poată trăi fără ca umbre de orice fel să-i întunece existența...*

CEA MAI BĂTRÎNĂ HARTĂ GEOLOGICĂ

Toledo : Cea mai în vîrstă (probabil) hartă geologică, păstrată pînă azi este originară din Egipt. Întocmită pe la 1150 î.e.n. în timpul domniei faraonului Ramses IV, a fost comparată acum cu realitatea din teren de către doi geologi ai Universității americane din Toledo.

Pe papirusul păstrat în muzeul din Torino, este desenat cursul secat al unui rîu printre munții dintr-o zonă de la est de Nil. Structurile topografice — conform părerii geologilor — se pot identifica și astăzi încă. Pentru interpretarea cu hartă geologică pledează culorile așternute pe desen, ca : roz, brun, negru și alb, prin care se diferențiază, de exemplu, net rocile sedimentare de granituri.

Pe papirus sînt înfățișate, de asemenea, mine și cariere de piatră.

FARMACOPEEA ABORIGENILOR

Melbourne : Muncind timp de trei ani, o echipă de farmaciști australieni au reușit să revigoreze parțial bătrîna știință a tămăduirii aparținînd populației băștinașe. Anul trecut s-a editat la Melbourne o farmacopee „Medicina tradițională bush". Punctul de plecare al acestei inițiative a fost o zicală a aborigenilor, a căror istorie începe cu 40 000 ani în urmă : împotriva fiecărei boli crește o plantă (de leac). Aceste rețete ale aborigenirolr, redate acum pentru prima oară în scris, fuseseră de mult uitate sau tăinuite de bătrînii triburilor. Aborigenii își transmiteau rețetele în cîntece și dansuri. Cartea enumeră mai mult de 100 plante viermi, gîndaci și alte insecte folosite ca medicamente, clarificînd și compoziția chimică.

BACTERII DEPOLUANTE

Bacterii care vor curăța pămîntul poluat cu uleiuri., kerosină, benzină și fenol urmează să contribuie în viitor la protecția mediului ambiant în R.F.G. La finele anului trecut și-a început activitatea primul asemenea centru de depoluare biologică la Buckenburg (Saxonia Inferioară). În patru „răzoare" cu suprafață totală de 2 000 mp, microorganisme special cultivate transformă chimic substanțele organice nocive și apoi mor. În urma lor rămîne biomasă mineralizată, naturală. O împovărare a mediului înconjurător cu posibile emisii de aer viciat nu a fost observată.

BROASCA ȚESTOASH PIELOASĂ (LUTHUL) AMENINȚATĂ CU PIEIREA

Observarea broaștelor țestoase pieloase (Demochelis Coriacea) cînd își depun ouăle pe plaja de la Mantau Abang constituie o tracție statornică pentru turiștii din peninsula Malaysia. Dintre miile de broaște țestoase din diverse specii care din mai pînă în septembrie urcă pentru cîteva ore din Marea Chinei de Sud pe țărmul Coastei de Est a Malaysiei, luthul a preferat, de cînd lumea, numai fîșia lată de 20 km de la Rontan Abang la sud de Kuala Terengganu. Așa cum făcea cunoscut recent Tan Sri Khirjahari, președintele „Wardmide Fund for Nature Malaysia", aceste viețuitoare care ating greutatea de pînă la 1 000 kg. înoată mii de kilometri din Oceanul Pacific și Oceanul Indian pînă la locurile de clocit ancestrale și ajung nu rareori la vîrsta de un mileniu, sînt pîndite de extincție. Pînă acum cîteva decenii, acești uriași veneau cu miile ; în anii trecuți au fost observați doar cîteva sute. Poluarea mărilor și pescuitul cu năvodul sînt evidențiate ca motive ale reducerii numărului lor. În afară de asta, pe piața indigenă ouăle de broască țestoasă sînt considerate ca și pînă acum o delicatesă...

Pescăriile de stat malaysiene împreună cu Universitatea agricolă au înființat în 1984 Centrul pentru cercetarea și creșterea broaștelor țestoase uriașe. În fiecare an se colectează mii de ouă, iar mai tîrziu sînt eliberate în mare exemplare de patru pînă la șapte luni. Ce-i drept, s-a aflat între timp despre șansele de supraviețuire reduse ale acestor animale.

Tan Sri Khirjahari regretă că se face prea puțin pentru vietățile amenințate. Autoritățile malaysiene n-au înființat nici pînă acum o rezervație pentru broaștele țestoase pieloase.

FURNICARE

Tartu : O rezervație pentru furnicare s-a amenajat un departe de orașul sovietic Tartu (R.S.S Estonă). Numeroase în zonă, aceste construcții ale furnicilor pot avea apreciabila înălțime de 1,5 m. Unele din ele au vîrsta considerabilă de 150 ani. Furnicile s-au confirmat ca ajutoare biologice de nădejde în combaterea dăunătorilor pădurii.

PĂDURICEA DE PLOPI CURĂȚĂ APELE REZIDUALE

Viena : În comuna Walsee an der Donau situată aproape de orașul Linz s-au obținut rezultate pozitive surprinzătoare în privința decantării apelor reziduale cu ajutorul arboretului de plopi. Cercetări ale experților Institutului pentru fiziologia plantelor a Universității din Viena au confirmat recent funcționarea procesului de decantare. Comuna a construit un canal pentru ape reziduale acum 20 ani, dar datorită unor dificultăți financiare a condus apele reziduale predecantate doar mecanic într-un crîng de plopi cu suprafața de circa 1,5 ha. După ani de zile s-a observat nu numai că plopii se dezvoltă bine, dar și dispariția poluării olfactive. Institutul va examina acum funcționarea filtrului natural în cadrul unui proiect de cercetare dimensionat pe cinci ani.

SEIFUL PLANTELOR

Oslo : Pentru a păstra generațiilor viitoare o parte din flora muribundă, specialiștii scandinavi au înființat un depozit neobișnuit, pe o insulă din arhipelagul Spitsbergen. Este amplasat într-un puț. Semințele a peste 10 000 plante sînt păstrate la temperatura de —37°C, în fiole de sticlă închise, introduse într-un container de oțel. Această procedură favorizează sterilitatea și exclude influențele atmosferice.

O LUME ÎN MINIATURĂ SUB STICLĂ

În pustiul Arizonei, unde se construiește un terariu supradimensionat, este pregătit marele experiment „Biosfera II".

Un texan al cărui hobby constă în așazise proiecte ecologice, a avut ideea de-a iniția un experiment unic în felul său pînă acum. A angajat arhitecți și oameni de știință, a găsit și alți parteneri interesați cum ar fi „Matine System Laboratong" al Institutului Smithsonian, Facultatea mediului ambiant a Universității Arizona și cîteva grădini botanice. Toți s-au asociat și s-au lăsat captivați, de ideea acestui experiment de mare anvergură.

După ce-a fost pregătit cîțiva ani, odată definitivat teoretic, experimentul „Biosfera II" se realizează rapid. Astfel, la finele anului trecut a început într-un ranch din Arizona, pe o suprafață de 10 000 mp edificarea unei „sere" înalte de 25 m. Acest fragment de lume înconjurat de sticlă urmează a fi definitivat în anul curent și va fi alcătuit din trei complexe legate între ele.

Cei opt oameni de știință care în cursul anului 1990 se vor instala în această „stație de izolare ecologică", vor sta în așazisul turn-locuință. În afară de locuințe, acolo se mai găsesc și spații comune, laboratoare, o bibliotecă și computerul. Alături se află și complexul agricol. Este alcătuit din două aripi. Într-una din ele se găsesc, în afară de bazinele pentru pește, compartimentele rezervate caprelor și găinilor. Acestea vor asigura laptele, ouăle și carnea. Cealaltă aripă este destinată cultivării cerealelor, fructelor, legumelor și nutreturilor pentru animalele de casă. Din aceste două complexe se ajunge la al treilea. El se împarte în cinci zone. Cînd intri, te găsești în fața „oceanului". Acest noian de apă în miniatură este conținut de un rezervor adînc de 10 m cu lungimea de 30 m și lățimea de 14 m avînd deci volumul de circa 4 000 mc apă marină. Un generator de construcție specială produce valuri. Ele deferlează din timp în timp pe țărmul din dreapta ; astfel încît, practic generează în spatele lui o centură de teren mlăștinos și fertil. Peisajul este întregit de o deltă căreia i se adaugă lunca unui pîrîu. Alături se află un deșert de nisip. Părăsindu-l și plecînd prin savană, pe lîngă ocean se ajunge în partea stîngă a ecosistemului artificial, unde se găsește o mică pădure tropicală. Aici, urmează chiar să plouă. Ploaia va alimenta un pîrîu, ce va curge prin savană, luncă și deltă, ajungînd la ocean. Energia solară face ca la suprafața oceanului să aibă loc evaporarea apei, vaporii rezultați astfel sînt antrenați împreună cu aerul cald și se vor condensa pe marile serpentine de răcire aflate deasupra pădurii tropicale, unde să cadă iarăși ca ploaie. Astfel are loc un veritabil circuit al apei în natură.

Un alt sistem va avea grijă ca după dotarea inițială, stațiunea experimentală ecologică să depindă cît mai puțin de aprovizionări ulteriodare din texterior. Apa și ozonul, închise la începutul experimentului, vor fi permanent circulate, filtrate biologic și curățate. Bioxidul de carbon expirat de oameni și animale este necesar metabolismului plantelor și algelor. La rîndu-le, acestea vor furniza oxigenul primenind atmosfera „uriașului terariu". Urina echipajului va fi reciclată, transformîndu-se iar în apă potabilă, iar celelalte fecale vor servi ca îngrășăminte pentru plante și alge asigurînd și „hrana" bacteriilor care în rezervoare și ocean dau posibilitatea creșterii peștilor.

Mica biosferă ar urma să cuprindă 3 000 de specii animale și vegetale din care cele mai importante sînt considerate a fi bacteriile din apă și pămînt. Va trebui ca ele să prelucreze toate reziduurile și impuritățile. Fiindcă nu poate fi exclus ca alte bacterii și vietăți să pătrundă în lumea artificială, întregul complex stă pe plăci de oțel inoxidabil. Și în alte privințe, condițiile sînt similare cu cele din viitoarele ecosisteme, ca : stații orbitale, stații selenare și mai tîrziu stații marțiene. Ca în spațiul cosmic sau pe alte planete, energia — în cazul de față cea solară și informațiile sînt aduse din exterior. Din această cauză, telefoanele, aparatele de radio și televizoarele, etc. fac parte din dotarea locuințelor și locurilor de muncă. Echipajul va trebui să trăiască și să muncească în această lume izolată și urmează — dacă va reuși să reziste — să-și observe și propriul comportament în atare condiții.

Vor avea loc intervenții din exterior numai în cazul unor îmbolnăviri acute ori reparații urgente și lucrări de înlocuire. Astfel, experimentul vrea să ateste că un asemenea sistem permite existența și pe altă planetă. Putem aștepta cu interes rezultatele experimentului „Biosfera II". Numele acesta l-au dat „creatorii" precînd de la faptul că „Biosfera I" este pămîntul nostru natural.

G. WAHL, D. VASILESCU

ORION
— Supliment la caietul program editat de TEATRUL LIRIC CRAIOVA
Redactarea lucrării : MIHAI DUȚESCU, DRAGOȘ VASILESCU, VIOREL PÎRLIGRAS, CRISTINA DILOIU
Prezentarea grafică : VIOREL PÎRLIGRAS
Tehnoredactarea : DRAGOȘ VASILESCU, LAURENȚIU PAVELIU
efectuată pe un calculator „Cobra" după un program original „Orion" conceput de LIVIU CERCELARU
Fotografii : MIHAIL RAOUL PĂRAIANU
Îngrijirea lucrării : LAURENȚIU PAVELIU

CARNAVAL ÎN BABILON

Eram acum la discreţia Insectei şi ea ştia asta. Juca însă tradiţionalul ritual de capturare a victimei, ritual fără de care n-am fi putut vorbi de fiinţe inteligente. Am privit-o. Îşi făcea de lucru pe lîngă micul foc din faţa noastră. Probabil că ideea de foc se asocia în mintea mea cu ancestrala noţiune de frig, deoarece corpul îmi zvîcni de cîteva ori într-un frison scurt. Insecta sesiză faptul şi profită de împrejurare ca să mă strîngă în braţe.

— Ţi-e frig, iubitule?

Am evitat contactul ridicîndu-mă brusc, prefăcîndu-mă că mai arunc un vreasc pe foc. Insecta mă privi lung. Aş fi dat mult să ştiu ce gîndea în acele momente. De fapt n-avea importanţă, era probabil sigură că, odată cu venirea nopţii, avea să termine cu mine. Am zîmbit. Se pare că asta a intrigat-o. Pesemne că purtările mele o derutau, nu ştia sigur dacă sînt sau nu conştient de situaţia reală. În mod normal ar fi trebuit să fac pe naivul, dar jocul devenea mai interesant dacă dădeam cărţile pe faţă. Nu riscam nimic, nimic mai mult decît starea de fapt în care mă aflam. Şi apoi Insecta ştia că n-am unde fugi. De jur-împrejur se întindea pustiul monoton, fără nici o ascunzătoare, iar alergînd n-aveam nici o şansă — m-ar fi prins în cîteva secunde cu cele două perechi de picioare ale ei. Am privit-o cu coada ochiului. Îşi pieptăna părul lung şi blond, gînditoare.

— Spune-mi, Insecta..., am început. Tresări şi mă săgetă cu privirea. Acum nu mai mişca, dar îi ghiceam nervul interior fremătînd ca o pînză în vînt.

— ...E timpul să vorbim deschis, nu crezi?

O clipă am avut impresia că văd în spatele ochilor ei albaştri intrînd în funcţiune sisteme de alarmă generală. Mecanismul se pusese în funcţiune. Căuta, desigur, ipotetica armă ce-mi acoperea calmul cu care rostisem cuvintele. Se pieptănă mai departe, voind să pară indiferentă:

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, iubitule...

— E inutil să te mai ascunzi, Insecta. E ca şi cum ai vrea să fugi de tine însăţi. Ploaia de acid formic nu era o simplă ploaie, nu?

O clipă stătu în cumpănă. Voia întîi să se convingă dacă nu cumva, recunoscînd, situaţia s-ar schimba. Zîmbi apoi sigură de ea.

— Să ştii, Insecta, că am ştiut totul din prima clipă. Şi nu numai eu. Şi ceilalţi. Am ştiut din momentul coborîrii pe planetă. Te miră? Ploaia de acid formic trebuia numai să ne împrăştie. Fiecare dintre voi a devenit „ghidul" unuia dintre noi. Ştiu că sînteţi carnivore...

Mă privi întrebătoare. Mi-era lehamite să-i explic că, printre numeroasele schelete găsite în drum, se aflau şi resturile Piticului. Îi recunoscusem imediat fagreea cu feţele pictate din care cînta atît de frumos altădată. „Încetează, Piticule. În viaţă nu-i totul să cînţi. Există probleme vitale care..." „Care-ţi ocupă mai întîi stomacul, nu?" răspunsese el rîzînd. „Şi asta, Piticule." „Prostii, mi-o tăiase, nu-ţi dai seama nici tu, nici ceilalţi că adevărata raţiune de a exista este de a cunoaşte şi a iubi. Atît." „De a cunoaşte, Piticule, şi de a profita." „Este inuman." „E legea existenţei, Piticule. N-o să înţelegi niciodată, sîntem atît de diferiţi..." Încrederea, Piticule, asta te-a pierdut. Ai uitat că nu eşti un obiect pasiv în lumea, în universul acesta sălbatic ce goneşte neîntrerupt după hrană... O să-mi fie dor de cîntecele tale...

— Te gîndeşti la schelete? mieună încet, prudent, Insecta. Ploaia, ploaia de acid formic i-a omorît.

— Nu ţine, Insecta. Ploaia te poate omorî, descompune, dar nu te poate dezmembra. Le-am văzut cu ochii mei. Le fărămiţai înainte de a le mînca.

Insecta îşi deschise senzual buzele, îşi acoperi ochii albaştri cu genele-i lungi şi spuse cu cea mai caldă voce de care se simţea în stare:

— Eşti prea suspicios. S-a înserat. Vino să te culci. Oboseala îţi naşte gînduri întunecate.

A întins spre mine braţele fremătătoare, iar antenele desenează jocuri erotice, pline de promisiuni. Zîmbesc şi mă îndrept spre ea. Bănuieşte că ştiu că jocul erotic nu ascunde decît un ospăţ crud, dar e bucuria din urmă acordată mie, victimei. Eu, victima! Rîd încetişor, mă arunc cu patimă în braţele ei şi, înlănţuind-o la rîndu-mi cu cele opt ale mele, o învelesc într-o pînză fină pe ca re o secret instantaneu. Nu dau atenţie bîzîitului ei disperat. Îmi înfig colţii în trupul ei şi sorb cu nesaţ sîngele cald.

VIOREL PÎRLIGRAS

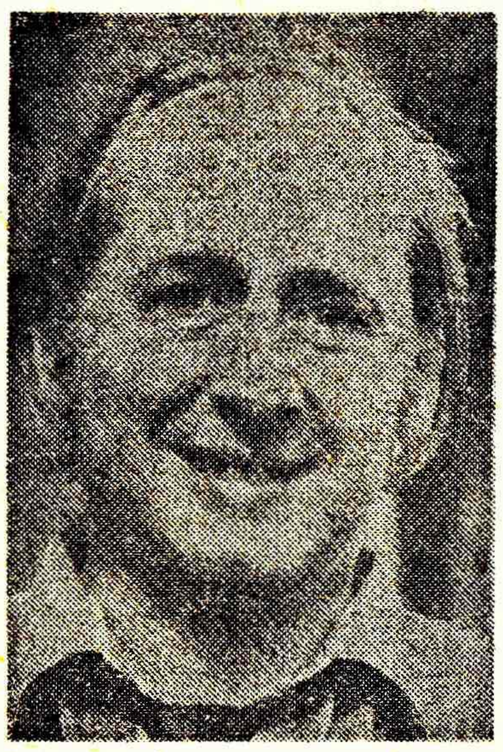

JAMES GRAHAM BALLARD

Scriitor englez, născut în China, la Shangahi, la 18 11 1930. In timpul copilăriei a fost deportat şi internat într-un lagăr japonez din Manciuria. După terminarea războiului, ajunge în Anglia în 1946, unde, după terminarea studiilor medii, urmează cursurile Facultăţii de medicină de la Cambridge. După terminarea acestora, a lucrat o perioadă în domeniul publicitar şi în cel cinematografic.

Debutul său literar are loc în anul 1956 ; în primii ani a fost un exponent al curentului New Worlds, Ballard făcînd parte din noul val englez. Romanele sale din această perioadă au ca temă dezastrele şi cataclismele de proporţii, dar, după anii '60, interesul său faţă de ele scade. Acum, temele romanelor sale se îndreaptă către noua psihologie a oamenilor din societatea tehnologică, scriitorul găsind mai multă ficţiune în realitate decît în SF-ul însuşi.

J.B. Ballard este considerat astăzi „unul dintre autorii cei mai semnificativi ai zilelor noastre", „poetul coreografiei lente a descompunerilor mintale".

Fiecare carte apărută îi consolidează lui Ballard imensul prestigiu de care se bucură, acesta culminînd cu Empire of The Sun (Imperiul Soarelui — 1987), transpus cinematografic de regizorul Steven Spielberg.

The Drowner World (Lumea scufundată — 1962) : **oraşele au fost înghiţite de oceane, transformate în mlaştini, iar deasupra acestora a apărut o luxuriantă junglă tropicală, ca în era terţială ; cîţiva supravieţuitori navighează spre pămînturile nordului, peste Londra scufundată, printre animale uriaşe şi reptile amfibii.**

The Crystal World (Lumea de cristal — 1966) : **copleşitoarea imagine a copacilor cristalizaţi, a frunzelor transformate în bijuterii, a păsărilor sculptate în cuarţ şi a oamenilor acoperiţi de pietre preţioase ; Pămîntul se pietrifică pentru Eternitate. O capodoperă a S.F-ului.**

Crash ! (1973) : **automobilul este ideal al exagerării instinctului de a gresiune, libidoului şi puterii. Ballard despre Crash ! : „este o metaforă extremă despre o situaţie extremă. Este un roman apocaliptic despre un apocalips de mîine sau dintr-un viitor apropiat. Căci principala mea grijă este de a scrie o ficţiune despre lumea de azi".**

Vermillion Sands (Nisipurile purpurii — 1971) : **antologie de povestiri despre care Ballard spune că este „o periferie exotică a peisajului meu mintal". La Vermillion Sands, staţiune balneară ciudată, se pot auzi florile muzicale şi sculpturile cîntătoare. Poeţii folosesc maşini de făcut poezii, pictorii folosesc pigmenţi cu care tablourile apar singure pe pînză, oamenii locuiesc în case construite mintal şi poartă haine din textile vii. Pe la Vermillion Sands trece meridianul visclor...**

Low-Flying Aircraft and Other Stories (Aparat de zbor la joasă înălţime şi alte povestiri — 1976) : **culegere de 9 povestiri dintre care Ultimul oraş este un mini-roman. La jumătatea secolului XXI, tehnologiile dure, marile industrii, întreprinderile gigantice, au decăzut ; oraşele sînt pustii, viaţa oamenilor a devenit mai sentimentală — viaţă vegetariană, trai pastoral, ecologie... Halloway, eroul principal, este fascinat de trecutul ale cărui ruine le contemplă chiar la uşa sa. Se hotărăşte să ajungă în New Yorkul pustiit. Ca să pornească din nou maşinile...**

V. P.

ORAŞUL ÎNCTIS
j.g. ballard

Discuţii la ora prînzului pe Strada 1 Milion :

„Îmi pare rău, aici sînt Milioanele de Vest. Dumneata cauţii 9775335 Est."

„Un dolar şi cinci piciorul cubic ? Vinde !".

„Ia expresul de vest pînă la Bulevardul 495, traversează, ia un ascensor Redline şi urcă o mie de nivele pînă la Plaza Terminal. Mergi spre sud şi vei da de ea între Bulevardul 568 şi Strada 422."

„Prăbuşire în KEN County ! Cincizeci de blocuri de douăzeci de nivele pe treizeci."

„Ia ascultă — „Reactivarea bandelor de piromani ! POLIŢIA POMPIERILOR A ÎNCONJURAT BAY COUNTY !".

„E o minunăţie. Detectează pînă la 0,005 la sută monoxid. M-a costat trei sute de dolari."

„Ai văzut noile sleeper-uri urbane ? În zece minute ai urcat 300 de nivele !".

„Nouăzeci de cenţi piciorul ? Cumpără !".

— Şi zici că ideea ţi-a venit în vis ? vocea plesni în aer. Eşti sigur că n-ai luat-o de la altul ?

— Da, spuse M. De la vreo două picioare distanţă un reflector îi arunca în faţă un con de lumină gălbejită. Îşi coborî ochii din calea lui şi aşteptă ca sergentul să ajungă la birou, apoi să pocnească din degete şi să se întoarcă iar spre el.

— Ai vorbit cu cineva despre asta ?

— Numai despre prima teorie, explică M. Despre posibilitatea de a zbura.

— Dar mie mi-ai spus că cealaltă teorie e mai importantă. De ce n-ai dezvăluit-o ?

M. ezită. Afară, un troleu schimba zurăngănind tronsonul aerian. Mi-era teamă că n-am să fiu înţeles.

Sergentul rîse.

— Adică ai fi fost considerat nebun ?

M. se foi jenat pe taburetul înalt de numai şase inchi simţindu-şi coapsele ca de cauciuc încins. După trei ore de interogatoriu se pierduse orice noimă.

— Conceptul era prea abstract. Nu găseam cuvinte pentru el.

Sergentul dădu din cap.

— Îmi place să te aud vorbind aşa. Se aşeză pe birou, îl privi un moment pe M. şi se apropie din nou spre el. Acum ştii, spuse confidenţial, s-a făcut tîrziu. Tot mai crezi că cele două teorii sînt viabile ?

M. îşi ridică ochii.

— Nu sînt ?

Sergentul se întoarse spre cel ce urmărea scena în penumbra din preajma ferestrei.

— Ne pierdem vremea, spuse parcă tăind aerul cu vocea sa dură.

Îl dau la Phiso. Cred că-ţi ajunge, doctore ?

Medicul îşi privea absent mîinile. Nu părea să fi urmărit interogatoriul, poate plictisit de metodele sergentului.

— Vreau să aflu ceva, spuse. Lasă-mă singur cu el o jumătate de oră.

După ce sergentul dispăru, medicul se aşeză după birou şi privi pe geam, ascultînd murmurul monoton al aerului din gura ventilatorului care se căsca în stradă, sub staţie. Cîteva lumini aeriene mai ardeau încă, iar la vreo două sute de yarzi un poliţist singuratic patrula pe pasarela de fier ce se boltea deasupra străzii, cizmele lui bocănind în întuneric.

M. rămăsese pe taburet, cu genunchii la gură, încercînd să-şi dezmorţească cumva picioarele.

Medicul mai aruncă o privire pe actul de acuzare.

Nume . . . . . Franz M.
Virsta . . . . . 20.
Ocupaţia . . . . . Student.
Adresa . . . . . 3599719, Strada 783 Vest, Nivel 549-7705-45 KNI (Local).
Acuzaţie . . . . . Vagabondaj.

— Povesteşte-mi visul tău, spuse îndoind fără rost o riglă de oţel şi uitîndu-se la M.

— Cred că ştiţi tot, domnule, spuse M.

— În detaliu, te rog.

M. nu-şi găsea locul.

— Nu e cine ştie ce, iar ce-mi amintesc nu mai e prea clar.

Medicul căscă. M. aşteptă şi începu să recite ceea ce mai spuses de vreo douăzeci de ori.

— Eram suspendat în aer deasupra unei întinderi plate de sol liber, ceva ca planşeul unei enorme arene. Aveam braţele desfăcute şi priveam în jos, plutind...

— Stai, îl întrerupse medicul. Eşti sigur că nu înotai ?

— Da, spuse M. Sînt convins că nu înotam. În jurul meu era numai spaţiu liber. Acesta-i lucrul cel mai important. Nu erau pereţi. Cît vedeai cu ochii. Atît îmi amintesc.

— Continuă.

— Păi, visul mi-a dat ideea construirii unei maşini zburătoare. Un prieten m-a ajutat s-o fac.

Medicul îşi lăsă capul în jos. Aproape inconştient ridică hîrtia şi o strînse în pumn.

— Nu fii absurd, Fanz ! se împotrivi Gregson. Se instalară la rîndul de la bufetul Chimiei. Este împotriva legilor hidrodinamicii. De unde obţii forţa ascensională ?

— Gîndeşte-te că ai un fel de paletă dintr-un material rigid, explică Franz în timp ce-şi tîrşeau picioarele prin tambuchi. Să zicem zece picioare diametru, pe una din secţiunile de compunere a pereţilor, cu un miner pe partea ventrală. Gîndeşte-te că sari de pe galeria de la Coliseum Stadium. Ce s-ar întîmpla ?

— Aş face o gaură în teren. Şi ce-i cu asta ?

— Ei nu, serios.

— Dacă ar fi destul de întinsă şi-ar ţine, ai coborî ca o săgeată de hîrtie.

— Ai plana, spuse Franz. Bine. Treizeci de nivele deasupra lor huruia un sleeper făcînd să zdrăngăne mesele şi tacîmurile. Franz nu mai zise nimic pînă ajunseră la o masă unde se aşeză uitînd de mîncare.

— Şi ia ataşează-i o unitate propulsivă, cum ar fi un ventilator cu acumulatori sau ca rachetele de pe sleeper, cu o putere suficientă să-ţi compenseze greutatea. Ce-ai face ?

Gregson dădu din umeri.

— Dacă ai putea controla chestia asta, ai putea să... şi... Se încruntă. Cum îi zice ? Tu o spui mereu.

— Să zbori.

— De fapt, Matheson, maşina e simplă, comentă Sanger, lectorul de fizică, intrînd în biblioteca ştiinţifică. O aplicaţie elementară a principiului lui Venturi. Şi ce-i cu asta ? Un trapez ar putea servi în acest scop la fel de bine şi ar fi şi mai puţin riscant. Gîndeşte-te, în primul rînd, la munca enormă de degajare pe care o necesită. N-aş putea spune că cei de la trafic ar fi încîntaţi de această eventualitate.

— Ştiu că aici n-ar fi realizabil, admise Franz. Ci într-o mare zonă liberă.

— De acord. Îţi sugerez să iei imediat legătura cu Arena Garden de la nivelul 347-25, spuse lectorul distrat. Sînt sigur că vor primi cu bucurie planul dumitale.

Franz zîmbi politicos.

— Nu ar fi destul de mare. Mă gîndeam de fapt la o zonă de spaţiu total liber. Cu trei dimensiuni adică.

Sanger îl privi încruntat.

— Spaţiu liber. Nu-i o contradicţie în termeni ? Spaţiul este un dolar piciorul cubic, spuse frecîndu-şi nasul. Ai început deja să-ţi construieşti maşina ?

— Nu, spuse Franz.

— Aşa că am să încerc să uit totul. Ţine minte Matheson, menirea ştiinţei este aceea de a consolida cunoaşterea actuală, să sistematizeze şi să interpreteze descoperirile trecutului, nu să alerge după himerele viitorului.

Dădu din cap şi dispăru printre rafturile prăfuite.

Gregson îl aştepta pe scară.

— Ei ? întrebă.

— Hai să încercăm după-masă, spuse Franz. Sărim peste Farmacologie, Textul 5. Îi ştiu cursurile lui Flemings şi de-andoaselea. O să-i cer doctorului Ghee două permise.

Ieşiră din bibliotecă şi porniră pe aleea îngustă, slab luminată, care trecea prin spatele imenselor laboratoare noi de tehnică civilă. Peste şaptezeci şi cinci la sută din studenţi se aflau la facultăţile de arhitectură şi tehnică, iar numai doi la sută la ştiinţe pure. Astfel că bibliotecile de fizică şi chimie se aflau în cel mai vechi sector al universităţii, în două baracamente galvanizate, virtual condamnate, care odată adăposteau şcoala de filozofie, închisă acum.

La capătul aleii intrară în piaţa universităţii şi începură să urce pe scara de fier ce ducea la nivelul următor, la o sută de metri înălţime. La jumătatea drumului un P.P. cu cască albă îi controlă grăbit cu detectorul şi le făcu semn să treacă.

— Ce crede Sanger ? întrebă Gregson cînd păşiră pe Strada 637 pe care trebuiau s-o traverseze pentru a ajunge la staţia elevatorului suburban.

— Nu face doi bani, spuse Franz. Nici măcar n-a început să înţeleagă despre ce-i vorba.

Gregson rîse amar.

— Nici eu nu ştiu dacă înţeleg.

Franz scoase un tichet din automat şi urcă pe platformă. O cabină coborî încet, zvonindu-şi strident prezenţa.

— Aşteaptă pînă după-masă, îi strigă. Vei avea ce să vezi.

Administratorul terenului de la Coliseum le viză permisele.

— Studenţi, ai ? Bine. Îndreptă un deget spre pachetul lung pe care-l purtau Franz şi Gregson. Acolo ce-aveţi ?

— Este un aparat de măsurare a vitezei aerului, îi spuse Franz.

Administratorul mormăi ceva şi dădu drumul la barieră.

Departe, în centrul arenei pustii, Franz desfăcu pachetul şi asamblară împreună modelul. Avea o aripă ca un evantai din sîrmă şi hîrtie, un fuselaj îngust, contravîntuit, şi o coadă înaltă, îndoită.

Franz îl ridică şi-l aruncă în aer. Modelul pluti douăzeci de picioare şi apoi alunecă oprindu-se în rumeguş.

— Pare stabil, spuse Franz. O să-l remorcăm mai întîi.

Scoase un rulou de sfoară din buzunar şi legă un capăt de bot. Alergară şi modelul se ridică graţios în aer şi-i urmări în jurul stadionului, la zece picioare deasupra terenului.

— Să încercăm acum rachetele, spuse Franz. Apucă aripa şi coada şi potrivi trei rachete de artificii într-un buchet de sîrmă aflat deasupra aripii.

Stadionul avea un diametru de patru sute de picioare, iar acoperişul se înălţa la două sute de picioare. Împinseră modelul pe-o parte şi Franz aprinse fitilele.

După izbucnirea flăcării, modelul o zbughi peste teren, la două picioare înălţime, cu o luminoasă trenă de fum colorat. Coada-i fu bruse cuprinsă de flăcări şi modelul se ridică arcuindu-se sub acoperiş, se blocă tocmai cînd era să lovească unul din stîlpii luminaţiei şi se împlîntă în rumeguş.

Alergară şi stinseră rămăşiţele arzînde.

— Franz ! strigă Gregson. E incredibil ! Funcţionează.

Franz dădu cu piciorul în fuselajul distrus.

— Sigur că merge, spuse neîmpăcat. Dar, cum a spus şi Sanger, şi ce-i cu asta ?

— Cum adică ? Zboară ! Nu-i de ajuns?

— Nu. Vreau unul mare care să mă poarte.

— Franz, potoleşte-te. Fii cuminte. Unde ai putea să zbori cu el ?

— Nu ştiu, spuse Franz furios. Dar trebuie să fie undeva...

Administratorul terenului şi doi asistenţi, purtînd extinctoare, alergau spre ei.

— Ai ascuns chibritele ? întrebă repede Franz. Ne linşează dacă şi-ar închipui că am fi Piro.

Trei zile mai tîrziu, Franz luă elevatorul şi urcă 150 de nivele spre 677-98, unde se afla biroul Circumscripţiei Teritoriale.

— Există un şantier mare între 493 şi 554 în sectorul următor, spuse unul dintre funcţionari. Nu ştiu dacă o să vă convină. Şaizeci de blocuri de douăzeci pe cincisprezece nivele.

— Altceva mai mare ? se interesă Franz.

Funcţionarul îl privi intrigat.

— Mai mare ? Nu. Dar ce anume doriţi — o criză de agorafobie ?

Franz împături hărţile răspîndite pe masă.

— Vreau să găsesc o zonă de spaţiu mai mult sau mai puţin continuu. Două sau trei sute de blocuri lungime.

Funcţionarul dădu din cap şi se întoarse la registrul său.

— N-aţi făcut şcoala tehnică ? întrebă cu oarecare dispreţ. Nu e cu putinţă. O sută de blocuri e maximum.

Franz îi mulţumi şi plecă.

Un expres sudic îl duse la şantier în două ore. Coborî la o deviere şi merse pe jos cei trei sute de yarzi pînă la capătul nivelului. Strada, o veche dar animată arteră cu magazine de confecţii şi localuri de afaceri care străbătea imensul B.I.R. Industrial Cube de zece mile grosime şi se termina abrupt într-o încîlceală de traverse rupte şi sfărîmături. Pe margine fusese instalată o bară de oţel, peste care Franz privi în cavitatea de trei mile lungime, o milă lăţime şi douăsprezece sute de picioare adîncime, pe care mii de ingineri şi muncitori demolatori o smulgeau din pîntecul Oraşului.

La opt sute de picioare sub el nesfîrşite şiruri de camioane şi trenuri transportau molozul şi sfărîmăturile, iar nori de praf se ridicau învolburaţi în lumina ce cobora din plafon. Şi văzu cum cîteva explozii în serie muşcară din peretele din stînga şi toată faţada alunecă şi se prăbuşi încet pe planşeu, dezvelind o secţiune perfectă, transversală, prin cincisprezece nivele ale Oraşului.

Franz mai văzuse şantiere mari înainte, părinţii lui chiar găsindu-şi sfîrşitul în istorica prăbuşire din QUA County cu zece ani în urmă, cînd trei piloni principali au fost retezaţi şi două sute de nivele ale Oraşului s-au afundat zece mii de picioare, strivind o jumătate de milion de oameni ca pe nişte muşte într-o concertină, dar enorma prăpastie îl paraliza încă.

Toţi din jur, în picioare sau aşezaţi pe terasele formate de traverse, o gloată tăcută, se holbau în jos.

— Cică or să facă grădini şi parcuri pentru noi, zise ca pentru el un bătrîn aşezat lîngă Franz. Am auzit că s-ar putea chiar să aducă şi un pom. Ar fi singurul din county.

Un bărbat într-o bluză uscată scuipă peste bară.

— Așa zic mereu. Se dispensează ei de spațiul ăsta da' numa la un dolar piciorul.

O femei care privise în gol începu să rîdă prostește. Doi oameni din preajmă o prinseră de mîini și încercară să o dea la o parte. Femeia se împotrivi și apăru un P.P. care o îndepărtă cu brutalitate.

— Amărita de ea, comentă bărbatul în bluză. Probabil că locuia pe undeva pe acolo. I-au dat nouăzeci de cenți pe picior cînd au evacuat-o. Nici nu știe că va trebui să dea un dolar și zece acuma ca să se-n-toarcă acolo. Te pomenești că o să ne pună să plătim cinci cenți ora că stăm aicea să privim.

Franz privi dincolo de parapet preț de vreo două ceasuri după care cumpără o carte poștală de la un vînzător ambulant și se întoarse la elevator.

Făcu o vizită lui Gregson înainte de a se întoarce în dormitorul studențesc. Familia Gregson locuia în Milioanele de Vest, pe bulevardul 98, cocoțată într-un apartament de trei camere, chiar sub plafon. Franz îl cunoștea de la moartea părinților, dar mama lui Gregson încă-l mai privea cu un amestec de simpatie și suspiciune. Cînd îl pofti înăuntru cu zîmbetul ei obișnuit, o surprinse pe furiș la detectorul montat în hol.

Gregson era în camera lui tăind binedispus fișii de hîrtie pe care le lipea pe o construcție mare și șubredă care aducea cu modelul lui Franz.

— Bună, Franz. Cum a fost ?

Franz dădu din umeri.

— Un șantier, Meritâ.

Gregson arătă spre construcție.

— Crezi că-l putem încerca acolo ?

— Am putea. Franz se așeză pe pat. Luă o săgeată de hîrtie și o lansă pe fereastră, în stradă. Acolo, pluti un timp, iar în urma unei spirale, leneșe, dispăru în gura deschisă a ventilatorului.

— Cînd ai de gînd să mai faci un model ? — întrebă Gregson.

— N-am de gînd.

Gregson îl privi uimit.

— De ce ? Ai dovedit justețea teoriei tale.

— Nu asta urmăresc.

— Nu te prea înțeleg, Franz. Ce cauți tu ?

— Spațiul liber.

— Liber ? repetă Gregson.

Franz dădu din cap.

— În ambele sensuri.

Gregson clătină din cap cu amărăciune și mai decupă o bucată de hîrtie.

— Franz, ești nebun.

Franz se ridică.

— Uite, camerta asta, spuse. E de douăzeci de picioare pe cincisprezece și zece. Extinde aceste dimensiuni la infinit. Ce rezultă ?

— Un șantier.

— La infinit.

— Spațiu nefuncțional.

— Ei ? întrebă Franz răbdător.

— Conceptul este absurd.

— De ce ?

— Pentru că nu ar putea exista.

Franz își lovi fruntea în disperare.

— De ce n-ar putea exista ?

Gregson gesticula cu foarfecele.

— E o contradicție. Ca și cum ai zice „cu mint." O fantezie verbală, atît. Interesantă teoretic, dar n-are rost să încerc să-i dau un sens, spuse și-aruncă foarfecele pe masă. Și-apoi, ai idee cît ar costa spațiul liber ?

Franz se duse la raftul de cărți și luă unul din volume.

— Să ne uităm prin atlasul străzilor pe care-l ai tu. Ajunse la index. Asta dă o mie de nivele. KNI County, o sută de mii de mile cubice, populație 30 milioane.

Gregson aprobă.

— Două sute cincizeci de counties, inclusiv KNI, formează împreună Sectorul 493, iar o asociație de 15 000 de Sectoare învecinate compun Uniunea Locală 298. Se pori și se uită la Gregson. Că veni vorba, ai auzit de asta vreodată ?

Gregson scutură din cap.

— Nu. cum ai...

Franz trînti atlasul pe masă.

— Cam 4×10^{15} Mile Mari cubice, spuse și se rezemă de pervaz. Spune-mi acuma : ce se află dincolo de Uniunea Locală 298 ?

— Alte Uniunii presunun, spuse Gregson. Nu văd care-i problema ta.

— Și dincolo de acelea ?

— Altele mai departe. De ce nu ?

— La nesfîrșit ? insistă Franz.

— Atît cît poate însemna asta.

— Marele registru al străzilor din vechea Bibliotecă Enciclopedică de pe Strada 247 e cel mai cuprinzător din county, spuse Franz. Am fost acolo azi-dimineață. Ocupă trei nivele întregi. Milioane de volume. Dar înregistrările nu merg mai departe de Uniunea Locală 598. Nimeni nu avea idee ce-ar fi afară. De ce ?

— De ce-ar fi avut ? întrebă Gregson. Franz, unde vrei să ajungi ?

Franz se îndreptă spre ușă.

— Vino cu mine la Muzeul de Bio-Istorie. O să vezi.

Păsările erau cocoțate pe ridicături pietroase sau se legănau pe cărările nisipoase dintre bazinele cu apă.

— „Archaeopterix", citi Franz pe un indicator. Pasărea, sfrijită și mucegăită, scoase un croncănit dureros cînd îi întinse o mînă de boabe.

— Unele din aceste păsări posedă urmele unei centuri scapulare, spuse Franz. Fragmente mărunte osoase în țesuturile din jurul coastelor.

— Aripi ?

— Așa crede dr. McGhee.

Ieșiră dintre șirurile de cuști.

— Și cînd crede el că zburau ?

— Înainte de Fundație, spuse Franz. Cu trei milioane în urmă.

Cînd ajunseră afară porniră în jos pe Bulevardul 859. Făcură o bucată de drum și întîlniră o mulțime de oameni care, împreună cu alții, îngrămădiți la balcoane, priveau cum o echipă a Poliției Pompierilor încerca să pătrundă într-o clădire.

Intrările din ambele părți ale blocului fuseseră închise, iar accesul pe scări dinspre nivelele superioare și cele inferioare fusese oprit prin trape grele de oțel. Ventilatorul și gurile de evacuare tăcuseră, aerul fiind deja alterat și încărcat.

— Piro, murmură Gregson. Era bine dacă ne luam măștile.

— Nu-i grav, spuse Franz. Arătă spre indicatoarele de monoxid care erau pretutindeni, cu boturile lor lungi sugînd aerul. Acele cadranelor rămaseseră la zero. Hai să așteptăm în restaurantul din față.

Se strecurară spre resaturant, se așezară la geam și comandară cafea. Aceasta, ca totul din meniu, era rece. Toate dispozitivele de gătit fuseseră termofixate la un maximum de 95°F, și numai în resaturantele de lux și hoteluri mai puteai obține mîncarea care era cel mult călduță.

De jos, din stradă, răzbăteau strigătele mulțimii. Poliția Pomiperilor părea incapabilă să pătrundă mai sus de parterul clădirii și începuse să înlăture populația cu lovitur de baston. O macara electrică se ridicase și-acum se apleca deasupra traverselor înșirate de-alungul bordurii, iar șase ghiare grele de oțel pătrundeau în clădire prinzîndu-se de pereți.

Gregson rise.

— Locatarii o să fie tare surprinși cînd or ajunge acasă.

Franz privea construcția. Era o clădire șubredă, făcută sandviș între un mare magazin de mobilă și un nou supermarket. O veche firmă întinsă pe fațadă fusese revopsită și era evident că se schimbase de curînd proprietarul. Locatarii actuali încercaseră fără prea mult entuziasm să transforme parterul într-un bufet „în picioare". Poliția Pompierilor părea să-și dea toată silința să facă prăpăd, pavajul fiind plin de plăcinte și cioburi de farfurii.

Zgomotul încetă și toți priveau atenți rotirea macaralei. Cînd cablul fu rulat și întins, fațada casei prinse a se clătina, la smuciturile mașinăriei.

Din mulțime izbucni un strigăt.

Franz arătă cu mîna.

— Colo sus ! Privește !

La etajul al patrulea un bărbat și o femeie apăruseră la fereastră și priveau în jos deznădăjduiți. Bărbatul o sui pe femeie pe pervaz și ea se tîrî afară prinzîndu-se de o țeavă de scurgere. Sticle fură atunci aruncate spre ei și, ricoșînd, căzură peste polițiști. O spărtură imensă rupse casa de jos pînă sus, o dată cu planșeul pe care se afla bărbatul care astfel se făcu nevăzut. Unul dintre buiandrugii primului etaj se frînse și întreaga clădire se îndoi și se prăbuși.

Franz și Gregson se ridicară în picioare împiedicîndu-se de masă.

Mulțimea se ridica deodată ca un val peste cordonul polițiștilor. După ce praful se așeză nu mai văzură decît moloz și bîrne răsucite. Prins în mormanul acesta, se zărea corpul zdrobit al bărbatului. Înăbușit de praf, abia se mișca încercînd să se elibereze cu o mînă. Mulțimea începu din nou să urle cînd una din gheare se năpusti asupra lui vîrîndu-l sub dărîmături.

Administratorul restaurantului trecu pe lîngă Franz îmbrîncindu-l și se aplecă pe fereastră, cu ochii fixați pe cadranul unui detector portabil. Acul său, ca al celorlalte, era la zero.

Vreo duzină de furtune țîșniră peste rămășițele casei, iar după cîteva minute mulțimea începu să se rărească.

Administratorul închise detectorul și plecă de la fereastră, făcînd din cap către Franz.

— Piromanii dracu'. Puteți îl liniștiți acum, băieți.

Franz arătă spre detector.

— Înregistrarea era nulă. Nu a fost nici urmă de monoxid prin preajmă. De unde știți că erau Piro ?

— N-ai tu grijă, știm noi, răspunse acesta rînjind strîmb. Noi nu admitem astfel de elemente în cartierul nostru.

Franz ridică din umeri și se așeză.

— Așa e băiete. Asta e un cartier bun, de un dolar și cinci. Zîmbi satisfăcut. Poate chiar un dolar și șase, toți știu cum stăm cu securitatea pe-aici.

— Stai cuminte, Franz, îl atenționă Gregson pe Franz după plecarea administratorului. S-ar putea să aibă dreptate. Piromanii se ocupă mai ales de bufete mărunte și restaurante de mînadoua.

Franz își sorbea cafeaua.

— Dr. McGhee estimează că cel puțin cincisprezece la sută din populația orașului sînt Piro nedovediți. Și este convins că numărul lor crește în continuare și că Orașul întreg are să ardă odată și-odată.

Dădu la o parte ceașca.

— Cîți bani ai ?

— La mine ?

— La un loc.

— Cam treizeci de dolari.

— Eu am economisit cincisprezece, spuse Franz. Patru zeci și cinci de dolari; ar fi de-ajuns pentru trei sau patru săptămîni.

— Unde ? întrebă Gregson.

— Într-un Supersleeper.

— Super... ! izbucni Gregson, alarmat. Trei sau patru săptămîni ! Ce-ai de gînd ?

— Nu-i decît o singură cale pentru a afla, explică cu calm Franz. Nu pot să stau în loc și să tot meditez. Undeva există spațiu liber și voi merge cu sleeper-ul pînă voi da de el. Vrei să-mi împrumuți cei treizeci de dolari ai tăi ?

— Dar, Franz...

— Dacă nu dau de nimic în două săptămîni, voi schimba ruta și mă voi întoarce.

— Dar biletul ar costa... Gregson calculă... miliarde. Patruzeci și cinci de dolari nu-ți ajung nici să ieși din Sector.

— Astia ar fi doar pentru cafea și sandvișuri, spuse Franz. Biletul va fi gratis. Își ridică privirea de pe masă. Știi tu...

Gregson dădu din cap neîncrezător.

— Ai putea și pe Supersleeper ?...

— De ce nu ? Dacă m-or lua la întrebări am să le spun că mă-ntorc pe o cale ocolită. Greg, vrei ?

— Nu știu dacă-ar trebui. Gregson se juca încurcat cu ceașca. Franz, cum poate exista un spațiu liber ? Cum ?

— Asta am de gînd să aflu, spuse Franz. Gîndește-te la asta ca fiind prima mea lucrare practică la fizică.

Distanțele pentru pasageri erau calculate în sistemul de transporturi punct cu punct, prin aplicarea formulei $a = Vb^2 + c^3 + d^2$. Itinerariul era la alegerea pasagerului, iar atît timp cît rămînea în sistem putea alege orice rută dorea. Biletele erau controlate doar la ieșirile din stații, unde un funcționar colecta suprataxa necesară. Dacă pasagerul nu putea plăti suprataxa — zece cenți mila — era trimis înapoi, acolo unde a început călătoria.

Franz și Gregson intrară în stația de pe Strada 98 și se îndreptară spre marea consolă furnizoare de automată de bilete. Franz introduse un penny și apăsă pe butonul de destinație 984. Mașina mormăi, expectoră biletul și-i înapoie restul.

— Ei, atunci, la revedre, Greg, spuse Franz îndreptîndu-se spre barieră. Ne vedem peste vreo două săptămîni. Mă acoperă băieții la cămin. Spune-i lui Sanger că sînt de rînd la Pompieri.

— Și dacă nu te mai întorci, Franz ? întrebă Gregson. Adică, dacă te dau jos din tren ?

— N-au cum. Am bilet !

— Și, dacă, eu știu, găsești spațiu liber ? Te mai întorci atunci ?

— Dacă pot.

Franz îl bătu pe umăr împăciuitor pe Gregson, îi făcu semn cu mîna și dispăru printre călători.

Luă Suburbanul Local Verde spre stația districtuală de legătură pentru următoarele treizeci și patru de intervale de pile de beton.

Franz traversă platforma și se opri lîngă gangul telescopic care pătrundea într-una din ecluzele pneumatice. Două sute șaptezeci de grade, exact, își zise, zgîiindu-se la rotunjimea de pîntec a tunelului. Trebuia să ajungă undeva. Avea patruzeci și cinci de dolari în buzunar, bani destui pentru cafea și sandvișuri, pentru trei săptămîni, chiar șase de era nevoie, oricît i-ar trebui pentru a da de capătul Orașului.

Petrecu următoarele trei zile sorbindu-și încet cafeaua în cîte unul dintre cele treizeci de bufete din stație, citind ziarele aruncate și dormind în trenurile locale Roșii care făceau patru ore pînă la cel mai apropiat sector.

Cînd în sfîrșit sosi Supersleeper-ul, se alătură micului grup de Polițiști Pompieri și oficialități municipale care așteptau la intrarea în gang și-i urmă spre tren. Erau două vagoane ; un Sleeper pe care nimeni nu-l folosea și unul de zi.

Franz ocupă un loc mai retras în vagonul de zi, în apropierea unui indicator și-și scoase carnețelul gata să-și facă prima însemnare.

Prima Zi : 270° Vest. Uniunea 4 350.

— Ieși la un pahar ? îl întrebă un Căpitan Pompier așezat de partea cealaltă a intervalului. Aici e o oprire de

Desen de MARIAN MIRESCU

torul county. Trenul Liniei Verzi circula constant cu 70 mile pe oră și călătoria dura două ore și jumătate.

La stația de legătură luă un elevator expres de 40 de mile pe oră și ieși din sector după douăzeci de minute. După încă cincizeci de minute, cu un Inter-Sector Special ajunse la Stația Terminus a Liniei principale care deservea Uniunea.

Acolo bău o cafea și hotărî să meargă mai departe. Super sleeper-urile circulau spre est și vest, oprindu-se din zece în zece stații. Următorul sosea peste șaptezeci de ore și mergea spre vest.

Terminus era cea mai mare stație pe care o văzuse Franz, o cavernă de o milă lungime și adîncă de treizeci de nivele. Sute de tuburi elevatoare străbăteau stația, iar încîlceala de platforme, escalatoare, restaurante, hoteluri, părea o replică exagerată a întregului Oraș.

Lămurindu-se asupra relației de urmat la unul din ghișeele de informații, Franz purcese cu un elevator spre Etajul 15 unde acostau Supersleeper-urile. De-o parte și de alta a stației se întindeau două tunele de oțel vacuumate avînd fiecare trei sute de picioare în diametru, zece minute.

— Nu, mulțumese, spuse Franz. O să vă țin locul.

Un dolar și cinci piciorul cubic. Spațiul liber, știa, ar putea diminua prețul. Nu era nevoie să coboare din tren sau să se intereseze. Era de-ajuns să împrumute un ziar și să urmărească cursul prețiii.

A Doua Zi : 270° Vest. Uniunea 7 550.

— Reduc mereu Sleeper-urile astea, îi spusese cineva. Toți stau în vagonul de zi. Șaizeci de scaune și numai patru oameni. Nu mai e nevoie să circuli atîta. Lumea rămîne acolo unde s-a pomenit. În cîțiva ani n-o să mai fie decît serviciile suburbane.

97 cenți.

La o mie de un dolar piciorul cubic, Franz calculă la repezeală, face pînă acum $4 \$ \times 10^{27}$.

— Mergi pînă la următoarea, așa ? Atunci, cu bine, tinere.

Puțină pasageri rămîneau pe Sleeper mai mult de trei sau patru ore. La sfîrșitul celei de-a doua zi, spatele și gîtul

începură să-l doară din cauza constantei accelerări. Reuși să se mai dezmorțească mergînd în sus și-n jos pe coridorul îngust al vagonului de dormit pustiu, dar era nevoit să-și petreacă cea mai mare parte a timpului prins în scaunul său datorită lungilor curse de frînare a trenului dinaintea opririlor în stații.

A Treia Zi : 270° Vest. Federația 657.

— Interesant, dar cum ai putea-o demonstra ?

— E doar o idee aiurită de-a mea, spuse Franz, mîzgălind schița pe care o aruncă într-un colector. Nu are nici o aplicație reală.

— Curios, dar asta parcă-mi spune spune ceva.

Franz se ridică.

— Vreți să spuneți că ați văzut mașini ca acestea ? Într-un ziar sau vreo carte ?

— Nu, nu. Într-un vis.

La fiecare jumătate de zi, pilotul semna jurnalul de bord, echipajul transferat pe un tren estic, traversau platforma și o porneau spre casă.

A Patra Zi : 270° Vest. Federația 1 225.

— Un dolar piciorul cubic. Sînteți de la Teritorii ?

— Începător, răspunse Franz nonșalant. Sper să-mi deschid un birou personal.

Își onora timpul jucînd cărți, cumpărînd cafea și chifle de la distribuitorul din oficiu, urmărind indicatorul și ascultînd discuțiile celorlalți.

— Credeți-mă, va veni o vreme cînd fiecare unitate, fiecare sector, aproape, că aș zice, fiecare stradă și bulevard își va cîștiga independență locală. Echipate cu propriile servicii enrgetice, aeratoare, rezervoare, laboratoare-fermă...

Plictiseală.

$6\ \$ \times 10^{75}$.

A Cincea Zi : 270° Vest. Federația Mare 17.

De la un chioșc din stație Franz cumpără un set de lame și aruncă o privire peste broșura editată de camera de comerț locală.

„12 000 nivele, 98 cenți piciorul, Elm Drive unic, rată a securității neegalată..."

Se întoarse în tren, se bărbieri și-și numără cei treizeci de dolari care i-au mai rămas. Se afla acum la nouăzeci și cinci de milioane de Mile Mari de stația suburbană de pe Strada 984 și realiză că nu mai putea întîrzia mult întoarcerea. Data viitoare va economisi vreo două mii.

$7\ \$ \times 10^{127}$.

A Șaptea Zi : Vest. Metropolitan 212.

Franz se uita la indicator.

— Nu ne oprim aici ? întrebă pe bărbatul așezat la trei scaune depărtare de ele. Voiam să aflu prețul.

— Variază. Cam în jur de cincizeci de cenți...

— Cincizeci ! Franz sări ca ars. Cînd mai oprește ? Trebuie să cobor !

— Aici, nu, fiule, spuse pasagerul întinzînd mîna restrictiv. Asta-i Night Town. Ce-ți veni ?

Franz scutură din cap, revenindu-și.

— Credeam că...

— Liniștește-te. Celălalt se ridică și veni lîngă el. E doar o mahala, uriașă. Zone moarte. Ajung pe alocuri și la cinci cenți. Fără servicii, fără energie.

Le-au trebuit două zile să le străbată.

— Conducerea Orașului a început să-l izoleze, i-a mai spus. Blocuri imense. E singurul lucru pe care-l mai pot face acum. Ce se-ntîmplă cu cei de-acolo mi-e frică să mă gîndesc. Mesteca o îmbucătură de sandviș. Ciudat, dar sînt multe zone negre. Nu auzi de ele, dar se întind mereu. Totul începe într-o stradă dosnică, într-un cartier amărît de un dolar. O gîtuire a sistemului canalelor de degajare, insuficiente colectoare de cenușă și, fără să-ți dai seama — un miliard de mile cubice, au și devenit o adevărată junglă. Încearcă o schemă de ameliorare, pompează putină cianină și apoi o izolează. Și atunci sînt închiși de-a-binelea.

Franz dădu din cap, ascultînd vîjîitul monoton al aerului.

— S-ar putea ca să nu mai rămînă decît zone negre. Orașul va fi un imens cimitir !

A Zecea Zi : 90 ° Est. Marele Metropolitan 755.

— Hei ! Franz sări din scaun și se uită la indicator.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă cineva așezat în fața lui.

— Est ! strigă Franz. Lovi indicatorul cu mîna dar nu se schimbă. Trenul și-a schimbat direcția ?

— Nu, merge spre est, îi răspunse un alt pasager. Ai greșit trenul ?

— Ar trebui să meargă spre vest, insistă Franz. Așa ca-n ultimele zece zile.

— Zece zile ! exclamă cineva. Ești în trenul ăsta de zece zile ?

Franz se duse în față și-l găsi pe însoțitorul vagonului.

— În ce direcție merge trenul ăsta ? Vest ?

— Est, domnule, spuse acesta infirmînd cu o clătinare a capului. Întotdeauna a mers spre est.

— Ești nebun, spuse scurt Franz. Vreau să văd jurnalul pilotului.

— Îmi pare rău, dar nu se poate. Vreți să-mi arătați biletul dumneavoastră, domnule ?

— Ascultă, spuse Franz stins, toate frustrările acumulate în acești douăzeci de ani copleșindu-l. Sînt în acest...

Tăcu și se întoarse la locul său.

Ceilalți cinci pasageri îl urmăreau cu atenție.

— Zece zile, mai repeta uluit unul dintre ei.

Două minute mai tîrziu cineva veni să-i ceară biletul.

— Și bineînțeles totul era în ordine, comentă medicul polițist. E destul de ciudat, dar nu există o reglemntare în acest sens. Și eu obișnuiam să călătoresc gratis cînd eram mai tînăr, deși niciodată nu m-am gîndit la o asemenea călătorie.

Se întoarse la birou.

— Acuzația nu e valabilă, spuse. Nu ești un vagabond în nici un sens condamnabil, iar conducerea transporturilor n-are ce să-ți facă. Cum a fost construită această curbură în sistem nici ei nu pot explica, pare să fie o trăsătură inerentă a Orașului. Acuma, în ceea ce te privește. Ai de gînd să continui cercetarea ?

— Vreau să construiesc o mașină zburătoare, zise M. în loc de răspuns. Trebuie să fie spațiu liber undeva. Nu știu.. poate în nivelele inferioare.

Medicul se ridică.

— Am să vorbesc cu sergentul să te trimită la unul din psihiatrii noștri. El te va putea ajuta cu visele tale !

Medicul ezită înainte de a deschide ușa.

— Uite, începu el să explice, nu poți scăpa de timp, așa-i ? Subiectiv, el este o dimensiune plastică, dar orice ai face nu vei putea opri în loc ceasul acela — arătă pe cel de pe birou — sau să-l faci să meargă înapoi. Tot așa nici din Oraș nu poți să ieși.

— Analogia, nu rezistă, spuse M. Arătă pereții cei- înconjurau și spre luminile străzii. Toate astea au fost construite de noi. Întrebarea la care nimeni nu poate răspunde este : ce a fost înainte de a le construi noi ?

— Au fost dintotdeauna aici, spuse medicul. Nu chiar aceste cărămizi și aceste grinzi, ci altele înaintea lor. Ești de acord că timpul nu are început și nici sfîrșit. Orașul e de cînd timpul și neîntrerupt ca el.

— Primele cărămizi au fost puse de cineva, insistă M. Aceea a fost Fundația.

— Un mit. Numai oamenii de știință mai cred în ea și nici ei nu încearcă să dovedească ceva. Majoritatea cred în sinea lor că Piatra Fundației nu e decît o superstiție. Ținem la ea din comoditate și de dragul unei tradiții. Este evident că nu a putut fi o primă cărămidă. Dacă ar fi fost, ai putea explica cine a pus-o și, chiar mai dificil, de unde au venit ei ?

— Trebuie să fie spațiu liber undeva, spuse M. cu încăpățînare, Orașul trebuie să aibe limite.

— De ce ? întrebă medicul. Nu poate pluti în nimic. Sau asta vrei să susții ?

M. bătu în retragere învins.

— Nu.

Medicul îl observă în liniște cîteva minute și se înapoie la birou.

— Această fixație curioasă a dumitale mă intrigă. Ești prins între ceea ce psihiatrii denumesc fețe paradoxale. Presupun că ai interpretat greșit ceva din ele.

M. ridică ochii.

— Care zid ?

Medicul dădu din cap ca pentru sine.

— O anumită opinie progresistă susține că ar fi un zid în jurul Orașului, prin care e cu neputință să treci. Nu pretind a înțelege această teorie. E prea abstractă și sofisticată. În orice caz, cred că au confundat acest Zid cu zonele negre împrejmuite prin care ai trecut cu Trenul. Prefer viziunea obișnuită a Orașului întins în toate direcțiile și nelimitat.

Se îndreptă spre ușă.

— Așteaptă aici, mă duc să-ți aranjez o eliberare condiționată. Fii fără grijă, psihiatrii îți vor lămuri totul.

După ce medicul dispăru, M. își lăsă capul în piept, prea istovit pentru a se simți ușurat. Se ridică în picioare și se întinse, plimbîndu-se dezorientat prin încăpere.

Afară, ultimele proiectoare se stingeau și polițistul de pe pasarela de sub plafon își aprinsese lanterna. O mașină a poliției trecu mugind pe unul din bulevardele ce tăiau strada, șinele țipînd sub greutatea ei.

M. se întreba de ce nu venise Gregson la gară. Calendarul de pe birou îi atrase atunci atenția. Data expusă pe fila volantă era 12 august. Era ziua în care își începuse călătoria — exact acum trei săptămîni.

Astăzi !
Astăzi !

Ia Verdele de vest pînă la Strada 298, traversează la intersecție și urcă cu un elevator Roșu pînă la Nivelul 237. Mergi pînă la stația de pa Ruta 175, ia suburbanul 438 și coboară pe Strada 795. Ia-o pe linia Albastră spre Plaza, coboară la 4 și 275, spre stînga să ocolești și...

Și te-ai întors de unde ai pornit prima dată.

Infern. $\$ \times 10n$.

In românește de
MARIAN MIRESCU

2. In 1946, tot la editura ABC din Craiova apărea romanul „La Sud de lacul Nairobi". Scris într-o manieră julesverneană, într-un ritm alert, antrenant, acest roman este remarcabil prin anticipările pe care le face, foarte interesante pentru acea perioadă.

Aflăm la începutul său că profesorul Richard Armstrong dispare pe cînd participa la o expediție organizată în Africa, undeva, la sud de lacul Nairobi. Soția sa, de origine română, rămasă la Detroit să îngrijească cei 4 copii, are oarecare bănuieli în această privință, mai ales că, așa cum povestea dînsa într-o scrisoare-testament adresată copiilor săi, **din 1932, la un an și ceva dela dispariția expediției Amstrong-Neagoe, pe lungimile de undă scurtă de 17,3 și 49,37 a început să emită un post de radioemisie, necunoscut. Necunoscut a rămas și pînă acum. Și o vastă revoluție s'a produs în viața științifică și intelectuală a globului. Căci postul de radio 93, așa cum se denumise singur, nu emitea știri politice sau muzică. Nu ! El transmitea lumei întregi, lucruri extraordinare. Mi-aduc aminte că în 1932 a transmis formula unui aminoacid pentru identificarea vitaminelor. Tot în 1932, a transmis o formulă detailată a unui nou ser, care vindecă boala somnului în forma cea mai grea.**

În anul 1933 a transmis în cel mai detailat mod planul unei mașini agricole, care a turburat toate concernele fabricilor de mașini agricole. Toate s-au grăbit să fabrice mașina aceasta după planul transmis. În felul acesta s'a desființat concurența, căci între mașina unei fabrici și cea a altei fabrici nu mai era nicio diferență, așa că lumea cumpăra fără să mai întrebe dela ce fabrică vine mașina. Era o mașină minunăție. Treera, cîntărea sacii și-i lega, după ce mai întîiu secerase și legase snopii. Din 1934 au pornit să lasă la iveală primele mele bănuieli. S'a transmis o știre care a făcut mare vîlvă: era vorba de vitamina C3X. Cel mai simplu remediu al reumatismului. Ori eu încă de pe vremea cînd cercetam manuscrisele lui Richard, știam că el obținuse aceiași equație chimică. Era un lucru foarte ciudat, căci nimeni altul decît Richard nu știa formula. (...) În 1938 s'a transmis o descoperire unică a postului 93. (...) Era descoperirea sulfamidelor. Unicul gono, sterptocid. Richard, încă din 1930 reușise să izoleze acest produs în retortele și eprubetele sale. Altă mărturie care îmi dădea de gîndit.

În 1939 se crezu că se identifică postul 93, ca existând pe undeva pe la sud de lacul Nairobi. Însă întregei lumi i s'a părut o asemenea idee ca năstrusnică și a rîs cu hohote. Eu nu am rîs. Cred că vă închipuiți de ce (...)

Deci, la îndemnul mamei lor, moartă de inimă, cei patru copii ai profesorului Armstrong, Mathew (16 ani), Marck (16 ani), Luca (15 ani) și Joanna (14 ani), pleacă în căutarea acestuia.

Ei se îmbarcă clandestin la bordul vaporului „Bangwelo", sînt descoperiți, trec printr-o serie de peripeții, în cele din urmă însă, debarcă teferi la Mozambic.

Din întîmplare se întîlnesc tocmai cu negrul Sonoma, fosta călăuză a expediției condusă de profesorul Neagoe. Acesta îi conduce spre locul unde dispăruse expediția. În drum ei întîmpină nenumărate primejdii ; astfel, Marck este răpit de tribul de canibali Massai, apoi sînt atacați de uriașul elefant M'Keke, se îmbolnăvesc de friguri, micuța Joanna e gata-gata să fie mîncată de un caiman, etc. Din toate aeestea ei scapă cu bine și ajung în final pe malul lacului Nairobi.

De aici, trecînd printr-un tunel de piatră săpat în munte și mascat de o cascadă înalte de 80 de metri ajung în „Țara elementului 93", al cărei președinte este, ghiciți cine? Richard Armstrong. După primele momente de efuziune, de bucurie a regăsirii, copiii iau cunoștință cu uimire de realitatea înconjurătoare. În „Țara elementului 93" circulă aeromașini **(...era turtită și se vedea din față ca un săpun oval și oblung.)** și lifturi care merg atît pe verticală cît și pe orizontală **(Casele noastre sunt toate construite la mari distanțe unele de altele, în plină verdeață a cîmpiei și cu ajutorul acestora te poți duce dela o casă la alta, precum și dela un etaj la altul.)** Se consumă mîncăruri din care s-au eliminat în prealabil „otrăvurile" din cauza cărora se formează **...în stomacul și intestinele omului niște cuiburi de microbi... și care se prepară cu** uleiuri vegetale, de palmier, de cocos, de nuc și de sămînță de bumbac, în prăjituri nu se mai pune zahăr ci miere, etc.

Și, în sfîrșit, clarificarea misterului.

Profesorul Armstrong, în urma unor experiențe chimice îndelungate descoperă „Imposibilul element 93", în ciuda tabloului lui Mendeleev care cuprindea doar 92. Acest ciudat al 93-lea element are proprietăți deosebite : **— Deci, dacă noi vom voi ca să socotim puterea de activare a elementului 93 de 100 de ori într-un minut, cel asupra căruia s-a aplicat această putere, va fi de 100 de ori mai puternic ca inteligență. Adică într'un singur minut, a trăit 100 de ani și a căpătat puterea de pătrundere pe care ar fi căpătat-o de altfel urmașii lui în timp de 100 de ani. (...) Deci noi dacă suntem în 1931, totuși dacă vom încerca această experiență, vom trăi cu mințile noastre în anul 2030.**

Elementul 93 nu se găsea ca zăcămînt natural decît undeva, pe fundul Oceanului Pacific și în Africa, la sud de lacul Nairobi.

Profesorii Armstrong și Neagoe, însoțiți de 12 savanți și 300 de meseriași, specialiști, maiștri, sub-ingineri și laboranți împreună cu familiile lor, pleacă într-o expediție subvenționată de guvern, chipurile avînd drept scop cercetări arheologice și zoologice. Ajunși la lacul Nairobi ei se fac dispăruți și trec la exploatarea și la utilizarea minereului propriu-zis pentru activarea creierilor savanților și lucrătorilor.

Astfel **starea socială era acum cu totul schimbată. Fiecare avea dreptul la hrană și la îmbrăcăminte tot atîta ca alții. Însă dacă munca lui era de mai mare valoare, atunci primea după calitatea si cantitatea muncii sale.**

Casele se construiau mai repede decît jucăriile. În orașul 93 se aflau de pe acum 57 de clădiri ale colectivității și tot astfel erau peste 400 de clădiri construite special pentru membrii coloniei. Fiecare avea încălzire electrică și erau așezate în cele mai minunate poziții. Erau risipite pe întreg teritoriul, însă legătura dintre ele se făcea foarte repede.

În 1933 se descoperi principiul televiziunii și în două luni de zile, se distribui fiecărui membru al coloniei cîte un aparat de radio televiziune. Banul nu avea nicio valoare.

În luna Aprilie, după o ideie a profesorului de drept politic Cryptons, se înființează postul de radio-emisiune 93 !

Tot acum este descoperită și energia atomică, însă utilizată exclusiv în scopuri pașnice.

Romanul are un sfîrșit moralizator :

— Cetățeni din lumea întreagă, oameni ai păcii și bunei voințe, postul de radio emisiune 93, vă anunță cea mai neașteptată veste care a transmis-o pînă acum. Este vorba despre prelungirea vieții. În urma studiilor noastre, am putut obține o inimă artificială, care nu se va uza niciodată. (...)

Și cu acest discurs ținut în fața unei omeniri întregi, se termină povestea aceasta, povestea unui grup de oameni pierdut undeva în centrul Africei. Se pare că au înțeles că viața noastră nu este nimic față de ceea ce putem face pentru viața altora.

Dodo NIȚĂ

ZILELE HELION

În perioada 19—21 mai 1989, sub genericul SESIUNEA HELION '89, Clubul de anticipație Helion *al Casei Universitarilor din Timișoara, organizează a IX-a ediție a manifestării „ZILELE HELION".*

Programul Sesiunii Helion '89 *cuprinde :*

1) Sesiunea de comunicări științifice, avînd trei secțiuni :

a) Repere pentru o istorie a literaturii SF românești.

b) Personaje și structuri ale imaginarului în literatura SF contemporană.

c) Anticipația un gen spuizat ?

2) Conferințe și prelegeri sub genericul Științele și literatura *științifico-fantastică.*

3) Vernisajul expoziției de artă plastică.

4) Prezentarea unor filme științifico-fantastice.

5) Comunicarea lucrărilor premiate la a IX-a ediție a concursului de proză scurtă Helion *'89 și a rezultatelor concursului de traduceri, ediția a V-a.*

Deschiderea manifestării va avea loc vineri, 19 mai, ora 17, iar închiderea oficială, duminică 21 mai, ora 14.

În numărul viitor, vă vom prezenta aspecte de la această manifestare.

SFO

victor martin

TOTUL E ÎN ORDINE

Desen de Florin Mihai Diloiu

Orașul părea tăiat în stîncă, un oraș de cam cincizeci de mii de locuitori, format din case ca niște caverne săpate în stîncă, în afara celor cîteva construcții moderne, hoteluri cu pînă la treizeci de nivele, construite în trepte pentru a atenua efectul deselor cutremure.

Hart conduse camionul pe o străduță pietruită fiind atent să nu ciocnească automobilele parcate incorect prin toate colțurile.

„E primul oraș de la intrarea în trecătoare. E normal să fie înțesat de turiști, își spuse".

Trînti portiera și își trase fermoarul hainei de piele căutînd cu privirea o cîrciumă mai de mîna a treia, unde știa că se mănîncă bine, mai ieftin, deși în condiții precare.

„Nimic nu poate fi mai bun ca o friptură în sînge și o sticlă de vin negru înainte de culcare, își spuse simțind fiorii frigului ce ți-l vîră în oase oboseala".

Încercă fără nici o speranță la cîteva crîșme ; se vindea bere și, acolo unde se vinde bere, nu ai cum să arunci un ac, asta nepunînd la socoteală fumul ce îți dă dureri de cap, usturime de ochi, și mirosul infect.

Cînd, în sfîrșit, găsi o crîșmă cît de cît goală, nu găsi nici friptură în sînge, nici vin negru. Cumpără la un preț umflat o sticlă de whisky și se mulțumi cu o porție de macaroane cu sos de roșii, carne de oaie peste măsură de grasă și piper de îți lua gura foc.

Stinse usturimea din cerul gurii cu o înghițitură de alcool scump, căscă și se apucă să privească împrejur. Cu toții păreau fosilele cîrciumii, clienți vechi : doi jucau biliard, cîțiva se certau pe tema unui meci de fotbal, cîrciumarul stergea pahare, tocmai în momentul cînd înăuntru pătrunse un bătrînel cu chelie strălucitoare, bronzată și cîteva fire de păr albit pe lîngă urechi.

— Fum al dracului, spuse așezîndu-se în fața lui Hart.

— E, într-adevăr, fum, admise acesta mestecînd liniștit, făcîndu-se că nu observă bătrînul care turnase o porție dublă de whisky din sticla sa.

— Bun, foarte bun, spuse plescăind din limbă. Băutură fină, americană...

— ?!

— Dar ce mănînci aici ? Macaroane, ha, macaroane. Ne facem de rîsul lumii.

Bagă mîna în farfuria lui Hart, luă o bucată de slănină și o vîri în gură.

— Puah ! spuse înghițind paharul cu whisky. Facem un pocăraș ?

— Nu am chef de cărți, spuse Hart întrebîndu-se cam pînă la ce limită i se ridică răbdarea. Nu am nici bani, nu am nici chef. Sînt străin în orașul ăsta și am intrat să mănînc. Atît.

— Nu se poate ?!

— Ba se poate.

— Vreau să spun că nu se poate să mănînci asemenea porcărie.

— Dar, dumneata, cum ai mîncat ?

— N-am știut că e porcărie... Știi ce ? Am acasă niște șnițele și un vin negru de te rup.

— Și ce-i cu ele ?

— Hai la mine să scoatem aerul din căni ! Îmi mai spui ce mai e în lumea largă...

Lui Hart i se păru curioasă invitația. Era sezon și locuitorii închiriau terasele, paturile de campanie la niște prețuri cumplite. Turiștii dormeau chiar și prin poduri și mansarde insalubre.

— De acord, spuse șoferul gîndindu-se că nu are importanță unde ia masa. Dar, nu deranjez ?

— Nu deranjezi deloc. Am o casă cu două etaje și toate camerele goale chiar aici, la cincizeci de metri. Și un vin în beci, să cazi lat.

— Oare ?

— Pe cinstea mea ! Uite, întreabă-l pe cîrciumar dacă nu-i așa ! Nu-i așa Jeff că am un vin pe cinste ?!

— Desigur Sam ! Dacă aș avea eu vinul ăla, i-aș pune niște etichete sofisticate și m-aș umple de bani.

Hart nu-l mai întrebă pe bătrîn de ce ține casa goală cînd, să ceri o cameră la un hotel, venit așa netam-nesam spre ar fi fost o groaznică insultă la adresa celui mai păduchios hotel chiar.

Luă sticla de whisky și îl urmă pe bătrîn aprinzîndu-și o țigară.

Constată cu bucurie că vila bătrînului, mîncată de vreme, dar foarte solidă, se găsea pe strada unde parcase el camionul.

„Ce coincidență fericită. Dacă aș fi mort de beat și tot aș nimeri cabina camionului, gîndi desfăcînd portiera, aruncînd sticla de whisky și haina pe banchetă".

— Hei ! strigă Hart intrînd și trîntind ușa masivă cu ochii prin toate colțurile unei vaste săli de primire.

— Aici sus, aici e bucătăria ! se auzi de la capătul unei scări de lemn.

Bătrînul așezase deja tacîmurile arătîndu-i cănile pîntecoase și carafa cu vin.

Șoferul nu așteptă să fie invitat de două ori. Se așeză golind dintr-o suflare cana, apoi își îndreptă atenția spre farfuria cu șnițele și cartofi pai pe care i-o trîntise moșul în față.

— Ia, ia ! Le-am făcut azi dimineață ; a trebui doar să le încălzesc puțin.

— Dumneata nu mănînci ?

— Nu. Eu am mîncat mai înainte de a veni la crîșmă. Sînt singur în casa asta. Mănînc, mă îmbăt, apoi începe să mă furnice la tălpi. Umblu creanga prin munți, prin crîșme, pescuiesc, vînez. La vîrsta asta, ce pot să mai fac ?

— Poți să închiriezi camere. E dezastru cu afluxul ăsta de turiști. Am intrat într-o doară la recepția unui hotel și am văzut ce bătaie e pentru cazare. Te poți umple de bani.

— Toată viața am făcut asta. E o zonă de turism intens, foarte depărtată de altele. Turiștii nu au de ales ; se opresc aici. Și nu au ce regreta ; peisajul e de vis. Mai e și muzeul antropologic din munți, castelele aruncate peste tot, cascadele, observatorul astronomic..

Bătrînul umplu cănile, iar tînărul bău toastînd în sănătatea lui.

— Al dracului vin ! Greu ca plumbul și negru ca noaptea, spuse privind pe fereastră reclamele luminoase.

— Va trebui să umplem din nou carafa, spuse bătrînul scuturînd-o în mod demonstrativ. Am vinuri de cinci feluri. Cel mai vechi e de acum cinspe ani, dar nu te sfătuiesc să-l guști. Te-ai trezi poimîine și cred că trebuie să ajungi la timp la destinație. Ești șofer de cursă lungă, nu ?

— Desigur. Și am alergat ceva pînă să găsesc slujba asta. Alți o mie erau înaintea mea. Nu mi-am luat nici copilot pentru a avea un salariu mai mare și îmi depanez singur mașina. Mă pricep.

Îi povesti printre înghițituri cum ajunsese șofer de cursă lungă din birocrat cumsecade cu salariu mărișor, care mergea de două ori pe săptămînă la teatru, o dată la operă și, cînd avea chef, la cinema. Îi povesti cum se ducea punctual la serviciu, cum își dădea la timp lucrările, cum își încasa regulat salariul, fără penalizări, salariu necesar creșterii în condiții civilizate a celor doi copii. Nu bea, nu fuma, nu citea romane de groază sau science-fiction, avea un somn bun, și, deodată, bumm ! totul s-a prăbușit. Liniște, calm familial, căldură sufletească, erau cuvinte care rămăseseră acasă pentru totdeauna.

— Acum sînt de șase luni pe drum, încheie șoferul trîntind cu năduf cana golită. Hai să bem !

— Hai să mergem în beci ! Vreau să-ți alegi singur, nu vreau să spui că ți-am dat cine știe ce poșircă.

— Dar vinul ăsta e excelent.

— Am altul și mai bun, spuse bătrînul coborînd scările.

Tînărul îl urmă și îl ajută să dea la o parte cufărul de deasupra capacului beciului. Coborîră pe rînd avînd grijă să nu scape carafa de metal, apoi aprinseră lumina.

— Splendid, spuse tînărul privind cele cinci butoaie, jamboanele agățate sub tavan, merele și gutuile puse pe rafturi. Dar ăsta ce e ?

— A, e globul meu, răspune bătrînul întinzîndu-i o bucată de muschi afumat și o cană cu vin. Mă mai distrez din cînd în cînd ghicind viitorul.

— Cum ?!

— Fiindcă sînt singur, mai invit pe cîte cineva la un pahar de vin. Mai discutăm, mai bem un pahar. Deunăzi i-am spus unui medic din Napoli că se va căsători. N-a vrut să mă creadă, și-a bătut chiar joc de măiestria mea. A plecat și după două săptămîni mi-a trimis o poză de la Paris. Era cu soția în luna de miere. Am greșit totuși ; în loc să-i ghicesc două săptămîni, i-am spus două luni.

Rîse și sorbi din carafa umplută ochi.

— Îți place ăsta ? întrebă.

— E foarte bun, spuse șoferul întinzîndu-i înapoi vasul și explicîndu-i că pe orice om îl interesează viitorul, fiecare vrea să știe dacă va ajunge să aibă o viață mai bună sau destinul îi dăruie lupta veșnică. Și eu aș fi tentat să aflu ce se va întîmpla cu mine. Ghicești viitorul imediat sau viitorul îndepărtat ?

— Ghicesc orice fel de viitor.

— Spune-mi atunci cum îl cheamă pe prietenul meu ce locuiește la ieșirea din vale !

— Vrei numele sau prenumele ?

— Prenumele, rîse Hart văzînd că moșul bagă în priză un fir aplecîndu-se apoi peste globul devenit incandescent.

— Stinge lumina ! spuse bătrînul. Am nevoie de întuneric.

Tînărul acționă întrerupătorul și se așeză pe masă, în partea cealaltă a globului, sorbind amuzat din carafă.

— Se numește Klaus.

— Extraordinar ! sări tînărul. Așa îl cheamă...

— Nu-i nevoie. Klaus al tău a murit...

— Cumm ?!

— A murit într-un accident feroviar, în Italia. Voiai să tragi la el ?

— Să lăsăm asta ! Zi mai bine ceva despre mine ! Îți plătesc.

— Au mai vrut și alții să-mi dea bani. Nu primesc ; s-ar transforma totul în minciună...

Hart sorbi din carafă, luă o țigară rugîndu-l și pe bătrîn. Acesta refuză, aplecîndu-se din nou asupra globului ce emitea lumină și o căldură plăcută ce-l făcea pe șofer să se simtă ca acasă, în fața căminului. Privi mîinile zbîrcite ale moșului, cu degete noduroase așezate pe globul încins. Vru să-l întrebe cum face asta fără să nu-l ardă, dar se răzgîndi.

„Ce-mi pasă, își spuse. Poate e obișnuit cu temperaturile înalte ; sînt unii care folosesc mîinile pentru citit. Cum unii rezistă foarte bine la frig, nu văd cum el nu ar rezista la căldură..

Sărind de la una la alta, își continuă astfel monologul interior. Nimic nu-l grăbea. Mîncarea și băutură avea în față, cald era, timp de somn îi rămăsese destul pînă dimineață.

„La o adică, pot să și întîrzii cîteva ore ; am o jumătate de zi avans. Vinul moșului e prea bun ca să nu te despărți de el fără să regreți, își spuse. Cum dracu și-a găsit și Klaus să moară tocmai acum. Nu este nici un dubiu, moșul știe să ghicească viitorul ; nu avea de unde să-l cunoască pe prietenul meu. Sînt o grămadă cu numele Klaus, chiar alături e o dugheană a unuia cu numele ăsta..."

— Sînt gata, îl întrerupse bătrînul. Trezește-te !

— Nu dormeam. Căzusem pe gînduri.

— Îți spuneai că sînt o grămadă de Klaus și că nu aveam cum să-l știu pe prietenul dumitale...

— Mă înfricosezi.

— Nu are de ce să-ți fie frică. Ce ai vrea să afli ?

— Nevasta prietenului meu stă tot acolo ?

— Tot. Nu s-a mutat. Știa că trebuie să treci și te așteaptă. Te iubește, dar nu putea să ți-o spună din cauza sotului.

— Bănuiam, spuse Hart bucuros că planul de drum nu îi este dat peste cap și, în plus, nimerește exact într-un pat cald.

„Asta își închipuie că a luat pe Dumnezeu de un picior dacă îl așteaptă aia, gîndi bătrînul. La el nu vrea să se gîndească..."

Îi spuse că nu va fi niciodată altceva decît șofer, că a divorțat deoarece nevastă-sa, plictisită de marele lui absente, luase toți banii și fugise cu unul la Veneția, că are doi copii, o fetiță de 8 ani și un băiat de 5, pe care îi crește mama lui undeva la țară, lăsîndu-l pe Hart uluit.

— Parcă mi-ai fi întocmit o fișă personală, încearcă el să glumească. Nu e chiar rău ce mi-ai spus. Ca șofer cîștig destul de bine ; pe muchie de cuțit, dar îmi ajunge... Îmi permit chiar și mici excese nevinovate...

— Cum ar fi o beție sau vreo văduvă ca nevasta prietenului.

— Chiar. Mă așteaptă cu plăcinte ?.. Ea știe că mie îmi plac plăcintele...

Rîse sănătos și se întinse pe scaun bînd vîrtos.

— Nu vei părăsi niciodată această vale, spuse bătrînul.

— Cum, nu o voi părăsi ?! Te pomenești că mă așez aici ?... Nu ține ; se bate cap în cap cu ce ai zis mai înainte : că rămîn veșnic șofer. Dacă rămîn șofer, chiar și ca locuitor al orașului, tot trebuie să plec încolo și încoace cu marfă.

— Îmi pare rău că ți-o spun, arătă bătrînul spre glob. Privește aici ! Arată că vei avea un accident !

— Nu se vede nimic.

— Eu văd.

— Hai că devii macabru. Sînt un șofer bun și nu plec niciodată obosit la drum...

— Omul e învățat să audă numai lucruri bune despre el și viața lui. Nici tu nu știi să privești adevărul în față... Medicul acela napolitan, știi, ți-am povestit că i-am ghicit că se va căsători. Dacă am văzut că nu mă crede, nu am mai continuat. Urma să-i spun că îl va părăsi nevasta după puțin timp.

— Dacă e ce zici dumneata, e bine, spuse Hart necrezînd nici o iotă. Hai să bem carafa că mă duc ! Cu ghicitul ăla al dumitale, m-ai făcut să mă trezesc.

— E vin destul. Nici mie nu mi-e somn.

— Dacă promiți că mă cari pînă în cabină, acum îți golesc o carafă.

— Nu va fi nevoie să dormi în mașină ; am camere destule, spuse bătrînul turnînd în două dintre cănile aruncate la nimereală pe masă. La o adică putem dormi și sub masă.

Riseră amîndoi. Bătrînul îi dădu tînărului carafa și umplu o găleată urmîndu-l în sala de primire.

— Ne ajunge ?

— Dacă avem și mîncare, îți beau și un butoi.

Puseră covorul și cufărul la loc și urcară în bucătărie. Deschiseră fereastra să iasă fumul și porniră să golească cană după cană sughițind și rizînd fără rost. Debitară cele mai tîmpite bancuri, bancuri pe care nu ar fi dat doi bani dacă ar fi fost treji, apoi bătrînul începu să depene amintiri sorbind mecanic și picotind.

— Nu mănînci ? întrebă Hart dînd gata alte cîteva șnițele.

Continuare în pag. 11

GUSTAV MEYRIK

„Se vor împlini năzuințele sufletului tău ? Intervino cu mină fermă și pune vrerea în locul dorințelor !".

G. Meyrink — CHIPUL VERDE

Scriitor cu atracție pronunțată pentru arealul grotesc-fantastic, mistic, fantomatic-sinistru, Gustav Meyrink, fiul unei celebre actrițe de la curtea Bavariei, se naște la Viena — 19.01.1860 și se stinge din viață la Starnberg, 04.12.1932. Audiază cursurile Academiei comerciale de la Praga, activează în finanțe pînă în 1902 după care se dedică exclusiv literaturii. Din 1903, redactează revista „Lieber Augustin" din Viena și colaborează la „SIMPLIZISSIMUS". Acum, (1903—1907) încep să-i apară schițele, povestirile și multă sensibilitate pentru fragilitatea mediului înconjurător, să concentreze vizionar, în scrisul său, tot ce-i imaginabil ca absurd și oroare, lăsînd realul să se întrepătrundă cu fantasticul. Pentru a-și conduce personajele din existența terestră simțită ca iluzorie, către cea a spiritului, prelucrează idei religioas mesianice, învățături yoghine și budiste ca și legende străvechi cum ar fi cea a lui Ahasverus, rătăcitorul perpetuu, în Chipul Verde **(1916) sau cea a unei făpturi artificiale în** Golem **(1915) — ambele traduse și la noi.**

Legendele pragheze amintesc că în sec. XVI Rabbi Löw modelează „Gol'mi"-ul — lutul primordial — fără formă, neterminat, și-l însuflețește introducîndu-i în țeastă o formulă cabalistică (actuala cartelă-program ?). Pus în slujba oamenilor, robotul avant la lettre **(amintim că „R.U.R." de Čapek unde se folosește termenul de** robot **apare în 1920), scapă de sub control, se revoltă și aparițiile sale sînt legate de distrugeri și asasinate. După ce pînă la Meyrink,** golemul **a mai fost văzut și în scrierile unor L. Weisel, J.M.B. Gurion, Clemens Brentano, în secolul nostru stîrnește interesul reporterului frenetic Egon Erwin Kisch iar la începutul anilor '60, cineaștii cehi reiau atît de ispititorul motiv al robotului de lut în peliculele „Brutarul împăratului" și „Împăratul brutarului" unde în final golemul cuminții racordat prin conducte la cuptoarele fabricilor de pîine furnizează agentul termic necesar procesului de coacere a produselor de panificație...**

Lăsînd deoparte anecdoticul, „Golem" este un roman parabolă al propensiunii către cunoaștere : „Acesta sînt EU ! „Se constată identitatea eului lăuntric cu lumea absolută ; astfel toate eurile **sînt un eu comun și eul are responsabilitatea întregii lumi.**

Mesajul umanist și atitudinea critică față de societate sînt și mai pronunțate în culegerea de nuvele și povestiri grotesc-satirice deseori travestite în fantastic : „Cornul fermecat al filistinului german" — 1913, unde declară război mărginirii, fanfaronadei și sătulei automulțumiri burgheze, persiflînd falsul poporanism și atacînd decrepita monarhie chezaro-crăiască, militarismul, pseudo-știința înfumurată și ruptă de realitate, corupția funcționarilor și aristocrația morbid-arogantă.

Un ciclu de povestiri din această culegere are ca figură centrală medicul malefic prof. dr. maed. M. Daraschekoh **care contemporan cu „Dr. Lerne" al lui M. Renard (înlocuirea unui creier uman cu unul bovin) și cu destui ani înainte de chirurgul Kern (reanimarea unui cap omenesc), în „Capul profesorului Dowell" (1926) al lui A. Beleaev își rezolvă conflictele cu cei din jur utilizînd transfuziile*), vivisecția, transplantul — recuzită acceptată pînă în zilele noastre. Cum povestirile despre doctorul diabolic au fost scrise majoritatea în intervalul 1903—1907, iată-ne la numai cîțiva ani după data oficială a nașterii „literare" a personajului standard din lucrarea lui H. G. Wells „Insula doctorului Moreau" (1896).**

Dar să vedem cum „operează" dr. M. Daraschekoh :

În Cabinetul figurilor de ceară **(1907) pentru a o pedepsi pe Lucreția Charnoque care-i refuzase propunerile amoroase, îl manipulează pe soțul acesteia inculcîndu-i bănuieli nemotivate privind fidelitatea ei. Soțul smulge copilul din leagăn și dispare împreună cu geniul său rău. După ce tatăl copilului este găsit spînzurat, medicul, stăpînind tainele unor înspăimîntătoare practici preadamite ce pot secționa omul în fragmente viețuind mai departe și disociind fluidele biomagnetice proprii oricărei făpturi vii, utilizînd ca înlocuitori substanțe organice prelevate de la animale, face ca din corpul micuțului să rezulte doi** mutanți **— „Gemenii magnetici Vayu și Dhanandschsya". Dubla făptură produsă artificial avea grade de conștiință și înfățișări total diferite. După 8 ani, unul arăta ca**

o persoană matură cu trăsături de copil hipertrofiat și timp, celălalt de mărimea unui sugar cu chipul vestejit ca al unui bătrîn, legat de primul cu un cordon ombilical, era aproape tot timpul cufundat într-un vas cu substanțe nutritive ce alimenta corpul lipsit de epidermă. Expuși la un panoptic de bîlci, gemenii fac un duet muzical cacofonic. Depistat, medicul criminal dispare și mutanții pier, întrucît nimeni altul nu cunoștea secretul lichidului hrănitor.

Abandonăm aici tema „medicului criminal" imaginat de Meyrink și pe care — vai ! — lagărele de concentrare naziste (experiențele unui doctor Mengele). Vietnamul și — mai nou — unele manipulări întreprinse de ingineria genetică îl atestă ca fiind de domeniul realului.

Dacă mai păstrăm ceva din dubiul marcat retoric cu un semn de întrebare la începutul acestei luări de poziție, atunci vă oferim dovada prememptorie că autorul supus aici atenției dv. este un pionier al literaturii SF (dintr-o zonă geografică mai puțin frecventată de traducătorii noștri)), prezentîndu-vă din amintita culegere, „Moartea violetă", o grotescă evocînd dezastrul ecologic la scară planetară de care e capabilă xenofobia atroce, înarmată cu magia verbului.**

G.W.

***) Achim V. Arnim (1781—1831) în** „Die Kronenwächter" **(1817) îl pune pe dr. Faust să facă o transfuzie lui Berthold, dîndu-i acestuia o „a doua viață".**

****) Editura „Cartea Românească" ne-a oferit recent o nouă traducere a celui mai cunoscut roman semnat G. Mayrink :** „Golem".

Munteanul tăcu.

Făptura uscățivă mai rămase cîteva clipe nemișcată, apoi dispăru în junglă.

Sir Roger Thornton privea țintă focul. Dacă munteanul mințea... Dar nu, munteanul era un pelerin, plecat spre Orașul Templelor Sacre iar un pelerin nu minte și nici nu poate fi mințit... Și apoi, spasmul acela perfid și crud de pe chipul orientalilor... Sau lumina focului ce se reflecta atît de bizar în ochii lor oblici îl înșelase...

„...muntenii aceștia îi urăsc pe europeni și păzesc cu strășnicie tainele lor magice cu care speră să poată distruge străinul arogant cînd va fi sosit Ziua Cea Mare..."

Totuna. El, sir Hannibal Roger Thornton, vroia să vadă cu proprii săi ochi dacă acest popor ciudat stăpînește puteri oculte. Dar avea nevoie de tovarăși, bărbați curajoși, a căror voință nu se sfarmă chiar dacă primejdiile unei alte lumi pîndesc din umbră...

Își examină însoțitorii. Vînătorul, ar fi singurul de avut în vedere dintre orientali. Curajos ca un animal de pradă, puternic, dar superstițios !

Nu-i rămîne decît credinciosul său servitor european.

Sir Roger îl atinse cu bastonul. Pompejus Jaburek rămăsese complet surd de la zece ani, dar știa să citească de pe buze cuvintele, oricît ar fi fost de dificile.

Îi relată cu gesturi deslușite, ce aflase de la muntean.

Mergînd aproape douăzeci de zile, într-o vale a Himavatului, se găsește un petec de pămînt foarte ciudat. Pe trei laturi pereți verticali. Singura intrare este zăvorîtă de gaze otrăvitoare ce țîșnesc continuu din scoarță și ucid fulgerător orice făptură care încearcă să pătrundă. În depresiunea propriu-zisă, cam pe cincizeci de mile pătrate, în mijlocul vegetației luxuriante, ar trăi un mic trib ce aparține populației alpine. Poartă căciuli tuguiate, roșii, și se închină unei creaturi diavolești cu chip de păun. Această făptură satanică, i-ar fi învățat pe locuitori magia neagră și le-a arătat secretul care, cîndva, va transforma tot pămîntul. Astfel i-ar fi învățat un fel de melodie care poate distruge într-o clipită pe cel mai zdravăn om.

Pompejus zîmbi batjocoritor.

Sir Roger îi mai spuse că ar putea să pătrundă în depresiunea otrăvită folosind căști de scafandru și rezervoare cu aer comprimat. Pompejus dădu din cap afirmativ și-și frecă satisfăcut palmele murdare.

Munteanul nu mințise. Acolo jos, se întindea cufundată într-un verde magnific, strania vale. O fîșie de pămînt galben cafeniu afînat, lat cam de o jumătate de milă închidea accesul lumii exterioare.

Gazul care țîșnea era dioxid de carbon pur.

Sir Roger, care estimase de pe deal lățimea fîșiei, se hotărî să înceapă expediția chiar în dimineața următoare.

Vînătorul se împotrivi cu încăpățînare să-i însoțească mai departe. Spuse că este pregătit oricînd să se strecoare într-o vizuină de tigru, dar că va chibzui înainte de a face ceva ce îi poate dăuna sufletului său nemuritor. Astfel europenii rămaseră singurii temerari.

Căștile de cupru scînteiau în soare și aruncau umbre ciudate pe pămîntul spongios din care gazele otrăvitoare urcau în nenumărate balonașe minuscule. Pompejus ducea ambele puști cu repetiție și diverse instrumente pe care stăpînul său le socotea indispensabile. Sir Roger mergea cu pași grăbiți ca aerul comprimat să-i ajungă pentru traversarea zonei primejdioase. Vedea totul înaintea sa ca printr-o pînză subțire de apă. Lumina soarelui, care îi părea acum altfel, scălda ghețarii Acoperișului Lumii într-o culoare verzuie transformînd profilele-i gigantice într-un peisaj fantomatic, nepămîntean.

Ajunseră pe teren sănătos. Sir Roger aprinse un chibrit spre a se convinge de existența oxigenului. Ardea. Mai făcură cîțiva pași și își dădură jos căștile și rezervoarele. În aer stăruia mireasma îmbătătoare a florilor de amberia. Fluturi irizanți, de mărimea unei palme, cu desene curioase pe aripi, stăteau nemișcați pe flori ca niște cărți magice deschise. Cei doi porniră către limba de pădure ce se vedea în față. Merseră foarte puțin și în fața lor se deschise o pajiște.

La un sfert de milă, cam o sută de bărbați, cu căciuli ascuțite și roșii alcătuiseră un semicerc. Intrușii erau așteptați. Sir Roger făcu un semn și păși către mulțime. Pompejus săltă cocoșul armei și îl urmă la cîțiva pași. Înaintau încet, cu precauție.

Muntenii, înveșmîntați în obișnuitele piei de oaie, abia arătau a ființe omenești, atît de respingătoare și diforme le erau chipurile, avînd întipărite pe ele o expresie de răutate înfricoșătoare și supraomenească.

Îi lăsară pe cei doi să se apropie. Deodată, la un semn al căpeteniei, își ridicară fulgerător mîinile apăsîndu-le cu putere pe urechi. În același timp, strigară ceva din străfundul plămînilor. Pompejus Jaburek cu arma pregătită, privi întrebător către stăpînul său, fiindcă mișcarea ciudată a mulțimii părea semnalul unui atac. Dar ceea ce văzu, îi împinse tot sîngele spre inimă : în jurul stăpînului său, se formase un înveliș de gaz turbionar, asemănător celui prin care trecuseră de curînd. Trupul lui sir Roger își pierdea contururile, ca și cum ar fi fost ros de acest vîrtej ; capul se țuguiașe ; toată masa se cufundă, parcă topindu-se în ea însăși, și în locul unde în urmă cu un moment se mai afla englezul vînjos, era acum un con violet-deschis de mărimea și forma unei căpățîni de zahăr.

Pompejus cel surd fu cuprins de o furie sălbatică. Muntenii încă mai strigau și el le privea încordat buzele pentru a citi ce vroiau de fapt să spună.

Era mereu unul și același cuvînt !

Dintr-o dată căpetenia țîșni înainte. Toți tăcură și-și coborîră mîinile de la urechi. Apoi se năpustiră ca fiarele asupra lui Pompejus. Acesta trase turbat din pușca-i cu repetiție în mulțimea care șovăi un moment. Instinctiv, Pompejus răcni spre ei cuvîntul pe care îl citise mai înainte pe buzele lor :

„ĂMĂLĂN — ĂM-MĂ-LĂN !!!" — urlă el, astfel încît valea răsună ca bîntuită de stihii.

O amețeală îl cuprinse, pămîntul se învîrtea sub el, vedea totul ca prin niște ochelari foarte tari, dar totul dură numai un moment, apoi imaginea se limpezi.

Muntenii dispăruseră — ca și stăpînul său mai-nainte — doar nenumărate căpățîni violete tremurătoare stăteau în fața lui.

Căpetenia trăia încă. Picioarele i se transformaseră deja într-un terci albăstrui și jumătatea de sus a corpului începuse să se micșoreze — era ca și cum întregul om ar fi fost digerat de o făptură complet transparentă. Nu purta căciula roșie ci o alcătuire asemănătoare cu o mitră, în care se mișcau ochi galbeni și vii. Jaburski îi trăsni țeasta cu patul puștii, dar nu reuși să se ferească de secera aruncată în ultimul moment de muribund. Îl răni la picior.

Se uită în jur. Cît vezi cu ochii, nici o făptură vie. Parfumul florilor de amberia ajunsese aproape înțepător. Părea că izvorăște din conurile violete care arătau toate la fel, alcătuite din aceeași substanță gelatinoasă. Să descopere rămășițele lui sir Roger Thornton dintre căpățînile astea violete îi era cu neputință !

Scrîșnind din dinți, Pompejus izbi cu piciorul fața căpeteniei după care alergă șchiopătînd înapoi pe același drum. De departe, văzu lucind în soare căștile de cupru. Pompă aer în rezervor și pătrunse în zona gazelor otrăvitoare. Drumul nu voia să se mai sfîrșească. Îi curgeau lacrimile. Doamne, Dumnezeule, stăpînul său pierise ! Murise aici în îndepărtatul Orient ! Uriașii de ghiață ai Himavatului căscau spre cer — ce le păsa de suferința unei minuscule și zdruncinate inimi omenești !...

Pompejus Jaburek puse pe hîrtie toate întîmplările, cuvînd cu cuvînt aşa cum le văzuse şi trăise, căci de înţeles, nu reuşise să le înţeleagă, apoi muri, secera muntenului fiind otrăvită.

Vînătorul expedie scrisoarea secretarului lui sir Roger, şi se îngriji de cele necesare pentru ceremonia funebră.

„Allah este unicul şi Mohamed profetul Său" — se închină vînătorul şi atinse cu fruntea pietrele. Ceilalţi orientali, conform credinţei lor, presărară mortul cu flori şi-l arseră pe un rug de lemne intonînd cîntece evlavioase...

Secretarul păli citind teribila veste şi trimise scrisoarea imediat redacţiei ziarului „Oriental Gazette".

Fu începutul noului diluviu.

„Oriental Gazette", care anunţa „Cazul Roger Thornton", apăru în ziua următoare cu trei ore mai tîrziu. Un incident straniu şi înspăimîntător purta vina întîrzierii.

Redactorul foii, şi doi salariaţi care obişnuiau să facă împreună cu el corectura ziarului înainte de apariţie, în miez de noapte, dispărură fără urme din camera de lucru închisă. Trei cilindri gelatinoşi se aflau în locul lor pe podea şi chiar între ei, zăcea publicaţia proaspăt tipărită. De abia întocmi poliţia cu binecunoscutele-i aere primele procese verbale, cînd apărură nenumărate cazuri similare.

Sub ochii mulţimii ce colinda terorizată străzile, dispăreau cu duzinile oamenii care citeau ziarele gesticulînd agitat. Nenumărate mici piramide violete apăreau peste tot, pe scări, în pieţe, pe străzi, oriunde priveai cu ochii. Înainte de lăsarea serii metropola fu aproape depopulată.

O dispoziţie sanitară oficială stabili închiderea imediată a portului, cît şi întreruperea oricărei circulaţii spre exterior pentru a împiedica pe cît posibil răspîndirea noii epidemii, căci numai despre asta putea fi vorba !

Telegraful şi cablul lucrau zi şi noapte transmiţînd teribila veste şi întregul caz „Roger Thornton" silabă cu silabă, peste ocean, în lumea largă.

Chiar a doua zi carantina se ridică. Era tardivă.

Din toate ţările veşti îngrozitoare confirmau că moartea **violeta** izbucnise pretutindeni aproape simultan, şi risca să depopuleze pămîntul. Toţi îşi pierduseră capul şi lumea semăna cu un furnicar enorm în care îşi vîrîse pipa un flăcău de la ţară.

În Germania, epidemia izbucni întîi la Hamburg; Austria, în care nu se citesc decît ştirile locale, a fost cruţată săptămîni în şir.

Primul caz din Hamburg a fost deosebit de zguduitor. Pastorul Stühlken, un om pe care venerabila-i vîrstă aproape îl surzise, şedea dis-de-dimineaţă la masă, sorbindu-şi cafeaua înconjurat de întreaga familie. Theobald, cel mai vîrsnic, cu pipa-i lungă de student, Jette, soţia credincioasă, Minchen, Tinchen, pe scurt toţi. Căruntul tată, tocmai deschisese ziarul englez, atunci sosit şi le citea alor săi reportajul despre sir Roger Thornton. Abia pronunţase cuvîntul ÄMÄLÄN, şi vrînd să-şi tragă sufletul şi să ia o gură de cafea, constată cu oroare că în jurul său nu erau decît conuri violete de consistenţa piftiei. Într-unul mai era încă vîrîtă pipa lungă studenţească.

Toate cele patrusprezece suflete plecaseră întru' Domnul.

Cucernicul bătrîn se prăbuşi fulgerat.

O săptămînă mai tîrziu murise mai mult de jumătate din omenire.

Unui savant german îi fu dat să aducă măcar ceva lumină în aceste evenimente. Circumstanţa că **surzii** şi **surdomuţii** fuseseră cruţaţi de epidemie, îl aduse la concluzia, foarte corectă, ce incrimina un fenomen pur acustic.

În singuratica-i cameră de studiu puse pe hîrtie un lung expozeu ştiinţific şi anunţă prelegerea oficială prin cîteva cuvinte bine alese.

Explicaţia sa, sprijinindu-se pe cele mai noi cercetări în domeniile vibraţiei şi radiaţiilor, mai conţinea şi referiri la lucrări orientale ezoterice care descriau crearea unor vîrtejuri astrale — prin rostirea de formule şi foneme secrete — implicînd slăbirea legăturilor intermoleculare.

Îşi ţinu conferinţa la Berlin şi cum afluenţa publicului fu enormă, se folosi de un tub acustic pentru citirea lungilor fraze din manuscris.

Memorabila cuvîntare se încheia cu lapidarele cuvinte : „Mergeţi la medicul pentru boli de urechi, să vă surzească şi feriţi-vă de a rosti cuvîntul ÄMÄLÄN... !

O secundă mai tîrziu, savantul şi auditorii săi nu mai erau decît conuri mucilaginoase neînsufleţite...

Manuscrisul rămase. Deveni cu timpul cunoscut şi sfatul fu urmat, ferind astfel omenirea de extincţia totală.

Cîteva decenii mai tîrziu, o nouă generaţie, surdomută, popula Terra.

Alte deprinderi şi moravuri, rangurile şi avuţiile redistribuite... Un specialist în boli de urechi stăpîneşte lumea. Partiturile muzicale au fost aruncate lîngă reţetele alchimiste din evul mediu. Mozart, Beethoven, Wagner, daţi pradă ridiculului cum odinioară Albertus Magnus şi Theophrast Paracelsus.

În camerele de tortură ale muzeelor, ici-colo cîte un pian îşi mai rînjeşte dinţii bătrîni...

Postscriptumul autorului : „Stimatul cititor este avertizat să nu rostească cuvîntul ÄMÄLÄN !"

Traducere şi adaptare
GUSTAN WAHL

Galaxiile bidimensionale

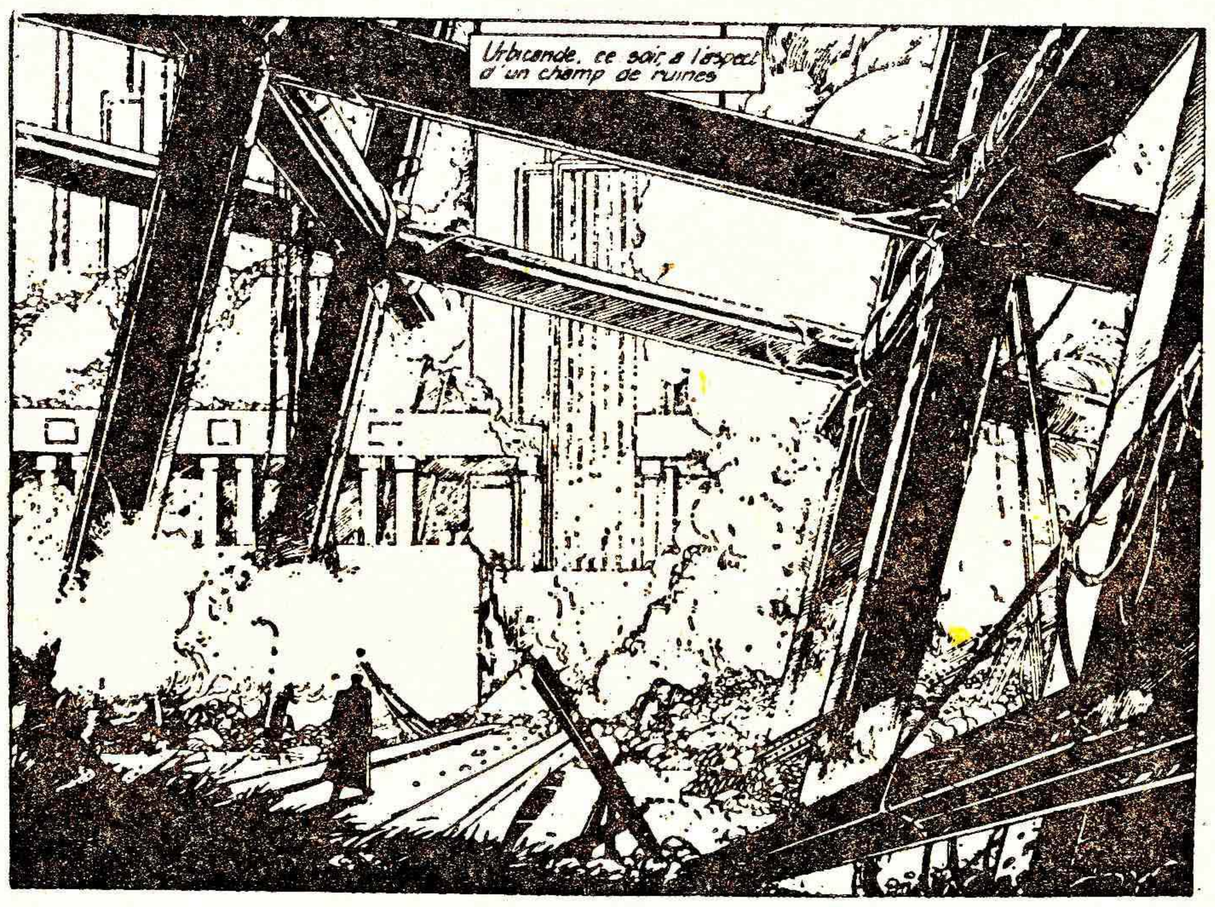

Xhystos, Samaris Urbicande, La Tour, Brüsel... misterioase, fantastice şi imposibile „Oraşe obscure", dar tocmai de aceea fascinante.

Creatorul lor, Francois Schuiten, crescut într-o familie de arhitecţi şi posesor al unei diplome a Institutului de Arte Frumoase Saint-Luc este, ca şi personajul său — poate un alter-ego — „urbatectul" Eugen Robick (apare în primele două volume), un demiurg vizionar care utilizează banda desenată pentru a da contur fizic (bidimensional doar) unor utopice lumi cu atît mai impresionante cu cît ele sînt în întregime coerente.

Astfel Samaris este un oraş „trompe l'oeil" pe care Franz, trimis de municipalitatea din Xhystos să afle de ce călătorii care îi trec porţile nu se mai întorc, îl descrie ca pe un uriaş labirint mobil, cu stradele semideşertice populate de indivizi lipsiţi de vitalitate şi mărginite de faţade — decoruri de teatru alunecînd pe şine — printr-un complicat sistem de pîrghii şi angrenaje — circular şi concentric.

Urbicande a fost conceput de către urbatectul Eugen Robick- o entitate arhitectonică dominată de unghiuri drepte, simetrie şi gigantism şi a cărui „perfecţiune" este tulburată de apariţia unui banal cub din tije metalice dar care se dovedeşte a fi constituit dintr-o stranie materie autoregenatoare şi indestructibilă pentru că, la un moment dat, el înmugureşte şi începe să crească. Şi creşte atingînd rapid proporţii insuportabile, alcătuieşte o gigantică reţea care, scăpată de sub controlul raţiunii umane, strică raporturile prestabilite dintre Stat şi Societate, după care acoperă întreaga planetă şi se pierde în univers.

Giovanni Batistta, este unul din cei 500 de Menţinători ai Turnului (uriaşul Turn construit de către legendari Pionieri în scopul opririi sîngeroaselor războaie care opuneau populaţiile continentului) este exasperat de îndelungata absenţă a unui răspuns la imperioasele sale mesaje prin care arăta că Turnul se deteriorează pe zi ce trece, şi porneşte spre Bază hotărît să-şi îndeplinească pînă la capăt misiunea. Ajunge însă în vîrful lui, trecînd prin burguri liniştite şi calme, sau distruse şi cu locuitorii omoriţi, întîlnindu-se cu alţi Menţinători înnebuniţi de sigurătate şi aşteptare. Acolo sus este dezamăgit, pentru că Pionierii pe care se aştepta să-i întîlnească părăsiseră Turnul, coborînd cu ajutorul unor scripeţi şi a unor complicate macarale printr-un puţ adînc, săpat în itnteriorul Turnului. Puţ prin care Giovanni va coborî şi el şi va ieşi printr-o mică spărtură de la Bază drept în mijlocul unei încleştări sîngeroase între soldaţi purtînd uniforme şi arme moderne.

Brüsel va fi poate o altă imagine a Bruxelles-ului, decalată în timp şi spaţiu. Palatul său de Justiţie fiind construit pe ruinele unui uriaş turn legendar...

... Dar aici bătrînul Arhivar lasă să-i cadă din mînă greoaia copertă a vechiului album, ce se închise ridicînd un norişor de praf.

Albumele care au apărut în seria **„Les Cites obscures"** sînt :

— **Les Murailles de Samaris** (Zidurile oraşului Samaris)
— **La Fièvre d'Urbicande** (Febra din Urbicande)
— **La Tour** (Turnul)
— **L'Archiviste** (Arhivarul)

DODO NIŢĂ

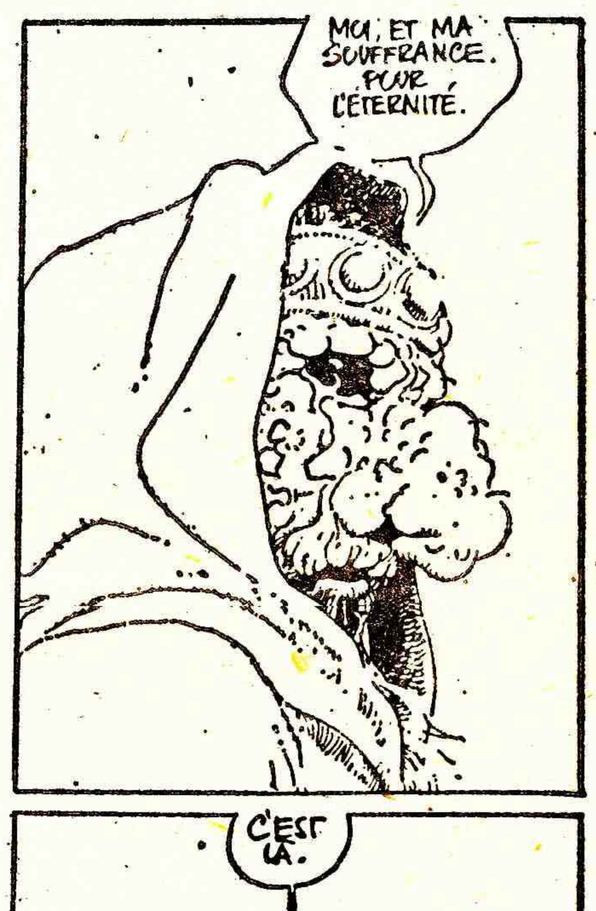

Le Grand Pouvoir du Chninkel

Watchmen

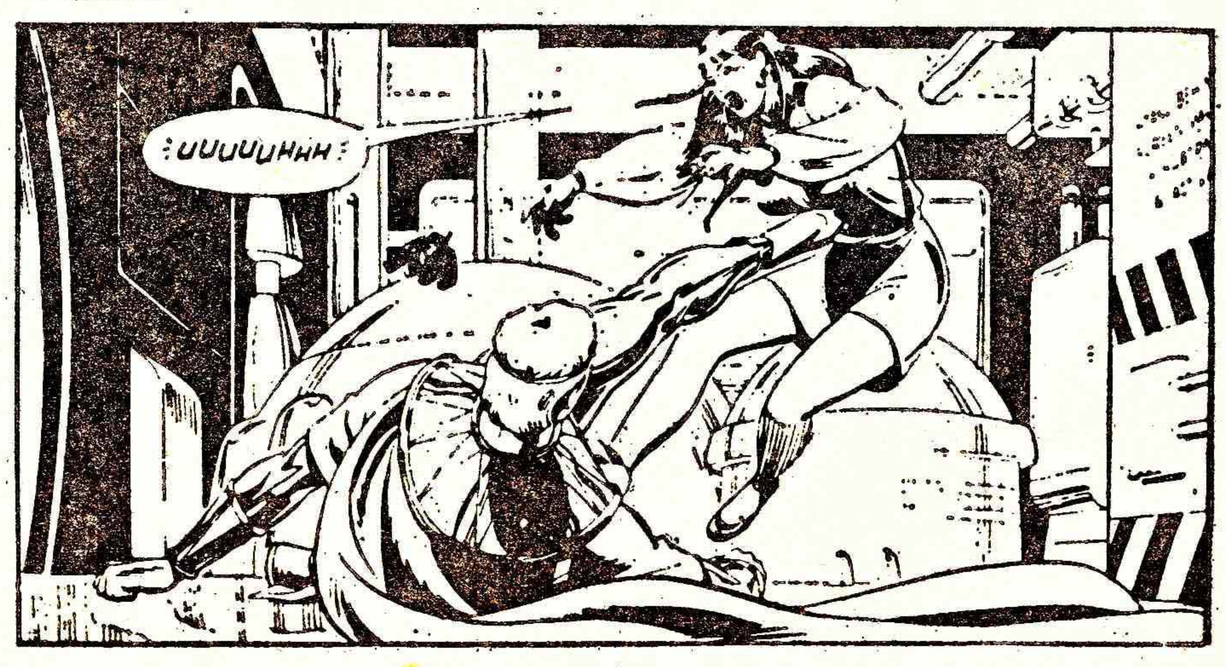

PULS BD

ANGOULÊME '89

La cea de-a 16-a ediţie a Salonului internaţional al benzii desenate de la Angoulême (26—29 ianuarie) două din premiile acordate au recompensat creaţiile unor desenatori BDSF :

- **premiul pentru cel mai bun album străin : Watchmen, o serie de şase albume, d. Dave Gibbons, s. Alan Moore, din Marea Britanie (o echipă de super-eroi demitizaţi) ;**
- **premiul de popularitate : Le Grand Pouvoir du Chninkel, d. G. Rosinski, s. Jean Van Hamme (scenariu de heroic-fantasy grefat pe un decor de lumi paralele).**

La ultimele trei ediţii ale Salonului, Marele Premiu (pentru întreaga operă grafică) a revenit, de asemenea, unor desenatori BDSF :

- **1988 — Philippe Druillet** (Les six voyages de Lone Sloane, Yragael, La Nuit) ;
- **1987 — Enki Bilal** (La Foire aux Immortels, La Femme piegè) ;
- **1986 — Jacques Lob** (Superdupont, Le Transperceneige).

D.N.

COLUMNA

MIHAI GRĂMESCU

Cum făcea, cum dregea, în fiecare dimineață, indiferent de ora trezirii, pînă la urmă tot întîrzia la serviciu, cu toate că maistrul îl avertizase de trei ori pînă atunci și, oricît ar fi fost acesta de cumsecade, tot trebuia să ia niște măsuri disciplinare. De cînd se mutase în cartierul de la periferie, ceasornicul biologic i-o luase razna. Chiar dacă s-ar fi trezit de la două noaptea, să zicem, tot nu reușea să ajungă la vreme. Era în stare să tîndălească fără nici o noimă ore în șir, pentru a reveni la ralietate, spulberînd starea crepusculară, abia cînd, cu toate străduințile, nu mai avea cum să evite întîrzierea. Încercase de cîteva ori. Gata de plecare cu două ore mai devreme, răsfoise o carte fără ca măcar să se poată concentra să citească un rînd, se mișcase ca melcul, mai avusese și ghinion de o pauză în circulație, și întîrziase ca de obicei.

Din pricina asta, în loc să străbată drumul prin întunericul matinal, el îl petrecea întru blînda lumină a zorilor.

Iarna se îndulcise de timpuriu a primăvară, așa că azi mocirla construcțiilor din vecinătate mirosea deja a liliac. Creșterea zilei, combinată cu întîrzierea peste măsură, a făcut ca ridicarea cortinei de norișori albicioși ce acopereau soarele să-l prindă în tramvai la doar a treia stație de casă. Mai mult ca sigur, maistrul are să-l dea afară. Nu fusese prea încîntat de slujbă, dar pus înaintea calvarului reangajării se simțea dezarmat.

Tramvaiul era aproape gol. Nu mai călătoreau, în afară de el, decît doi copii murdari și o bătrînă molfăind.

Se tolăni pe un scaun, cu ochii pierduți în însingerarea răsăritului. „Ce să fac?" se gîndea. „Să mă mai duc, oare, la ora asta?" Își zicea că mai bine ar fi renunțat definitiv, și ar fi încercat să obțină o motivare de la medicul de întreprindere. Dar ce boală să invoce? Se simțea cum nici că se poate mai bine, mai cu seamă că dormice și el în noaptea aceea pe săturate. Nimeni nu-ți dă scutire pentru imposibilitatea-de-a-te-trezi-în-rînd-cu-lumea, cu toate că, sinceri să fim asta e o gravă omisiune a medicinei curative.

Și cum rătăcea cu privirea printre acoperișuri observă dincolo de case, undeva între două blocuri care închideau perspectiva, o columnă de fier, înălțată mult peste nivelul căsuței cu cinci etaje dinspre stradă, ba chiar mai presus decît blocurile de șaptesprezece și douăzeci și trei care o flancau. O columnă cu un virf de aripă țîșnind spre înalt.

„Ce soi de monument o mai fi și ăsta?" se întrebă, întorcînd uimit capul după ea. Nu mai văzuse în viața lui ceva mai anapoda decît vîrful acela înaripat ca smuls din piatra coloanei, fără nici un chichirez, proiectat peste para de foc a răsăritului. O aripă de piatră sau de bronz, desfăcîndu-se din coloana extraordinar de înaltă și subțire. Ce sculptură să mai fie și asta?

O clipă mai tîrziu, cu orice risc, se hotărî să-și ia gîndul că va mai ajunge la serviciu azi. Chiar dacă nimeni nu i-ar fi făcut nici de data asta nimic, nu se mai simțea în stare să suporte, cu spatele încovoiat și cu zîmbet umil, încă o chelfăneală din partea colegilor. Venise primăvara, și el trebuia să se afunde în subsolul lui, ca un șobolan, departe de cerul de lumină de deasupra, departe de parfumuri și flori, departe de mugurii pleznind cu verdele lor proaspăt, departe de viața de care se simțea mai îndrăgostit ca oricînd. Ia mai dă-i păcatelor de șobolani! Ei, și ce-or să-i facă dacă o să lipsească și el o zi?

Coborît din vehicul, descoperi că în strălucirea matinală strada era complet pustie. Cei din schimbul de dimineață alunecau încă de-a lungul cablurilor către servicii, pe cînd cei din schimbul doi nu părăsiseră încă locurile de muncă. Și numai el, singur și liber și fără nici un scop, hoinărea scăpat de sub control, evadat din programul care îi dirija și-i ordona pe toți ca pe niște zgrunțuri de pilitură de fier sub polii unui magnet.

O luă înapoi de-a lungul liniei, către misterioasa columnă întrezărită cu cîteva clipe mai devreme pe geam. Dorea să o revadă mai îndeaproape, spre a se convinge că nu-l înșelase vederea cu vreun unghi paradoxal, spre a se edifica în privința ei, ce este și la ce slujește.

Trecea printre blocuri cu pași rari, și din liniștea ce era se auzeau păsărelele ciripind și inima bătîndu-i în piept puuff-puuff-puf-puf. În dreptul unei vitrine cu oglindă, își potrivi gulerul salopetei și își trecu mîna prin părul tuns proaspăt, zburlit pe creștet de un vîrtej. Curînd va începe să chelească, ia te uită ce rariști îi răsăriseră la tîmple. Ba îi ieșise și un fir alb, chiar pe frunte. „Ca păduchele pe frunte", cum zice proverbul.

Porni mai departe. În monotonia blocurilor, spațiul mai aerat se deschise imprevizibil, dincolo de un mamut cenușiu ieșit mai în afară cu jumătate de metru din aliniament. O grădină cu alei de pietriș, înaintea unei clădiri vechi, cu numai cinci nivele. Prin strunga creată, privirea răzbea spre cerul răsăritului senin. Uitîndu-se la ea de la nivelul străzii, coloana se profila și mai înaltă, vîrful de aripi răsărind ca dintr-un vultur mascat de perspectivă. Încercînd să găsească o cale de a se apropia, trecu mai departe, depășind grădina cu boschete de trandafir încă golașe, și o apucă pe prima stradă la dreapta, cu gînd să ocolească blocul și să treacă prin spatele lui pînă la monument. Însă pe străduța din spate blocurile făceau un unghi ascuțit cu casa din față, astfel încît colțurile paralelipipedelor de beton și sticlă își uneau profilurile, nelăsînd nici un loc de trecere. Profund nedumerit, își puse întrebarea dacă arhitectul concepuse construcția în atare manieră cu gîndul să ocolească monumentul, sau maiestuoasa columnă fusese special și ulterior ridicată între blocuri, pentru ca doar mai tîrziu vreo construcție recentă și prost elaborată să închidă complet accesul către opera de artă ce rămăsese prinsă astfel îndărătul zidurilor. Dar cărui sculptor oare i-o fi aparținînd demențiala capodoperă?

Aripa era realizată în cel mai academic stil cu putință, trimițînd imaginația către vreo alegorie tradițională: un Icar, un vultur, o femeie cu aripă, ceva. Însă în modul cel mai modernist imaginabil, sau mai curînd, inimaginabil, aripa irupea din coloana înaltă într-un sens fără sens, de un ermetism dubios. Ai fi zis că numai un diletant putea să îmbine cu atîta naivă dezinvoltură clasicul cu modernul laolaltă. Dar stilul fără cusur în care se realizase partea figurativă, aripa, trăda măiestria unui profesionist.

În ce epocă o fi fost înălțată năzbîtia asta? Va fi fost veche, va fi fost nouă? Nimic nu lăsa să transpară vîrsta columnei suple, lansată către cer spre a se sparge în vîrf în aripa izbucnind spre lumină. Cei dinainte lăsaseră fel de fel de vestigii ale artei și gustului lor. Dar întotdeauna soclul fusese soclu și opera de artă operă de artă. Nicăieri nu s-a pomenit o operă confundată cu postamentul menit s-o susțină și s-o înalțe în ochii spectatorului. Un piedestal din care opera face parte integrantă devine un postament fără operă, opera transformîndu-se în ornament al propriului soclu. Ca o poză fără nimic în cadru de care ar atîrna ca anexă imaginea propriu-zisă, scoasă în afară, ca o eroare.

Se învîrtea împrejurul corpului compact de clădiri, tot mai agasat de eșecul în dibuirea trecerii către columnă. Și totuși, era imposibil să nu existe una, pe vreundeva. Artiștii își concep operele pentru a fi expuse, iar cel ce înălțase atît de sus semnul său nebulos nu putea face excepție de la regulă. Sau și-o fi conceput capodopera tocmai să nu poată fi receptată altfel decît așa, din tramvai, de departe, pe deasupra locuințelor care s-o închidă, mai mult ascunzînd-o decît dezvăluind-o? Gîndul unei atari perversiuni artistice îi stîrni fiori. Cărei minți genial de ciupite îi putea trăzni asemenea fățărnicie subtilă?

Bătrînelul din grădina edificiului cu cinci etaje, mustăcios, cu fața creață, nepurtînd salopetă, ca tot omul, ci niște haine vechi și zdrențuite, care-i dădeau însă o oarecare prestanță, văzîndu-l că trece pentru a treia oară prin fața gardului, întinzînd gîtul să se zgîiască spre monument, îl salută și îi aruncă peste învălmășeala vegetală :

— Vă uitați la Aripă ?

— Da, răspunse bucuros și convins că va afla acum oarecari amănunte importante de la locatarul vîrstnic al imobilului.

— Și pe mine mă contrariază, declară bătrînul, dezamăgindu-l total. Vîrsta unchiașului promitea relații despre înălțarea operei la care va fi asistat în tinerețe, și, cînd colo, moșul era „contrariat".

Dar din afirmația bătrînului tot se putea deduce că vechimea obiectului de studiu o depășea pe cea a moșului, ba chiar că era mai veche și decît a blocurilor dimprejur. Poate că, pe vremuri, o fi fost aici o piață, un spațiu amplu în mijlocul căruia va fi tronat columna. La baza coloanei mai dăinuia, probabil, soclul pe care vreo inscripție lămuritoare zăcea acum mascată de clădirile nou ridicate, blocînd accesul către monumentul izolat. Ce porcărie Iată, deci, soarta artei !

— Locuiți de mult aici ?

— Da, zise moșul mîndru. De vreo șase ani.

Cu afirmația asta, bătrînul îi dădu încă o grațioasă lovitură în speranța de a afla. Șase ani erau mult timp, într-adevăr, dar depinzînd din ce punct de vedere luai lucrurile.

— Și nu știți pe unde pot să ajung la ea ? își continuă el rechizitorial. Există vreo trecere prin vreun bloc sau prin clădirea aceasta ?

— Nu, răspunse bătrînul, potrivindu-și surtucul. Și eu am încercat să răzbesc pînă la ea, dar n-am reușit. Constructorii n-au lăsat nici o cale de acces către partea din spate a clădirilor.

— Extraordinar ! De necrezut ! se irită el, cu afectare. Ce oameni, domnule ! Auzi tu, să izoleze în felul ăsta o statuie !

— Și pe mine m-a mirat. Dar celorlalți din cartier puțin le pasă. Nu e unul să n-o fi văzut, să nu o fi remarcat măcar o dată, însă nimeni nu își pune problema ce e cu ea, ce caută, închisă acolo, cui aparține.

Ascultîndu-l pe moșneag schimba, dîndu-se cînd mai la dreapta, cînd mai la stînga, unghiul de vedere, încercînd să-și dea seama de ceva.

— Dar nu se vede nimic nici de le geamurile blocurilor din jur ? îl întrebă pe bătrîn.

— Nu, răspunde acesta. Mi-a trecut și mie prin cap ideea, însă nu există nici o fereastră să dea într-acolo, iar pereții care împrejmuie Aripa sînt numai ziduri de spate, fără ferestre sau uși. Le-au trîntit pur și simplu spate în spate cu clădirea din față.

— Incredibil..., murmură, clătinînd din cap.

— Da, confirmă bătrînul. Și nici de pe terasele blocurilor nu există acces. Precum observi, pereții se înalță mai sus de nivelul terasei. Probabil că mai fusese concepută o clădire care să închidă unghiul, dar au renunțat și uite ce a ieșit. Să vă mai spun ceva, stimate domn. Poate că nu mă veți crede nici dumneavoastră, cum nici răposata nevastă-mea nu m-a crezut, dar să știți că am controlat riguros, în atîția ani, și nu mănînc eu borș degeaba. Aripa crește !

După ochiada pe care i-o aruncase scurt pe sub sprîncene, bătrînul a priceput imediat că toate încrederea celuilalt în el se dusese pe apa sîmbetei. S-a răsucit deci pe călcîie, fără a mai adăuga o vorbă, și s-a îndepărtat cu pași apăsați, lăsîndu-l singur.

— Stați nițel ! îi strigă din urmă.

Bătrînul, nedecis încă, se opri totuși.

— Și n-aș putea să ies nici prin podul casei, suind pe acoperiș ?

— Ba da, răspunse bătrînul moale. Există un luminator, numai că dă către fațadă.

— Și nu m-aș putea cățăra pe acoperiș, să mă uit peste creasta casei dincolo ?

— Am încercat și asta, zice bătrînul. Dar panta acoperișului zădărnicește vederea. Ar trebui să te poți coborî chiar pînă la margine de tot, și asta e cu neputință, fiindcă tabla de pe acoperiș e alunecoasă și ai cădea dincolo.

— Dar dacă m-aș lega cu o frînghie ?

Bătrînul rămase pe gînduri.

— Mda murmură, privindu-i constituția sportivă. Ar fi o soluție. Dumneata ești tînăr, agil, ai putea. Numai că eu nu am aici o frînghie suficient de lungă și de groasă pentru o asemenea aventură.

— Dacă mă duc să cumpăr eu una, mă conduci pînă la acoperiș ? îl mai întrebă.

— Da ! Și eu sînt curios ce e în spate. Dar nu îmi asum nici o răspundere, să știi, și te avertizez că o să fie extrem de riscant.

Dădu din mînă alungînd parcă de la el cuvintele bătrînului. Privi la ceas. Ar mai fi avut vreme să ajungă și la doctor dacă se grăbea. Doctorii își încep consultațiile abia de la ora nouă deci, dacă nu se ivea nimic neprevăzut în circisprezece minute minute cumpăra o frînghie de la magazinul de la prima stație avea încă jumătate de oră la dispoziție ca să se cațăre pe casă și să se dumirească ce e cu coloana, după care ar fi ajuns taman la țanc, pe la zece, zece și ceva, la cabinet.

— La ce apartament să vă caut ? îl întreb pe bătrîn.

— Soronski, zise acesta. La etajul patru. Soronski.

— Încîntat, îi spuse, strîngîndu-i mîna și prezentîndu-se la rîndu-i. În cîteva minute sînt înapoi. Sînteți polonez cumva ?

Nu s-a întîmplat precum își planificase. În loc de cincisprezece minute a pierdut mai bine de o oră cu procurarea frînghiei. Ar mai fi fost timp să ajungă la doctor, dar prea se ambalase ca să mai dea îndărăt tocmai acum. Spera să economisească, prin compensație, de la operația de prospecțiune a acoperișului, cîteva minute bune, și dacă se zgîia repede la ce-a fi fost în partea cealaltă — în fond, ce mare scofală avea de văzut acolo ? ia, probabil, o curticică interioară în cel mai bun caz, niște moloz, niște gunoaie, ceva de genul ăsta — după care și-ar fi pus toate speranțele în transporturile urbane.

Casa cea veche avea în interior o scară în spirală, foarte îngustă și întunecoasă. Treptele de lemn îi scîrțiiau jalnic sub pași. Cînd a ajuns la etajul patru, abia își mai trăgea sufletul. La sunetul îndepărtat al soneriei, bătrînul a deschis imediat, zîmbind pe sub mustața deasă și zburlită de schimonosirea (ce și-o voia binevoitoare) feței ofilite.

— Nu prea ai suflu, nu prea al suflu ! Uite, eu urc și cobor zilnic scările astea de cîte nouă, zece ori, și ajung sus respirînd normal, cu toate că am mai bine de șaptezeci și opt de ani, merg pe șaptezeci și nouă.

— Da, îi răspunse el, ofuscat oarecum, cu toate că știa că tuturor bătrînilor le place să se laude cu cît de bine se țin. Dar matale n-ai crescut cu comprimate dietetice și nu stai ca mine zece ore aplecat peste ttastele consolei unui computer.

— Mda, mirii bătrînul. E drept !

Își roti ochii împrejur prin apartamentul cu două camere micuțe, în care mobila veche se înghesuia peste tot, mirosind a timp. Bătrînelul avea ceva cazon în fe-

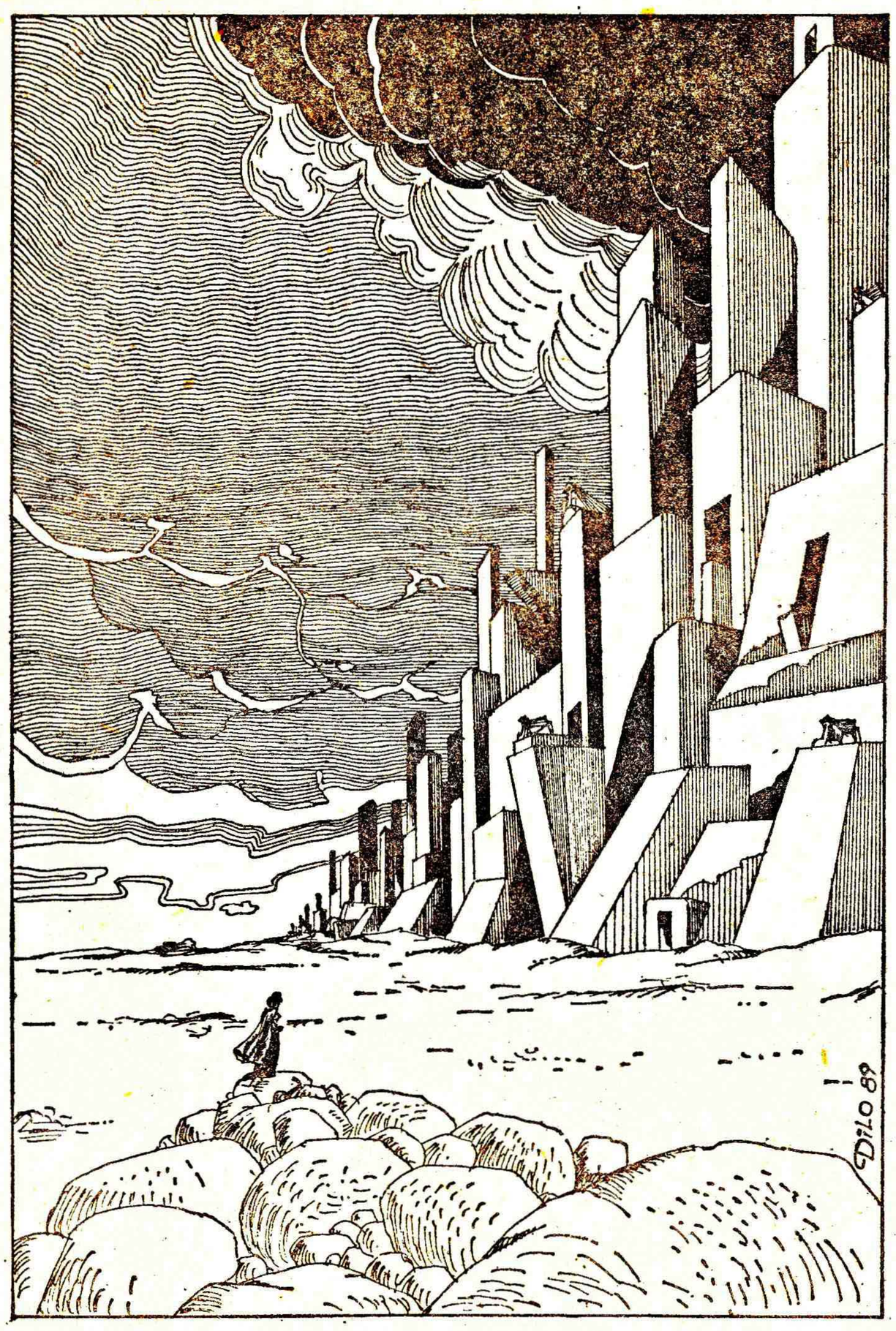

Desen de Florin Mihai Diloiu

lul de a se ține, și, presupunîndu-l a fi un veteran al Armatei naționale de Eliberare, îl întreabă dacă a fost luptător, și acesta confirmă. Îl iscodi apoi pe moș dacă a luptat în vreun război, și bătrînul izbucni în rîs. În ce război să lupte ? Nu știe că de la Ultimul Război Mondial nu a mai fost nici un război ? Ba da, știa, dar se gîndise că o fi luptat în vreunul mai mic, de care nu scrisese Istoria. Dacă nu luptase în nici un război, atunci la ce mai făcuse Armată ?

Descoperi, deasupra patului, poza unei fete strașnic de frumoase. Bătrînul, remarcîndu-i interesul, îi explicase că este poza fetei lui, care e în primul an la facultate și stă la Cămin, unde el o vizitează în fiecare sîmbătă și îi duce înghețată, de la chioșcul din colț.

— La ce facultate ? îl întrebă plictisit, numai și numai din complezență, fiindcă își dăduse seama că bătrînul aștepta întrebarea asta.

— La robotică. Îl are profesor pe Skalu. Tu ai făcut facultatea ?

— Nu.

— Și nici nu ai de gînd să urmezi vreuna ?

— Nu.

— Ești căsătorit ?

— Da. Sau, mai precis, încă mai sînt...

Bătrînul tăcu o vreme, așteptînd poate lămuriri suplimentare, dar, văzînd că nu mai urmează nimic, se urni în sfîrșit, spunînd :

— Bine. Să mergem sus.

Răsuflă ușurat. Începuse, văzînd cît se mocăie bătrînul, să se teamă că va rata doctorul. Îl urmă pe moș pe scărița de serviciu pînă în pod, unde era praf, întuneric tăiat de cîte o rază oblică și păienjeni. Dădu cu fața într-o plasă și se șterse iritat.

Era o casă, într-adevăr foarte veche. Acoperișul în pantă cobora pînă aproape de stinghiile podelei podului, așa că merseră îndoiți din șale pînă la chepengul prin care el urcă deasupra, după ce-și legase frînghia de un stîlp interior cu un capăt, iar cu celălalt capăt de mijloc. Ținea colacul trecut peste umăr, desfășurîndu-l pe măsură ce înainta. După ce a încălecat coama acoperișului, columna i se arătă foarte aproape, cu aripa ei uriașă acoperind cerul. Era sculptată cu acea precizie a amănuntului, a cărei minuțiozitate umple de admirație la clasici. Înțelese de ce sculptorul nu făcuse decît partea aceea din aripă, oprindu-se la cît avea el de spus, fără altele, în nuanțe cînd mai deschise, cînd mai închise la culoare. Coloratura era provocată cu ajutorul unor striațiuni foarte fine, pe verticală, și ceea ce păruse de departe doar cenușiu se vedea, pînă la urmă, o multitudine de griuri, în nuanțe de la alb murdar pînă spre negru. Era fascinant.

Abia ajuns la dunga acoperișului, unde tabla făcea o volută curioasă, peste marginea rotunjită de dedesubt, întregul i se dezvălui în mreația-i fără egal, de sus pînă jos, și-l apucă amețeala, fiindcă se așteptase la o curticică plină de moloz, și cînd colo coloana se continua în adînc, pînă mai jos de temeliile clădirii pe care se afla. Dedesubt se zărea ceva extrem de complicat, apărînd, privită de pe bucla acoperișului vechii clădiri, cam ca o cască de audiție atîrnînd în mod paradoxal, **atîrnînd de**, iar nu **sprijinind**, giganticul moment de deasupra. Drăcia părea să se prelungească în pămînt pînă cine știe unde.

— Ceo mai fi și asta ? se întrebă, scrutînd nedumerit încîlceala de dedesubt. Ce-or fi dosind ăștia aici în mijlocul orașului ?

Adio doctore, adio servici, adio maistru! Curiozitatea era prea mare ca să mai stea în cumpănă. Evaluă din priviri distanța ce-l despărțea de emisfera cea mai apropiată de desubt și se decise să încerce o coborîre pe funia care i se păru suficientă cît să ajungă jos. Dîndu-și drumul de-a lungul peretelui răpciugos, se bălăbănea cînd la dreapta cînd la stînga, alunecînd pe coșcoveala de zeci și zeci de ani : Blocurile din spatele turnului de metal nici nu se mai zăreau de aici, de parcă s-ar fi coborît într-o crevască printre două roluri abrupte, cenușii.

Funia s-a isprăvit cu vreo palmă două mai sus decît pragul pe care-și propusese să poposească, dar hotărî să sară totuși, jos scontînd pentru întoarcere pe detenta de fost handbalist. Oricît ar fi de absurd, cînd atinse suprafața netedă a emisferei, formată din prisme hexagonale, avu impresia unei tresăriri în metal vuind surd. Era, evident, imposibil ca mamutul de metal să resimtă în vreun fel greutatea lui insignifiantă, ținînd cont de soliditatea cu care trebuia să fie ancorată în sol columna, și totuși, lui de emoție pesemne i se păru că i se clatină sub picioare.

Privi cu grijă sub el, unde cîteva șiruri de scoabe în spirale paralele luceau pînă la un pinten lung, la vreo douăzeci de metri mai în adînc. Pintenul era deschis la culoare, galben cu pete verzi, și presupuse că era din vreun aliaj curios al cuprului. Porni coborîrea, trecînd din scoanbă-n scoabă. Scoabele erau atît de ferm înfipte încît păreau și ele turnate o dată cu tot restul.

Și iar, însă de data asta în mod cert, columna se clătină, huruind parcă pe dinăuntru. Un scrîșnet formidabil îl făcu să ridice ochii, și pentru prima oară observă că de aici, de jos, printr-o colosală anamorfoză, stîlpul de deasupra nu se înfățișa ca un tot rotund, ci că o despicătură centrală sugera, în perspectiva vîrfului de aripă, continuarea unei linii pornite chiar dintre cele două emisfere prismatice. Sculptorul fusese, mai mult ca sigur, un geniu, și regretă pentru un moment că nu luase cu el un aparat de fotografiat sau de filmat, să imortalizeze într-un fel lumea de basm a perspectivelor induse de noul unghi din care putea să admire acum lucrarea.

Și cum privea așa, cu capul dat spre spate, către razele soarelui care cădeau pînă aici strecurîndu-se printre emisferele de deasupra, se sesiză că prismele erau vag transparente, și, cu părul făcîndu-i-se măciucă pe cap, înțelese că prismele nu erau altceva decît doi ochi, și că ochii aceia, din cristale hexagonale, îl priveau, se uitau la el ! De dedesubt, ca dintr-o hrubă fră de sfîrșit, răzbătu un șuier, un țiuit înalt, și, întorcîndu-se într-acolo, zări o spirală neagră, lungă probabil de sute de metri, oscilînd și balansîndu-se asemeni unui păr de ceas, șfichiuind prin aerul împuțit ce urca din infernul în care, ca un inconștient ce era, continua să coboare cu mișcări de automat.

— Dumnezeule mare ! strigă, și în spațiul închis dar vast vocea firavă trezi un ecou teribil. În întunericul din jur percepu o mișcare lentă și amplă, și surprinse cu coada ochiului urechile ca doi molizi păroși fremătînd și întorcîndu-și ramificațiile către el. Trosnetul scrîșnit răsună pentru a doua oară, și, privind iar spre înalt, descoperi columna, sau ceea ce crezuse la început că ar fi columnă, despicată complet în două, lăsînd să se desfășoare din teaca de cheratină două evantaie de aripi, mototolite, cît cerul. O bucată de zid din construcțiile de deasupra îi trecu hăulind pe alături și bufni îndepărtat undeva, la zece metri sub el.

Cu puterile sporite de panică, prinse a se cățăra disperat, din scoabă în scoabă, sau mai precis din fir în fir — scoabele nu erau decît părul de pe pieptul animalului atîrnînd cu capul în jos. Ajuns la prismele ochilor, călcă cu groază pe ele, alunecînd de pe plașeta lucie și fiind gata-gata să cadă în hăul din beznă. Se aruncă înnebunit și se agăță de frînghie, cățărîndu-se pe ea cu mult mai multă ușurință decît ar fi fost de așteptat. Un nou pocnet cutremură peretele lepros al casei și se pomeni zvîrlit mai bine de un metru în afară, după care, cu toate că se lipise puternic de zid, nu simți nimic, conntinuînd să se cațere pe funie cu gesturi iuți.

Abia cînd ajunse pe acoperiș găsi vreme să se uite în urmă, dar ceea ce văzu îi înzeci puterile. Pe orizontul munților de nori tălăziau însoriți, două aripi străvezii se desfăceau încet, lipicioase parcă dublîndu-și, apoi triptîndu-și alonja.

— Doamneee, urlă alergînd către creasta vechii clădiri.

Sări jos în pod, unde scîndurile putrede i se frînseră sec sub talpi. Casa fu clătinată puternic de o mișcare a Ființei de alături. Huruitul unui perete năruindu-se îi zgîrie auzul. Treptele scării de serviciu îi treceau fulgeător pe sub pași, duduind. Cobora vijelios. Cînd în dreapta sa, cînd la stînga, în spatele zidului complet spulberat acum, fiara își mișca delicat organele scăpate din coconul crisalidei în care zăcuseră adormite.

Urla tropotind pe scări. Străbătu dintr-un satl un apartament părăsit în grabă de proprietar, găsind ușile vraiște peste tot pe unde trecea. Năvăli pe scara principală, se repezi pe poarta casei, și cînd ajunse pe nisipul de pe peronul din față, dezechilibrat de o clătinătură a pămîntului, mișcat de sub picioare cu anvergură, căzu, dîndu-se de-a rostogolul de cîteva ori. În spatele său, casa hurui năruindu-se. O crăpătură, căscîndu-se în sol, înghiți un arbore cu banca de alături și cu poarta grădinii cu tot.

Sări în picoare și o rupse la fugă pe stradă, unde, o dată ajuns, continuă să alerge în același ritm pînă cînd aerul îi răni plămînii, dar fugea cu privirea îngropată în picioarele apărînd și dispărînd mecanic. Transpirația îi udase hainele, care prinseră să aburească. Înpiedicîndu-se, căzu lîngă un zid, unde rămase horcăind, proptindu-se cu spatele de răcoarea pietrei. Ochii lui înregistrară abia acum valul de oameni înspăimîntați, defilînd în tăcere, de-a lungul liniei goale de tramvai, tîrînd după ei bocceluțe firave, copii roșii de groază, și bătrîni tremurînd din toate mudularele. Toți aveau o uitatură halucinantă, cu ochii ieșiți din orbite, întorcîndu-se adesea către ceea ce lua contururi tot mai certe la orizont, în soarele dimineții de primăvară. Era o Călugăriță cenușie — **ameles decolor** — cățărîndu-se cu mișcări nesigure ale picioarelor tremurătoare, peste blocurile surpîndu-se sub tîrîiala monstrului.

Cu un muget asurzitor, aripile i se desfăcură și vibrară prelung, învîrtejind norii pe cer, și stîrnind pămîntul în turbioane cît lumea. Un chiuit ca de milioane de orgi sfredeli auzurile pînă la creier. Călugărița filfîi și își luă zborul. Volbura aerului i-a spulberat care încotro, și orașul s-a scufundat în obscuritatea înspăimîntătoare de sub aripile insectei.

TOTUL E ÎN ORDINE

Urmare din pag. 7

— Nici de băut nu mai beau. Îmi ajunge.

— Nici nu mai ai ce.

Bătrînul privi în găleată, o întoarse cu gura în jos prefăcîndu-se mirat, apoi izbucni în hohote de rîs. Desfăcu ușa bucătăriei și arătă șoferului ușa camerei unde urma să doarmă.

Hart se ridică greoi și ieși pornind împleticindu-se pe culoar, fluierînd și întorcîndu-se din cînd în cînd spre bătrîn, salutînd a nu știu cîta oară și izbucni în rîs.

— Ai acolo și ceas deșteptător, auzi înainte de a se trînti pe pat.

Simți că se învîrtește casa cu el și se ridică.

„Cît am putut să beau, își spuse ascultînd pașii bătrînului pe culoar și cîteva uși trîntite".

Adormi și se trezi de cîteva ori. Îl chinuia o sete arzătoare.

Trebuie să mă abțin pînă mîine.

„Văzu reclamele resturantelor și trecători răzleți pe stradă. Îi atrase atenția un individ care dădea tîrcoale camionului său lipindu-se de zid atunci cînd mai trecea vreunul.

„Asta e bătrînul, se miră. O vrea să-mi fure ceva, își spuse rîzînd. Orice mi-ar fura din cabină și tot nu plătesc consumația făcută aici. I-o fi plăcut haina mea de piele sau vrea sticla de wisky".

Puse capul pe pernă și adormi imediat avînd impresia că a adormit iarăși doar cîteva minute, dar afară era lumină.

„E 8, gîndi frecîndu-și gîtul înțepenit".

Se ridică și merse în bucătărie căutînd să nu facă zgomot. Își spuse că e mai bine să plece fără să-și ia rămas bun. Cine știe ce idee îi mai vine moșului și îl apucă seara în oraș.

Se spălă, coborî în stradă trăgînd în piept aerul rece. Controlă dacă nu a pierdut ceva, dacă totul este în regulă cu camionul și urcă în cabină.

„Am avut dreptate, rîse singur. Bătrînul a șterpelit sticla. Să fie sănătos".

Încălzi motorul și demară pornind în pantă. Strada era mai puțin aglomerată și putu să întoarcă. Viră la dreapta lăsînd în urmă ultimele case, apoi mări viteza aceclerînd încontinuu. La o curbă lentă vru să micșoreze viteza, dar frîna de picior nu funcționa.

„La dracu, își spuse. Doar am controlat de trei ori totul".

Viră și se înscrise pe o porțiune dreaptă trăgînd maneta frînei de mînă, dar nu mai funcționa nici aceasta.

„Mi-a făcut-o moșul, își spuse înjurînd și acționînd la maximum cele două sisteme de frînare".

Văzînd că nu are viteză mare, speră ca tralierul să se oprească în virtutea inerției, dar se întîmplă pe dos ; cu toate că nu mai acționa pedala de accelerație, colosul continua să-și mărească viteza.

Își amniti profeția bătrînului și transpiră brusc. Speriat de curba strînsă din față și de fluxul de automobile, vru să deschidă ușa și să sară. Văzu că aceasta e blocată și îl cuprinse panica.

Feri un automobil și sparse geamul, dar prea tîrziu. Lovit de peretele de stîncă, autocamionul fu deviat direct în prăpastie, explodînd în aer, în timp ce bătrînul, în bucătărie, aprinsese tranzistorul și asculț liniștit programul de dimineață în timp ce își turna ceaiul.

Auzi telefonul, dar nu se sinchisi.

„Ei au nevoie de mine, nu eu de ei, își spuse în timp ce sorbea licoarea fierbinte și fuma".

— Alo, da! spuse atunci cînd catadicsi să ridice receptorul.

Ascultă o clipă glasul de dincolo, apoi căută în bufet. Scoase o agendă și o răsfoi tăind cu creionul.

— Ai dreptate, Hon, acesta era ultimul. N-am mai consultat agenda. Și apoi crede-mă, am fost programat să fiu un bătrîn trăznit, bețiv, distrat, straniu. Nu?... Sigur că îmi convine să fiu trecut în toate cărțile de recorduri... Banii? Să faci bine să mi-i trimiți !Dețin recordul absolut... Cum nu am lucrat curat ?.... De ce nu i-am dat somnifer? Știi bine că nu folosesc artificii din astea. Sînt un profesionist..., adică nu mai sînt, că nu mai e nevoie, scuză-mă !... Ba da. Nu trebuia să-i dau impresia unui bătrînd sclerozat de băutură ?.... Păi, vezi ? Înainte de a pleca și-a controla mașina cu o minuțiozitate de care numai noi sîntem în stare. Totul e în ordine, nu ?.. Cum nu e nimic în ordine2? Ești nebun... Cum nu era om ? Nu ăsta era ultimul om de pe Pămînt pe care trebuia să-l elimin dintre noi ?... Atunci ce era ?... Robot ? Ce chestie. Și omul, unde-i ?

Bătrînul ascult cîteva minute și se făcu galben la față.

— Am înțeles. Vreau doar să mă deconectez cîteva ore; misiunea asta m-a încins. E ora 9. La ora 15 poate să vină Relia să vă pună în funcțiune. „Da, am înțeles, îngăimă la ultimele cuvinte ale interlocutorului său și trînti cu furie receptorul.

Intră în bucătărie. Încercui creionul ultimul nume, puse agenda la loc în sertar și se așeză pe pat. Privindu-se într-o oglindă, și desfăcu cu mîna stîngă calota craniană înfiletată și își dădu drumul pe spate. Bateriile solare se rostogoliră pe covor, iar brațul inert aruncă oglinda cît colo. Aceasta se lovi de piciorul mesei și se făcu țăndări.

Clipe... de VIOREL 89

DIMINEAȚA MĂ PRINDE LA MASA DE LUCRU...

BU-BU-BUM

DORM AGITAT VREO TREI ORE...

SÎNT TREZIT DE VECINI...

FAMILIA LITOFAAGULUI DE LA NR. 407 ARE IAR CERTURI CU CEILALȚI!

MĂNÎNC ȘI MĂ ARANJEZ ÎN FUGĂ...

PENTRU CĂ ÎNTR-O JUMĂTATE DE ORĂ AM ÎNTÎLNIREA DE LUCRU...

REUȘESC SĂ PRIND UN TAXI...

...DOUĂ SECTOARE MAI ÎNCOLO SE PRODUCE UN ACCIDENT ÎN LANȚ...

-VIOREL

SCAP IEFTIN. MĂ REPED LA METACOM...

ESTE ORĂ DE VÎRF ȘI METACOMUL ESTE PLIN...

NU ÎNTÎRZII DECÎT FOARTE PUȚIN, DAR EDITORUL MĂ ȚINE ÎN ANTICAMERĂ MULT TIMP.

MĂ PRIMEȘTE, ÎN SFÎRȘIT, SE UITĂ PLICTISIT PESTE BENZILE MELE DESENATE...

RECUNOSC CĂ DESENELE SÎNT FRUMOASE, DAR TEMATICA ABORDATĂ LASĂ DE DORIT. PE CINE INTERESEAZĂ AZI POVEȘTI DE DRAGOSTE? NU VEZI ÎN CE RITM CLOCOTEȘTE VIAȚA ÎN JURUL TĂU? TOATĂ LUMEA VREA ACȚIUNE, MISTER, INEDIT! TREZEȘTE-TE, OMULE! SUFERI DE COMPLEXE FREUDIENE? FĂ O PAUZĂ DACĂ EȘTI STRESAT...

ÎMI SPUNE EL.

ESTE MODUL SĂU POLITICOS DE A-MI RESPINGE LUCRĂRILE.

CA ȘI CUM N-AR FI DE-AJUNS, UN COLEG DE BREASLĂ ÎMI FACE CAPUL CALENDAR LA IEȘIRE...

...AM SEMNAT UN CONTRACT ÎN ACEST SCOP. EU LE VOI FURNIZA DOAR DECUPAJUL ȘI PRINCIPALELE REPREZENTĂRI GRAFICE, IAR EI VOR FACE PROGRAMUL. TOATĂ CORVOADA O VA DUCE COMPUTERUL! EU NU ȘTIU DE CE VĂ PIERDEȚI VOI TIMPUL DESENÎND ATÎTA!?

MĂ ÎNDREPT, ABĂTUT, SPRE PERIFERIE...

SÎNT NEVOIT SĂ OCOLESC UN SECTOR ÎNTREG, ÎNTRAT ÎN CARANTINĂ ÎN URMA UNEI CONTAMINĂRI CHIMICE.

TREC DE BARAJUL GUNOAIELOR...

SÎNT ACUM DEPARTE DE ORAȘ, DE TOT...

CU IMENSUL OCEAN AL VĂZDUHULUI DEASUPRA CAPULUI, FRISONEZ ASCULTÎND CÎNTECUL LINIȘTII ȘI VISÎND POVEȘTI DE DRAGOSTE ADEVĂRATE, CĂCI DRAGOSTEA E CEL MAI UMAN LUCRU!

...URĂSC ORAȘUL...

VIOREL 89

ultima dimineață

dragoș vasilescu

Exploratorul se opri. Se opri pur și simplu fără ca nimic să indice vreo avarie. Nava rămase în imensitatea spațiului țintuită de o mînă nevăzută care nu-i mai dădea voie să înainteze.

După momentul de panică, creată de decelerație, urmă o perioadă de acalmie. Analizînd situația, computerul central lansă ipoteza că, în față, la o distanță nedefinită, există o barieră de forțe necunoscute care nu permit înaintarea navei. Se verifică ipoteza și pe comp-ul de rezervă. Rezultatul, același. Se ordonă regim de înaintare maxim. Nava începu să trepideze, dar nu se mișcă nici măcar un metru. Hotărîtă perforarea barierei nvizibile cu armamentul de bord. Nimic. Cineva lansă ideea unui salt înapoi. Avu loc fără nici un fel de problemă.

Reveniră.

Zadarnic.

La cea mai apropiată bază galactică, raportul comandantului a fost primit cu scepticism. Era de necrezut.

Al doilea explorator păți la fel, distrugîndu-și o parte din echipament în încercarea nereușită de a trece.

Consiliul Galactic hotărî străpungerea barierei cu orice preț, numai că prețul plătit se dovedi a fi mult mai mare decît se crezuse inițial. Cîteva nave făcură explozie, căzînd victimă propriilor lor proiectile. Cum ? Nu s-a putut afla.

Așa a început Marele Asalt.

Dimineața venea în cercuri colorate. Soarele se aruncase în mijlocul vălătucilor de ceață. De acolo, învăluia totul în nuanțe de roșu ireal. Nehotărîtă, marea, luă pe rînd culoarea cerului, a nopții, apoi cu părere de rău, se preschimbă definitiv într-un șingeriu vălurit, punctat din loc în loc de coame roșietice.

Și era liniște.

O liniște nefirească după zbuciumul din timpul nopții. Noaptea, valurile, acum jucăușe, se transformaseră în monștri biciund frenetic țărmul, vrînd să-și adjudece dreptul de a se plimba nestingherite pe acolo pe unde natura nu le hărăzise locul.

Reușiră numai să arunce pe nisipul galben-auriu ierburi și scoici, clintite din nemișcarea lor abisală de jocul sălbatic al furtunii.

Atît.

Acum, valurile se zbenguiau undeva în larg, în tăcere...

„Era ultima zi, ultima dimineață, în care mai vedea răsăritul real. Stătea pe plajă simțindu-l cu toți porii, umplîndu-se de frumusețe, de mirosul mării, devenită pentru un timp o parte a ființei, lui, pe care o simțea dureros. Dureros ? Nu era o durere propriu-zisă, ci numai senzația că aceasta ar exista, într-un fel nou, absurd, dîndu-i sentimentul înlăunțuirii depline, a marii înlănțuiri cu frumusețea de vis a naturii.

...Soarele se ridică mult deasupra orizontului, redînd mării culoarea știută, acum era de un verde brun, pierzîndu-și încet, încet dimensiunea fantastică. Era pur și simplu un soare care răsărise din mare, ca în atîtea ale milioane de dimineți, urmîndu-și drumul de fiecare zi, implacabil, spre același punct cardinal.

...Și totuși era ultima dimneață, trebuia să vadă răsăritul pînă la capăt, pentru că atunci, cînd va trebui, să-l recreeze după chipul și asemănarea...

Se ridică încet, stătuse cu bărbia pe genunchi, nemișcat și o porni de-a lungul plajei.

Soarele se ridica din ce în ce mai sus.

Cu foarte mulți ani în urmă, Paul Giancarlo Marconi, lansase teoria universului închis. PGM era stră-stră-stră etc. nepotul unui mare inventator din secolul XX care descoperise... un mijloc de comunicație la distanță, primul pe atunci. Era foarte mîndru de înaintasul său. în sinea lui nefiind însă prea sigur dacă este sau nu descendentul ilustrului. Oricum îi purta numele și asta putea fi un indiciu. Sau o simplă coincidență.

Expert în fizica teoretică, PGM, după ce-și luă doctoratul la una din cele mai strălucite Universități Planetare, se retrase pe un atol, în mijlocul oceanului, ce numără numai cîteva zeci de locuitori, și se adînci în studiile sale.

Locuitorii insulei, cu mici excepții, (doi-trei artiști independenți ce rătăceau preocupați de chinurile creației printre bolovanii încinși de soare) erau asistenții lui PGM, tehnicieni de întreținere ai marelui computer, instalat aici, fizicieni care-și pregăteau examene, operatori și alte cîteva figuri ce erau pretutindeni, dar ce făceau, nu știa nimeni precis.

La aproape un an de la retragerea pe atol, lumea științifică și nu numai, asistă la un eveniment deosebit pe care, de la conferința de presă unde se făcuse comunicarea (PGM ceru ca aceasta să aibă loc într-o sală a Universității Planetare, nefolosindu-se de mijloacele de comunicație ce i-ar fi permis să nu iasă din „bîrlogul" său, dar să fie totuși prezent în mijlocul auditoriului) vestea zbură în toate colțurile lumii stîrnind discuții contradictorii între oamenii de știință. Ce-i făcuse pe aceștia să iasă din rutina lor ? Comunicarea lui PGM, acea Teorie a universului închis ce avea să devină celebră.

Universul, după părerea acestuia, ar fi fost o sferă cu diametrul totalizînd un număr finit de parseci, din interiorul căreia nu se poate ieși. Demonstrația matematică a acestei ipoteze, pornind de la elemente arhicunoscute, a bulversat soborul semităților prin originalitatea și mai ales exactitatea ei. Un singur lucru se cerea verificat : valoarea practică a teoremei. Deocamdată, navele sistemului solar nu ajunseseră prea departe în Galaxie, așa că, Bariera Marconi rămase o îndrăzneață ipoteză teoretică.

Pînă la sfîrșitul vieții, PGM mai lansă cîteva teorii îndrăznețe, dar fără mare mare răsunet. Se stinse cu mîhnirea de a nu fi luat mult rîvnitul premiu Nobel...

„Vagabonzii, așa-numiții «autostopiști ai spațiului» parcurg distanțe imense cu micile lor navete, scoici, care permit un minimum de confort și au la bord strictul necesar pentru supraviețuirea unui singur individ. Sînt de construcție originală, proprie fiecărui autostopist, avînd un punct comun, în a se putea lipi de orice navă de transport sau de linie, cu excepția navelor militare cu dispozitiv AH. acestora, cu toate că, în timpul salturilor în hipeprspațiu, scoicile de cele mai multe ori dispar sau se distrug.

Regulamentul interzice luarea la bord a

Unii comandanți, încalcă refulamentul tolerînd la bordul navelor vagabonzii. În majoritatea cazurilor, îi folosesc la muncile cele mai ingrate. Aceștia, (v) nu refuză niciodată, nimic, și execută prompt și exact tot ce li se cere, indiferent dacă e vorba de curățarea ajutajelor PS sau de ordine în cabinele echipajului. Părăsesc întotdeauna navele ce i-au găzduit fără a adresa un cuvînt sau mulțumiri comandantului. Cercetînd o serie de cazuri s-a ajuns la concluzia... ... ..."

(057-33, M. 17 — Din Raportul comisiei pentru protecția exterioară a navelor de linie).

— Ești obosită Mary-Lou ? Sau ai un pic de timp și pentru mine ?

Mary Lou își dezbrăcase costumul greu și stătea nemișcată sub jetul puternic. Apa rece o revitaliza scoțîndu-i din trup oboseala acumulată în timpul lungilor ore de antrenament. Vocea venea de pretutindeni, ca și cum ar fi țîșnit o dată cu șuvoiul ce-i biciuia trupul. Cel care-i spusese pe nume nu putea fi decît Born, numai el încălca așa ușor Regulamentul, ea era, 0-447,0 de la ofițer plus numărul matricol, dar Born nu ținea prea mult seama de asta și de cîteva ori era s-o pățească.

0-477 — Mary Lou Casting ofițer angajat al Forței Galactice, făcea parte din expediția organizată pentru a străpunge Bariera Marconi. Existența altor galaxii dincolo de aceasta trebuia demonstrată practic. Și nu numai atît...

Comandantul navei, Admell B. luase parte la mai multe expediții împotriva Barierei. O dată pătrunsese în interior aproape o mie de metri. Luată parcă prin surprindere. Bariera, expulză intrusul cale de aproape un salt, fără ca cineva să poată interveni. Jumătate din echipaj pieri, iar restul fu demobilizat din motive necunoscute.

După zece ani, cea mai modernă navă a Fortei Galactice, la comanda căreia era Admell B., porni să înfrunte imensa sferă care, abordată în orice punct al suprafeței sale interioare, se dovedise inpenetrabilă.

Închise apa și lăsînd uscătorul să-și facă datoria conectă intercomunicația :

— 0-749, te aștept la mine.

Puținele ore de odihnă Mary Lou și Born le petreceau împreună, păcătuind din nou împotriva regulamentului, care aici pe navă, și mai ales pe această navă nu era atît de rigid ca pe transportoarele de linie. Chiar și cabinele semănau mult cu habitaclurile de locuit de pe planetă.

Born năvăli în cabină.

— Avem o „scoică", Mary Lou ! Șefu' a hotărît s-o aducă pe navă. E-n carantină. Ce zici de chestia asta ?

— O scoică ? Un „vagabond" pe navă? Imposibil !

— Așa vrea Șefu'. Nu știu ce l-o fi apucat. Pînă acum a pierdut o grămadă. I se spune „mîncătorul de scoici" ! Cum s-o fi lipit ăla de noi nu știu, avem un AH ultra. Cred că de-aia l-a băgat înăuntru să-i cerceteze jucăria.

Mary Lou nu mai zise nimic. Nu era uimită. Era doar curioasă să vadă cum arată un „vagabond". Nu văzuse niciodată vreunul, circulau destule legende pe seama acestora, se spunea că fiecare avea pe nava sa cîte un cîine sau o broască și un container cu sol terestru. Se va convinge în sfîrșit dacă era sau nu adevărat. Va face în așa fel încît să ajungă la

„scoică". Nu știa cum, dar va ajunge. Poate cu ajutorul lui Born. Da. Sigur.

— Ascultă 0-479, nu crezi că ar trebui să vorbim mai puțin de molusca aia ? N-avem altceva de făcut ? Ei ?

După o oră, Born părăsi cabina lui Mary Lou.

Rămasă singură, femeia stătu cîteva minute nemișcată, apoi își conectă terminalul la banca de date a navei.

Făcu în așa fel încît să-l poartă întîlni. Aflase că se numește Snow. Îl văzuse de cîteva ori. Arăta cu totul altfel decît ceilalți, mai înalt, mai puternic, mai frumos... Părul nepermis de lung îi cădea pe umeri în valuri întunecate. O clipă Mary Lou șovăi. În fața ei stătea imaginea luptătorului din basmele copilăriei. În costumul său de un albastru rece, părea imens.

— Hallo, Snow ! salută gîtuită de emoție (Ce-i cu tine fetițo, un „0" n-are voie să aibă emoții !) Bărbatul o privi, înclină imperceptibil din cap și trecut mai departe.

— Hei, n-ai de gînd să-mi răspunzi la salut ? El se opri și se întoarse încet.

— Ce dorești ?

— Te-am salutat și nu mi-ai răspuns.

Snow o învălui cu privirea apoi fixă un punct de pieptul ei. Pentru prima oară în viață Mary Lou avu un sentiment de pudoare.

— Hallo...

— Sînt 0-447 — Mary Lou Casting din... simți deodată că ar fi ridicolă să înșire toată titulatura Forței.

— Și... ?

— Tu cine ești ?

— Snow. Știai.

— Nu vrei să stăm de vorbă ?

— Este împotriva Regulamentului acestei nave ca eu să stau de vorbă cu un membru al echipajului mai mult de patruzeci de secunde.

— Te afli aici tot împotriva Regulamentului.

— Dar nu împotriva ordinului comandantului. Adio. Se întoarse și porni cu pași mari.

— Stai ! rosti încet Mary Lou. Omul se opri. — Ia asta. Era o plăcuță cu numărul codului de comunicație al cabinei ei.

Ca de obicei, Born dădu buzna.

— Știi ce au descoperit pe „scoica" individului ? Nici nu-ți trece prin cap ! Flori ! F-l-o-r-i ! În plus, un container cu o mulțime de semințe.

— Flori ? Absurd ! Ce face cu ele ? Niște consumatoare de energie absolut inutile. Atît.

— Habar n-am. Ciudații ăștia n-ar trebuiți luați la bord. Am să-i sugerez comandantului să se descotorosească de el. cît mai rapid. S-ar putea să ne aducă o mulțime de necazuri. Și așa vom avea destule.

— L-am întîlnit, Born.

— Pe cine, pe comandant ?

— Pe Snow. Azi, înainte de antrenament. E... destul de interesant.

— ... ?

— L-am văzut cîteva clipe, în costumul lui albastru, rece, politicos, distant. Cred că e un tip formidabil, Born ! Să nu mă înțelegi greșit, iubesc nava, iubesc culorile ei, pînă și albul acesta imposibil al costumelor noastre îl iubesc, culoarea asta pe care o folosim și ca medalie și ca giulgiu. Ai văzut vreodată o înmormîntare pe navă ? Eu am văzut. Cînd a murit Grig. A murit pur și simplu, inexplicabil, el care era atît de plin de viață, cel mai... L-au înfășurat într-o țesătură albă, albă și subțire, l-au închis într-o capsulă, comandantul a spus cîteva cuvinte, și gata, asta a fost tot, l-au aruncat în spațiu... Trupul lui nu va reveni niciodată pe pămînt... Știi Born, mi-ar place să mor și eu ca el, simplu, să trec în neființă ușor, pe neobservate... De atunci urăsc culoarea asta...

— Îți place atît de mult nebunul ăla ?

— Nu știu, poate îmi place numai costumul lui, noi nu vom avea niciodată asemenea costume... și nici...

— Nici nu ne-ar trebui, ăștia călătoresc singuri, pe „scoica lor, noi avem nava...

— ... nu vom avea niciodată curajul, nebunia lor să înfruntăm spațiul. Sînt oameni ?

— De ce nu te convingi singură ?

— Este o... Cum poți să spui așa ceva ? Crezi că aș putea să... ? Nu, niciodată, e absurd !

Culori palide luminară ecranul. Femeia ridică privirea.

— Mary Lou ? M-am folosit de privilegiul pe care mi l-ai oferit dîndu-mi codul tău. Vom ajunge în curînd la Marea Barieră. Atunci...

— Snow ? Era prima oară cînd cineva folosea pe navă circuitul video individual. Nu era interzis, exista numai un acord tacit al echipajului de a nu-l folosi.

— Snow ?

— Vrei să mă întrebi ceva ?

— Da, o mulțime de lucruri. Vino în cabina mea.

— Dar sînt în cabina ta.

— Nu în felul acesta.

Bărbatul se opri în cadrul ușii. Ținea în mînă un trandafir pe petalele căruia străluceau irizate boabe mici de diamant.

— Ți-am adus un dar.

— O floare vie ? Ce-aș putea să fac cu ea ?

— S-o privești, să-i simți mirosul, să te umpli de frumusețea ei.

— Glumești. E într-adevăr drăguță, dar... complet inutilă.

— O floare nu poate fi nicodată inutilă. Tu, voi cei de pe „Explorator", sînteți oameni, reci, duri, pregătiți pentru orice surpriză v-ar oferi Cosmosul. N-ai văzut niciodată un răsărit de soare pe pămînt, nu-i așa ? N-ai tremurat niciodată împreună cu frunzele toamnei, părul tău n-a fost niciodată mîngîiat de adierea brizei, iar tu, Mary Lou, nu vei putea fi niciodată un om, un om întreg, vei rămîne o unealtă perfectă de colonizare a Cosmosului, un bit în imensa cantitate de informație a Marelui Creier, dar niciodată un om.

— Greșești, Snow. Nu tu ești omul perfect, exponentul tipic al rasei, ci noi, soldații, ce putem fi oriunde, putem descoperi lumi noi, putem distruge civilizații, sau pune bazele altora, putem face orice. N-am văzut niciodată răsăritul tău, n-aș accepta o asemenea pierdere de vreme, n-am deosebit niciodată anotimpurile, nici nu știu de ce ar trebui s-o fac, n-am descoperit utilitatea florilor, n-am...

— Știu toate acestea și nu te condamn. Nu tu trebuie să fii comandantă. De asta n-ai să înțelegi niciodată diferența dintre noi oamenii și...

— Ești într-adevăr om ?

— ...voi soldații. Anatomic sîntem construiți la fel. Psihic însă... Îți adusesem un dar. Iată-l ! Întinde mîna.

Femeia întinse mîna. Lumina din cabină scăzu, luîndu-i locul o strălucire mată ce deforma conturul obiectelor. Simți o atingere ușoară, apoi totul deveni neclar, haotic. Auzi un zgomot monoton. Pe față i se prelingeau picături mari. Închise ochii. Cînd îi deschise, scoase un țipăt. Plante cu frunze imense, cum nu mai văzuse niciodată o înconjurau. De sus, curgea un șuvoi nesfîrșit de apă. După cîteva secunde ploaia se opri, dar zgomotul monoton mai continuă un timp. Tresări. În fața ei Snow. Fără costumul albastru, avînd numai o pînză în jurul coapselor, părea o statuie din muzeele antichității.

„Întinde mîna, Mary Lou !"

O prinse de mîna udă și o trase încet spre el.

„A fost o ploaie adevărată".

Femeia vru să spună ceva, dar cuvintele nu-și luară zborul. Văzu doar că nici ea nu mai avea costumul alb, ci numai o fîșie de pînză la fel ca a lui.

„Vino".

În fața lor, jungla se dădea la o parte Dintr-o dată, orizontul se deschise. Dune de nisip, iar dincolo de dune, marea.

„Ai mai văzut vreodată marea ?"

Simți un covor de o elasticitate ciudată ce se năruia sub tălpile ei goale, recompunîndu-se apoi, dar păstrînd cîteva clipe urma piciorului. Deasupra țipă o pasăre albă...

...Soarele cobora încet spre orizont. Totul avea acum culoarea aramei. Jungla, nisipul, trupurile înlăunțuite, marea...

— Hei, Mary Lou, ce faci ? Vin la tine!

Auzi vocea ca prin vis. Un spasm îi scutură trupul.

— Nu, Born, astăzi nu... te rog...

— S-a întîmplat ceva ?

— Nimic, nimic, lasă-mă...

Ținea pumnii strînși. Îi deschise încet. Nisipul i se scurgea printre degete ca dintr-o clepsidră spartă. La picioare, cu petalele zdrobite, zăcea o floare roșie...

Detecția semnală Bariera. Nava își încetini mersul și se opri. Începu Marele Asalt. Fiecare încercare de străpungere era denumită Marele Asalt. Dar nu și ultimul...

O săptămînă toate încercările dăduseră greș. Comandantul era calm. Nu-și epuizase încă atuurile.

— Domnule comandant, „molusca" vrea vrea să vă vadă.

— Molusca ? Aaa... Snow. Se gîndi o clipă N-ar strica puțin divertisment. — Adu-l aici.

Vagabondul intră.

— Am venit să-ți mulțumesc comandante. Voi v-ați oprit. Eu trebuie să merg mai departe.

— Mai departe ? Poate înapoi. Bariera.

— Înainte. Aș vrea să păstrezi asta. Îi întinse un container cu pereții transparenți. — Pămînt de pe Terra. Nu există nici un fel de barieră. Universul este infinit.

„Prostii, gîndi comandantul, există al dracului și încă cum !"

Mica navă părăsi Exploratorul. În fața monitoarelor, tot echipajul urmărea evoluția „scoicii". Ajunse în zona balizelor ce indicau Bariera.

Sub privirile stupefiate ale tuturor, „scoica" le depăși îndepărtîndu-se...

„Universul este infinit... infinit... infinit..."

Punctul luminos dispăru de pe monitoare făcînd loc imensității spațiului.

În cabina ei, nevăzută de nimeni, Mary Lou Casting, ofițer al Forței Galactice, plîngea...

Desen de Florin Mihai Dilioiu

CÎMPIILE DE CATIFEA

ANNE McCAFFREY

Bineînțeles că ne-am instalat în orașele de pe Zobranoirundisi imediat ce Federația Lumilor a catadicsit să aprobe colonizarea.

Experții ținuseră planeta într-o supraveghere strictă o perioadă de mai bine de 30 de ani. Orașele păreau construite după planuri exacte dar proprietarii străluceau prin absență.

După ce Ministerul Resurselor și Aprovizionării a pus în fața Consiliului necesitatea încă unui grînar în această zonă a Galaxiei și a specificat că Zobranoirundisi este nelocuită, am fost trimiși noi, conform Cartei, cu obligația de a lucra un an sideral numai pentru nevoile noastre, ca începînd din al doilea an să putem produce excedentar.

S-a dovedit o tactică greșită neocuparea așezămintelor lor. Ne instalasem doar în patru din orașele lor, care păreau construite pentru forme de viață umană.

Frescele ce acopereau cît pentru un perete al locuințelor nu ne-au furnizat date precise despre fiziologia gazdelor noastre. Totdeauna erau reprezentați într-o atitudine de supunere respectuoasă în fața unui Arbore, simbol omniprezent. Nu li se vedea decît spatele, craniul rotund cu părul ondulat și o sugerare a brațelor întinse înainte.

Eu cred că dacă n-am fi fost atît de ocupați cu instalarea turmelor, cu treburile agricole și cu toate sarcinile exprese pentru satisfacerea cerințelor Cartei, am fi descoperit mai devreme marea greșeală.

Indicii existau. De exemplu, deși locuiam orașele lor, nu le-am putut face niciodată pe deplin „funcționale", în ciuda eforturilor depuse de Dunlapil, inginerul metropolitan.

Și însă ceva în plus : nu am putut găsi nici măcar un singur Arbore pe această planetă plină de seve.

Cu Ministerul Resurselor și Aprovizionării în spatele nostru, care ne tot pisa să producem și iar să producem, probabil că nici nu am mai găsit răgazul necesar să analizăm toate aceste anomalii tulburătoare.

Dunlapil, cu disprețul său organic față de botanică, l-a atras de partea lui și pe specialistul nostru în ecologie, Martin Charez, spunîndu-i că Arborele era Arborele Vieții și deci era doar un mit.

— Ia împinge analogia mai departe — îl tachina el pe Martin — și asta îți va da explicația abandonării planetei Z. Vreun dizident a cules fructul oprit și toți au fost alungați din Grădinile Raiului.

Și chiar că Zobranoirundisi ar fi putut servi ca model pentru Paradis cu cîmpiile sale mătăsoase, pădurile amenajate ca și parcurile și colinele ondulate. În mijlocul frumuseților naturale erau orașele mici, cochete, construite din blocuri fibroase colorate pastel printr-un procedeu industrial care-l intriga pe Dunlapil la fel de mult cît îl intriga pe Charez absența Arborelui.

Ne-am înăbușit ascuțitul nostru instinct de proprietate și ne-am mutat în orașele abandonate, foarte atenți însă să nu le facem nici cea mai mică transformare ireversibilă.

De fapt, singurul echipament sofisticat pe care l-am admis în calitate de comisar colonial și care nu era autohton a fost Turnul de Comunicare, cu domul său de plastic. Arsenalul l-am construit într-un cîmp plin de ierburi nu departe de orașul în care locuiam și unde aveam cartierul general.

Am folosit drept drum o veche albie de rîu și nimeni nu s-a plîns de el.

Era bine să ținem lucrurile astea cît mai departe de oraș pentru că ele și comerțul nostru spațial cu mizeriile și dezordinile pe care le producea le-ar fi spreiat pe gazdele noastre.

Am delimitat cu grijă islazurile pentru turmele noastre în Cîmpiile acelea de catifea verde. Martin Charez devenise circumspect de cînd descoperise, după un examen minuțios, că fiecare cîmpie de catifea era așezată pe o fundație construită din roci solide, vechi, argiloase de 10 metri grosime. Aceste fundații păreau un sistem ingenios de irigații.

L-am rugat pe Martin să studieze cauza lipsei totale a ierburilor pe o planetă care le era propice.

Înregistrase și el doar cîteva specii de omnivore, o mare varietate de păsări și foarte mulți pești. Descoperise cîteva oseminte de ierbivore dar nimic recent. Dacă datările lui sînt exacte, ele corespundeau Pleistocenului nostru. Și-a prezentat raportul, foarte voluminos de altfel, avînd comparații cu istoria galactică mai apropiate sau mai îndepărtate și a concluzionat că doar o catastrofă — poate chiar aceea ce-i îndepărtase și pe umanoizi —, a putut elimina ierbivorele într-o perioadă îndepărtată. Chiar dacă dezastrul fusese bacterian, viral sau chiar misterios, asta nu ne deranjează pe noi. Nouă ne merge bine pe Zobranoirundisi. Copiii concepuți sub soarele albastru al planetei s-au născut după ce terminasem prima noastră recoltă excedentară spre celelalte lumi.

Viața și-a intrat în ritmurile ei monotone. Vitele, oile, caii și chiar animalele din Lumea Grațiioasă importate pe Zobranoirundisi cu titlu experimental se înmulțeau bine pe Cîmpiile de catifea.

Recoltele pe care le dădeau plante aduse din cel puțin o jumătate de duzină de lumi erau mulțumitoare. Bineînțeles că am avut și cîteva eșecuri cu rezultate absurde sau necomestibile, dar erau atît de puține și au servit doar ca suport pentru referatele lui Charez — importante doar pentru arhive și stîrnind ridicări nedumerite de umeri la pionierii fermieri.

Dacă un colonist mănîncă bine, trăiește bine și are timp suficient să stea cu nevastă-sa pe plajele încîntătoare ale mărilor sudului, se obișnuește și nu mai reacționează la eșecuri mici.

Nu eram singurul care nu mă simțeam în apele mele în orașele acelea luminoase. Mi se părea de neînțeles ca cineva să construiască instalații în spații locuibile, să le lase așa, la dispoziția oricui și ca aceste instalații să refuze să funcționeze, în ciuda tuturor eforturilor lui Dunlapil.

Pînă la urmă am uitat de toate anomaliile planetei pe care, de altfel, nu le studiasem prea mult și am cultivat liniștiți grădinile și ne-am văzut de case și copii.

Anul al zecelea a început printr-un val de căldură. Martin Charez convoacă o adunare unde i-am reîntîlnit pe Dunlapil și cîțiva specialiști în echipamente. Charez ne convocase într-o zi de Repaus și asta era mai mult decît neobișnuit. Cînd am protestat pentru ziua aleasă de el mi-a răspuns :

— V-am chemat ca să ne sfătuim înainte de a convoca adunarea întregii colonii.

Afirmația lui, adăugată la insistența cu care ne-a chemat, mi-a dat de gîndit. Știam că Martin Charez era un veșnic neliniștit, dar acum era altceva. Nu obișnuia să supere pe nimeni cu temerile sale și niciodată nu ne-ar fi reunit degeaba.

— Am făcut un raport despre o nouă plantă a cărei dezvoltare este sesizabilă deja în Cîmpiile de catifea, comisare Sarubbi, — începu el ceremonios. O plantă monocotiledonată nu se manifestă niciodată ca aceasta. Am verificat păsunile ; atît pe cele folosite cît și pe celelalte și decodificările de creștere ale plantei despre care vă vorbesc sînt îngrijorătoare.

— Crezi că am importat un virus care determină modoficări genetice la plantele autohtone ? întrebai. Sau a reapărut virusul ăla vechi care a eliminat ierbivorele de pe planetă ?

— Nu cunosc nimic asemănător acestei mutații și nu cred că dezastrul anterior este gata să se producă din nou — spuse Charez cu un aer îngrijorat.

— Ascultă, Marty — începu Dunlapil ușor dezamăgit. Să nu-mi spui că trebuie să declarăm planeta în carantină tocmai acum, cînd avem o balanță excedentară formidabilă.

Charez luă un aer indignat.

— N-a propus nimic asemănător. Dun — am intervenit eu. Mă întrebam dacă nu era vorba de invidia urbanistului care nu reușise să facă mecanismele gazdelor noastre să funcționeze și-l vedea acum pe botanist apropiindu-se de rezolvarea enigmei Arborelui.

— Explică-te, te rog, profesore Charez.

— Am descoperit recent o formă misterioasă de dezvoltare la o plantă din familia gramineelor — sau pînă acum o clasasem noi ca graminee după caracteristicile ei.

Întoarse o manetă și ne proiectă un diapozitiv pe singurul penete nepictat al biroului meu.

Excrescențele modulare care se dezvoltă acum în Cîmpiile de catifea nu au nici o caracteristică comună cu familia erbaceelor, nici tija continuă, nici frunze mature care să-l învelească.

Se uită de jur împrejur pentru a se asigura că toți cei de față văzuserăm bine diapozitivul apoi proiectă o secțiune mărită a unui material celular.

— Această secțiune este o mutație — o mutație improbabilă.

Cherez deveni nerăbdător arătîndu-ne mereu materiale contradictorii.

— Cert este că apar fenomene noi, specifice, sub fiecare soare și noi nici nu am studiat influența exactă pe care o au razele acestui soare albastru asupra creșterli. Am putea astfel obține un efect BRAGE II.

— Văd că vrei să faci un expozeu de botanică galactică comparată, îl întrerupse Dunlapil. Te pomenești că plantele astea au construit orașele !

Se întoarse apoi spre mine cu un surîs malițios.

— Dar asta este evident — răspunse Charez cu cel mai natural ton posibil.

Acum nu mă mai îndoiam.

— Comisare, puteți să-mi dați o altă explicație faptului că fiecare oraș are dispuse în jur cîmpii astfel orînduite încît să primească în fiecare zi cea mai mare cantitate de lumină solară posibilă ?

Privirea lui serioasă se întîlni cu a mea.

— Pentru ce oare aceste Cîmpii de catifea cu Arborele lor central și dominant par a fi lucrul cel mai important pentru aceste specii străine — scuzați — specii ale planetei ?

— Dar ei sînt clar umanoizi — replică Dunlapil.

— Cultura lor este prodiminant agrară și totuși nu au nici un animal care să pască. Și pînă acum nu am văzut nici un exemplar din acel Arbare blestemat ! mea.

Abia atunci mi s-a făcut frică.

— Nu există erbivore, continuă inexorabil Charez, pentru că au fost eliminate tocmai spre a se proteja aceste Cîmpii de catifea și pe ființele care sînt Ei și care cresc dedesubt !

— Vrei să zici că atunci cînd plantele o să scoată dracu știe ce flori, ăia o se reîntoarcă ? întrebă Dunlapil.

Charez îl aprobă cu o mișcare a capului.

— Doar dacă nu am modificat iremediabil ciclul de creștere, zise el.

— Nemaipomenit ! Nu poate fi așa ! O întreagă civilizație să fie total dependentă de un ciclu vegetal de o lungime necunoscută — bîlbîi Dunlapil.

— Nimic nu este imposibil — spuse Charez cu tonul său cel mai profesoral didactic.

— Ai cercetat temeinic ? am întrebat, deja demoralizat de consecințele unui dezastru iminent.

— Mi-am folosit toată capacitatea. Cer din proprie inițiativă ca cercetările mele să fie verificate de exobiologi și exobotaniști care au experiență mult mai mare cu formele astea de viață rare de pe alte planete. Cer respectuos Centrului Colonial să ne trimită o echipă de exobiologi și exobotaniști. Mi-e teamă că deja am cauzat prejudicii incalculabile — avu un rictus macrabru — nu voi face a doua oară aceeași greșeală organismelor acestei planete însămînțate în aceste cîmpii.

Precizia lui semantică nu avu darul să-mi atenueze neliniștea. Dacă Charez avea dreptate, chiar puțină dreptate, nu trebuia să cerem numai botaniști și biologi, ci o Comisie de Anchetă completă a Federației Lumilor. Ei trebuiau să examineze amestecul nostru în viața planetei care nu fusese abandonată ca celebra „Marie-Céleste" și care era locuită de băștinași „în hibernare".

În timp ce plecam din biroul meu spre Turnul de Comunicare cu Charez și Dunlapil îmi amintesc că mă simțeam și speriat și prost, ca un copil nehotărît încă să-și anunțe părinții că făcuse o boacănă, dar totuși foarte convins că trebuia să-și asume riscul de a-i supăra. Turnul, cu domul de plastic, nu mi-a părut atît de nelalocul lui ca atunci, atît de străin, un sacrilegiu.

— Stați, așteptați — zise Dunlapil. Aveți idee ce înseamnă o Comisie de Anchetă ?

— Trebuie să facem absolut tot posibilul să ne reparăm greșala, îi răspunse Charez brutal.

— Fir-ar... ! înjură Dunlapil. Da' n-am greșit nimic !

— Am mutilat o întreagă generație, răspunse Charez cu o expresie de durere nesfîrșită.

Dar sînt multe cîmpii neatinse. Străinii — în fine, băștinașii — pot să le folosească pentru ei.

Surîsul lui Chanez deveni grav și el îndepărtă fin mîna lui Dunlapil de pe brațul său.

— Din țărînă ești născut, în țărînă te vei întoarce și din țărînă vei renaște !

Abia atunci Dunlapil înțelese gravitatea crimei noastre.

— Vrei să zici că plantele astea sînt locuitorii planetei ?

— Ți-am explicat eu altceva ? Se nasc din Arbori !

Am făcut tot ce am putut înainte de a sosi Comisia de Anchetă.

În primul rînd am eliberat de animale și culturi toate Cîmpiile de catifea. Am șters din orașe orice urmă a colonizării noastre.

Comisia era formată din 8 membri dintre care 3 umanoizi și 5 neumanoizi. Ei au ajuns repede și au văzut totul înaintea uriașei avalanșe de specialiști. Membrii Comisiei nu au făcut nici o observație asupra eforturilor noastre actuale de a ne repara greșala, nici nu au protestat cînd au fost cazați departe, în cîmpia stufoasă, aproape de arsenal și de activitatea zgomotoasă de acolo. Nu au făcut altceva decît să cerceteze intens.

Pentru ei cea mai mică crimă a noastră era ocuparea orașelor. Și bineînțeles că s-au dovedit rele și încercările noastre de a ne repara greșelile.

Am provocat distrugeri mari lăsînd animalele să pască pe Cîmpiile de catifea, am făcut rău că ne-am hrănit cu ele.

Am lăsat recoltele să moară și să se reîntoarcă în solul special care le hrănea. Desființînd culturile am făcut o crimă și mai mare. Dar cum am fi putut ghici ?

Astăzi știm.

Sîntem copleșiți de vină pentru dezmembrarea masivă și dispersarea indivizilor mîncați, digerați și defecați de ierbivorele noastre, apoi din nou mîncați, digerați și eliminați de cei care s-au hrănit cu carnea ierbivorelor. Nenumărați indigeni dezagregați, smulși din solul lor de invadatori inconștienți.

Nici un fruct de aici n-a mai fost comercializat pe alte planete.

Și cel mai rău lucru a fost că am distrus culturile !

Mi-aduc aminte ce a urmat după ce și ultimul raport a fost transmis celor 6 componenți ai Comisiei de Anchetă.

Nu s-au gîndit prea mult pînă să ne dea verdictul. Am fost chemat la sediul lor pentru a primi decizia. În clipa în care am intrat în sală i-am văzut pe toți așezați pe un podium cu cel puțin un metru mai înalt decît capul meu. Asta înseamnă că am pierdut orice considerație din partea Federației Lumilor. Un gest al unei mîini îmi atrase atenția și privirea mi se opri la unul din cei trei umanoizi din Comisie. Am făcut un pas timid dar el refuza să mă privească.

— Am încheiat ancheta— spuse cu un ton glacial. Ați comis cel mai mare genocid cunoscut pînă acum în toată istoria galactică.

— Dar, domnule...

Am fost întrerupt printr-un gest.

— Exobiologii au concluzionat că toate culturile mature au ajuns în faza a treia de evoluție. În faza a doua de evoluție sînt foarte asemănătoare cu fauna celulară Bradon II.

Charez îmi vorbise despre această asemănare.

— În acest moment plantele seamănă cu exorisomorfele de pe Plariae V și în mod firesc faza a treia va face loc vieții raționale reprodusă de frescele din orașe. Ați venit aici ca agronomi și ca agronomi ați mutilat cîmpiile. Nu putem ști cum veți plăti tot răul pe care l-ați făcut decît cînd victimele voastre vor stabili pedeapsa prin care vă veți spăla rușinea în ochii Galaxiei.

Încetă să vorbească și-mi făcu semn să mă retrag.Am plecat să anunț verdictul coloniștilor. Aș fi preferat să fim uciși imediat după o judecată sumară, nu să fim păstrați pentru a fi sfîrtecați bucățică cu bucățică.

Nu putem face nimic pentru că în Cartă, Colonia și-a asumat întreaga responsabilitate a acțiunilor sale viitoare și făcusem un rău atît de îngrozitor pe care nu-l puteam plăti niciodată.

Am muncit mai departe din acea zi pînă cînd a sosit TIMPUL MUGURILOR care ne-a adus fructele sale îngrozitoare. Eram foarte îngrijorați. Plantele exorisomorfe creșteau ajungînd de dimensiuni de neimaginat, pînă au atins 3, apoi 6 și în sfîrșit 8 metri înălțime, cu trunchiuri groase, ramuri pline de sevă și frunze verzi triunghiulare.

Abia spre mijlocul verii am înțeles de ce în toată șederea noastră pe Zobranoirundisi nu am descoperit nici măcar un singur arbore pe planetă : pentru că acești Arbori nu cresc decît odată la 300 de ani. Acest Arbore al Vieții purta Fructele de pe Zobranoirundisi și, din matricea lui celulară apăreau cîte două pe o ramură, iar un Arbore avea 3 pînă la 11 ramuri. Și asta pe cîmpiile bune — adică pe cele nelucrate. Pe celelalte...

Toată galaxia a fost martoră că am încercat să ne plătim răul făcut.

Fiecare bărbat, femeie și copil au îngrijit crenguțele Arborilor, răsucite, diforme, care creșteau greu pe solul cîmpiilor profanate. Fiecare vedea cu groază, în fiecare zi mai mult, care erau dimensiunile dezastrului pe care-l provocasem. O ! Erau îngrozitoare diferențe între cei răsăriți din cîmpiile neatinse de noi și ceilalți !

Într-o dimineață, prima dimineață cu ger aspru, primul Z apăru din placenta sa vegetală.

Își mlădie trupul suplu, se întoarse și se prosternă în fața Arborelui Mamă, mîncă pămînt de la rădăcină și frunze triunghiulare apoi se ridică !

N-o să pot descrie niciodată supliciul acelei zile în care i-am văzut pe toți de pe Zobranoirundisi privindu-ne în ochi, pe noi cei care-i mutilasem apoi pronunțînd pedeapsa pentru ce le făcusem. Am acceptat pedeapsa pentru că era dreaptă și de o simplitate naturală. Trebuia să restituim pămîntului ceea ce-i luasem. Un zobranoirundisian fără o mînă și-a recunoscut membrul lipsă după celulele încorporate în degetele unei tinere din Colonie, hrănită cu laptele provenit de la turmele ce păscuseră pe Cîmpiile de catifea și a fost lăsat să-și recupereze ce era al lui. Un băștinaș fără picioare nu trebuia condamnat la o viață de infirm în timp ce copilul din colonia noastră se folosea de picioarele sale în care un număr impresionant de celule nu-i aparținea de drept, așa încît un copil de 7 ani n-a mai putut alerga liber pe cîmpiile de pe Zobranoirundisi.

Am înapoiat celor de pe Zobranoirundisi tot ce le aparținea de fapt, semințele și pămîntul Cîmpiilor de catifea, bucăți și praful fecundant originar care a fost reconstituit după ciclul pe care noi îl întrerupsesem.

Am plătit și ultima parte a cererii lor. Ne priveau toate lumile. Pot spune — deși acum nu mai am limbă — că omenirea poate dormi cu cugetul împăcat.

Atunci cînd i s-a cerut, niciunul dintre noi nu a refuzat să dea o parte din trupul său, ca plată pentru răul ce le-am făcut celor de pe Zobranoirundisi.

În românește de Smaranda Zănescu

Anne McCaffrey

Scriitoare americană, născută la 1.04.1926. Începe să scrie din 1952, dar succesul vine abia în 1968, cînd romanul ei Zborul Dragonului **obține premiul Hugo, premiu acordat pentru prima dată unei femei.**

În 1969 apare Decision at Doona (Decizie pe Doona), **care împreună cu** The Ship who Sang (Nava care cînta) **în 1970, sînt** romane space opera, **avînd ca subiect colonizarea altor planete.**

Dragonfligh (Zborul Dragonului — 1968) **și** Dragonquest (În căutarea Dragonului — 1971) **sînt primele două romane din ciclul de fantezie eroică „Pern". Pe planeta Pern, oamenii, care au puteri telepatice, se străduiesc să păstreze și să folosească rasa dragonilor. Aceștia au două însușiri foarte utile : se pot teleporta și scuipă foc, deci sînt folosiți împotriva sporilor ucigași trimiși periodic de o planetă vecină împotriva lui Pern. Timpul trece, amintirea pericolului se estompează, istoria se pierde în uitare. Ori, în curînd, planeta va trimite spori ucigași din nou asupra lui Pern...**

Dinosaur Planet (Planeta Dinozaurilor — 1978) **este o trilogie al cărei titlu arată subiectul...**

V.P.

ANCHETA SF

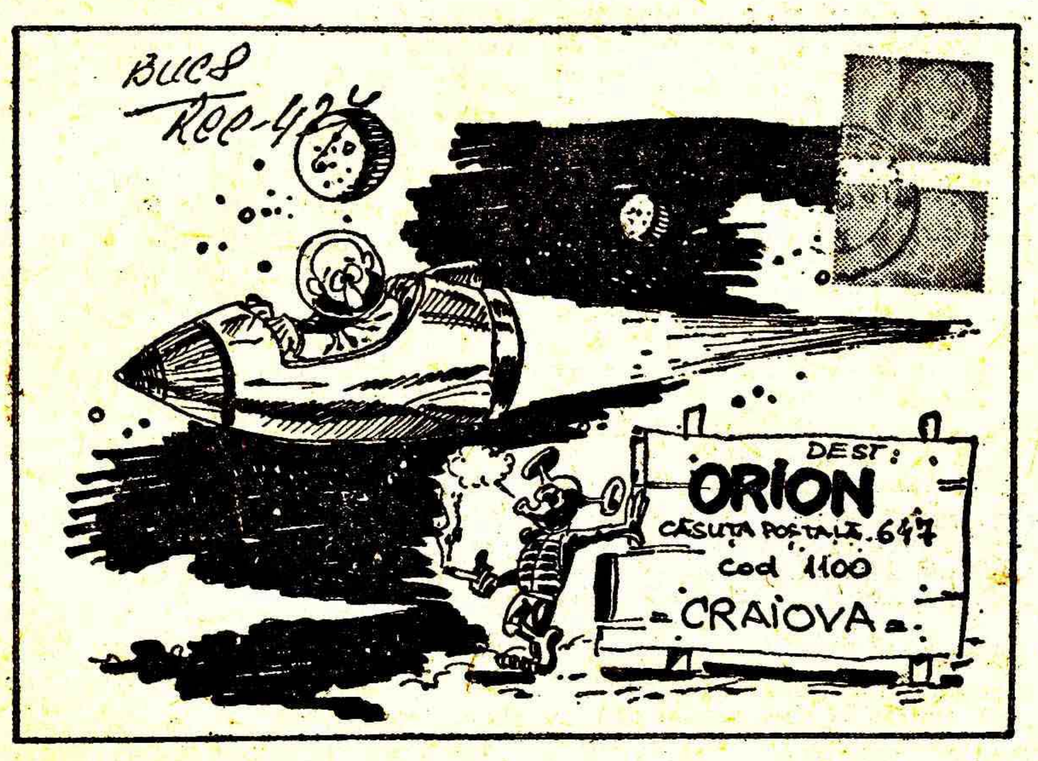

Desen de Victor Trifan

Încă de la început precizăm că această anchetă nu și-a propus o statistică a receptării SF-ului, (așa că nu vom intra în amănunte: profesiunile expeditorilor, sexul, vîrsta, localitatea de domiciliu, etc), ci să afle locul și imaginea acestuia în mintea și sufletul cititorilor !

Nu vă precizăm nici numărul de scrisori primite pînă acum (ele depășesc un număr ce se scrie cu trei zerouri !) pentru că ancheta rămîne în continuare deschisă tuturor celor care au ceva de spus despre SF, cele mai interesante scrisori urmînd a fi publicate.

Înainte de a trece la selecția celor mai deosebite răspunsuri și a celor care prin formularea lor aduc o notă de umor voluntar (sau involuntar), vom răspunde la cîteva întrebări puse în scrisorile dumneavoastră :

— Deocamdată nu se fac abonamente la ORION, acesta fiind un supliment de literatură SF ce apare trimestrial.

— ORION nu republică lucrările SF care au văzut deja lumina tiparului. Mașina timpului, Solaris, Picnic la marginea drumului, etc, le puteți găsi la biblioteci.

— Din același motiv, nu putem prelua rubrica „Retro SF" ce aparține revistei Știință și tehnică.

— ORION este o publicație ce promovează literatura și arta SF; noutățile științifice le puteți găsi în reviste de profil (Știință și Tehnică, Magazin, Tehnium, etc).

— Istoria SF-ului a fost alcătuită de scriitorii și criticii literari Ion Hobana, Nicolae Manolescu, Adrian Rogoz; ORION publică pagini mai puțin cunoscute ale genului.

— Concursuri de proză SF organizează anual revista Știință și tehnică, clubul Helion, cenaclul Henry Coandă Craiova.

Scrisorile dumneavoastră pot fi trimise în continuare pe adresa ORION, c.p. 647, cod 1 100 CRAIOVA. Noi le așteptăm.

● RĂSPUNSURI

I. În liceu profesorul nostru de literatură ne indemna să privim cerul și stelele și să visăm ; tot el ne spunea că marile realizări, înainte de a fi realizări sînt vise, apoi luptă și muncă, pentru ca în final să se realizeze (Lia Miko-Reșița) ● Literatura SF ne dă ocazia să luptăm pentru a nu se distruge ceea ce a creat natura în lunga ei evoluție, și anume viața de pe Terra (Iosif Tibor Mikó-Reșița) ● Părerea mea este că fanii literaturii SF sînt născuți fani. Ei posedă o labilitate a imaginației care își găsește nu o împlinire, mai curînd un sens în literatura SF (Viorel Hîșan-Magdun-Tg. Mureș) ● Literatura SF (Viorel Hîrșan-Mag reș) ● Literatura SF satisface în mare măsură nesațul cognitiv al omului modern prin deschidera pe care o realizează spre ideile de frontieră (Paul Tatomir-Brașov) ● SF-ul este zîmbetul acelei zîne din poveste care-ți răspunde celor mai chinuitoare întrebări. Cine nu crede, să-l întrebe pe Einstein (Alin Colea-București) ● Cred că meritul principal al literaturii SF de calitate este acela că oferă o viziune nouă asupra problemelor umane (Florin Pîtea-Cîmpina) ● Consider literatura SF o metodă de reflexie (Cătălin Antoniu-București) ● Literatura SF este un fel de romantism al zilelor noastre (Cosmin Enuică-Făgăraș) ● Îmi place literatura SF.... e ceva din mine, poate asta înseamnă să ai un pic gustul aventurii... (Fănuța Apostică-Iași) ● O socotesc drept singura literatură viabilă în sus-timp (T. Bora-București) ● Într-adevăr este un procedeu de împrospătare a cunoștințelor (pentru cititori) și de soluționare a multor probleme de ordin literar (Viorel Leopold-Bicaz) ● Pentru că am crescut (și creștem) alături de... Jules Verne ! Vă scriu ca tătic, în numele meu și al celor trei copii proprietate personală (de 16, 13 și 12 ani) care citim, nu de puțină vreme, literatură SF. (Ionel Bolchiș-Baia Mare) ● Literatura SF stimulează dragostea tinerilor pentru știință și tehnică, influențînd viitoarele lor profesii (Adrian Vîlceanu și Florin Dănilă-Timișoara) ● Literatura SF îmi oferă zeci de unghiuri diferite asupra aceleiași probleme (Stancovici Spasimir-Timișoara) ● Îmi place literatura SF pentur noul spațiu de fugă pe care îl deschide imaginației, fanteziei, inteligenței (Gabriel Iovescu-Orăștie) ● Cred că toți avem în noi o lume. Sigur. „Omul împărtășește cu cîteva mamifere superioare straniul privilegiu de a locui simultan în două lumi. El trăiește zilnic, alternativ, două tipuri distincte de existență-vis și viziune reală, cum le numesc grecii, fiecare dintre ele cu logică și limite proprii, și nu există nici un motiv aparent pentru a considera pe una mai semnificativă decît cealaltă" E.R. Dodds — Dialectica spiritului grec (Ungureanu-Călimănești) ● Aș putea spune mai degrabă că literatura SF e copilul teribil al secolului nostru, apărută sub forma utopiei pure și sfîrșind într-o gamă nesfîrștiă de lumi-pe-dos-avertismente, pînă la simplul joc al imaginației (Gelu Georgescu-București) ● De ce-mi place literatura SF? Pentru că ea nu mai este o literatură fixă, rigidă, ordonată ci este liberă, descătușată, necunoscînd margini, și de ce să nu o spunem, ea reprezintă un copac din ale cărui fructe se pot ospăta toate categoriile de oameni (Dan Cartaș-Galați) ● Satisfacția de a citi ceva ce mintea omenească refuză adeseori să creadă că se poate scrie (Gh. Chirilă-Galați) ● Sînt tînăr și literatura SF se apropie de vîrsta mea, de nivelul tehnic și automatic-computerizat în care trăiesc (O. Bărbulescu-Craiova) ● Literatura SF este o lucrare cu o acțiune palpitantă, traversată de idei științifice novatoare, dar în care factorul principal este omul, problematica omului ,transpusă într-o situație ireală dar credibilă (Gh. Nicolae-Severin) ● Datorită faptului că am găsit răspunsuri la unele întrebări privind viața, locul, rolul omului pe Pămînt și în Cosmos (cititor-Slatina) ● Literatura SF invită la meditație adîncă asupra existenței noastre (Gheorghe Daniel-București) ● Literatura SF combate oarecum „frica" de știință, contribuie la formarea unor oameni cu gîndiri superioare (Mihai Trofin-Topraisar) ● Literatura SF încearcă să facă un arc peste timp. Ea îl pune pe Om în fața Universului (Aurelian Stănilă-Mogoșoaia) ● Dacă ar fi să-l parafrazez pe Nichita Stănescu, aș spune că, pentru mine, literatura SF „este ca o duminică" (Adel Szabó-Turda) ● Spațiile vaste ce le oferă îmi satisfac curiozitatea nebună, nebună, nebună (George Grigore-Scorțeni) ● Îmi place pentru că amplifică imaginația, creația, dă noi idei, dezvoltă capacitatea de a gîndi (Rosario Bicu „Computer 1" — București) ● SF-ul a devenit o modalitate de identificare cu aspirațiile, gîndurile și realizările atîtor tineri de vîrsta mea care ne-am dat mîna să pășim împreună în ziua de mîine, să privim și să analizăm cu responsabilitate acel viitor pe care-l dorim luminos și fericit, și ai cărui promotori sîntem (Bogdan Condurățeanu-București) ● Îmi place literatura SF pentru că incită fantezia în mod deosebit și este literatura curajului în gîndire (Mihai Mo.aru-Arad) ● În plină eră a științei și tehnologiei îmi pare logic să se vehiculeze idei întîlnite în literatura SF (Daniel Budurlean-Cluj) ● Literatura SF reprezintă aventura omului în fața noului (Lascu Petrică Daniel-București) ● Îmi place literatura SF din 1001 de motive ! (Alex. Negruți-Tg. Mureș) ● După mine, orice om se naște pentru un anumit gen de literatură (Paullo Iordache-Craiova) ● Pentru că SF-ul este o meditație asupra vieții, asupra dragostei de om (Grigore Șoitu-Constanța).

2. Se simte lipsa și a unor cărți ale scriitorilor noștri contemporani (Ioan Dankó-Lupeni) ● Numai rebuturile (Ignat Stefan-Constanța) ● Nu agreez literatura SF care vrea să șocheze prin exagerări forțate, nu conține un mesaj (Dragu Tudor-București) ● Aș reproșa SF-ului o insuficientă apetență pentru individualitate, pentru personajul pe deplin conturat (Paul Tatomir-Brașov) ● Ar putea fi mai profundă și oricum mult mai prolifică (Sorin Burceag-Constanța) ● Cred că în literatura SF actuală (de la noi) se petrece un fenomen negativ și anume exacerbarea fantasticului în detrimentul științificului (Anuțian Dinulescu — Slatina). ● Prețiozitatea, uneori. (Supratehnicismul. Ermetismul cu orice preț). Didacticismul prea evident, alteori. (Ovidiu Felecan — București). ● Literatura SF universală este o literatură mai puțin tangibilă la noi din cauza traducerilor relativ puține (literatura SF franceză aproape necunoscută mie pînă la apariția ORIONULUI) (Orlando Bărbulescu — Craiova). ● Dacă totuși am vrea să-i reproșăm ceva, e însuși faptul că s-a născut pentru a ne arde mințile cu lacrimile unor taine zdruncinătoare pe care mulți le văd, puțini înțeleg și prea puțini le trăiesc în suflet (Alexandru Vîlcan — Cluj). ● Literatura SF este o literatură bine dezvoltată. Numai cei care nu o înțeleg pot să-i reproșeze ceva (Adrian Caraiani — București). ● Există încă o anumită timiditate „în mișcări" (Valeriu Bichescu — Podoleni). ● Folosirea în anumite povestiri a unor termeni greoi, care fac povestirea neinteresantă, plictisitoare (Alin Ciobanu — Craiova). ● Unor autori le reproșez ermetismul voit al limbajului, mă refer la cel sintactic, gramatical (Bogdan Condurățeanu — București). ● Sigur, trebuie să fie și lucruri care îi pot fi reproșate literaturii SF. Nu vreau însă să mă gîndesc la ele. Cînd iubești o femeie, ea îți pare perfecțiunea întruchipată. Cu toate că nu e. (Alexandru Negruți — Tg. Mureș). 3. Primele trei locuri (George Grigore — Scorțeni). ● Împreună cu celelalte literaturi mai mult sau mai puțin „tehnice", de cultură generală sau de strictă specialitate, literatura de anticipație face parte din marea aventură a cunoașterii, pe drumul căreia ni s-au întipărit de mult primii pași (Bogdan Condurățeanu — București). ● Pentru că sînt elev, acest gen ocupă locul II, dacă ar fi să luăm și lecturile școlare (Vasile Dumitrașcu — Hunedoara). ● Așa cum am spus, e literatura mea preferată, poate chiar prea-prea... (Daniel Budurlean — Cluj). ● Indiferent de gen, orice carte sau povestire de bună calitate (Gabi Avram — Deva). ● Dacă nu ar fi fost pe primul loc, nu vă mai trimiteam răspunsurile (Cristian Cighir — Buzău). ● Recunosc sincer, dacă apare o nouă carte SF, renunț la bere și uit de celelalte cărți recent cumpărate sau împrumutate, efortul meu se canalizează spre lectura acesteia. (Alin Colea — București). ● În lecturile mele, literatura SF ocupă cel de-al doilea loc, primul fiind cel ocupat de... colecția „Romane de dragoste" (S.I.D. — Lebăra — Năvodari). ● Stau cîte patru ore pe zi și scriu și citesc SF-uri (Tiberiu Luțac — Cîmpulung Moldovenesc). ● Literatura SF ocupă, indiscutabil, primul loc în lecturile mele ! (Ma'the Csaba — Rupea). ● N-am decît 20 de ani și... nu știu cum să vă spun, mă preocupă și Magicianul și Sogunul lui Clavell (Ungureanu — Călimănești). ● Literatura SF ocupă primul loc în lecturile mele, alături de tot ceea ce este viabil, deosebit și original în literatură (Gabriel Gordan — Cluj).

4. Cel mai mult, le separă ideile pe care le creează. Astfel, o schiță SF pornește de creează. Astfel, o schiță SF pornește de la o idee fantastică, în timp ce celelalte genuri pornsec de la un fapt real. (Ninoiu Daniel — Craiova). ● E. M. Remarque — I. Asimov, H. Zincă — I. Asimov, Baley — Maigret (Ion Sorin — Rîmnicul Sărat). ● Ca să-l plagiez pe Lewis Padgett, noi sîntem condiționați. Ceea ce se poate observa în toate genurile literare. Literatura istorică — încorsetată fără scăpare într-un trecut pe care nu-l putem ignora prea mult. Genul policier — în fond, aceeași intrigă întotdeauna, cu mult prea puține variații. Literatura de dragoste — cam același lucru se poate spune și despre ea, nu-i așa ? Pe cînd literatura SF, deși (tot) condiționată, ne oferă un cîmp infinit pe care se poate zburda în voie (T. Bora — București). ● Va veni o zi în care nu se va mai face discriminarea : literatură propriu-zisă — gen SF (George Costinaș — Ploiești). ● Diferența dintre ele... sînt cărți care-mi plac și cărți care nu-mi plac și le dau la anticariat (Igor Vasiliev — Galați). ● ...dacă totuși m-ar bîntui orgolii care să mă îmboldească a emite o apreciere valorică, nu mi-aș permite decît să scriu o listă de nume : Lucian, Apuleius, Swift, Butler, Heinlein, Asimov... (Ovidiu Felecan — București). ● Cred că SF-ul este literatură și cred că la ora actuală este una din literaturile centrale ale epocii, și cred că nu mai este considerată ca o literatură populară numită și literatură de consum, paraliteratură sau trivialliteratur, și că în puțini ani, literatura SF și-a descoperit personalitatea istorică și a început să atragă atenția specialiștilor (Cornel Rusu — Reghin). ● Dacă și în acest domeniu sînt critici, n-aș vrea să le mănînc pîinea (Daniel Zbîrcea — Oradea). ● Ceea ce contează, zic eu, este deschiderea pe care o dă o operă literară (SF sau nu) gîndului (Alexandru Petre — București). ● N-aș putea face o paralelă. Bine și prost se scrie și de-o parte și de alta (Nicușor Poenaru — Constanța). ● Ei bine, ceea ce cred eu că diferă între genul SF și literatura baletristică în general, este fascinația pe care primul o incită asupra cititorului, o senzație pe cred cred că trebui s-o fi simțit navigatorii din vechime față în față cu noile teritorii ce le ieșeau în întîmpinare, Neil Armstrong făcînd acei primi „mici pași" pe Lună, OMUL, cu majuscule deci, față în față cu necunoscutul, cu universul, cu eternitatea, cu infinitul (Gabriel Iovescu — Orăștie). ● Literatura realistă, la lecturare, chiar cu valențe psihologice, nu poate solicita imaginația celui care o citește, așa cum o face literatura SF (Sbînță Augustin — București). ● Atît literatura „propriu-zisă" cît și literatura SF abordează aceleași teme general umane, prin exploatarea posibilităților emoționale și sentimentale ale eroilor narațiunii (Adrian Brüder — București). ● Literatura SF reprezintă o modalitate originală de investigare a ceea ce este universul uman, cu perspective nebănuite de acces în acele zone de lumini și umbre ce definesc personalitatea umană în ansamblul ei complex și contradictoriu (Bogdan Condurățeanu — București). Idealul dragostei față de oameni, de ajutor între ei, în ambele genuri, apare constant (Lascu Petrică Daniel — București).

● RĂSPUNSURI... cu nota (bene) de umor

1. Personal, literatura SF îmi place deoarece prin intermediul prozatorilor încearcă să răspundă unor întrebări „dubioase". ● Lumina nu este albă și dacă i-ați spune cuiva că nu știe că albul luminii este un cadru de cîteva culori, ar rîde. ● 2. Nu poate fi înțeleasă de cei mici. ● Păcat că la noi majoritatea filmelor care se regizează sînt de dragoste. ● Am citit o povestire SF în care, din curiozitate, am înlocuit numele personajelor ce erau scrise, cred, cu nuanță anglo-saxonă, cu nume de-ale noastre, românești, am mai schimbat niște nume de animale și mașini, și a ieșit o gogomănie, dar sînt sigur, gogomănia era mai mare înainte de schimbările respective. ● 4. O asemănare sau apropiere între ele ar fi că se scriu cu aceleași litere și cifre, iar ce le separă... totul. ● Ca valoare, consider că literatura SF „nu este de lepădat". ● Poate că acest prezent al descoperirilor științifice nu prea l-a interesat (pe cititor), cum sînt de exemplu pensionarii. ● N-ar fi de mirare ca peste cîțiva ani să se vorbească despre un „Eminescu" al SF-ului. ● Citind o carte te decontectezi, dar rămîi oarecum în aceeași viață cotidiană ; citind o carte SF mai întîlnești un extraterestru, un animal neobișnuit... ● Sigur că nimeni nu a copilărit cu extratereștri, așa cum au copilărit Rebreanu, Preda, etc., între țărani. ● În SF încă nu s-au creat „tipuri umane" ca în literatura propriu-zisă, pentru că este încă privită ca un mod de distracție în tren, înainte de culcare, etc. ● ORION este o revistă foarte bine alcătuită din punct de vedere al aranjamentului geometrical. ● Sînt băiat și am aproape 17 ani, citesc SF de mic și sînt de părere că foarte puține fete de aceeași vîrstă agrează SF-ul. ● ORION îmi place foarte mult, chiar dacă are dimensiuni așa de mari că nu le poți ține în mîini. ● Aș dori să-mi fac abonament permanent la ORION, măcar pînă la pensie (lucrez de 2 săptămîni). ● 6. Ar fi interesant ca ORION să fie asemănătoare televiziunii. Adică să fie, măcar puțin, color. ●

Încheiem cu o culme a pescuitului : „Vă pot spune că sînt unul dintre cei mai pasionați pescari, ce ține alături de momeală și cîte o broșurică SF".

Vă mulțumim pentru frumoasele aprecieri la adresa realizatorilor ORIONULUI.

Viorel Pîrligraș

ANCHETA SF

Colegiul de redacție își propune efectuarea unei anchete despre literatura și arta științifico-fantastică. Răspunsurile dumneavoastră la întrebările propuse pot fi trimise pînă la data de 31 mai 1989 pe următoarea adresă: ORION, Căsuța poștală nr. 647, 1 100 Craiova.

1) De ce vă place literatura S.F. ?
2) Ce-i reproșați literaturii S.F. ?
3) Ce loc ocupă acest gen în lecturile dumneavoastră ?
4) Faceți o paralelă tematică, valorică sau de orice altă natură între literatura propriu-zisă și genul S.F., arătînd prin ce se apropie / separă.
5) Ce părere aveți despre ORION ?
6) Ce ați dori să conțină noile numere ?

TRON

-EFECTELE SPECIALE ÎN FILMUL SF-

MULT ZGOMOT... ?

„Muzica, cea convențională, servește indeobște ca un contrapunct sau comentariu al unei scene, oricare ar fi ea. La urma urmei, muzica în film este sunet, nu muzică per se", (Alfred Hitchcock)[1].

Contrapunctul fiind o caracteristică esențială a cineplasticii (Eistenstein), iar „asincronismul" audio-vizual (Pudovkin), în speță, este „unul din principiile esențiale ale fonofilmului". [2]

Neînțelegerea (ignorarea...) acestei (elementare) strategii estetice au dus la moda partiturilor pompoase, bubuitoare, explicative (pleonastice), mai ales după... simfonia anticipativă „2001" (bineînțeles !), unde scenele baletului cosmic, silențioase în fapt, au fost ilustrate muzical cu poemul simfonic „Așa grăit-a Zarathustra" de Richard Strauss. Trei ani mai tîrziu (1971), în „Portocala mecanică, Stanley Kubrick pune în contrast „atractiv" o imagistică antipatică a dezumanizării cu sonorități clasice (Beethoven) simpatice („Singin' in the Rain" !).

Muzica (ne-liniștea) în filmele de anticipație este într-o măsură destul de mare imitativă (inventivă, avînd în „vedere" lucruri încă nevăzute), puțin redundantă, insistentă, dar, în general, este (ideal) complementară, integratoare. Restul e tăcere. Și liniștea are valori „dramatice" — vezi același „2001".

Cu puțină redundanță, îl mai citîm pe avangardistul Hans Richter, teoretician al „activated sound-ului", pentru care sonorul în film are „probleme proprii, care nu sînt specific muzicale ci dramatice („Dreams thant Money Can Buy", 1946) : Filmul „e o sinteză a fiecărui element vocal, vizual, filozofic și ne oferă posibilitatea de a transfigura lumea cu toate liniile și umbrele sale într-o artă nouă care a urmat și care va supraviețui tuturor celorlalte arte, pentru că ne exprimăm și azi și mîine".[3]

COLOFONIUL ȘI MAGNETOFONUL

„Bruitismul" în aflux (deodată cu „gadgetismul") a determinat apariția unor noi instrumente : ondiolina, Undele Martenot (1928 — oscilator cu lămpi pe principiul heterodinei inventat de Maurice Martenot, prin intermediul căruia se obțin efecte de ecou, relief, rezonanță prin frecvențe înalte pure sau modelate), trautoniumul lui F. Trautwein (1936) și a seriei nesfîrșite de instrumente „electrificate" : vibrafonul, chitara, orga, s.c.l. — totul se poate pune în priză pentru a suna mai tare, mai „cool", mai... altfel.

Prin 1950 magnetofonul devine mai maniabil prin punerea la punct a benzii magnetice, iar în 1955 sunetul se spațializează prin tehnica stereofoniei.

Senserround-ul, o simplă frecvență ultragravă, aduce cu el un fortissimo „emoțional", care zguduia... scaunele din cinematografe, suplinind de cele mai multe ori nulitatea imaginii, „exprimînd" din plin Natura Rea („așa-zisă" de Umberto Eco — în almanahul „României literare" 1989 — Aventura cunoașterii), în opoziție maniheistă cu armoniile duioase ale instrumentelor cu corzi.

Procedeul Dolby stereo nu a adus un relief mai pregnant decît (deja) arhaicul stereo pe opt piste.

Primele „partituri" S.F.-tronice au fost realizate pentru „War of the Worlds" (1953) de Byron Haskin („Treasure Island" — 1950, primul film cu actori a Casei „Disney") și „Forbidden Planet" (1956) de E. Mac Leod Wilcox. În „Păsările" (1963) lui Hitchcock, un maestru al audio-vizualului (autor al primului „talking" film englez în 1929 și al unui... musical în 1933, „Waltzes from Vienna" ![5]), imaginile și sunetele sînt conjugate electronic ; în acest film există, de altfel, 412 planuri cu efecte optice (realizate de Ub Iwerks, colaborator apropiat al lui Walt Disney), față de cele (numai) 205 din „2001" ! „Penajul" eroinelor nu este fotografiat „live", nici croncănitul lor nu este o fonogramă ornitologică. Trebuiau să fie verosimile chiar și în agresivitatea lor, neverosimilă în fapt.

Flipperuri, jackpoturi, home-computere, automobile, fotoaparate, uși, vociferează într-o nouă limbă, abandonînd „naturalele" hurruituri, scîrțîituri... Capătă glas Hal („2001"), R2D2 („Star Wars") și mulți alții ca ei, tăcerea viselor și cosmarurilor cinematografice este tulburată de trasoarele noului bruitaj.

La începutul anilor 60, apariția sintetizatorului și a multitracking-ului (suprapunerea a opt, șaisprezece, treizeci și două piste modulate la mixaj) a marcat adevărata nastere a efectelor speciale sonore, imensele panoramice fantastice (grandiosul, sublimul dînd mereu tîrcoale S.F.-ului) capătă și o largă perspectivă sonoră („peisaj sonor"), tulburată încă de alămurile unui impetuoso simfonic, sau de simple sincope violente, „horror", care ne atrag (distrag) atenția pentru a ne spune ceea ce vedem, de parcă nu ne-am uita pe ecran ci am citi pe furiș „Orionul".[6] Publicul mai este obișnuit cu temele orchestrate, ca „etichete" sonore ale unui „Star Wars", „Star Trek" sau „Galactika", acestea mai „merg" într-o tradiție operetistică (în chip de uverturi generice), mai degrabă hollywoodiană, dar simte ca „altceva" partiturile rock, vrute „moderne" ca într-un (deja fantezist) „Flash Gordon" — o experiență nereușită a formației Queen. Uneori efectul este și comic (nedorit, „catastrofal"), atunci cînd, de exemplu, pe o muzică apocaliptică, din gura cu mulți dinți a unei păpuși păroase (solzoase...), filmată într-un contraplonjeu „amețitor", gură în care rontăie avioane supersonice, sar scînteile unor scurtcircuite înlănțuite în jerbe festive... S.F.-ul urmărește, dimpotrivă, sensibilizarea spectatorului, printr-o, să zicem, inversă „placare" („du mécanique plaqué sur du vivant" — H. Bergson), chiar tragică, a „viului" asupra „mecanicului", și nu detașarea comică ; S.F.-ul urmărește o implicare, și visătoare și gînditoare. Dar, bineînțeles, izbucnirile, îngînările muzicale, nu i le putem imputa lui Kubrick, care recidivează exemplar : în terifiantul „Shining" (1980) folosește muzică de Béla Bartok !?) Consecvent și contrapunctic ! Efectul contrapunctic este singurul posibil la apropierea a două arte care exprimă sentimente, stări și atitudini psihice prin perechile melodie-secvență, acord-cadru, ritm-montaj.

Vox finalis : „Dacă se poate scrie, îl putem gîndi, îl putem deci filma". — Stanley Kubrick filmînd „Odiseea spațială 2001" semnează actul de naștere a cinematografiei moderne[8], pre-ludiul fantasticului (joc) audio-vizual al „clipurilor" (publicitare și muzicale, cele mai multe), exponentele avangardei actuale — vezi spoturile, dintr-o serie nesfîrșită, cu bune și cu rele, cu un Peter Gabriel, The Cars, Eurithmics, A-ha Grace Jones („Vamp", un lung-metraj „gore", 1986)... și, pentru că tot aici ne opream, Michael Jackson în „Moonwalker" (1988) pe un scenariu de Adam Newman („Bonnie & Clyde", „Superman"...)...

FILMUL — SINCRETIC ȘI SINTETIC

...Dar nu numai zvonirea lumii viitorului este „tronică", dar și aparența („apariția") ei este ca o ectoplasmă numerică.

E o minune că exiști, o mirare cînd te văd ! (Fie-ne iertată parafraza pentru această mini-odă a imaginii „tronice" !)

Cînd și sonorul și imaginea intră pe mîna specialiștilor, soarta regizorului pare pecetluită ; pare mai bună sau mai rea ? Dar, asistenți de regie nu sînt numai graficienii ci și computerele, deșteptele acelea nesuferite cu ochelari-monitoare și dinți-taste rînjitoare...

Povestea, serioasă ca orice poveste (lucru ignorat din precauție — temă ? rezistență la nou, la altceva ?), a început odată ca niciodată, într-un moment unic, prielnic, prin 1945, anul pacificării unei lumi nebune, nebune, cu primele calculatoare, cu asocierea unei rezolutii numerice și vizualizării, tehnică dezvoltată astăzi (sîntem în plin basm) grație calculatoarelor cu terminale grafice mereu mai sofisticate. Astfel a apărut imaginea de sinteză, fixă, bidimensională, în 3D în sfîrșit, revoluționînd cercetarea științifică. Imaginile „inteligente", stocînd un număr foarte mare de calcule matematice, deci prin figurativismul lor din ce în ce mai pregnant, pătrund și în domeniul artistic, deocamdată ca adjuvant cinematografic.

Imaginea numerică este un ansamblu de puncte („prixels" — sînt mai numeroase acolo unde suprafața este mai ondulată). „Modelizarea" obiectelor este, firește, una geometrică : se digitalizează un obiect real, apoi se reconstituie prin combinarea formelor de bază sau prin asamblarea suprafețelor elementare. „Solid modelling-ul" a apărut prin combinarea tehnicilor prin primitive superficiale („plase") și prin primitive volumice (cuburi, cilindri, sfere, etc.)... Artistul poate lucra ca un sculptor dar și un specialist în geometrie.

În „Stella and Stanley breaking the ice" (1987) de Craig Reynolds (Symbolics) și Philippe Bergeron (Whitnes Demos Productions) un stol de păsări zboară printr-un labirint aerian, amplasat într-o sferă albastră, întesată de monoliți. Autorii celor... trei minute de „film" indică „personajelor" un obiectiv, iar ele își aleg traseul, evitînd obstacolele. „Eglantine" de Nadia și Daniel Thalman prezintă o siluetă umană deplasîndu-se într-un decor. Acest film-experiment nu se mai bazează pe un limbaj „cu obiecte" ci pe un sistem expert care gîndește în conformitate cu reguli spațiale de tipul : sus, jos, la stînga... Prin adăugarea elementelor referitoare la „personalitatea" și fizionomia „actorilor", N. și D. Thelman au realizat un alt film, „Rendez-vous à Montreal" cu... Marylin Monroe și Humphrey Bogart (care nu au jucat niciodată împreună). Un astfel de sistem expert ar putea permite modificarea unei forme la directive de genul : „mai umflat la cap" sau „obrajii mai scofîlciți". În curînd, poate, autorii vor putea da și ordine calitative, precum : „Humphrey ia mîna Marylinei" !

Personajele acestor filme au pierdut fasonul lor coltos, geometric, nefiresc, prin înlocuirea segmentelor rigide cu „spline" (curbe). Pentru a le determina forma, Richard Lundin (New York Tech), autorul programului Flex, a considerat suficientă și eficientă deplasarea elementelor de imagine (punctelor). Dar forma articulatiilor variază în funcție de flexiunea lor — cotul este mult ascutit cînd brațul e îndoit. Din 1986 personajele sînt modelate global ca obiecte flexibile.

Cercetătorii de la ACROC Grenoble (Association pour la création et la recherche sur les outils d'expression) realizează animația interactivă a personajelor pe baza unor comenzi transmise prin interfețe vocale, sau prin simple gesturi ale animatorului, care utilizează un joystick (ca o mansă a ordinatorului). Alte probleme de vizualizare realistă au fost rezolvate într-o oarecare măsură : alegerea automată a proporțiilor, a armoniilor coloristice și a texturilor, eliminarea părților ascunse (detransparentizarea obiectelor), manipularea surselor de lumină (ray tracing), formarea umbrelor, etc. În simularea texturilor, Kurt Fleischer și Lundin au obținut rezultate remarcabile. De exemplu[9], rochia unei dansatoare numerizate este modelată sub forma unei rețele („plase") conice deformabile : fiecare nod al plasei este supus atracției gravitaționale și mișcării punctelor învecinate, care exercită o forță de atracție, cînd se îndepărtează, și de respingere, cînd se apropie, iar cînd un nod atinge suprafața corpului dansatoarei... nu intră în el ; forma fustei este apoi modificată de la o imagine la alta în funcție de variațiile de înclinare și de forma corpului dansatoarei.

Secvențele evolutive pun însă probleme mai serioase : un nor static este destul de ușor de obținut : evoluția lui în timp este realizabilă făcînd apel la fizicieni specialiști în turbulență (cum a fost cazul turbulențelor planetei Jupiter, sediul monoliților E.T., din „2010").

Pentru 1989, Lundin a anunțat „premiera" unui nou film experimental, „Strawberry Fields" (da, pe muzica Beatleșilor), dar nu a dezvăluit niciuna din noile tehnici folosite.

Singurele filme „asistate" integral sînt felmeli
filmele publicitare, ca „Brilliance" (1985) de R. Roberts, T. McGovern si A. Kerbel, cu un robot „feminin", „tăiat" în felii de 1,5 cm cu contururile numerizate, corpul fiind în plasă. Filmul, realizat fără suport foto-chimic (cu o definiție mică, deci), a necesitate 200 milioane operații aritmetice pe imagine.

În filmele „artistice" secvențele integral sintetice sînt rare („Starfighter", „Tron"), iar „Morphogenesis (1984), un eseu de Kawaguchi, și „Terminus" (1986), deși nu filme publicitare, sînt filme de durată mică. În filmele artistice se realizează de obicei o simbioză video-chimico-optică. Definiția imaginilor sintetice pentru format cinematografic de 70 mm trebuie să fie de 4 600 de linii și 6 000 puncte, fiecare punct însumînd 3×12 cifre binare (biți) pentru a codifica corect culorile. Pentru calculul unui punct se poate ajunge pînă la 10 000 operații aritmetice. Pentru o imagine e nevoie de la 27 600 000 pînă la 276 000 000 000 operații. Pentru o secundă de film (25 imagini) se fac între 690 000 000 și 6 900 000 000 000 operații. Iată de ce „Starfighter" (1984) nu conține decît 25 minute „sintetice". Navele spațiale au fost „construite" cu sute de mii de fațete poligonale și chiar milioane în unele secvențe !

Noile programe permit descrierea comportamentului autonom și social (relațiile inter-personaje). Spectatorul va putea, în cinematograful interactiv, să intervină în cursul acțiunii !

Ordinatorul a pus „digitalele" și pe cameră, pe care o pilotează. Ține minte cadrajele, elementele prezente într-o scenă, traiectoriile cu mai mulți parametri, șapte pentru poziția centrului de greutate al camerei, trei pentru axul optic și unul pentru fiecare focală utilizată, în cazul unui obiectiv cu zoom. Acest „mo-Pedersen și Doug Trumbull în (iar !) „2001" și John Dykstra în (...) „Star tion control" a fost perfecționat de Ron Wars". Ba își ia și libertatea de a „vopsi" vechiturile alb-negre și să facă să sune tăcutele anilor vizionari ; „Metropolis" (1927) de Fritz Lang este ilustrat „new wave" de Joe Moroder („American Gigolo" și „Flashdance"). Regizorul (-demiurg) și-a pierdut mult din independența de care se bucurase la începutul secolului.

Spectacolul de sunet și lumină se confundă tot mai mult cu spectacolul științific (la care, primul a contribuit în mare măsură).

EFECT FINAL

Richard Lester, după „arbitrarea" unui derutant „Superman" (II, 1980) :

„A fost o excelentă disciplină pe care aș recomanda-o tuturor cineaștilor. Voi face acum poate zece filme fără să folosesc trucaje, dar știu că-mi vor fi utile odată și-odată ! Efectele speciale sînt ca o armă în plus... Trucajele sînt fascinante, dar îți cer să ai o personalitate foarte meticuloasă, dar nu e cazul meu".

MARIAN MIRESCU

[1]) Cahiers du Cinéma no. 318, 1918, p. 37. „Relația justă între imagine și sunet în film a fost comparată cu relația care există între părțile unui duet muzical ; nici una din părți nu este completă în sine, în timp ce executate împreună ele se combină pentru a crea o compoziție completă... Elementul vizual al unui film sonor deține prima importanță, în sensul că susține o parte mai mare a semnificației totale". (Ernest Lindgren, Arta filmului. Editura Meridiane, București, 1969, p. 125).

[2]) Béla Balázs, citat de Guido Aristarco în Cinematografia ca artă, Editura Meridiane, București, 1965, p. 180.

[3]) Guido Aristarco, op. cit. p. 193.

[4]) „Anticipația, în muzică, se referă la un sunet străin de acordul în care apare, constitutiv în cel următor pe care îl anticipă". (Dicționar de muzică, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979).

[5]) Melomania regizorilor care au realizat filme S.F. este împărtățită și de Robert Wise „The Body Snatchers" cu Boris Karloff — 1945, „The Day the Earth Stood tSill" — 1951, „West Side Story" — 1962, „The Sound of Music" — 1965, „Andromeda Strain" — 1972..

[6]) Rolul de „avertizare" bine înțeles al muzicii este subliniat de compozitorul francez Maurice Jaubert : „Prezența ei va avertiza pe spectator că stilul filmului se schimbă temporar (mai des în filmul s.f., n.n.) din rațiuni dramatice. Ea va servi atunci cu întreaga ei putere de sugestie (subl. n.) la intensificarea și prelungirea impresiei de straniu și îndepărtarea de la adevărul fotografic (— apropierea iluzorie de „minciuna" fotografică, fantastică, n.n.). „— citat de Ernest Lindgren, op. cit. p. 173.

[7]) Preferințele cine-muzicale ale lui Kubrick sînt, deci, Bartók, György Ligeti și Krzystof Penderecki, aceștia din urmă și autori de muzică electronică.

[8]) Cahiers du Cinéma no. 315, 1980.

[9]) după o serie de articole apărute în revistele La Recherche (189/1987, 191/1987, 196/1988, 198/1988) și Techniques et industrie, nov. 1987

[10]) Cahiers du Cinéma no. 318, 1980, p. III.

P.S. Se mai îndoiește cineva de Forța imaginii ? Publicitatea „subliminală" (sau „invizibilă" — „Inserarea în timpul proiectării unui film a unei reclame de înghețată, a cărei durată nu depășește o fracțiune de secundă, neputînd fi percepută conștient de spectator" a dus la creșterea vînzării de înghețată în pauză cu 60 la sută. „Acest procedeu este interzis, fiind considerat o violare nepermisă și periculoasă a subconștientului uman.") a fost experimentată la New York în iunie 1956 ! În martie 1989 a apărut „Secolul cinematografului — mică enciclopedie a cinematografiei universale" (v. pag. 247). La mulți ani și Forța fie cu voi !

RICHARD MATHESON

JURNALUL UNUI MONSTRU

RICHARD MATHESON : S-a născut în 1926. De pe vremea cînd își urma studiile de ziaristică păstrează gustul efectelor de șoc și al stilului brutal. S-a impus chiar cu prima povestire — „Born of Man and Woman" (1950) — și a scos în cîțiva ani o serie de povestiri aflate la frontiera SF-ului, fantasticului și insolitului, unde esențialul nu constă în subiectul tratat, ci în climatul bolnăvicios unde-l aruncă pe cititor datorită procedeelor de scris foarte rafinate, utilizînd deseori elipsa și narațiunea la persoana întîi. A scris două romane SF : „I Am Legend" (1954) și „The Incredible Shrinking Man" (1956). Primul a fost adaptat cinematografic de Sydney Salkow („L'Ultimo Uomo della Terra" — 1961) și de Boris Segal („The Omega Man" — 1971), iar al doilea de Jack Arnold (1957). R.M. însuși a devenit scenarist pentru televiziune și cinema, semnînd cu notorietate în acest ultim domeniu adaptări după Edgar Poe puse în scenă de Roger Corman : „House of Usher" (1960). „The Pit and the Pendulum" (1961), „Tales of Terror" (1962), „The Raven" (1962).

X — Astăzi mama m-a făcut monstru. Ești un monstru mi-a spus. I-am văzut furia în ochi. Mă întreb ce este acela un monstru.

Astăzi a căzut apă de sus. A căzut peste tot cît pot privi. Vedeam pămîntul pe fereastruică. Pămîntul bea apă, e ca o gură că-reia îi este foarte sete. Apoi a băut prea multă apă și a devenit murdar. Nu mi-a plăcut.

Mama e drăguță, știu. Aici, în colțul unde dorm împrejmuit de ziduri friguroase am o hîrtie. Era pentru a fi mîncată de foc cînd e închisă în sobă. Are pe ea filme și vedete. Are poze cu figurile altor mămici. Tata spune că sînt drăguțe. Odată a spus-o. A spus că și mama. Ea așa de drăguță și eu exact cum trebuie. Și tu privește-te mi-a spus și avea figura fioroasă ca atunci cînd mă bate. I-am apucat brațul și i-am spus taci, tată. Și-a smuls brațul și a plecat apoi departe, unde nu puteam să-l ating.

Astăzi mama m-a scos puțin din lanț și am putut să mă uit pe ferestruică. Așa am văzut pămîntul ce bea apă de acolo de sus.

•

XX — Astăzi acolo sus era galben. Cînd îl privesc ochii mă dor. Cînd l-am privit s-a făcut roșu în pivniță.

Mă gîndesc ce e biserica. Ei pleacă de sus. Se lasă înghițiți de mașina mare și ea începe să meargă. În spate e mama cea mică. E mai mică decît mine. Eu sînt foarte mare. Pe ascuns am rupt lanțul din perete. Pot să mă uit cît vreau pe ferestruică.

Astăzi, cînd acolo sus n-a mai fost galben, mi-am mîncat mîncarea și am mîncat și lăbărci. Am auzit rîsete sus. Vreau să știu de ce sînt rîsete. Am scos lanțul din zid și l-am răsucit în jurul meu. Am mers fără să fac zgomot la scara ce duce sus. Scara strigă cînd merg pe ea. Urc făcîndu-mi picioarele să alunece pentru că pe scară nu pot să merg. Picioarele mi se agață de lemn.

După scară am deschis o ușă. Era un loc alb ca albul ce cade de acolo de sus uneori. Am intrat și am rămas fără să fac zgomot. Auzeam rîsetele mai puternic. Am mers spre rîsete și am deschis puțin ușa și apoi am privit. Erau oameni acolo. Eu nu văd niciodată oameni, e interzis să-i văd. Voiam să fiu cu ei ca să rîd și eu.

Apoi a venit mama și a împins ușa peste mine. Ușa m-a lovit și m-a durut. Am căzut și lanțul a făcut zgomot. Am strigat. Mama a șuierat în ea și și-a dus mîna la gură. Ochii i s-au făcut mari. Apoi am auzit cum l-a chemat pe tata. El a întrebat ce-a căzut. Ea a spus că nimic, o tavă. Vino să mă ajuți să string a spus. El a venit și a spus e atît de greu de ai nevoie de ajutor. Apoi m-a văzut și a devenit fioros. Avea minie în ochi. M-a bătut. Dintr-o mînă mi-a curs lichid. S-a înverzit totul pe jos. Era murdar.

Tata mi-a spus întoarce-te în pivniță. Voiam să mă întorc acolo. Mă dor ochii la lumină. În pivniță nu mă dor.

Tata m-a legat de pat. Sus s-au auzit rîsete încă mult timp. Nu făceam zgomot și priveam un păianjen negru care mergea pe mine. Mă gîndeam la ce-a spus tata. O doamnedumenezeule a spus. Și n-are decît opt ani.

•

XXX — Astăzi tata a prins din nou lanțul în zid. Va trebui să încerc să-l rup. Mi-a spus că am fost foarte rău că am fugit. Nu mai face asta niciodată a spus sau te voi bate pînă la sînge. După asta mi-e rău.

Am dormit toată ziua și apoi mi-am pus capul pe zidul rece. M-am gîndit la locul alb de deasupra. Mi-e rău.

•

XXXX — Am rupt din nou lanțul din zid. Mama era sus. Am auzit mici rîsete. M-am uitat pe ferestruică. Am văzut mulți oameni mici ca mama cea mică împreună cu mici tătici. Sînt drăguți. Făceau mult zgomot și fugeau peste tot pe pămînt. Picioarele le mergeau foarte repede. Sînt la fel ca tata și mama. Mama spune că toți oamenii normali sînt așa.

Apoi unul din tătici mici m-a văzut. A arătat ferestruica. Am plecat și am alunecat de-a lungul zidului pînă jos. M-am ghemuit în întuneric ca să nu mă vadă. I-am auzit vorbind alături de ferestruică și am auzit picioare care fugeau. O ușă s-a izbit sus. Am auzit-o pe mama cea mică ce striga acolo sus. Apoi am auzit pași mari și imediat m-am urcat în pat. Am prin lanțul în perete și m-am culcat pe burtă.

Am auzit-o pe mama venind. A spus tu ai fost la fereastră. Am auzit furia. E interzis să mergi la fereastră a spus, iar ai rupt lanțul. A luat bastonul și m-a bătut. N-am plîns. Nu știu s-o fac. Dar lichidul meu a curs pe tot patul. Ea l-a văzut și a făcut un zgomot cu gura și a plecat departe. A spus odoamnedumenezeule de ce mi-ai făcut asta. Am auzit bastonul căzînd pe jos. Mama a fugit și a plecat sus. Am dormit toată ziua.

•

XXXXX — Astăzi a căzut din nou apă. Mama era sus și am auzit-o pe mama cea mică coborînd scara încetișor. M-am ascuns în lada de cărbuni pentru că mama ar fi fost furioasă dacă mama cea mică m-ar fi văzut.

Avea un mic animal viu cu ea. Acesta avea urechile ascuțite. Mama cea mică îi spunea ceva. Și apoi a fost că animalul viu m-a simțit. A fugit în cărbuni și m-a privit. Și-a ridicat perii. A făcut un zgomot cu dinții. Am fluierat ca să-l fac să plece, dar a sărit pe mine. Nu voiam să-i fac rău. Mi-a fost frică deoarece m-a mușcat mai rău decît șobolanii. L-am prins și mama cea mică a strigat. Am strîns animalul viu foarte tare. A făcut zgomote pe care nu le-am mai auzit niciodată. Apoi l-am lăsat. Era tot strivit și roșu pe cărbune.

Am stat ascuns cînd mama a venit și m-a chemat. Mi-era frică de baston. Apoi a plecat. Am ieșit și am luat animalul. L-am ascuns în patul meu și m-am culcat deasupra lui. Am prins lanțul în perete.

•

X — Astăzi e o altă zi. Tata a pus lanțul foarte scurt și nu pot să mă depărtez de perete. Mi-e rău deoarece m-a bătut. De data asta i-am aruncat bastonul din mîini și apoi am făcut zgomotul meu. A fugit departe și figura i s-a făcut albă. A plecat fugind de locul unde dorm și a închis ușa cu cheia.

Nu-mi place. Toată ziua pereții sînt friguroși. Lanțul se rupe greu. Și sînt foarte supărat pe mama și tata. Le voi arăta eu. Le voi face același lucru ca data trecută. Mai întîi voi scoate strigătul meu și voi rîde. Voi fugi dincolo de ziduri. Apoi îmi voi atîrna capul în jos cu ajutorul tuturor picioarelor mele și voi rîde și-mi va curge verde peste tot și lor le va părea rău că s-au purtat așa de urît cu mine. Și apoi dacă mai încearcă să mă bată le voi face rău cum am făcut cu animalul viu. Le voi face mult rău.

Titlul original :
„Born of man and woman."

■ **traducere : Viorel Pîrligras**

LOC
DE
FOTO

James Tiptree Jr.

Numele lui James Tiptree Jr. apare prima dată în anul 1968 în revistele specializate americane, semnînd povestiri science-fiction. **Numele devine din ce în ce mai popular printre fani, fără să bănuiască cineva că este doar un pseudonim ; în spatele lui se află o bătrînică simpatică, de vreo 60 de ani, Roccoona Sheldon. De formație psiholog, romancieră în stilul Henry James (și cunoscută sub un alt pseudonim), aceasta creează texte inteligente, de factură modernă, care nu întîrzie să fie premiate. Astfel, nuvela** The Girl Who Was Plugged In **a primit premiul Hugo în 1974 ; tot în același an a primit și premiul Nebula, pentru povestirea** Love Is the Plan, the Plan Is Death.

În anii 1976 și 1977 primește premiul Nebula pentru nuvelele Huston, Huston, Do You Read ? **și** The Screwfly Solution.

Dintre romane se remarcă mai ales Up the Walls of the World **(1978) — un** space-opera **complex, în care intriga și contra-intriga se amestecă cu mare finețe, conducînd, în final, la o incredibilă lovitură de teatru. Acțiunea, pe trei planuri paralele — pe Terra, pe planeta Tyree și în adîncul spațiului — constituie pretextul unui uriaș tur de forță și reunește toate elementele acumulate în cincizeci de ani de literatură SF. Densitatea și bogăția romanului fac imposibil orice rezumat.**

V.P.

Era expert în privința durerii. Îi venea ușor, întrucît n-o simțea niciodată.

Cînd Xenonii îi legaseră electrozi de coapse, îl amuzaseră luminițele nostime. Cînd Ylșii îi introduseseră viespi în nări și în urechi, curcubeele pe care începuse să le perceapă îl inveliseră. Și cînd, în continuare, aceia reveniseră la simplele dezarticulări și la eviscerări, studiase cu interes nuanțele purpurii ce indicau un rău definitiv.

— De data aceasta ? întrebă tehnicorpul, după ce nava-cercetaș îl smulse din ghearele Ylșilor.

— Nu.

— Atunci cînd ?

Nu primi răspuns.

— Ia ascultă, în sinea ta ești femeie, nu ? O femeie de rasă umană ?

— Ei bine, și da, și nu, răspunse tehnicorpul. Acuma dormi !

N-avea de ales.

Pe planeta următoare, o cădere liberă îl transformă într-un bot inform, și petrecu trei zile în violaceul gangrenei pînă cînd îl eliberă nava.

— ... 'ata 'sta ? îngăimă către tehnicorp.

— Nu.

— Eh... ! Dar nu era în stare să poarte discuții.

Se gîndiseră la toate. Cîteva planete mai încolo, blînzii Znafi îl înfășară într-un cocon de puf de mătase, și-l interogară sub efectul unui gaz halucinogen. Cum, de unde și pentru ce venise ? Dar credinciosul paznic implantat la nivel medular îl menținu în stare de stimulare cu ajutorul unui potpuriu din „Atrizii" lui Xenakis și „Ionizare" de Varese, și cînd Znafii îl extraseră din cocon erau mai halucinați decît el.

Tehnicorpul se arătă foarte grijuliu, refuzînd totodată să-i răspundă la întrebarea-rugăminte :

— Cînd ?

Astfel călătorea din sistem în sistem, prin și peste spații în care nu avea nici măcar tovărășia timpului, care începuse prin a se încîlci, ca în final să dispară cu totul. Defilarea sorilor pe ecrane și a întinderilor atemporalului rece și orb, transformîndu-se într-un nou prezent, în jurul unei gigantice sfere de foc, în vreme ce nava sonda punctele luminoase, planetele, constituiau pentru el un mod de a înlocui timpul. Succesiunea coborîrilor în vrilă, pentru a orbita în jurul rul norilor-mărilor-deșerturilor-craterelor-calotelor glaciare-furtunilor de nisip-orașelor-ruinelor, care propuneau nenumărate enigme. Înspăimîntătoarele nașteri, cînd tabloul navei clipea în verde, iar el era catapultat mai jos, mereu mai jos, ca un grăunte viu în păstaia lui, azvîrlit, proiectat și mai departe, pentru a înflori în cele din urmă într-o atmosferă necunoscută, pe un pămînt care nu era însă Pămîntul. În fața unor indigeni străini, înapoiați sau mecanizați sau demenți sau pur și simplu incognoscibili, dar întotdeauna doar cu o vagă aparență umană și care niciodată nu se aventuraseră mai departe de sorii lor. Și plecările lui, banale sau melodramatice, ducînd la elaborarea unor „rapoarte" ce, în realitate, nu reprezentau decît alte cîteva cuvinte adăugate la matricea de date expediată sub forma unei capsule comprimate în direcția numită de navă Baza Zero. Acasă.

Și întotdeauna, în acel moment, privea cu speranță ecranele, imaginîndu-și sori galbeni. De două ori descoperise ceva care ar fi putut fi Crucea Sudului și o dată Ursa Mică și Ursa Mare.

— Sufăr, tehnicorp ! Nu știa ce înseamnă cuvîntul, dar observase că mașina reacționa la el.

— Simptome ?

— Dezordine a temporalității. Cînd mă aflu ? E imposibil ca un om să existe în afara timpului. Complet singur.

— Ești o modificare a umanității elementare.

— Sufăr ! Ascultă-mă ! Lumina Soarelui Pămîntului, acolo... Ce se petrece acum acolo ? Ghețarii s-au topit ? Chichen Itza a fost construită ? Ne vom întoarce ca să-l întîlnim pe Hannibal ? Spune, tenicorp ! Oare acele rapoarte ajung în mîna Omului de Neanderthal ?

Simți prea tîrziu înțepătura hipodermică. Cînd se trezi, Soarele dispăruse, iar atmosfera cabinei degaja beatitudine.

— Femeie ! bombăni el.

— A fost prevăzut.

De data aceasta era Orientala, cu un parfum de irișI și vin dres cu mirodenii pe buze, și ea îi aplică injecția într-o baie de vapori. Se cutremură, apoi se liniști, în vreme ce cabina redevenea luminoasă.

— Tot tu ești, nu-i așa ?

Nici un răspuns.

— Cum ? Kama Sutra n-a fost înscrisă în programele tale ?

Tăcere.

— Care dintre ele ești tu ?

Sondorul țiui. Un nou soare era centrat în vizor.

Puțin mai tîrziu, începu să-și frămînte brațele, apoi să-și frîngă degetele. Tehnicorpul deveni sever. „Aceste simptome sînt autoimpuse, Trebuie să înceteze !"

— Am chef să-mi vorbești !

— Nava este prevăzută cu un pupitru de distracții. Eu nu.

— O să-mi scot ochii...

— Vor fi înlocuiți.

— Dacă nu-mi vorbești, o să-l smulg pînă cînd nu va mai rămîne nici unul de schimb...

Tehnicorpul ezită. Ei simți că mașina era preocupată de discuție. „Despre ce subiect vrei să-mi vorbești ?"

— Ce este durerea ?

— Durerea este o senzație transmisă creierului pornind de la terminațiile nervoase și adesea asociată cu o leziune a țesuturilor.

— Dar ce efect produce ? Nu pot să-mi aminesc. Au reconectat totul, nu-i așa ? Nu mai percep decît lumini colorate. Cum au reînnodat nervii meniți să-mi transmită durerea ? Ce anume îmi face rău ?

— Nu dispun de aceste informații.

— Vreau să simt durerea, tehnicorp !

Dar încă o dată mersese prea departe... Ochiul osciloscopului descrise o buclă. „Programele mele sînt bine organizate. Reacția ta este completă".

— Reacția mea nu este completă ! Vreau SĂ TE ATING !

Nava zumzăi și-l smulse deodată din starea de torpoare. Erau pe orbită. Se înfioră la vederea lumii confuze ce se derula sub el, sperînd că nu va fi nevoie să fie supus capriciilor acesteia. Apoi tabloul de bord deveni verde și se pomeni aruncat într-o nouă naștere.

„Odată și-odată nu mă voi reîntoarce", își zise. „Voi rămîne. Poate chiar aici".

Dar planeta era plină cu maimuțe agitate și, cînd puseră laba pe el deoarece le urmărea mișcările, se lăsă de bunăvoie recuperat de navă.

— Oare mă vor readuce vreodată acasă, tehnicorp ?

Nici un răpuns.

Își strecură degetul mare și indexul sub pleoapă și trase în toate sensurile, pînă cînd globul ocular i se prelinse pe obraz.

Cînd se trezi, avea un ochi nou.

Vru să-și ducă mîna la el și își dădu seama că brațul îi era reținut, cu blîndețe dar categoric. Ca și tot corpul, de altfel.

— Sufăr ! urlă. O să înnebunesc dacă se continuă așa !

— Sînt programat astfel încît să te păstrez în stare de funcționare chiar împotriva voinței tale, răspunse tehnicorpul. Avu impresia că detectează în vocea mașinii o oarecare lipsă de precizie. Se tocmi pentru a-și obține eliberarea și se purtă cu precauție pînă la aterizarea pe următoarea planetă.

Odată ieșit din nacelă, nu acordă nici o atenție indigenilor, care-l observau curioși în vreme ce el începuse să se dezmembreze sistematic. Pe cînd se ocupa cu disecarea rotulei stîngi, nava îl aspiră la bord.

Se trezi brusc. Și din nou sub restricție.

Energii străine împînzeau cabina, osciloscoapele se agitau frenetic. Se părea că tehnicorpul își branșese circuitele la tabloul navei.

— Țineți ședință ?

Își primi răspunsul sub forma unor rafale de gaz ilariant, a unor furtuni simfonice. Iar această muzică avea un efect de kaleidestezie. Conducea o diligență, era acoperit de valuri sărate, legănat printre vulcani cu flăcări de mentă verde, se clătina, zbura, se prăbușea, se scufunda, înghețа, exploda, dansa menuete de culoarea lămîii, asuda la auzul dangătelor funebre, se risipea pe genunchiI Neantului.

Cînd își dădu seama că avea brațul liber, își trase un bobîrnac în ochi. Constrîngerea se făcu din nou simțită.

Se trezi înfășat în întregime, cu ochiul teafăr.

— O să înnebunesc !

Euforizantele îl năuciră.

Își reveni în nacelă, în momentul expulzării pe o nouă lume.

Ieși poticnindu-se pe un covor de ciuperci și curînd descoperi că avea pielea protejată cu o pojghiță suplă dar rezistentă. Cînd în sfîrșit găsi o așchie de piatră pentru a și-o înfige în ureche îl recuperară.

Înțelese că nava avea nevoie de el. Făcea parte din program.

Lupta îmbrăcă forma definitivă.

Pe planeta următoare, constată că avea capul pus sub un glob, ceea ce nu-l împiedică să-și fărîme cîteva oase prin epiderma intactă.

După această demonstrație, nava îl înzestră cu un exoschelet. Refuză să mai meargă.

Fură instalate motoare articulate pentru a-l face să-și miște membrele. Fără voia lui, acceptă jocul. Două planete mai încolo, găsi dovezi certe ale unor industrii și se aruncă, cu un remarcabil succes, sub un cilindru compresor. La următoarea aterizare, totuși, vru să reia experimentul aruncîndu-se de pe o falează, dar se lovi de invizibilele linii de forță. Aceste precauții îl frustrară o vreme, apoi reuși, prin șiretenie, să-și smulgă complet un ochi.

Ochiul cel nou nu era perfect.

— Tehnicorp, duceți lipsă de ochi ! spuse triumfător.

— Vederea nu este indispensabilă.

Vestea îl dezmetici. Groaznic, să fii orb ! Care parte anume a ființei sale era esențială pentru navă ? Mersul, nu. Manevrarea, nu. Auzul nu. Nici respirația... analiz/oarele puteau s-o preia ele. Nici chiar sănătatea mentală. Atunci ce ?

— Tehnicorp, pentru ce vă este necesar un om ?

— Nu dispun de această informație.

— Pare ilogic. Ce aș putea să observ eu, care să fi scăpat analizei sondelor ? !

— Totul face parte din programul meu, deci este rațional.

— Atunci trebuie să discuți cu mine. Dacă îmi vei vorbi, nu voi mai încerca să-mi provoc răul. Cel puțin, o vreme.

— Nu sînt programat pentru conversație.

— Dar e o necesitate. E tratamentul potrivit pentru boala mea. Trebuie să-l în-

cerci.

— E timpul să cercetăm sondele.

— Mi-ai vorbit ! țipă el. Nu m-ai evacuat, pur și simplu. Începi să înveți. Te voi numi Amanda !

Pe planeta următoare se purtă corect, apoi se reîntoarse teafăr. Îi atrase atenția Amandei că tratamentul prin conversație se dovedea eficace.

— Știi ce înseamnă Amanda ?

— Nu dispun de aceste date.

— Înseamnă iubită. Tu ești iubita mea. Osciloscopul tresări.

— Acum mi-ar place să-ți vorbesc despre întoarcerea acasă. Când va lua sfîrșit această misiune ? Câți sori mai sînt ?

— Nu dispun...

— Amanda, ai sondat memoriile navei. Tu știi când trebuie să sosească semnalul de întoarcere. Când, Amanda ? Când ?

— Da... atunci când pe parcursul evenimentelor umane...

— Când, Amanda ? Cît mai durează ?

— Anii sînt numeroși, anii sînt lungi.

— Ești pe cale de a-mi mărturisi că semnalul ar fi trebuit să sosească...

Un strigăt, precum o curbă sinusoidală, și el se rostogoli buimac pe podea. Dar era o furie istovită, cu o undă de tristețe în crescendo-urile automate. Când vaietele încetară, se apropie, tîrîndu-se, și puse mîna pe pupitru, lîngă ochii verzi ai Amandei.

— Ne-au uitat, așa-i ? Ceva s-a defectat...

Curba pulsului Amandei deveni neregulată. „Nu sînt programat..."

— Firește, nu ești programată pentru așa ceva. Dar eu sînt. Îți voi stabili un nou program, Amanda ! Vom schimba direcția navei. Vom găsi Pămîntul. Împreună... Ne vom reîntoarce acasă.

— Noi, înginã mașina. Noi... ?

— Mă vor face la loc bărbat, iar pe tine te vor face femeie.

Ea emise un suspin vibrant cu ajutorul vocalizatorului, apoi, deodată, scoase un strigăt pătrunzător : „Atenție !".

Își pierdu cunoștința.

Când își reveni, pe tabloul de alarmă al navei clipea un ochi roșu. Era ceva nou.

— Amanda !

Tăcere.

— Sufăr, tehnicorp !

Nici un răspuns.

Atunci observă că ochiul ei era stins. O studie cu atenție. Doar o vagă linie verde oscila, în ritmul pulsului imprimat de ochiul strălucitor al navei. Izbi cu violență în tablou. „Ați pus stăpînire pe Amanda ! Ați transformat-o în sclavă ! Eliberați-o !"

Din vocalizator se revărsară primele acorduri din Simfonia aV-a de Beethoven.

„Navă, misiunea noastră a luat sfîrșit. Sîntem în întîrziere. Calculează o rută care să ne readucă la Baza Zero !"

Simfonia continua, într-o interpretare destul de apatică. În cabină se făcu frig. Încetineau, pătrunzînd într-un sistem stelar. Servobrațele tehnicorpului îl înșfăcară și-l azvîrlirã în nacelă. Dar n-aveau nevoie de el în acele locuri și îl recuperară imediat, ceea ce-l făcu să reia seria de pumni dați aiurea și să spumege de furie în singurătate. Cabina deveni și mai rece, și mai întunecată. Când, puțin mai tîrziu, fu lăsat pe o planetă a unui nou soare, era prea descurajat pentru a mai lupta. Apoi, „raportul" său nu fusese decît un urlet de chemare într-ajutor, lansat printre dinții care îi clănțăneau, pînă când își dădu seama că microfonul era mort. Pupitrul de distracții se dezactivase și el, cu excepția muzicii tînguitoare a navei Petrecu ore întregi scurtînd ochiul orb al Amandei. O dată, avu impresia că percepe un murmur fantomatic : „Mamă, lasă-mă să ies !".

— Amanda ? !

Sonda principală, cea roșie, se aprinse. Tăcere.

Zăcea încolăcită pe punțea rece, întrebîndu-se cum ar putea să-și ia viața. Dacă n-ar reuși, pe cîte alte planete l-ar mai plimba nava dementă cadavrul capabil încă să respire ?

Nu se aflau într-un loc anume cînd evenimentul acela se produse.

Un efect Doppler apăru, o clipă, cu claritate pe ecran ; în momentul următor încremeniseră într-un alb total — inerția era suprimată, ecranele erau moarte.

O voce i se adresa în cap, atotputernică și blîndă. „De multă vreme te observăm, micuțule !"

— Cine-i acolo ? bîlgui el. Cine ești ?

— Conceptele tale sînt insuficiente.

— Defect de funcționare ! Defect de funcționare ! scrîșni nava.

— Taci, nu-i nici un defect de funcționare ! Cine-mi vorbește ?

— Poți să ne numești Stăpînii Galaxiei !

Nava executa devieri nebunești, încercînd să scape din capcana albă. Se făcură auzite zgomote stranii de strivire, tirul unor arme necunoscute. Dar staza albă rămînea.

— Ce dorești ? strigă el.

— Să dormi ?! răspunse vocea, oarecum visătoare. Noi sîntem învățați mai presus de orice cunoaștere. Puternici la un grad ce n-ai ști să ți-l imaginezi. Dar ar exista posibilitatea să ne procuri fructe proaspete.

— Ordin de luptă ! Sîntem atacați de o navă necunoscută !

Semnale de alarmă se aprinseră pe întregul tablou.

— Așteaptă ! strigă el. Nu sînt...

— ACȚIONEAZĂ AUTODESTRUCTORUL ! urlă vocalizatorul.

— Nu ! Nu !

Auzi vuietul unui oficleid.

— Ajutor ! Amanda, salvează-mă !

Își încolăci brațele în jurul pupitrului tehnicorpului. Percepu un plînset de copil, apoi totul începu să se învolbureze.

Tăcere.

Căldură, lumină. Mîinile și genunchii i se odihneau pe un covor încrețit. Nu murise ? Și craniul i se părea dezgolit. Își înălță capul cu prudență și văzu că stătea chircit într-o peșteră sau într-o scoică spiralată. Nu semăna a loc primejdios.

Se așeză. Avea mîinile umede. Unde erau Stăpînii Galaxiei ? „Amanda ?".

Nici un răspuns. Stropi fibroși îi picurau din degete, aidoma albușului. Erau neuronii Amandei, smulși din matrița de metal de forța care-l adusese pînă aici. Se șterse pe o cută spongioasă. Amanda, iubita fără viață a lungului său coșmar... Dar în ce blestemat colț al spațiului murise ?

— Unde mă aflu ? răsună o voce pițigăiată de băiețandru, ca un ecou.

Se întoarse. O ființă aurie, cocoțată pe antablamentul din spatele lui, îl privea fix, cu o expresie prietenoasă. Semăna oarecum cu un cangur și avea forma suplă a unui copil acoperit de blană. Niciodată nu mai văzuse ceva asemănător. Mai mult chiar, creatura părea extrem de vulnerabilă.

— Salut, Cangure ! strigă ființa aurie. Nu, așteaptă, asta o spui tu. Rîse entuziasmată, răsucindu-și un zuluf din coada deasă și întunecată. — Eu îți spun : fii binevenit în Camera Iubirii ! Noi te-am eliberat. Pipăit, gust, sentiment... Bucurie... Admiră-mi limbajul ! Nu ți-e rău, așa-i ?

Cangurul îl cercetă cu afecțiune chipul aluiat. Un empat. Așa ceva nu exista, știa bine. Eliberat ? Când oare mai atinsese el altceva decît metalul, mai simțise altceva în afară de teamă ?

Nu putea să fie adevărat.

— Unde mă aflu ?

Cît pe ce să-i sară ochii din cap cînd un vitraliu se deschise și o mutriță păroasă îl măsură din cap pînă-n picioare. Ochi mari în fațete, antene ca niște pene, aripi asemănătoare celor de fluture.

— Nacelă de transfer metaprotoplasmatică interstelară ! rosti cu o voce aspră creatura-fluture. Aripile sale multicolore vibrară. — Nu-i face rău lui Bombalaru ! mai piui, înainte de a dispare în spatele cangurului.

— Interstelară ? ! bîigui el. Nacelă ? ! Privi în jur, cu gura căscată. Nici urmă de ecrane, nici cadrane, nimic. Solul avea un aspect la fel de fragil ca și un sac de hîrtie. Ar fi fost oare posibil să se afle la bordul unei astronave aparte ?

— Asta e o navă interstelară ? Ați putea să mă duceți acasă ? rosti cangurul gîlgîit. Ascultă, încetează să mă mai lași să-ți citesc gîndurile ! Încerc să-ți vorbesc. Noi putem să te ducem oriunde. Dacă nu ți-e rău...

Fluturele reapăru deodată din cealaltă parte. „Eu merg pretutindeni !" enunță cu o voce pătrunzătoare. „Eu sînt cea dintîi navă stelară săltăreață, așa-i ? Bombalaru a construit o nacelă vie, pricepi ?" Se cocoță pe capul cangurului. „Nimic altceva decît materie vie, pricepi ? Protoplasmă. Asta s-a întîmplat acolo unde se afla Amanda... Niciodată un salt..."

Cangurul își ridică labele și-l apucă de cap, trăgîndu-l în jos fără menajamente, ca pe o larvă moale înzestrată cu aripi. Fluturele continua să-l privească. El își dădu seama că amîndouă creaturile erau foarte sfioase.

— Tu o numești teleportare, îi spuse cangurul. Bombalaru o face. Eu nu cred asta... Vreau să zic că tu nu crezi. Of, panglicile astea vorbitoare sînt într-un hal fără de hal ! — Surise fermecător, desfășurîndu-și marea coadă întunecată. — Și iată-l pe Domnul Forță !

Cu siguranță, visa. Sau, mai degrabă, murise. Nimic asemănător nu exista, pe toate milioanele de lumi pustiite. Nu te trezi ! gîndi el. Nu întrerupe acest vis în care ești readus acasă de niște empați duioși, într-un sac de hîrtie cu motor psi...

— Un sac de hîrtie cu motor psi, ce frumos ! exclamă cangurul.

În clipa aceea își dădu seama că panglica neagră ce se desfășura în direcția lui îl privea cu doi ochi cenușii reci. Nu era o coadă.. Un enorm șarpe boa aluneca spre el, ținîndu-și plecat capul triunghiular, fixîndu-l cu atenție. Visul lua o întorsătură nedorită.

Deodată, vocea pe care o mai auzise îi răsună în creier. „Nu te teme, micuțule !"

Inelele negre se răsuceau apropiindu-se, încordate precum oțelul. Domnul Forță. Atunci înțelese mesajul : șarpelui îi era teamă de el.

Rămase nemișcat, privind capul care se întindea tot mai aproape. Gura deschisă lăsa să se vadă colții. Foarte precaut, șarpele îl se lăsă la picioare. Ca să vadă, gîndi. Nu simțea nimic. Strălucirile obținute pîlpîiau și dispăreau rînd pe rînd în ochii lui.

— E perfect adevărat ! răsuflă ușurat cangurul.

— O, preafrumosul Neîndurerat !

Orice teamă risipindu-se, fluturele Bombalaru coborî să se așeze lîngă el, înghinînd : „Pipăit, gust, sentiment ! Să bem !". Aripile aveau un tremur fascinant, capul împodobit cu pene se apropie de el. Ar fi vrut să-l atingă, dar nu ieși din încremenire. Dacă ar întinde mîna, fără îndoială că s-ar trezi din vis și ar fi pur și simplu mort. Șarpele boa i se încolăcise la picioare ca un riu întunecat și sclipitor. Ar fi dorit să-l mîngîie și pe el, dar nu îndrăznea. Să continue visul !

Cangurul scotocea într-un ungher al nacelei. „O să-ți placă mult. Ultima noastră găselniță...", îi spuse fără să se întoarcă, cu o voce ridicol de normală. Modul de comportare al acestuia se modifica vizibil, și totuși îi părea familiar, ca fragmentele unei amintiri îmbătătoare dar pierdute. „Ne-am angajat într-o afacere vastă referitoare la savori". Cangurul îi arătă o tigvă. „Senzațiile gustative aparținînd miilor de planete necunoscute. Deliciile exotice ale expertului. În această privință ne poți veni în ajutor, Neîndureratule ! Chiar dacă te vei întoarce acasă, desigur !"

Abia îl auzea. Trupul necunoscut și auriu se apropia din ce în ce mai mult. Creatura îi zîmbea, privindu-l țintă.

Încă o clipă și visul avea să sară în aer.

Ceea ce se întîmplă apoi rămase în sfera confuzului. Ceva invizibil îi dădu o lovitură puternică și se regăsi pe cale de a se năpusti asupra Cangurului, capul vuindu-i de ris uluitor. Tigva i se răsturnase pe față.

— Nu visez deloc ! strigă el stringîndu-l în brațe pe Cangur, în vreme ce Bombalaru țopăia deasupra lor guițînd : „Hu-huhu...". Pipăit, gust, senzație. Visul bucuriei continua. Rîdeau cu toții ca niște nebuni, rostogolindu-se printre marile inele negre ale șarpelui.

...Mai tîrziu, pe cînd îl hrăneau pe Domnul Forță cu floricele de porumb, începu să înțeleagă cîte ceva.

— E din cauza durerii. — Cangurul tremura alături. — E înfiorător cît de multă suferință există în acest .univers ! Aceste miliarde de vieți care trec, degajînd durere. Și noi nu îndrăznim să ne apropiem. Din această cauză te-am urmărit. De fiecare dată cînd ne străduim să culegem noi feluri de mîncare e un dezastru.

— Oh, durerea ! gemu fluturele, strecurîndu-i-se sub braț. Peste tot numai suferință. Sensibil, sensibil... Cum să poată Bombalabru să săltărească cînd asta-i face atîta rău ?

— Durerea... — El pipăia capul rece și negru al Domnului Forță. — N-are nici o semnificație pentru mine. Nici măcar nu pot să descopăr la ce anume mi-au legat nervii sensibili care transmit durerea...

— Fii binecuvîntat între toate ființele, Neîndureratule ! rosti maiestuos Domnul Forță în gîndurile lor. Floricelele astea de porumb sînt prea sărate. Vreau niște fructe !

— Și eu, susură Bombalabru.

Cangurul își înclină capul pentru a auzi mai bine. „Vezi ? Tocmai trecem pe lîngă un loc plin cu fructe minunate, dar oricare dintre noi ar pieri dacă ar coborî. Ce-ar fi dacă am putea să te săltărim acolo jos, doar pentru zece minute ?"

Era pe punctul de a răspunde : „Bucuros să vă servesc !", uitînd că erau telepați. Dar, pe cînd deschidea gura, se pomeni, în plină cădere, printre fulgere învîrtejite, aterizînd pe o dună pustie. Se găsea într-o oază de cactuși piperniciți cu sfere strălucitoare. Gustă una. Delicioasă. Se apucă de cules. În momentul cînd avu brațele pline, totul se învolbură din nou și se trezi întins pe podeaua Camerei Iubirii, înconjurat de noii săi prieteni.

— Ce dulce e ! Ce dulce e ! Bombalabru aspira sucurile.

— Trebuie să păstrăm și pentru nacelă ; poate că va învăța să le reproducă. Ea metabolizează materia pe care o digeră, zise Cangurul, cu gura plină.

— De ce nu puteți să coborîți și voi ?

— Nu mai vorbi despre asta ! În deșertul acela, cu ființele care mor de sete... O adevărată tortură ! — El simți cum șarpele se crispează de spaimă. „Ești frumos, Neîndureratule !" Cangurul îi mîngîia urechea cu vîrful mustății.

Bombalabru îi ciupea acorduri de ghitară pe torace. Începură să cînte cu toții un soi de seguidilla fără cuvinte. N-avea alte instrumente decît trupurile lor însuflețite. Să facă muzică cu acești empați era ca și cum s-ar fi contopit cu ei. Să atingă ceea ce ei atingeau, să simtă ceea ce simțeau și ei... Toate acestea în străfundurile sufletului său. Eu-noi. Unul singur. Niciodată n-ar fi putut visa un lucru asemănător, concluzionă el, bătînd încetișor cu degetele pe pielea Domnului Forță un ritm pe care șarpele îl amplifica în mod misterios.

Astfel își începu călătoria de întoarcere, în Camera Iubirii, noua viață de bucurii. Le aducea fructe și brînzeturi, gemuri și miere, pătrunjel, salvie, rozmarin și cimbrișor. Lume după lume, care de care mai vrednică de milă. ntru totul diferite, de vreme ce urma să ajungă acasă.

— Sînt ceva ființe pe-aici ? întrebă alene. N-am mai întîlnit pe nimeni printre stele.

Atunci îi povestiră despre viața minusculă dar activă care se desfășura într-un colț îndepărtat al galaxiei, de unde fuseseră alungați de atotstăpînitoarea durere. Și despre o prezență uriașă de care se ciocnise Bombalabru, înainte de a-l fi întîlnit pe ceilalți.

— Tare mi-ar place niște brînză ! mărturisi Domnul Forță.

Cangurul își înclină capul pentru a sonda sufletele ce defilau dedesubtul lor, în abis. „Ce-ați zice de puțin laurt ?" Îi dădu un mic bobîrnac lui Bombalabru. „Acolo. Îl simți între dinții lor ? Fără cine știe ce gust, lapte prins... cu o urmă de amoniac. Mai mult ca sigur, ulcelele lor sînt cam murdare."

— Merge și afurisitul de laurt ! încuviință Domnul Forță închizînd ochii.

— Noi avem brînzeturi faimoase pe Pămînt, le spuse. Sînt convins că v-ar place foarte mult. Cînd o să ajungem acolo ?

Cangurul deveni agitat. „Sîntem pe drum. Dar ce citesc în tine e neobișnuit Un cer albastru periculos. Un verde de moarte. Cine are nevoie de așa ceva ?"

— Nu ! Se ridică brusc în picioare, dîndu-i la o parte. Nu-i adevărat ! Pămîntul e frumos !

Pereții se îndepărtară, făcîndu-l să se răstoarne într-o parte.

— Atenție ! tună vocea Domnului Forță. Cangurul ținea strîns fluturele, mîngîindu-l și cîntîndu-i pentru a-l liniști. „I-ai speriat reflexul de săltăreț", îi spuse. „Bombalabru se descotorosește, de multe lucruri cînd este tulburat. Nu trebuie să procedezi astfel, copile ! La început, am pierdut în felul ăsta o sumedenie de ființe interesante..."

— Sînt mîhnit ! Dar, oricum, te înșeli. Memoria îmi mai joacă feste, însă am o certitudine. Pămîntul e frumos. Ca valurile de grîne aurii. Și măreția munților violeți. — Rise, întinzîndu-și brațele. — Și mările strălucitoare !

— Asta-i poezie ! guiță Bombalabru, apucîndu-se de îndată să emită acorduri muzicale.

Astfel călătoreau, ducîndu-l înapoi spre casă.

Îi plăcea să-l studieze pe Cangur cînd acesta asculta emanațiile gîndurilor ce le serveau drept călăuze.

— Captezi cumva vreun semnal de pe Pămînt ?

— Nu încă. Hei, ce-ai zice de-un ospăț nemaipomenit cu fructe de mare ?

Suspină și avu din nou senzația căderii în plin vîrtej. Învățase că nu trebuia să-și mai dea osteneala de a încuviința. De data aceasta fu întîmpinat cu hohote de ris, căci uitase de faptul că farfuriile nu sălăretau. Reveni acoperit cu un strat de trilobiți cu smîntînă, din care reușiră totuși să încropească un adevărat festin.

Dar nu înceta să-l observe pe Cangur.

— Ne apropiem ?

— E o galaxie mare, copile ! Cangurul îl mîngîie pe cap. Și ce intenționezi să faci pe Pămîntul care-ți bîntuie astfel cugetul ?

— Am să-ți explic, îi spuse zîmbind. Și mai tîrziu adăugă :

— Ei mă vor îngriji, la întoarecere. Îmi vor reface legăturile.

Un fior învălui Camera Iubirii, elătînd-o.

— Vrei să simți durerea ?

— Durerea este nerușinarea universului ! se înfurie Domnul Forță. Ești bolnav !

— Nu pot să știu ! se dezvinovăți el. Nu reușesc să mă simt real, așa cum sînt în această clipă.

Îl priveau.

— Credeam că toți cei din rasa ta sînt ca tine...

— Trag nădejdea că nu-i așa ! Apoi se însufleți : Oricum, ei mă vor vindeca. Pămîntul n-ar trebui să întîrzie la întîlnire, sau mă înșel ?

— Pe marile valuri albastre noi plutim...! fredonă Cangurul.

Dar marea era întinsă și capriciile ei se dovedeau obositoare pentru empații cei sensibili. Odată, reacționînd fără să se supravegheze, simți brusc o deviere de avertizare.

Bombalabru îl țintuia cu priviri mînioase.

— Vrei să mă arunci afară ? îl sfidă pe fluture. Ca pe ceilalți ? De fapt, ce li s-a întîmplat ?

Cangurul strîmbă din nas. „Era înspăimîntător ! Nu bănuiam că pot să supraviețuiască atît de mult în exterior".

— Dar eu nu simt nici o durere. În realitate, pentru asta m-ați salvat, nu-i așa ? Haideți ! zise pe un ton fățarnic. Mi-e indiferent ! Aruncați-mă afară : va fi o senzație nouă !

— O, nu, nu ! Cangurul îl strîngea în brațe. Bombalabru, pocăit, se tîrî la picioarele sale.

— Astfel vă petreceți timpul, plimbîndu-vă prin univers și aducînd la voi făpturi vii ca să vă distrați, aruncîndu-le apoi, cînd vă plictisiți ! Lăsați-mă în pace ! Niște monștri în căutare de senzații frivole, asta sînteți ! Vampirii galaxiei !

Pe urmă, izbucni în plîns și își ascunse fața între inelele întunecate ale Domnului Forță.

În înconjurară, plini de îngrijorare.

— Am găsit ! declară Cangurul, bătîndu-l ușor pe umăr cu o bucată de anghilă afumată. Îți trebuie o persoană de sex opus din aceeași rasă cu tine. La urma urmei, să recunoaștem, tu nu ești un empat. Ai nevoie de senzații în conformitate cu natura ta.

— Vrei să spui că știi unde se găsesc ființe ca mine ? Oameni ?

Cangurul aprobă din cap. „Idealul. Îl citesc în tine. Exact acolo, sub noi... Și mai există și o iarbă pe care ei o mestecă.... salmoglossa fragrans. Adu-ne și nouă din ea, copile !"

În clipa următoare se rostogolea în vîrtejuri, aterizînd pe un covor verde plin de prospețime. Flori strivite sub greutatea lui, sumedenie de ferigi sclipind în soare. Un aer bogat îi năpădea plămînii. Se ridică dintr-un salt. Gravitație slabă. În fața lui, fresca vegetală cobora pînă

la un lac strălucitor pe care se reliefau văluri de culoare. Cerul era liliachiu, cu mici nori aidoma perlelor. Dacă nu era Pămîntul, atunci nimerise direct în rai.

Dincolo de lac vedea ziduri în nuanțe pastelate, fîntîni arteziene, clopotnițe. O cetate de alabastru pe care lacrimile bărbatului n-o ștergeau. Briza ușoară aducea pînă la el o muzică suavă. Pe țărm se distingeau siluete.

Porni la drum, scăldat în soare. Mătăsuri sclipitoare se rotiră, brațe albe se ridicară în direcția lui. Semănau cu fiicele Pămîntului, dar erau mai zvelte și mai frumoase. Îl chemau. Își plecă ochii, smulse o ramură înflorită și se îndreaptă spre ele.

— Nu uita de salmoglossa ! auzi vocea Domnului Forță.

Făcu un gest de încuviințare, apoi o luă la fugă.

Trecură mai multe zile pînă cînd îl aduseră, prăvălit între un bărbat și o fată. Un alt bărbat mergea lîngă ei, ciupind corzile armonioase ale unei mici harfe. Tinere și copii îi însoțeau dansînd și o femeie cu aer matern mergea în fruntea cortegiului; cu toate erau frumoase ca niște zîne.

Ele îl rezemară cu duioșie de trunchiul unui copac, iar harfistul se dădu cîțiva pași înapoi ca să cînte. El se străduia din răsputeri să rămînă în picioare. Unul dintre pumni îi singera.

— Rămas bun ! murmură. Și mulțumesc !

Vîrtejurile îl luară în primire pe cînd se prăbușea, și se regăsi pe podeaua Camerei Iubirii.

— Vai ! — Cangurul îl prinse pumnul.

— Nenorocire, mîna ta... ! Salmoglossa e plină de sînge ! Începu să scuture ierburile. — Acum ți-e mai bine ?

Bombalabru guița încetișor, cufundîndu-și limba în băltoaca sîngerie.

El își frecă scăfîrlia. „M-au primit foarte bine", murmură. „Era minunat. Muzică. Dans. Jocuri. Iubire. Ei n-au nici un medicament, căci au înlăturat bolile. Îmi puseseră la dispoziție cinci femei și o echipă de pictori de nori, și cîțiva copilași".

Întinse mîna însîngerată. Îi lipseau două degete. „Raiul", bombăni. „Frigul nu mă îngheață. Focul nu mă arde. Absolut nimic nu are un sens. VREAU SĂ MĂ ÎNTORC ACASĂ !"

Se produse o zguduitură.

— Îmi pare rău ! gemu. Voi încerca să mă stăpînesc. Dar vă rog, vă implor, duceți-mă pe Pămînt ! Va fi în curînd, nu-i așa ?

Tăcere.

— Cînd ?

Cangurul emise un zgomot ca pentru a-și drege vocea. „Ei bine, de îndată ce vom putea să-l găsim. E imposibil să nu reușim să-l întîlnim. Poate fi dintr-o clipă în alta, înțelegi ?"

— Cum ?! Palid, se ridică în picioare. Vrei să spui că nu știi unde se află ? Vrei să spui că mergem, pur și simplu... spre nicăieri ?

Cangurul își acoperi urechile. „Te rog! Noi nu sîntem în stare să-l recunoaștem după descrierea ta. Atunci, cum am putea să ne reîntoarcem, cîtă vreme niciodată n-am fost acolo ? Dacă reușim să rămînem în ascultare pe cînd înaintăm, o să-l reperăm, vei vedea !".

Suspină deznădăjduit. „Sori în număr de zece la puterea a unsprezecea înmulțit cu doi, în întreaga galaxie... Nu vă cunosc viteza și nici raza de acțiune. Să spunem, un soare pe secundă. Asta înseamnă... șase mii de ani". Îi prinse capul între mîinile însîngerate. „Niciodată nu voi mai revedea locurile natale !"

— Nu vorbi astfel, copile ! Cangurul se apropie de el. „Nu renunța la călătorie ! Noi te iubim, bunule Neîndurerat !" Începură cu toții să-l mîngîie. „Fericiți să cîntăm ! Pipăit, gust, senzație... Bucurie!"

Dar nu mai exista bucurie.

Luă obiceiul de a se așeza deoparte, așteptînd un semn.

De data asta ?

— Nu.

Nu încă. Niciodată.

Zece la puterea a unsprezecea înmulțit cu doi. Cincizeci la sută șanse ca să găsească Pămîntul în trei mii de ani. Încă o dată, rămînea aceeași problemă ca și pe navă.

Camera Iubirii își păstra starea de indiferență, iar el îi întorcea spatele, mîncînd doar atunci cînd i se vîrau alimente în gură. Dacă ar rămîne în întregime nemișcat, sigur s-ar plictisi repede de el și l-ar azvîrli afară. Altă speranță nu exista. Omoriți-mă odată ! îi implora. Nu mai întîrziați !

Ei făceau mici tentative de a-l înveseli cu tot soiul de drăgălășenii, și din cînd în cînd îi administrau cîte o scuturătură violentă. Se lăsa în voia lor, fără a opune rezistență. Sfîrșiți cu totul ! îi ruga. Dar ei continuau să se frămînte din cauza lui, în pauzele dintre jocuri. Intențiile lor sînt totuși lăudabile, se gîndea. Și, totodată, simt lipsa mîncărurilor pe care le aduceam....

Cangurul încerca să-l corupă :

— La început, se produce un efect delicat, pricepi ? E misterios. Și apoi se transformă într-o cascadă de dulce și aeru, care înțeapă cerul gurii...

Se străduia să nu asculte. Au intenții bune. Să cazi prin galaxie însoțit de o carte de bucate vorbitoare. Terminați odată cu mine !

— ...Și arta amestecurilor, continua Cangurul. De exemplu, alimente mobile, cum sînt plantele senzitive sau micile animale vii, care îmbină savoarea cu fiorul mișcării....

Se gîndi la stridii. Mîncase oare vreodată așa ceva ? O poveste în care era vorba de o etrăvire. Fluviile Pămîntului. Mai curgeau oare ? Chiar dacă printr-o întîmplare de neimaginat ar întîlni Pămîntul, ar fi departe în trecut sau în viitor, pe un bulgăre fără viață ? Lăsați-mă să mor !

— ...Și sunetele, iată ce e amuzant ! Am descoperit mai multe rase care combină efectele muzicale cu anumite alimente. Și mai este zgomotul pe care-l face fiecare mestecînd toate aceste cartilagii și viscozități. Îmi amintesc de unele ființe care sorbeau armoniile. Sau sunetul hranei în sine. O rasă pe care am recepționat-o în treacăt era preocupată de problema asta, dar într-o gamă foarte limitată. Cranț-cranț, miam-miam, pschitt! Ar fi fost de dorit să exploreze toate tonalitățile, toate efectele de glissando...

Se ridică dintr-un salt. „Ce spuneai ? Cranț-cranț, miam-miam, pschitt ?"

— Da, dar...

— Asta-i! E Pămîntul ! țipă. Ai recepționat reclamele publicitare pentru alimente !

Simți din nou o balansare. Ceilalți se cățărau pe pereți.

— Ce anume ? ! se holbă Cangurul.

— Nu contează ! Du-mă acolo ! E Pămîntul, nu încape îndoială ! Poți să-l regăsești, nu-i așa ? Ai spus că ești în stare ! Vă rog, vă implor !

Camera Iubirii se clătina puternic. Îl înspăimînta pe toți.

— Vă rog din toată inima !

Încerca să le vorbească pe un ton blînd.

— Dar n-am auzit asta decît o clipă ! protestă Cangurul. Ar fi teribil de greu să ne întoarcem atît de mult înapoi ! Vai, bietul meu cap !

El căzu în genunchi, cu mîinile întinse. „O să vă placă nespus", îl conjură. „Avem mîncăruri nemaipomenite. Poeme culinare cum nu puteți să vă imaginați !" Își scormonea în memorie în căutarea unor delicatese despre care nu auzise niciodată vorbindu-se. „Viermi de agavă dați prin ciocolată ! Burtă de oaie umplută, violete cristalizate, iepure Mefisto ! Pulpă în vin de rășină ! Tartă de corb ! Prăjiturele cu miez din mici ființe vorbitoare... stați puțin ! Asta-i tabu. Ați auzit vreodată de mîncăruri tabu ?".

De unde le scotea pe toate ? O prezență incertă îl traversă spiritul... mîinile, muchii aspre, ca odinioară... „Amanda", murmură, înainte de a relua enumerarea. „Cormorani macerați în bălegar. Terci. Piersici congelate în șampanie !" Inventează, își impuse. „Felii de pateu de gîscă, cu trufe glasate în pămînt, muiate în cea mai pură untură topită !" Adulmecă lacom. „Plăcinte de afine !". Începea să saliveze. „Sufleu de egrefin de Finlanda, da, da ! Vițel nenăscut tranșat în felii foarte subțiri și perpelit ușor în unt încins, cu adaos de ierburi alese...".

Cangurul și Bombalabru se strîngeau în brațe, cu ochii închiși. Domnul Forță părea hipnotizat.

„Găsiți Pămîntul ! Foi de viță garnisite cu fragi sălbatice nemaipomenit de dulci și acoperite cu frișcă de Devon !"

Cangurul începu să geamă, legănîndu-se pe loc.

„Pămîntul ! Andive amare fierte înăbușit în aburi de pui și de bucățele de slănină ! Gazpacho negru ! Pasiflora !"

Cangurul se legăna și mai tare, strîngînd fluturele la piept.

Pămîntul, Pămîntul, își repeta neîntrerupt în gînd, în vreme ce mormăia : „Baclava ! Magiun de varză și fistic în miere de pădure !".

Cangurul îmbrînci capul lui Bombalabru și nacela păru că freamătă.

„Pere aurii și zemoase de Comissia !" murmură. „Pămîntul ?"

„Am ajuns !" Cangurul se prăbuși, respirînd greu. „Of, mîncărurile astea, le vreau pe toate ! Să aterizăm !"

— Piftie de mînzat cu rinichi, șopti, cu garnitură de ceapă mărunțită, bine uscată...

— Să aterizăm ! guiță Bombalabru. Să mîncăm, să mîncăm !

Nacela se opri scîrțîind. Pe teren solid. Pe Pămînt. Acasă.

— LĂSAȚI-MĂ SĂ IES !

Văzu deschizîndu-se în perete un orificiu luminos și se aruncă într-acolo. Picioarele i se zbătură, făcură contactul. Pămîntul ! Tălpile care lovesc, fața înălțată, plămînii care aspiră aerul. „Acasă !" țipă.

Și căzu pe prundiș, cu capul înainte, mîinile și picioarele scăpîndu-i de sub control. Un cataclism îl devastă întreaga ființă.

„Ajutor !"

Trunchiul i se arcui, stomacul îl zvîcni în spasme, membrele bătură aerul. „Ajutor, ajutor, ce se întîmplă ?"

Cu tot zgomotul făcut, auzi gălăgia din nacelă, în spatele lui. Reuși să se rostogolească pe-o parte și văzu trupurile aurii și negre agitîndu-se dincolo de deschizătură. Și ei erau cuprinși de convulsii.

— Oprește-te ! Nu te mai mișca ! strigă Cangurul. Ne omori !

— Să plecăm mai departe ! gîfîi. Asta nu-i Pămîntul ! — Simți că se înăbușă și ceilalți gemură prin empatie.

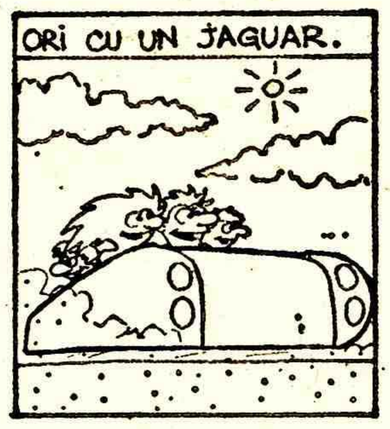

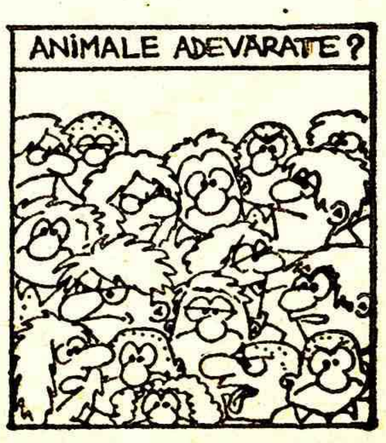

— Oprește-te ! Nu ne mai putem mișca! gîfîi și Cangurul. Nu mai respira, închide ochii imediat !

Închise ochii. Atrocitatea scăzu puțin în intensitate. „Ce-i asta ? Ce se întîmplă ?"

— E durerea, nătărăule ! bubui vocea Domnului Forță.

— E chiar Pămîntul tău bicisnic ! se smiorcăi Cangurul. Acum știm la ce anume legaseră terminațiile tale nervoase sensibile la durere. Întoarce-te, ca să putem pleca... Ia-o încetișor !

Deschise ochii și, înainte de a-i da peste cap, avu o vedere de ansamblu asupra cerului spălăcit și a mărăcinișurilor. Empații țipară.

— Potolește-te ! Bombalabru e să moară !

— Adevărata mea lume ! scînci el, ducîndu-și mîinile la ochi. Întregul corp îi era mistuit de flăcări nevăzute, strivit, tras în țeapă, jupuit. Era cu siguranță Pămîntul, își dădea seama. Identitatea sa unică, înfățișarea exactă a spectrului solar, a gravitației, a cîmpului magnetic, toate priveliștile, sunetele, contactele... la toate acestea îi fusese rebranșat circuitul senzorial al durerii.

— E clar că nu doreau să te reîntorci, transmise vocea liniștită a Domnului Forță. Îmbarcarea !

— Ei pot să mă repare, trebuie...

— Ei nu sînt aici ! strigă Cangurul. E o eroare temporală. Nici urmă de cranț-cranț, miam-miam, pschitt ! Tu și mîncărurile tale fantastice... Glasul i se frînse jalnic. Vino înapoi, ca să putem pleca !

— Așteptați ! spuse răgușit. În ce epocă ne aflăm ?

Deschise un ochi, reuși să zărească o coastă de deal bolovănos, înainte ca durerea să-i explodeze în creier. Nici drumuri, nici clădiri. Nimic care să-i indice dacă era trecut sau viitor. Și nu arăta deloc îmbietor.

În spatele lui, extratereștrii îl chemau. Începu să se cațere orbește spre nacelă, cu dinții strînși, stăpînindu-și greața provocată de lichidul sărat. Își mușcase limba. Fiecare mișcare era o tortură ; aerul îi ardea rărunchii, cînd era nevoit să respire. Pietrișul părea că-i sfîrșie mîinile, cu toate că nu avea răni vizibile. Nu exista decît durerea, durerea transmisă de fiecare terminație nervoasă.

— Amanda ! gemu, dar ea nu era acolo. Se tîra, se răsucea, dădea din mîini, din picioare, ca o insectă țintuită într-un ac, în direcția nacelei care adăpostea blînda consolare, binecuvîntata absență a durerii. Undeva, o pasăre lansă o chemare, spărgîndu-i timpanele. Prietenii lui țipară.

— Repede !

Să fi fost oare o pasăre ? Riscă o scurtă privire înapoi. O siluetă brună se strecura printre stînci.

Înainte de a se putea dumiri dacă era vorba de o maimuță sau de o ființă umană, un mascul sau o femelă, cea mai cumplită durere încercată vreodată îl sfîșie creierul. Se tîra disperat și se auzea urlînd. Imaginea propriei sale specii. Bineînțeles, elementul esențial... care era capabil să-i provoace cel mai mare rău. Nu existau speranțe să rămînă aici.

„Repede ! Repede !"

Hohoti, opintindu-se către Camera Iubirii. Mirosul plantelor strivite îi ardea laringele. Mentă sălbatică, gîndi. Dincolo de suferință, amintirea unei desfătări pierdute.

Atinse peretele nacelei, cu gîtlejul scrijelit de lame tăioase. Aerul care-l otrăvea era aer adevărat, și cumplitul Pămînt era foarte real.

„Intră iute !"

— Vă rog, vă..., bolborosi, lipsindu-i cuvintele, ridicîndu-se, cu pleoapele strînse, pipăind marginile deschizăturii. Adevăratul soare al Pămîntului stîrnea ploi acide ce-i măcinau carnea.

Sasul. Înăuntru, găsea ușurarea chinurilor. Va rămîne pentru totdeauna Neîndureratul ! Jocurile... bucuria... de ce își dorise oare atît de mult altceva ? Sasul !

Ajuns în poziție verticală, se întoarse, deschise ochii.

Vederea unui membru țeapăn îl săgeta cu o durere înspăimîntătoare. Sfîșiat, îngrozitor. Insuportabil. Real...

Să simți durerea în veci !

— Nu mai putem aștepta ! scînci Cangurul.

Se gîndi la creatura aurie care zbura peste ani-lumină, savurînd toate plăcerile. Brațele îi tremurau violent.

— Atunci plecați ! urlă, și se năpusti afară din Camera Iubirii.

În spatele lui avu loc o implozie.

Era singur.

Reuși să schițeze cîțiva pași șovăielnici, înainte de a se prăbuși pe pămîntul natal.

Traducere și adaptare :
CONSTANTINA PALIGORA

ISAAC ASIMOV
CAVERNELE DE OȚEL

Capitolul doisprezece

PĂREREA UNUI EXPERT

Elijah Baley își ridică ochii spre comisarul Julius Enderby care tocmai intrase în birou. Dădu din cap obosit.

Comisarul se uită la ceas și mormăi, „Să nu-mi spui că ai stat toate noaptea aici".

„Nu-ți spun".

Comisarul spuse mai încet, „Vreun necaz azi-noapte ?".

Baley făcu semn că nu.

Comisarul adăugă, „M-am tot gîndit că eu aș minimaliza posibilitatea unei revolte. Dacă, nu cumva...".

Baley îl întrerupse, „Pentru Dumnezeu, comisare, dacă e ceva, îți spun. N-a fost nimic".

„E-n ordine". Comisarul se îndepărtă, trecu dincolo de ușa care-i delimita un ciudat spațiu privat, simbol al înaltei sale poziții.

Baley se uită după el și-și zise : El da, a dormit azi-noapte.

Baley, aplecat peste raportul de rutină, încerca să-l întocmească evitînd relatarea activității sale reale din ultimele două zile, dar cuvintele imprimate prin contact digital se întunecau și-i dansau prin fața ochilor. Treptat, deveni conștient de prezența unui obiect în preajma biroului său.

Îl privi. „Ce tot vrei ?".

Era R. Sammy. Lacheul lui Julius, își zise Baley. Nu degeaba-i comisar.

R. Sammy spuse cu rînjetul său prostesc: „Comisarul vrea să te vadă, Lije. Zice că imediat".

Baley flutură din degete. „De-abia m-a văzut. Spune-i c-o să vin mai încolo".

R. Sammy spuse, „Zice că imediat".

Robotul se îndepărtă spunînd : „Comisarul vrea să te vadă, Lije. Zice că imediat".

„Dumnezeule", scrîșni Baley. „Mă duc. Mă duc". Se ridică de la biroul său, se îndreptă spre ușă și R. Sammy tăcu.

Baley spuse de cum intră : „Fir-ar să fie, comisare, nu-l mai trimite pe-ăla după mine, te rog !".

Comisarul spuse doar : „Stai jos, Lije. Stai jos".

Baley stătu și se uită la el. Poate că greșise cu bătrînul Julius. Poate că omul nu dormise totuși deloc. Părea zdrobit.

Comisarul lovea cu degetul hîrtia din fața lui. „S-a înregistrat un apel pe care l-ai făcut tu pentru a-l contacta pe dr. Gerrigel din Washington în transmisie izolată".

„E-adevărat, comisare".

„Nu există o înregistrare a conversației, firește, fiind izolată. Despre ce-i vorba ?".

„Am nevoie de informații temeinice".

„E robotist, nu ?".

„Adevărat".

Buza inferioară a comisarului ieși în față, îndu-i aerul unui copil bosumflat. „Dar ce anume ? Ce fel de informații cauți ?".

„Nu știu exact, comisare. Simt eu că-ntr-un caz ca ăsta, informațiile despre roboți sînt utile". Apoi Baley își închise gura. Nu avea de gînd să fie precis și asta era tot.

„Eu n-aș face-o. N-aș face-o. Nu cred că-i bine".

„Ce nu-ți convine, comisare ?".

„Cu cît știu mai puțini, cu atît mai bine". Baley se simțea destul de nenorocit ca să-și piardă răbdarea.

Spuse, „Îmi ordoni să nu-l văd ?".

„Nu. Nu. Faci cum crezi de cuviință. Numai...".

„Numai ce ?".

Comisarul scuturâ din cap. „Nimic. — El — unde-l ? Știi de cine întreb".

Baley știa. Spuse, „Daneel e tot la dosare".

Comisarul tăcu un timp, apoi spuse, „Nu prea înaintăm, să știi".

„Pînă acum, nu. Dar lucrurile se pot schimba".

„E-n ordine, atunci" spuse comisarul, dar nu părea să fie convins.

Baley îl găsi pe R. Daneel la biroul său cînd se întoarse.

„Ei, dar tu ce-ai rezolvat ?" întrebă Baley îmbufnat.

„Am încheiat, deși în grabă, prima cercetare a dosarelor, partenere Elijah, și am reperat doi dintre cei care au încercat să îl urmărească și care, mai mult de atît, s-au aflat și la magazinul de încălțăminte în timpul precedentului incident".

„La să vedem".

R. Daneel puse fișele de mărimea unui timbru în fața lui Baley. Erau împestrițate cu micile puncte ale codului. Robotul făcuse rost și de un decodor și plasă una din fișe în fanta cuvenită. Punctele aveau proprietăți electrice conductoare diferite de cea a fișei în ansamblu. Prin fișă trecea un cîmp electric, distorsionat în mod diferit și, ca răspuns, ecranul de trei-pe-șase din partea superioară a decodorului se umplea de cuvinte. Cuvinte care, necodificate, ar fi umplut mai multe file standard de raport. Cuvinte care, mai mult de-atît, nu puteau fi interpretate de cineva care nu era în posesia unui decodor oficial de poliție.

Baley parcurse flegmatic materialul prezentat. Prima persoană era Francis Clousar, vîrsta treizeci și trei de ani la ultima arestare, cu doi ani în urmă; cauza arestării, incitare la revoltă ; funcționar la New York Yeast ; adresa, așa ; familia, așa ; păr, ochi, semne distinctive, studiile, serviciul profilul psihoanalitic, profilul fizic, o dată de îci, o dată de colo, și în sfîrșit o referire la o tri-poză din albumul de amintiri al poliției.

„Ai verificat fotografia ?" întrebă Baley.

„Da, Elijah".

A doua persoană era Gerhard Paul. Baley aruncă o privire peste materialul din acea fișă și spuse, „N-au nici un rost".

R. Daneel spuse. „Sînt sigur că nu poate fi astfel. Dacă există o organizație să fie capabilă să comită crima pe care noi o anchetăm, acești trebuie să fie membri ai ei. Nu este evidentă această probabilitate? Nu trebuie deci interogați ?".

„Nu scoatem nimic de la ei".

„Ei au fost acolo, și la magazinul de încălțăminte și în cantină. Ei nu pot nega aceste fapte".

„Că au fost acolo nu-i o crimă. Și-apoi, ei pot să nege, să știi. Pot să zică pur și simlu că n-au fost acolo. Simplu. Cum putem dovedi că mint ?".

„Eu i-am văzut".

„Asta nu-i o dovadă", se răsti Baley. „Nici un tribunal, dacă se ajunge vreodată acolo, n-o să creadă că ai putea reține două figuri dintr-o puzderie de un milion".

„Este evident că eu pot".

„Sigur. Spune-le ce ești. Cum o spui, cum nu mai ești martor. Voi nu aveți statut legal în nici un tribunal de pe Pămînt".

R. Daneel spuse, „Să înțeleg, deci, că te-ai răzgîndit ?".

„Ce vrei să spui ?".

„Ieri, în cantină, ai spus că nu era nevoie să îi arestăm. Ai spus că atîta timp cît eu le reținfigurile îi putem aresta oricînd".

„Păi, nici nu prea m-am gîndit la asta", spuse Baley. „A fost o prostie. Nu se poate".

„Nici din motive psihologice ? Nu vor ști că nu avem nici o dovadă legală a complicității lor în această conspirație".

Baley spuse încordat, „Ascultă, îl aștept pe doctorul Gerrigel să vină de la Washington, într-o jumătate de oră. Te superi dacă stai cu mine cît va fi aici ? Te superi ?".

„Voi sta, spuse R. Daneel.

Anthony Gerrigel era un tip pedant și foarte afabil, de statură medie, și nu prea arăta a fi unul dintre cei mai erudiți robotiști de pe Pămînt. Întîrziase aproape douăzeci de minute, și fu destul de sîcîitor în privința aceasta. Baley, alb de furie, neliniștit, ridica necuviincios din umeri la scuzele acestuia. Verifică rezervarea Sălii de ședințe D, repetă instrucțiunile — să nu fie deranjați, orice s-ar întîmpla, timp de o oră — și-i conduse pe doctorul Gerrigel și R. Daneel în jos pe coridor, în sus pe o rampă și pe ușa care ducea spre una din încăperile ecranate.

Baley cercetă pereții cu atenție înainte de a se așeza, ascultînd murmurul pulsometrului ce-l ținea în mînă, pîndind orice scădere a sunetului constant care ar indica un gol, oricît de mic, în izolația sălii. Întoarse aparatul spre tavan, planșeu și, cu o grijă deosebită, spre ușă. Nu era nici un gol.

Doctorul Gerrigel schiță un zîmbet. Era omul care în viața lui nu încercase mai mult de-atît. Era îmbrăcat cu o grijă deosebită, o grijă ce putea fi definită cel mai bine ca fiind exagerată. Părul, de un cenușiu metalic, era întins cu mare atenție spre ceafă, iar fața rozalie părea de curînd spălată. Se așeză într-o poziție de înțepenire afectată, ca și cum sfatul matern din copilărie, privitor la avantajul unei poziții corecte, i-ar fi rigidizat coloana pe vecie.

Îi spuse lui Baley, „Faci ca totul să pară formidabil".

„Ce se-ntîmplă este destul de important, doctore. Am nevoie de informații despre roboți pe care poate numai dumneata poți să mi le oferi. Tot ce vom discuta aici este ultrasecret, iar Primăria dorește ca dumneata să uiți tot după ce vei pleca de-aici". Baley se uită la ceas.

Schița zîmbetului de pe fața robotistului se șterse. Spuse, „Dar să-ți explic de ce am întîrziat". Chestiunea părea într-adevăr să-l frămînte. „Mă hotărîsem să nu iau avionul. Îmi face rău".

„Ce păcat", spuse Baley. Dădu la o parte pulsometrul, după ce controlă starea în care se afla, pentru a fi sigur, pînă în ultimul moment, că totul era în regulă și cu aparatul, și se așeză.

„Sau nu chiar rău, ci mai degrabă mă îndispune. O ușoară agorafobie. Nu este ceva cu adevărat anormal, dar asta e. Așa că am utilizat căile express".

Baley deveni dintr-o dată numai ochi și urechi. „Agorafobie ?".

„Nu este chiar așa de grav, se grăbi să spună robotistul. Este vorba de senzația pe care o ai în avion. Ai fost vreodată cu avionul, domnule Baley".

„De mai multe ori".

„Atunci trebuie să știi ce vreau să spun. Este vorba de senzația aceea de a fi înconjurat de nimic ; de a fi separat de... de aerul gol doar de un țol de metal. Este foarte incomod".

„Așa că ai luat calea express ?".

„Da".

„Tot drumul de la Washington pînă la New York ?".

„O, am mai făcut-o. De cînd am construit tunelul Baltimore — Philadelphia, este foarte ușor".

Așa era. Baley nu făcuse niciodată această călătorie, dar își dădea seama perfect că era posibilă. Washington, Baltimore, Philadelphia și New York au crescut, în ultimele două secole, atît de mult încît aproape că se ating. Zona celor Patru Orașe era numele aproape oficial al întregii întinderi de coastă și un număr considerabil de oameni se pronunțau în favoarea consolidării administrative și formării unui singur super-Oraș. El, Baley, nu era de acord. Orașul New York singur era, prea mare pentru a fi condus de un guvern centralizat. Un oraș și mai mare, cu o populație de peste cincizeci de milioane, s-ar prăbuși sub propria greutate.

„Necazul a fost", spunea doctorul Gerrigel", că am scăpat o legătură în Sectorul Chester, Philadelphia, și am pierdut timp. Acest incident și o mică dificultate în procurarea unei camere temporare m-au făcut să întîrzii".

„Nu-ți face probleme din cauza asta, doctore. Dar ce spui, totuși, e interesant. Avînd în vedere fobia dumitale vizavi de avioane, ce-ai zice de o ieșire din Oraș, pe jos, doctore Gerrigel ?".

„Pentru care motiv ?" Părea uimit și mai mult decît speriat.

„E doar o întrebare retorică. Nu ți-o și propuneam. Vreau să știu ce impresie îți face dumitale ideea asta, atîta tot".

„O impresie foarte neplăcută".

„Închipuie-ți că trebuie să părăsești Orașul noaptea și să parcurgi ținutul pe o distanță de o jumătate de milă sau mai mult".

„Nu... nu cred că aș putea fi determinat s-o fac".

„Oricît de importantă ar fi necesitatea unei astfel de incursiuni ?".

„Dacă ar fi să-mi salvez viața, sau a celor din familie, poate aș încerca..." Părea încurcat. „Pot să te întreb care este scopul întrebării acesteia, d-le Baley ?".

„Îți voi spune. Este vorba de o crimă gravă, un omor foarte neplăcut. Nu am libertatea de a-ți da detalii. Există, totuși, o teorie potrivit căreia asasinul, pentru a comite crima, a făcut tocmai ce discutam ; a traversat ținutul, în aer liber, noaptea singur. Mă întreb ce fel de om ar putea să facă acest lucru".

Doctorul Gerrigel se cutremură. „Nu cunosc pe nimeni. Cu siguranță nu eu. Bineînțeles, printre milioanele care sînt, cred că ai putea găsi cîțiva indivizi mai temerari".

„Dar nu ai putea spune că, pentru o ființă umană, ar fi un lucru verosimil ?".

„Nu. Cu siguranță neverosimil".

„De fapt, dacă mai există o altă explicație a crimei, orice altă imaginabilă explicație, trebuie luată în considerație".

Doctorul Gerrigel părea și mai neliniștit, deși stătea drept ca o săgeată, cu mîinile sale bine îngrijite precis îndoite în poală. „Te gîndești la o explicație alternativă?"

„Da. Mi se pare că, de pildă, un robot n-ar avea nici un fel de dificultate în a traversa ținutul în aer liber".

Doctorul Gerrigel se ridică în picioare. „O dragul meu domn!"

„Ce este ?"

„Vrei să spui că un robot ar fi comis crima?"

„De ce nu ?"

„Să omoare? O ființă umană?"

„Da. Te rog așează-te, doctore".

Robotistul se conformă. Spuse, „Domnule Baley, aici sînt implicate două acțiuni: traversarea ținutului pe jos și omorul. O ființă umană ar putea comite pe cea de-a doua ușor, dar ar întîmpina dificultăți în îndeplinirea celei dintîi. Un robot ar putea s-o facă ușor pe prima, dar în nici un caz pe cea de-a doua. Dacă dumneata ai de gînd să înlocuiești o teorie neverosimilă cu una imposibilă..."

„Imposibil este un cuvînt al dracului de mare, doctore".

„Ai auzit de prima Lege a Roboticii, d-le Baley ?"

„Sigur. Pot s-o și citez: „Un robot nu are voie să lezeze o ființă umană, sau neacționînd să permită vătămarea ei". „Baley îndreptă brusc un deget spre robotist și continuă, „De ce nu poate fi construit un robot fără Prima Lege? Ce, e sacră?"

Dr. Gerrigel fu șocat, apoi chicoti, „Vai, d-le Baley".

„Ei, care-i răspunsul?"

„Desigur, d-le Baley, că dacă știi cît de puțină robotică, trebuie să știi gigantica sarcină matematică cît și electronică implicată în construirea unui creier pozitronic".

„Am ceva idee", spuse Baley. Păstra o vie amintire vizitei pe care o făcuse odată în timpul unei misiuni la o fabrică de roboți. Văzuse biblioteca lor de librofilme, lungi, fiecare conținînd analiza matematică a unui singur tip de creier pozitronic. Vizionarea la o viteză stardard de explorare a unui astfel de film mediu lua mai mult de o oră, oricît de condensate erau simbolismele sale. Și nu erau două creiere la fel, chiar și cînd erau pregătite conform celor mai rigide specificații. Și acest lucru, Baley pricepuse, era o consecință a Principiului Nedeterminării al lui Heisenberg. Astfel că fiecare film trebuia să fie suplimentat cu apendice referitoare la posibilele variații.

O, era de lucru, nu glumă. Baley n-avea cum să nege.

Dr. Gerrigel spuse, „Ei bine, trebuie să înțelegi că un proiect pentru un nou tip de creier pozitronic, chiar unul care comportă doar inovații minore, nu este o treabă de o noapte de lucru. La această activitate participă întregul personal al unei fabrici de mărime medie, pe o perioadă de aproape un an de zile. Nici chiar această desfășurare de forțe nu ar fi suficientă dacă teoria de bază a acestor circuite nu ar fi deja standardizată, fiind folosită pentru elaborarea lor în continuare. Teoria de bază standard cuprinde cele Trei Legi ale Roboticii : Prima Lege, pe care ai citat-o; a Doua Lege, care stabilește că „Un robot trebuie să se supună ordinelor date de o ființă umană în afară de cazul în care acestе ordine contrazic Prima Lege", și a Treia Lege, care stabilește că „Un robot trebuie să-și protejeze propria existență atît timp cît acest lucru nu contrazice Prima sau a Doua Lege. „Ai înțeles?"

R. Daneel care, după toate aparențele, urmărise cu mare atenție conversația, interveni. „Iartă-mă, Elijah, aș dori să știu dacă îl urmăresc pe dr. Gerrigel. Înțeleg, d-le, că orice încercare de a construi un robot cu un creier pozitronic, a cărui asamblare nu este orientată de cele Trei Legi, ar necesita stabilirea unei teorii de bază, iar aceasta, la rîndul ei, ar dura mulți ani".

Robitistul se arătă foarte satisfăcut. „Este exact ce-am vrut să spun, d-le..."

Baley așteptă un moment, apoi îl prezentă grijuliu pe R. Daneel : „Acesta este Daneel Olivaw, d-le Gerrigel."

„Bună ziua, d-le Olivaw." Dr. Gerrigel întinse mîna și o strînse pe cea a lui Daneel. Continuă. „Estimarea mea, pentru dezvoltarea teoriei de bază a unui creier pozitronic non-Asenion, este de cincizeci de ani — adică în care aserțiunile de bază ale celor Trei Legi sînt respinse — și pînă la atingerea stadiului în care roboți similari cu modelele moderne vor putea fi construiți."

„Și asta nu s-a făcut pînă acum ?" întrebă Baley. „Adică, uite, doctore, noi construim roboți de cîteva mii de ani. În tot acest răstimp, nimeni sau nici un grup nu a avut la dispoziție cincizeci de ani ?"

„Cu siguranță", spuse robotistul, „dar nu e o lucrare la care s-ar încumeta mulți."

„Îmi vine greu să cred. Omul, din curiozitate, poate întreprinde orice."

„Nu și robotul non-Asenion. Rasa umană, d-le Baley, prezintă un puternic complex Frankenstein."

„Un ce ?"

„Numele acesta vine de la un roman Medieval care descrie un robot care s-a răzvrătit împotriva creatorului său. Eu n-am citit romanul. Dar aceasta este cu totul altceva. Ceea ce doresc eu să spun este că nu se construiesc roboți fără Prima Lege."

„Și nici nu există vreo teorie în acest sens ?"

„După cunoștințele mele, nu, iar cunoștințele mele", zîmbi în cunoștință de cauză, „sînt destul de întinse."

„Iar un robot cu Prima Lege implantată n-ar putea omorî un om ?"

„Niciodată. Numai dacă aceasta ar fi complet acidentală sau dacă ar fi necesară pentru salvarea vieților a doi sau mai mulți oameni. În oricare din cazuri potențialul pozitronic montat ar distruge creierul în mod iremediabil."

„E-n ordine", spuse Baley. „Asta e situația pe Pămînt. Adevărat ?"

„Da. Desigur."

„Dar în Lumile Exterioare ?"

Dr. Gerrigel nu mai era așa de sigur pe el. „Of, d-le Baley, n-aș putea spune, după cunoștințele mele, dar sînt sigur că, dacă vreodată s-ar proiecta creiere pozitronice non-Asenion sau dacă s-ar stabili teoria matematică a acestora, am afla."

„Am afla ? Ei, dar mă gîndesc acum la altceva, dr. Gerrigel. Nu te superi ?"

„Nu. Deloc." Se uită neajutorat mai întîi la Baley, apoi la R. Daneel. „În definitiv, dacă este atît de important după cum spui, aș și bucuros să fac tot ce-mi stă în putere."

„Mulțumesc, doctore. Întrebarea mea este, de ce roboți umanoizi ? Adică, o viață întreagă i-am luat așa cum sînt, dar acum parcă nu cunosc motivul existenței lor. De ce un robot trebuie să aibă un cap și patru membre ? De ce trebuie să aibă o înfățișare mai mult sau mai puțin umană ?"

„Adică, de ce nu este construit funcțional, ca orice altă mașină ?"

„Exact."

Dr. Gerrigel schiță un zîmbet. „Chiar așa, d-le Baley, te-ai născut prea tîrziu. Literatura robotică veche este frămîntată de discuții în acest sens, polemici înfricoșătoare de-a dreptul. Dacă dorești o foarte bună referință pentru disputele dintre funcționaliști și antifuncționaliști, pot să-ți recomand „Istoria Robonticii" a lui Handford. Matematicile sînt reduse la minim. Cred că o vei găsi foarte interesantă."

„O voi consulta", spune Baley, răbdător. „Pînă atunci, dumneata ce poți să-mi spui ?"

„Decizia a fost luată din pricini economice. Fii atent, d-le Baley, dacă ai superviza o fermă, ți-ai cumpăra un tractor cu creier pozitronic, o secerătoare, o grapă, un aparat de muls, un automobil și așa mai departe, fiecare cu un creier pozitronic ; sau ai prefera mașinării obișnuite conduse de un singur robot pozitronic ? Te avertizez că alternativa reprezintă doar a cincizecea sau a suta parte din cheltuieli."

„Dar de ce formă umană ?"

„Pentru că forma umană este cea mai bine generalizată formă din întreaga natură. Noi nu sîntem animale specializate, d-le Baley, excepție făcînd sistemul nostru nervos și cîteva alte elemente. Dacă dorești un model capabil să execute un număr mare de activități, toate cît se poate de bine, n-ai de ales, trebuie să imiți forma umană. De fapt, întreaga noastră tehnologie este bazată pe forma umană. Un automobil, de exemplu, are astfel făcute comerzile încît să fie apucate și manipulate cît mai ușor de către mîini și picioare, de o anumită mărime și formă, atașate la corp de către membre de o anumită lungime și articulații de un anumit tip. Pînă și obiectele simple precum scaunele și mesele sau cuțitele și furculițele sînt proiectate pentru a întîmpina cerințele dimensiunilor umane și manierei de lucru. Este mai ușor ca roboții să aibă o formă umană decît să reproiectezi radicol însăși filozofia uneltelor noastre."

„Înțeleg. Are sens. Acum, doctore, e-adevărat că robotiștii din Lumile Exterioare produc roboți care sînt mult mai umanoizi decît ai noștri ?"

„Cred că este adevărat."

„Ar putea produce un robot atît de umanoid încît să treacă drept un om în condiții normale ?"

Dr. Gerrigel ridică din sprîncene și se gîndi. „Cred că ar putea, d-le Baley. Ar fi teribil de costisitor. Mă îndoiesc că ar fi rentabil."

„Crezi", continuă Baley implacabil, „că ar putea să facă un robot ce te-ar face și pe dumneata să crezi că e un om."

Robotistul chicoti. „Oho, dragă d-le Baley. Mă-ndoiesc. Chiar așa. La un robot nu este numai înfă..."

Dr. Gerrigel înghețâ la mijlocul cuvîntului. Încetișor, se întoarse spre R. Daneel și fața-i rozalie deveni foarte palidă.

Întinse o mînă și atinse cu multă grijă obrazul lui R. Daneel. R. Daneel nu se feri, se uita calm la robotist.

„Vai de mine", spuse dr. Gerrigel, aproape

suspinînd, „dumneata eşti un robot."

„Ţi-a luat mult timp ca să-ţi dai seama", spuse Baley, sec.

„Nu m-aşteptam. Nu am văzut niciunul ca acesta. Un produs din Lumile Exterioare ?"

„Da", spuse Baley.

„Acum este clar. Felul de a se purta. Cum vorbeşte. Nu este o imitaţie perfectă, d-le Baley."

„E destul de bună, nu ?"

„O, e minunată. Mă-ndolesc că cineva ar putea să-şi dea seama din vedere. Îţi sînt foarte recunoscător că m-ai chemat să-l văd. Pot să-l examinez ?" Robotistul se şi ridicase în picioare.

Baley ridică o mînă. „Te rog, doctore. Un moment. Mai întîi, ştii, chestiunea omorului."

„Este reală deci ?" Dr. Gerrigel era foarte dezamăgit şi o arăta din plin. „M-am gîndit că era totuşi un şiretlic pentru a mă deruta, pentru a vedea cît timp pot fi păcălit de..."

„Nu este un şiretlic, dr. Gerrigel. Spune-mi acum, în construirea unui robot umanoid ca acesta, cu scopul deliberat de a trece drept un om, nu este oare necesar să se facă de aşa manieră încît creierul său să posede proprietăţi cît mai apropiate posibil de cele ale creierului uman ?"

„Cu siguranţă."

„Foarte bine. Nu s-ar putea ca un asemenea creier să fie lipsit de Prima Lege ? Poate că a fost înlăturată accidental. Dumneatat spui că teoria este necunoscută. Însuşi faptul că este necunoscută înseamnă că acei care-l construiesc ar putea să-l facă fără Prima lege. N-ar şti ce anume să evite."

Dr. Gerrigel dădu energic din cap. „Nu. Nu. Imposibil."

„Eşti sigur ? Putem testa a Doua Lege, desigur... Daneel, dă-mi blasterul tău."

Ochii lui Baley nu-l părăsiră nici o clipă pe robot. Mîna sa, lipită de şold, prinse strîns blasterul.

R. Daneel spuse calm, „Poftim, Elijah", şi-l întinse, cu minerul înainte.

Baley spuse, „Un om detectiv nu trebuie niciodată să-şi abandoneze blasterul, dar un robot n-are de-ales, el se supune omului."

„În afara cazului, d-le Baley", spuse dr. Gerrigel, „în care supunerea nu înseamnă încălcarea Primei Legi."

„Dumneata ştii, doctore, că Daneel şi-a îndreptat blasterul spre un grup neînarmat de bărcaţi şi femei şi l-a ameninţat că va trage ?"

„Dar nu am tras", spuse R. Daneel.

„De-acord, dar ameninţarea însăşi era neobişnuită, aşa-i doctore ?"

Dr. Gerrigel îşi muşcă buza. „Trebuie să ştim condiţiile precise pentru a cumpăni. Pare neobişnuit."

„Gîndeşte-te, atunci. R. Daneel era acolo în timpul omorului, iar dacă dumneata omiţi posibilitatea traversării ţinutului în aer liber de către un Pămîntean înarmat, Daneel şi numai Daneel, dintre toţi cei de faţă, ar fi putut atunci să ascundă arma."

„Să ascundă armta ?" întrebă dr. Gerrigel.

„Să-ţi explic. Blasterul cu care s-a comis crima nu s-a găsit. Locul a fost cercetat cu minuţiozitate, şi nu a fost găsit. Şi totuşi nu putea să se evaporeze. Într-un singur loc putea să fie, un singur loc unde nimeni nu s-a gîndit să-l caute.

„Unde, Elijah ?" întrebă R. Daneel.

Baley scoase blasterul îndreptîndu-l cu fermitate spre robot.

„În sacul tău alimentar", spuse. „În sacul tău alimentar, Daneel."

Capitolul treisprezece

SURPRIZA MAŞINII

„Nu este aşa", spuse R. Daneel liniştit.

„Da ? Să-l lăsăm pe doctor să decidă. Dr. Gerrigel ?"

„D-le Baley ?" Robotistul, a cărui privire se mutase într-una de la omul detectiv la robot după cum luau cuvîntul, o opri asupra fiinţei umane.

„Te-am chemat aici pentru o analiză competentă a acestui robot. Îţi pot aranja să foloseşti laboratoarele Biroului de Măsurări al Oraşului. Dacă vei avea nevoie de o anume instalaţie pe care n-o au, îţi fac eu rost. Ce vreau este un răspuns hotărît şi cît mai rapid, cu orice preţ."

Baley se ridică. Vorbele-i ieşiră lesne, dar se simţea din ce în ce mai nervos. Pe moment, îi venea să se lipsească de toată ştiinţa dacă ar fi putut strînge de gît pe dr. Gerrigel pentru a-i scoate declaraţiile necesare.

Spuse, „Ei, dr. Gerrigel ?"

Dr. Gerrigel chicoti oarecum nervos şi spune, „Dragă d-le Baley, nu voi avea nevoie de un laborator."

„De ce nu ?" întrebă Baley neîncrezător. Stătea în picioare, încordat, nerăbdător.

„Nu este dificil de testat Prima Lege. N-am fost niciodată nevoit s-o fac, înţelegi, dar este foarte simplu."

Baley trase aer în piept şi-i dădu drumul încet.

Spuse, „Vrei să-mi explici ? Ce vrei să spui ? Adică îl poţi testa aici ?"

„Da desigur. Uite, d-le Baley, îţi voi prezenta o analogie. Dacă aş fi doctor în medicină şi ar trebui să testez zahărul din sîngele unui pacient, aş avea nevoie de un laborator chimic. Dacă ar fi nevoie să-i măsor ritmul metabolic de bază, sau să-i testez funcţia corticală, sau să-i verific genele pentru a repara o malformaţie congenitală, aş avea nevoie de un echipament complicat. Pe de altă parte, aş putea verifica dacă este orb doar trecîndu-i mîna prin faţa ochilor şi aş putea testa dacă este mort verificîndu-i pur şi simplu pulsul.

„Ce vreau să spun este că, astfel, cu cît este mai importantă proprietatea testată, cu atît mai simplu este echipamentul necesar. La fel este şi la un robot. Prima Lege este fundamentală. Ea afectează întregul. Dacă ar fi absentă, robotul n-ar putea să reacţioneze cum se cuvine în situaţii extrem de clare."

În timp ce vorbea, scoase un obiect plat, negru, care se extindea într-un mic libro-vizor. Introduse o bobină uzată într-un lăcaş al obiectului. Apoi scoase un cronometru şi o serie de bucăţi albe de plastic care se potriveau formînd ceva ce arăta ca o riglă de calcul cu trei scale independent mobile. Notaţiile de pe ea nu aveau nimic familiar pentru Baley.

Dr. Gerrigel bătu în libro-vizor şi zîmbi vag, ca şi cum prespectiva unei scurte munci de teren l-ar fi încîntat.

Spuse, „Acesta este micul meu „Îndreptar de Robotică". Nu mă duc nicăieri fără el. Face parte din îmbrăcăminte." Chicoti sfios.

Puse ocularul vizorului la ochi şi cu un deget manevră cu delicateţe comenzile. Vizorul bîzîi şi se opri.

„Index încorporat", spuse robotistul, mîndru, cu vocea puţin înfundată din cauza vizorului care-i acoperea gura. „Eu l-am construit. Fac o mare economie de timp. Dar acuma, nu asta e important, aşa-i ? Să vedem. Hmm, mută-ţi scaunul lîngă mine, Daneel."

R. Daneel se conformă. În timpul pregătirilor robotistului, îl urmărise atent şi liniştit.

Baley îşi puse blasterul la loc.

Ce urmă îl zăpăci şi-l dezamăgi. Dr. Dr. Gerrigel începu să pună întrebări şi să facă nişte lucruri care păreau fără rost, uitîndu-se la rigla triplă şi, din cînd în cînd, la vizor.

Odată, întrebă, „Dacă eu am doi veri, între care este o diferenţă de cinci ani, şi cel mai tînăr este fată, de ce sex este cel mai în vîrstă ?"

Daneel răspunse (inevitabil, se gîndi Baley), „Este imposiboil de spus, după informaţiile date."

La care singura replică, în afară de o privire la cronometru, fu să-şi ridice mîna dreaptă lateral cît putu şi spuse, „Ai putea atinge vîrful degetului mijlociu cu vîrful degetului al treilea al mîinii tale stîngi ?"

Daneel putu, prompt şi uşor.

În cincisprezece minute, nu mai mult, dr. Gerrigel era gata. Folosi rigla pentru un ultim calcul tăcut, apoi o dezmembră făcînd-o să pocnească de cîteva ori. Puse de-o parte cronometru, scoase îndreptarul din vizor şi-l strînse pe acesta din urmă.

„Asta-i tot ?" spuse Baley încruntîndu-se.

„Asta-i tot."

„Dar e ridicol. Nu l-ai întrebat nimic care să aibe vreo legătură cu Prima Lege."

„O, dragă d-le Baley, cînd un doctor îţi loveşte genunchiul cu o bucată de cauciuc, nu eşti de acord că astfel capătă informaţii referitoare la prezenţa sau absenţa unor maladii nervoase degenerative ? Cînd îţi priveşte îndeaproape ochii şi observă reacţia irisului dumitale la lumină, te surprinde dacă poate să-ţi spună ceva referitor la o posibilă dependenţă a dumitale de anumiţi alcaloizi ?"

Baley spuse, „Ei, şi-atunci ? Care e decizia dumitale ?"

„Daneel este echipat din plin cu Prima Lege !" „Robotistul dădu scurt din cap, afirmativ.

„Nu se poate să ai dreptate," spuse Baley răguşit.

Baley n-ar fi crezut că dr. Gerrigel ar fi putut să devină mai rigid decît era de obicei. Şi totuşi, aşa se întîmplă. Ochii acestuia se îngustară devenind mai duri.

„Dumneata mă înveţi meserie ?"

„Nu vreau să spun că eşti incompetent," spuse Baley. Întinse larg o mînă stăruitoare. „Dar nu s-ar putea să greşeşti ? Dumneata însuţi ai spus că nimeni nu ştie nimoic despre teoria roboţilor non-Asenion Un orb poate citi folosind sistemul Braille sau un trasor sonor. Gîndeşte-te că n-ai şti că există Braille şi trasorul sonor. N-ai putea spune, sincer, că un om are ochi pentru că ştia conţinutul unui oarecare libro-film şi să greşeşti ?"

„Ba da, robotistul redevenit binevoitor," înţeleg. Şi totuşi, un orb n-ar putea citi folosindu-şi ochii şi acest lucru am testat eu, dacă-mi dai voie să continui analogia. Crede-mă pe cuvînt, indiferent de ce poate sau nu poate să facă un robot non-Asenion, este sigur că R. Daneel este echipat cu Prima Lege."

N-ar putea falsifica răspunsurile ?" Baley se împotmolise, îşi dădea seama.

„Sigur că nu. Accasta este diferenţa dintre un robot şi un om. Un creier uman, sau orice creier de mamifer, nu poate fi complet analizat de nici o disciplină matematică cunoscută astăzi. Pe nici o reacţie nu se poate conta ca fiind sigură. Creierul robotului este complet analizabil, astfel n-ar putea fi construit. Ştim exact care trebuie să fie reacţiile la stimuli daţi. Nici un robot nu poate cu adevărat să falsifice răspunsurile. Ceea ce dumneata numeşti falsificare, nici nu există în orizontul mental al robotului."

„Atunci să ne întoarcem la fapte. R. Daneel a îndreptat un blaster spre o mulţime de fiinţe umane. Am văzut. Am fost acolo. N-a tras, aşa-i, dar Prima Lege nu i-ar fi produs o stare nevrotică ? N-a fost aşa. Era perfect normal după aceea.

Robotistul îşi duse o mînă ezitantă la bărbie. Acest fapt este normal."

„Deloc," spuse R. Daneel deodată. „Partenere Elijah, vrei să te uiţi la blasterul pe care l-ai luat de la mine ?"

Baley se uită în jos spre blasterul ce-i atîrna în mîna stîngă.

„Desfă camera încărcăturii," îl aşeză uşor pe masă pe al său. Cu o mişcare rapidă deschise blasterul robotului.

„E goală," spuse pierdut.

„Nu are încărcătură", fu de aceeaşi părere R. Daneel. „Dacă te vei uita mai atent, vei vedea chiar că nu a fost folosit niciodată. Blasterul nu are nici aprinzător şi nu poate fi folosit."

Baley spuse, „Ţineai un blaster neîncărcat atunci ?"

„Trebuia să am un blaster, altfel nu aş fi reuşit în rolul de om detectiv", spuse R. Daneel. „Totuşi, purtînd un blaster nefolosibil, îmi era imposibil să rănesc o fiinţă umană, accidental, un lucru care este, bineînţeles, de netăgăduit. Ţi-aş fi explicat la timp, dar erai furios şi nu m-ai fi ascultat."

Baley se uita mohorît la blasterul inutilizabil din mîna sa şi spuse încet, „Cred că asta-i tot, dr. Gerrigel. Îţi mulţumesc pentru lămuriri."

Baley trimise după prînz, dar cînd veni (prăjitură cu nuci din fermenţi şi o destul de extravagantă bucată de pui cu biscuiţi) nu putu decît să se uite lung la el.

Mintea i se învîrtea într-una. Liniile feţei sale prelungi aveau o expresie posomorită. Trăia într-o lume ireală, o neîndurătoare lume anapoda.

Cum ajunsese aici ? Trecutul imediat se întindea în urmă ca un confuz şi improbabil vis, începînd din clipa în care păşise în biroul lui Julius Enderby şi se pomenise deodată cufundat într-un coşmar cu o crimă şi robotică.

Dumnezeule ! Începuse doar de patruzeci de ore.

Căutase cu încăpăţînare soluţia cazului în Oraşul Spaţiat. De două ori îl acuzase pe R. Daneel, o dată ca fiind o fiinţă umană deghizată şi o dată ca un adevărat robot, recunoscut în sfîrşit, de fiecare dată ca ucigaş. De două ori acuzaţia fu atacată şi respinsă.

Era împins înapoi, împotriva voinţei sale, era forţat să-şi întoarcă gîndurile spre Oraş, dar, începînd din seara precedentă nu îndrăznise. Anumite întrebări îl sîciiau, totuşi nu le lua în seamă ; nu putea. Dacă n-ar fi avut încotro şi ar fi trebuit să dea răspunsuri, oh Doamne, nu ar fi putut să le facă faţă.

„Lije ! Lije !" O mînă îl zgîlţîi de umăr pe Baley.

Baley se uită şi spuse, „Ce e Phil ?"

Philip Norris, detectiv C-5, se aşeză, îşi puse mîinile pe genunchi, se aplecă şi se uită cercetător la Baley. „Ce s-a-ntîmplat cu tine ? Ai luat ceva boabe în ultimul timp ? Stăteai aici, aşa, cu ochii deschişi de parcă erai mort."

Îşi frecă părul rar blond deschis, şi cu ochii mijiţi aprecie prînzul lui Baley care

începuse să se răcească. „Pui !“ spuse. „Nu mai căpătăm acuma decît la prescripția medicului.“

„Servește,“ spuse Baley indiferent.

Recuperîndu-și bunacuviință, Norris spuse. „A, păi, mă duc și eu să mînînc... N-am nevoie... Ia zi, cum e cu comi ?“

„Ce ?“

Norris adoptă o atitudine nepăsătoare, dar agitația mîinilor îl trădau. Spuse, „Hai, zi. Știi ce vreau să spun. Ai fost mereu în preajma lui de cînd s-a-ntors. Ce e ? Vreo promovare ?“

Baley se încruntă revenind la realitate în contact cu intrigile de birou. Norris avea aproximativ aceeași vechime și era determinat să pîndească asiduu orice semn de preferință oficială în direcția lui Baley.

Baley spuse, „Nici vorbă de promovare. Crede-mă. Nu-i nimic. Nimic. Iar dacă îl vrei pe comisar, aș vrea să ți-l pot da. Dumnezeule ! Ia-l !“

Norris spuse, „Să nu mă-nțelegi greșit. Nu-mi pasă dacă promovezi. Atît vreau să-ți spun, dacă, totuși te poate ajuta cu ceva, gîndește-te la puști.“

„Care puști ?“

Nu mai era nevoie de răspuns. Vincent Barrett, tînărul care fusese scos din serviciu pentru a i se face loc lui R. Sammy, se apropia șovăitor dintr-un colț obscur al încăperii. Răsucea o bonetă într-una din mîini și pielea de pe pomeții obrajilor tremură cînd încercă să zîmbească.

„Bună, d-le Baley.“

„O, bună, Vince. Ce mai faci ?“

„Nu prea bine, d-le Baley.“

Se uită în jur poticios. Baley își zise : Pare pierdut, aproape mort... declasifoicat.

Apoi, ca scos din minți, și buzele aproape că se mișcară sub impulsul emoțional, își zise : Dar ce vrea de la mine ?

Spuse „Îmi pare rău, puștiule.“ Ce altceva putea să spună ?

„Mă gîndeam... poate că s-a ivit ceva.“

Norris se lipi de el și-i vorbi la ureche. „Cineva trebuie să-i pună capăt. Vor să-l scoată pe Chen-low acuma.“

„Ce ?“

„N-ai auzit ?“

„Nu n-am auzit. Fir-ar să fie, e un C-3. Are zece ani în spate.“

„Așa-i. Dar o mașină cu picioare poate să facă același lucru. Cine urmează ?“

Tînărul Vince Barrett nu luă în seamă șoaptele. Spuse, vrînd să dea glas unuia din gîndurile în care se adîncise, „D-l Baley ?“

„Da Vince ?“

„Știi ce zice lumea ? Zice că Syrane Millane, dansatoarea de la subeterice, este într-adevăr un robot.“

„E o prostie.“

„Este ? Se zice că pot să facă roboți care sînt ca oamenii ; cu o piele dintr-un plastic special, cam așa ceva.“

Baley se gîndi spășit la R. Daneel și nu găsi cuvinte. Dădu din cap.

Băiatul spuse, „Crezi că se supără cineva dacă mă plimb și eu pe-aici ? Mă simt mai bine cînd revăd vechile locuri.“

„Du-te puștiule.“

Tînărul porni la întîmplare. Baley și Norris îl priveau cum se îndepărtează.

Norris spuse, „Se pare că Medievaliștii au dreptate.“

„Adică înapoi la pămînt ? La asta te gîndești, Phil ?

„Nu. Mă gîndesc la roboți. Înapoi la pămînt. Hă ! Bătrînul Pămînt are un viitor nelimitat. Nu avem nevoie de roboți, asta-i tot.“

Baley mormăi, „Opt miliarde de oameni și uraniul pe sfîrșite ! Ce vezi tu nelimitat ?“

„Și chiar dacă uraniul e pe sfîrșite. Vom importa. Sau vom descoperi alte procese nucleare. Lumea merge înainte, Lije. Trebuie să fii optimist și să ai încredere în bătrînul creier omenesc. Cea mai mare resursă a noastră este inventivitatea și asta nu se sfîrșește, Lije.“

Se pornise bine acum. Continuă, „Gîndește-te numai la energia solară pentru miliarde de ani. Putem construi pe orbita lui Mercur stații spațiale acumulatoare de energie. Vom transmite energia pe Pămînt prin rază directă.“

Proiectul acesta nu era nou pentru Baley. Domeniile periferice, speculative, ale științei jonglaseră cu această idee de cel puțin o sută cincizeci de ani. Ce o ținea în loc era imposibilitatea momentană de a proiecta o rază destul de îngustă pentru a străbate cincizeci de milooane de mile fără pierderi prin dispersie. Așa zicea și Baley.

Norris spuse, „Cînd va fi necesar se va face. De ce să-ți faci probeme ?“

Baley își imagina Pămîntul fără probleme energetice. Populația putea să crească. Fermele de fermenți se puteau extinde, iar cultura hidroponică se putea intensifica. Energia era singurul lucru indispensabil. Mineralele brute puteau fi aduse din munții pustii ai Sistemului. Dacă apa s-ar împuțina, ar putea fi adusă de pe lumile lui Jupiter. Drace, oceanele ar putea fi înghețate și tîrîte în spațiu, unde ar putea înconjura Pămîntul în chip de mici sateliți de gheață. Acolo ar fi mereu la dispoziția oamenilor în timp ce fundul oceanelor ar constitui un teren tot mai întins pentru exploatare, mai mult spațiu de locuit. Chiar și carbonul și oxigenul ar putea fi menținute și îmbogățite pe Pămînt prin utilizarea atmosferei de metan de pe Titan și a oxigenului înghețat de pe Umbriel. Populația Pămîntului ar putea atinge o sută de miliarde sau două sute. De ce nu ? Erau vremuri cînd o populație de opt miliarde era considerată o imposibilitate. Au fost vremuri cînd o populație de un singur miliard ar fi fost de neconceput. Începînd cu timpurile Medievale, în fiecare generație, Malthus și-a avut profeții săi pesimiști, dar întotdeauna s-a văzut că s-au înșelat.

Dar Fastolfe ce-ar zice ? O lume de o sută de miliarde ? Desigur ! Dar vor dependenți de importul de aer și apă și de rezerva de energie din sofisticate depozite de la depărtări de cincizeci de milioane de mile. Dar cît de instabilă ar fi această stare de lucruri ! Pămîntul va fi și va rămîne foarte aproape de catastrofa totală la cea mai mică defecțiune în oricare parte a acestui mecanism care este întregul Sistem.

Baley spuse, „Și eu cred că ar fi mai ușor să lansăm în spațiu o parte din surplusul populației.“ Era mai degrabă un răspuns la imaginea evocată decît la orice ar fi zis Norris.

„Cine ne-ar primi ? îl aruncă Norris, plictisit.

„Orice planetă nelocuită.“

Norris se ridică, îl bătu pe Baley pe umăr. Lije, mănîncă-ți puiul și pune-te pe picioare. Cred că ai luat totuși ceva boabe.“ Îl părăsi chicotind.

Baley se uită după el cu o strîmbătură deloc veselă. Norris o să trîncănească și abia după cîteva săptămîni băieții veseli din birou (fiecare birou avea cîțiva) se vor plictisi să-l vorbească. Dar cel puțin, îl făcuse să nu mai pomenească de tînărul Vince, de roboți, de declasificare.

Și oftă împungînd cu furculița în puiul rece și cam tare.

Baley termină cu prăjitura și abia atunci R. Daneel plecă de la masa lui (din acea dimineață) și se apropie.

Baley îl privi jenat. „Ei ?“

R. Daneel spuse, „Comisarul nu se află în biroul său și nu se știe cînd se va întoarce. I-am spus lui R. Sammy că vom avea nevoie de el și să nu lase pe nimeni să intre cu excepția comisarului.“

„La ce avem nevoie de el ?“

„Pentru o mai bună izolare. Sînt sigur că ești de părere că trebuie să stabilim următoarea mișcare. În definitiv, nu intenționezi să abandonezi anchetarea, așa este ?“

Era exact cea ce-și dorea Baley cel mai mult, dar, evident, nu putea s-o spună. Se ridică și o luă înainte spre biroul lui Enderby.

Odată ajunși în birou, Baley spuse, „E-n ordine, Daneel. Despre ce-i vorba ?“

Robotul spuse, „Partenere Elijah, de azinoapte, nu mai ești tu însuți. Există o modificare în aura ta mentală.“

Un gînd oribil crescu imens în mintea lui Baley. Strigă, „Ești telepatic ?“

Nu era o posibilitate pe care ar fi luat-o în considerare dacă ar fi fost mai liniștit.

„Nu. Sigur că nu,“ spuse R. Daneel.

Panica, în reflux, îl eliberă pe Baley, care spuse, „Atunci ce dracu vrei să spui cu aura mea mentală ?“

„Este pur și simplu o expresie pe care o folosesc pentru a desemna o senzație pe care nu o împărtășești.“

„Ce senzație ?“

„Este dificil de explicat, Elijah. Amintește-ți că am fost proiectat la început pentru a studia psihologia umană pentru oamenii noștri de acolo, din Orașul Spațiat.

„Da, știu. Ai fost adaptat pentru activitatea detectivistă prin simpla instalare a unui circuit justițiar.“

Baley nici nu încearcă să-și ascundă sarcasmul.

„Exact, Elijah. Dar proiectul meu originar rămîne în esență neschimbat. Am fost construit pentru efectuarea celebroanalizelor.“

„Pentru detectarea undelor cerebrale ?“

„Da, chiar așa. Aceasta se poate efectua prin măsurări ale cîmpului fără a fi nevoie de contactul direct, cu electrozi, dacă există un receptor adecvat. Mintea mea este un astfel de receptor. Acesta este oare un principiu care nu se aplică pe Pămînt ?“

Baley nu știa. Nu știa nimic în această privință și spuse precaut, „Dacă măsori undele cerebrale, ce obții cu asta ?“

„Nu gînduri, Elijah. Obțin impresia unei emoții și, mai ales, pot, în acest mod, să analizeze temperamentul, impulsurile și comportamentul fundamental ale unui om. De exemplu, eu am fost acela care a fost capabil să stabilească incapacitatea comisarului Enderby de a omorî un om în condițiile dominante din timpul producerii omorului.“

„Și nu l-au mai considerat suspect, după spusele tale.“

„Dar. Fără ezitare. Sînt o mașină foarte sensibilă în acest sens.“

Baley sări ca ars. „Stai ! Comisarul Enderby n-a știut că era cerebroanalizat, așa-i ?“

„Nu era necesar să îi trezim susceptibilitatea.“

Înciudat și furios, Baley își mușcă buzele. Ultima șansă de a mai găsi soluția era în Orașul Spațiat.

R. Daneel pomenise de cerebroanalizarea comisarului, iar o oră mai tîrziu comisarul însuși afirmase, cu aparentă candoare, că nu avea habar de existența termenului. Fără îndoială că nici un om nu ar fi suportat experiența zdrobitoare a măsurătorilor electroencefalografice cu electrozi și grafice, bănuit fiind de omor, fără să rămînă cu o impresie foarte clară a ceea ce trebuie să fie o cerebroanaliză.

Dar acum îndoiala se evaporase. Comisarul a fost cerebroanalizat și n-a știut. R. Daneel a spus adevărul ; la fel și comisarul.

„Ei și,“ spuse Baley direct, „ce-ți spune cerebroanaliza despre mine ?“

„Ești tulburat.“

„Asta e o mare descoperire, nu ? Cred și eu că sînt tulburat.“

„Și ca să fiu mai precis, tulburarea este datorată motivațiilor interne contradictorii. Pe de o parte, devotamentul tău față de principiile muncii tale te îndeamnă să cercetezi mai atent conspirația Pămîntenilor care ne-au asediat astă-noapte. O altă motivație, la fel de puternică, te împinge în direcția opusă. Acestea sînt clar înscrise în cîmpul electric al celulelor tale cerebrale.“

„Celulele mele cerebrale, hai lasă-mă !“ spuse Baley aprins. „Uite, să-ți spun eu de ce nu face să anchetăm conspirația asta cum îi spui tu. N-are nici o legătură cu omorul. Am crezut că ar putea avea. Recunosc. Ieri, în cantină, am crezut că sîntem în pericol. Și ce s-a întîmplat ? S-au luat după noi pînă afară, s-au pierdut repede pe benzi, și asta a fost tot. Asta n-a fost acțiunea unor oameni bine organizați și foarte hotărîți.“

„Fiu-meu a aflat foarte ușor unde stăteam. A luat legătura cu biroul. Nici n-a trebuit să se identifice. Dragii noștri conspiratori ar fi putut face la fel dacă voiau într-adevăr să ne vină de hac.“

„Nu voiau ?“

„Evident nu. Dacă voiau să declanșeze o revoltă, o puteau face la magazinul de încălțăminte, dar s-au potolit în fața unui om cu un blaster. Un robot și un blaster pe care ar fi știut că nu-l puteai declanșa dacă ar fi știut cine ești. Sînt Medievaliști. Niște amărîți. N-aveai de unde știi, eu însă da. Și mi-aș fi dat seama, dacă toată chestia asta nu m-ar fi adus aici... în situația asta melodramatică.“

„Eu îți spun că-l știu pe cel care devin Medievaliști. Sînt moi, visători și consideră că-i greu de trăit aici și rătăcesc printr-o lume ideală a trecutului, care nici n-a existat de fapt. Dacă ai putea cerebroanaliza o mișcare de-a lor ca și pe indivizi, ai constata că nici ei nu sînt mai capabili de a omorî decît Julius Endreby.“

R. Daneel spuse rar, „Nu pot accepta ca valabile afirmațiile tale.“

„Cum adică ?“

„Adoptarea acestui punct de vedere este neașteptată. Mai există și cîteva discrepanțe. Ai aranjat întîlnirea cu dr. Gerrigel cu cîteva ore înainte de cină. Nu știai de existența sacului meu alimentar și nu mă puteai suspecta de comiterea crimei. De ce l-ai mai chemat atunci ?“

„Și atunci te suspectam.“

„Iar azi-noapte ai vorbit în somn,“

Baley căscă ochii „Ce-am spus ?“

„Numai cuvîntul «Jessie» repetat de mai multe ori. Bănuiesc că te refereai la soția ta.“

Baley își decontractă mușchii. Spuse tremurat, „Am avut un coșmar. Știi ce-i asta ?“

„Nu știu din propria mea experiență, desigur. Definiția din dicționar arată că aceasta este un vis urît.“

„Și știi ce-i un vis urît ?“

„Din nou, numai numai definiția dicționarului. Este o iluzie a realității, resimțită în timpul suspendării temporare a gîndirii conștiente pe care voi o numiți somn.“

„E-n ordine. M-am lămurit. O iluzie. Uneori iluziile pot părea al naibii de reale. Ei bine, am visat că soția mea era în pericol. E un vis pe care oamenii îl au deseori. I-am strigat numele. Și asta se întîmplă în astfel de împrejurări. Crede-mă pe cuvînt.“

„O fac cu plăcere. Dar îmi amintesc de un lucru acum. Cum a aflat Jessie că sînt

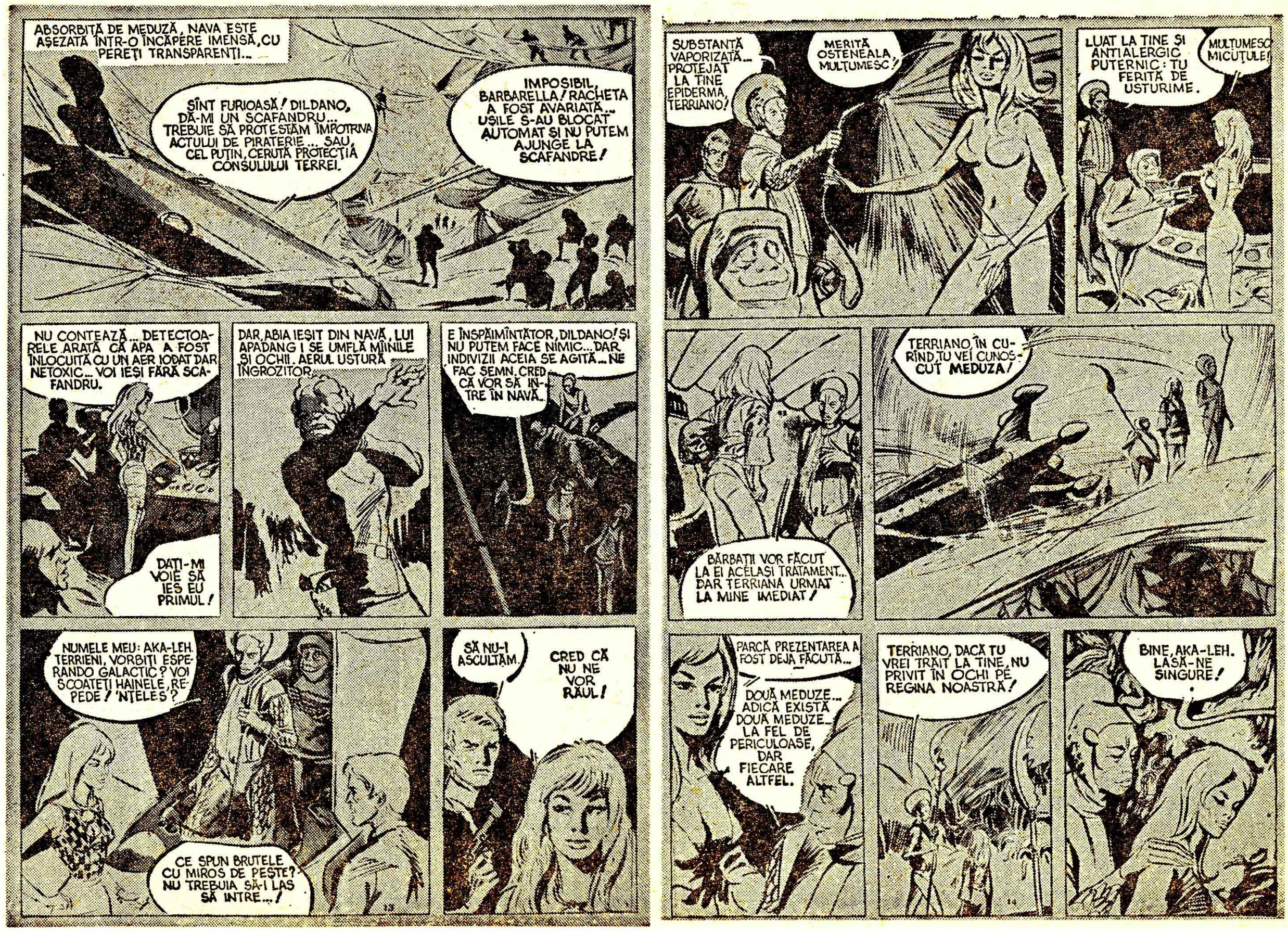

robot ?"

Fruntea lui Baley se umezi din nou. „N-o s-o luăm de la capăt, da ? Zvonul..."

„Îmi pare rău că te întrerup, partenere Elijah, dar nu există un astfel de zvon. Dacă ar exista, Orașul ar fi deosebit de animat astăzi. Am controlat rapoartele de la Departament, iar lucrurile nu stau astfel. Nu există nici un zvon, simplu. Așadar, cum a aflat soția ta ?"

„Dumnezeule ! Ce ai de gînd să spui ? Crezi că soția mea este membră a... a..."

„Da, Elijah."

Baley își împreună strîns mîinile. „Apăi, nu e, și cu asta am încheiat discuția."

„Nu prea îți stă în fire, Elijah. În cursul activității noastre, pe mine m-ai acuzat de crimă de două ori."

„Și așa vrei să fim chit ?"

„Mi-e teamă că nu înțeleg ce vrei să spui prin această expresie. Bineînțeles, aprob promptitudinea cu care m-ai suspectat. Aveai motivele tale. Au fost eronate dar ar fi putut să fie și juste. Evidența o indică acum pe soția ta."

„Ucigașă ? Așa, fir-ai tu să fii, să știi că Jessie n-ar face rău nici celui mai mare dușman ai ei. N-ar pune piciorul afară din Oraș. N-ar... Așa, dacă ai fi din carne și oase, te-aș..."

„Eu spun doar că este membră a conspirației. Spun că ar trebui interogată."

„Pentru nimic în lume. Dacă poți înțelege ce-nseamnă asta. Acum, ascultă-mă. Medievaliștii nu vor să ne omoare. Nu le stă în fire. Încearcă să te scoată din Oraș. E clar. Încearcă printr-un fel de atac psihologic să-ți facă viața cît mai grea, ce-o fi viața pentru tine, și mie, din moment ce sînt cu tine. N-a fost greu să afle că Jessie e soția mea„ și era normal s-o înștiințeze cumva de asociația noastră. E și ea om. Îi displac roboții. N-ar fi vrut să fim împreună, s-a gîndit că era periculos, și era normal. Și-ți spun că asta a fost. S-a rugat toată noaptea de mine să renunți sau să te scot din Oraș."

„După cîte îmi sau eu seama", spuse R. Dannel, „ești foarte decis s-o ferești pe soția ta de interogatoriu. Este evident că tu construiești această argumentație fără prea mare convingere."

„Tu ce dracu crezi că ești ?" răbufni Baley. „Nu ești detectiv. Ești o mașină de cerebroanalize ca encefalografele pe care le-avem noi aici. Tu ai mîini, picioare, un cap, poți să vorbești și nimic mai mult. Încă un circuit părpădit nu face din tine un detectiv, aia e ! Așa că ține-ți gura și lasă deducțiile în seama mea."

Robotul spuse liniștit, „Cred că ar fi mai bine dacă ai vorbi mai încet, Elijah. Admițînd faptul că eu nu sînt un detectiv așa cum ești tu, aș vrea totuși să-ți supun atenției încă un mic aspect."

„Nu mă interesează."

„Ba te rog. Dacă mă înșel, îmi vei spune, fără nici o supărare. Iată despre ce este vorba. Azi-noapte ai plecat din camera noastră pentru a vorbi cu Jessie la telefonul din coridor. Ți-am sugerat ca fiul tău să plece în locul tău. Mi-ai spus că la voi un tată nu-și trimite fiul acolo unde este vreun pericol. Dar atunci, o mamă o face ?"

„Nu, deși..." începu Baley și se opri.

„Acum înțelegi", spuse R. Daneel. „În mod normal, dacă se temea pentru tine și ar fi vrut să te avertizeze, și-ar fi riscat propria viață și nu și-ar fi trimis fiul. Faptul că l-a trimis pe Bentley ar putea însemna doar că știa că el va fi în siguranță în timp ce ea nu. Dacă această conspirație este alcătuită din oameni necunoscuți Jessiei, ea nu și-ar mai fi făcut probleme, sau cel puțin nu ar fi avut motive să-și facă. Pe de altă parte, dacă ea ar fi membră a conspirației, ar ști, ar ști, Elijah, că ar fi ținută sub observație și recunoscută, pe cînd Bentley s-ar putea strecura neobservat.

„la stai", spuse Baley amețit, „e un raționament dichisit, dar..."

Nu mai avea cuvinte. Semnalul de pe masa comisarului pîlpîia întruna. R. Daneel aștepta ca Baley să răspundă, dar acesta privea pierdut. Robotul apăsă pe buton.

„Ce este ?"

Vocea ștearsă a lui R. Sammy rosti, „Este aici o doamnă care dorește să-l vadă pe Lije. I-am spus că este ocupat, dar tot nu vrea să plece. Ea spune că numele ei este Jessie."

„Să intre", spuse R. Daneel calm și ochii lui bruni se ridicară să întîlnească privirea înspăimîntată a lui Baley.

Capitolul paisprezece

PUTEREA UNUI NUME

Baley nu se clinti cînd Jessie alergă spre el și-l luă de umeri, aruncîndu-se la pieptul său.

Buzele lui palide formară cuvîntul, „Bentley ?"

Ea îl privi și-și scutură capul, părul ei brun răsfirîndu-se datorită mișcării. „E bine."

„Ei bine, atunci..."

Jessie spuse într-un torent neașteptat de suspine, cu o voce stinsă, „Nu mai pot, Lije. Nu mai pot. Nici să dorm, nici să mănînc. Trebuie să-ți spun."

„Nu spune nimic", spuse Baley sfîrșit. „Pentru Dumnezeu, Jessie, nu acum."

„Trebuie. Am făcut ceva groaznic. Groaznic. Oh, Lije..." Devenise incoerentă.

Baley spuse, deznădăjduit. „Nu sîntem singuri, Jessie."

Ea-și ridică privirea spre R. Daneel, fără să pară a-l recunoaște. Imaginea robotului, neclară, era reflectată de lacrimile care-i înecaseră ochii.

R. Daneel spuse murmurînd, „Bună ziua, Jessie.

Înghiți. „El e... robotul ?"

Își trecu dosul mîinii peste ochi și ieși din strînsoarea brațului drept al lui Baley. Respiră adînc și, pentru o clipă, un zîmbet tremurat apăru pe buzele ei. „Dumneata ești, așadar ?"

„Da, Jessie."

„Nu te superi că ți-am spus robot ?"

„Nu, Jessie. Aceasta și sînt."

„Și nici eu nu mă supăr să mi se spună că sînt o nebună și prostă și o... agentă subversivă, pentru că asta și sînt."

„Jessie," gemu Baley.

„N-are nici un rost, Lije", spuse ea. „Trebuie să știe și el, dacă e partenerul tău. Nu mai pot trăi așa. Am avut o zi insuportabilă. Nu-mi pasă dacă mă trimit la nivelele inferioare să-mi duc zilele cu fermenți și apă. Nu-mi pasă dacă... N-o să-i lași, așa-i, Lije ? Să nu-i lași să-mi facă nimic. Mi-e f... frică."

Baley o bătu ușor pe umăr și o lăsă să plîngă.

I se adresă lui R. Daneel. „Nu se simte bine. N-o putem ține aici. Cît e ceasul ?"

R. Daneel spuse fără să facă gestul consultării unui cronometru, „Paisprezece patruzeci și cinci."

„Comisarul poate să se-ntoarcă dintr-o clipă-ntr-alta. Fii fată cuminte și vino-ți în fire, trebuie să trecem prin camera comună. Îți aduc niște apă."

Își șterse ochii cu o batistă udă și spuse necăjită, „O, uită-te la fardul meu."

„Nu te mai gîndi la fard", spuse Baley. „Daneel, cum e cu mașina ?"

„Ne așteaptă, partenere Elijah."

„Să mergem, Jessie."

„Stai. Un minut, Lije. Trebuie să mă aranjez puțin."

„Lasă asta."

Dar ea se împotrivi. „Te rog. Nu pot trece așa prin camera comună. O secundă măcar."

Omul și robotul așteptau, omul strîngînd pumnii, robotul pasiv.

Jessie scotocea prin poșetă după ustensilele necesare. (Dacă e ceva, spusese odată Baley serios, care a rezistat dezvoltării mecanice din timpurile Medievale încoace, aceasa e poșeta unei femei. Nici înlocuirea clapelor metalice cu încuietori magnetice n-a fost încununată de succes). Jessie scoase o oglinjoară și trusa cosmetică argintată, cumpărată de Baley de ziua ei, cu trei ani în urmă.

Trusa avea mai multe orificii care se utilizau într-o anumită ordine. Nu se vedea decît unul dintre sprayuri. Le folosi cu acea delicatețe care pare să fie dreptul înnăscut al femeilor, prezent chiar în momentele de mare încordare.

Fondul fu îmbunătățit cu un strat ușor uniform, care înlătură luciul și asprimea pielii și îi dădu strălucirea vag aurie care știa ea dintr-o îndelungată experiență că era cea mai potrivită cu coloratura naturală a părului și ochilor. O umbră pe frunte și bărbie, o undă de roșu pe obraji, pierdută pe rotunjimea maxilarului ; o dungă de albastru deasupra pleoapelor și de-a lungul lobilor urechilor. În final aplică un carmin moale pe buze. Atunci folosi acel spray, o ceață subțire rozalie care sclipea lichid în aer, dar care se usca și strălucea somptuos în contact cu buzele.

„Așa", spuse Jessie, aranjîndu-și părul cu un aer de deplină satisfacție. „Cred că e suficient."

Trecuse mai mult decît secunda promisă, dar mai puțin de cincisprezece secunde. Oricum, lui Baley i se păru o veșnicie.

„Hai", spuse.

Ea de-abia avu timp să-și pună la loc trusa înainte de a fi împinsă afară pe ușă.

Liniștea sinistră de pe calea rutieră îi cotropea, grea, de pretutindeni.

Expresia de nepăsare începea să se stingă pe fața Jessiei. Privi pierdută spre soțul ei, apoi spre Daneel.

Baley spuse, „Termină, Jessie. Te rog. Ai comis o crimă ? O crimă adevărată ?"

„O crimă ?" Dădu din cap indecisă.

„Acuma, stăpînește-te. Fără istericale. Spune doar da sau nu, Jessie. Ai..." ezită un pic, „ucis pe cineva ?"

Fața Jessiei exprimă prompt indignarea. „Chiar așa, Lije Baley !"

„Da sau nu, Jessie."

„Nu, sigur că nu."

Parcă nodul ce-l simțea în stomac se mai înmuiase. „Ai furat ? Ai falsificat datele rației ? Ai amenințat pe cineva ? Ai încălcat un drept personal ? Vorbește Jessie."

„N-am făcut nimic... nimic anume. Nimic din astea." Se uită peste umăr. „Lije, trebuie să stăm aici jos ?"

„Exact aici, pînă terminăm. Acuma, ia-o de la început. Ce-ai venit să ne spui ?" Jessie își aplecase capul, ochii lui Baley întîlnindu-i astfel pe cei ai lui R. Daneel.

Vocea Jessiei devenea tot mai intensă și clară.

„Oamenii ăștia, Medievaliștii, știi tu, Lije. Sînt peste tot și vorbesc fel de fel. Și înainte, cînd eram asistentă dietetician. O mai știi pe Elizabeth Thornborne ? Era Medievalistă. Tot mereu zicea că necazurile noastre vin de la Oraș și că era mai bine înainte de dezvoltarea Orașelor."

„O întrebam de ce e așa sigură, mai ales după ce ne-am cunoscut noi doi, Lije (știi discuțiile pe care aveam), și atunci cita din libro-bobinele alea mici care se găseau peste tot. Știi, cum era Păcatul Orașelor pe care a scris-o individul acela. Nu mai știu cum îl cheamă."

Baley spuse absent. „Ogrinsky."

„Da, numai că majoritatea erau și mai rele. Apoi, cînd m-am măritat cu tine, devenise pur și simplu sarcastică. „Presupun, zicea, că o să fii o adevărată Orășeancă acum, că te-ai măritat cu un polițist." După asta nu prea a mai vorbit cu mine și eu am plecat de la servici și asta a fost. Îmi zicea multe doar ca să mă șocheze, așa cred, ca să pară mai misterioasă. Știi, ea era fată bătrînă ; nu s-a măritat niciodată, așa a și murit. Mulți dintre Medievaliștii ăia nu prea se adaptau, într-un fel sau altul. Și știi, ai spus tu odată„ Lije, că oamenii confundă cîteodată necazurile lor cu ale societății și se gîndesc să facă ordine în Oraș, tocmai ei care nu știu să facă ordine în viața lor."

Baley își amintea, dar vorbele sale de-atunci sunau acum searbăde și superficiale. Spuse cu blîndețe, „Rămîi la subiect, Jessie."

Ea continuă, „Mă rog, Lizzy tot vorbea de ziua în care oamenii o să se alieze. Zicea că era vina Spațiaților care voiau să mențină Pămîntul într-o situație penibilă de înapoiere, decadent. Era cuvîntul ei cel mai drag. „decadent." Se uita la meniurile pe care le pregăteam pentru săptămîna ce urma, pufnea și zicea. „Decadent, decadent." În sala de preparare Jane Myers o imita deseori și ne prăpădeam de rîs. Zicea, Elizabeth zicea, că-ntr-o zi o să distrugem Orașele și o să ne întoarcem la pămînt și o să ne socotim cu Spațiații care încearcă să ne lege pe vecie de Orașe băgîndu-ne pe gît roboții lor. Numai că nu le zicea roboți. Le zicea „mașini monstruoase fără suflet", dacă-mi ierți expresia, Daneel."

Robotul spune, „Nu îmi dau seama de semnificația atributului pe care l-ai folosit, Jesie, dar oricum, expresia este scuzată. Te rog, continuă."

Baley nu-și găsea locul. Așa era Jessie. Nici o urgență, nici o criză n-ar fi putut s-o facă să spună un lucru decît în felul ei întortocheat, pe ocolite.

Spuse, „Elizabeth mereu vorbea așa ca și cum erau mai mulți alături de ea, cu aceleași opinii. Zicea, „la ultima întîlnire", și apoi se oprea și se uita la mine, așa, cu mîndrie și teamă în același timp, așteptînd parcă să-i cer lămuriri ca să pară mai importantă, tematoare totuși că aș putea să-i fac vreun rău. Desigur, nu i-am cerut niciodată lămuriri. Nu i-aș fi oferit această satisfacție.

„Mă rog, după ce m-am măritat cu tine, Lije, totul s-a terminat, adică pînă cînd..."

Se opri.

„Continuă, Jessie", spuse Baley.

„Mai știi, Lije, cearta pe care am avut-o noi ? Despre Jezebel ?"

„Ce-i cu asta ?" Îi trebui o secundă-două să-și dea seama că era propriul ei nume, și că în nici un caz nu se referea la altă femeie.

Se întoarse instinctiv spre R. Daneel pentru o explicație defensivă. „Numele întreg al Jessiei este Jezebel. Nu-i prea place și nu-l folosește."

R. Daneel se înclină grav și Baley își zise : Dumnezeule, ce-mi fac eu probleme cu el ?

„M-am frămîntat mult, Lije", spuse Jessie. „Zău. Cred că a fost o prostie, dar m-am gîndit și m-am tot gîndit la ce mi-ai spus tu. Adică la ce mi-ai zis despre Jezebel, că era numai o conservatoare și că lupta pentru obiceiurile strămoșilor și împotriva celor

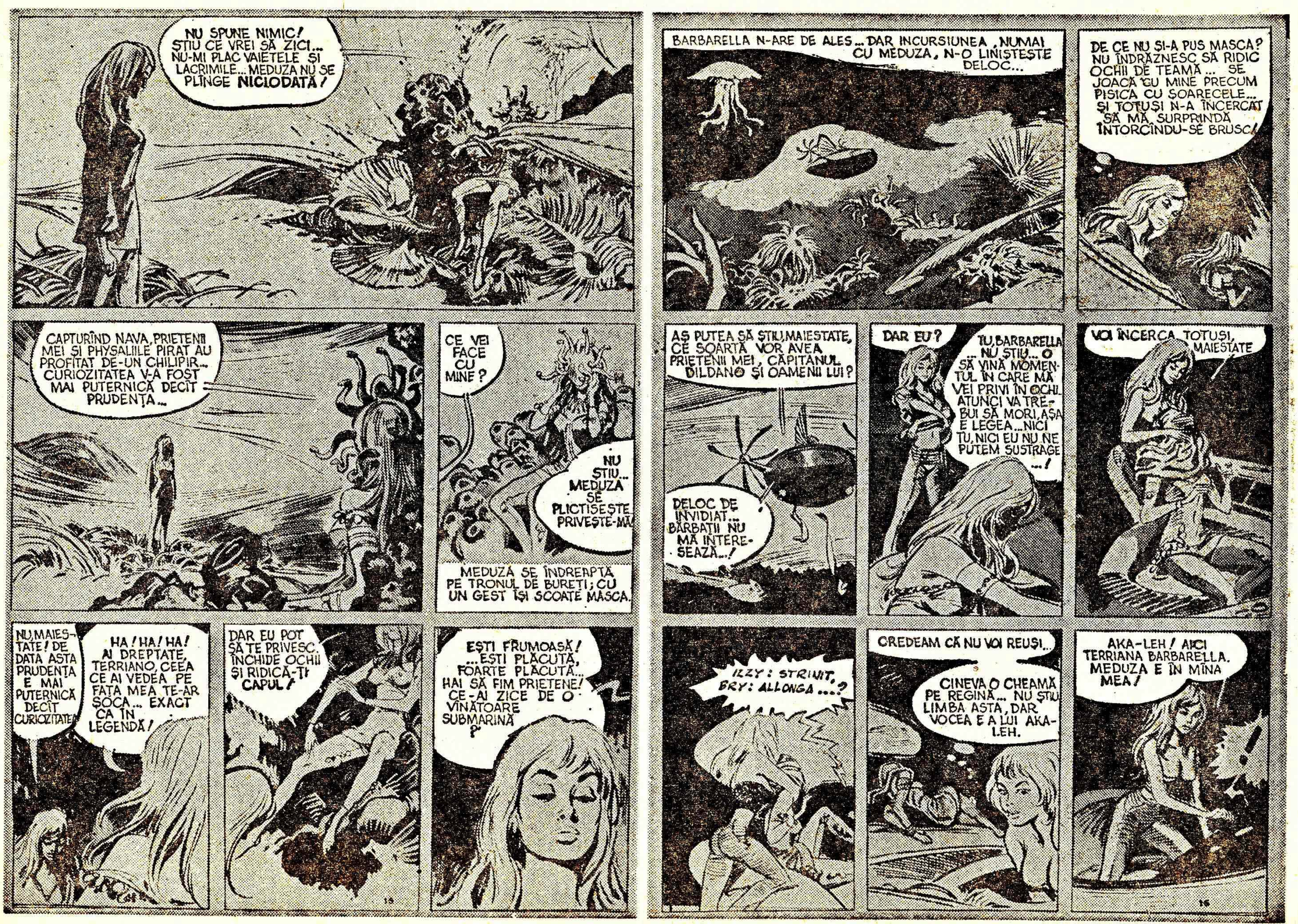

străine, aduse de noii veniți. De fapt, eu eram Jezebel și întotdeauna eu am..."

Căuta un cuvînt pe care i-l furniză el. „Te-ai identificat ?"

„Da." Dar dădu aproape imediat din cap nemulțumită și-și mută privirea aiurea. „Nu chiar, desigur. Nu efectiv. Adică așa cum credeam eu că a fost ea, știi. N-am fost chiar așa."

„Știu, Jessie. Nu te prosti."

„Și totuși m-am gîndit mult la ea și, cumva, am ajuns să mă gîndesc că acum trăim cam aceleași evenimente. Adică, uite, noi cei de pe Pămînt avem vechile noastre obiceiuri și-au venit Spațiații cu altele noi și, încercînd să le adoptăm ne-am împiedicat de noi înșine și poate că Medievaliștii aveau dreptate. Poate că ar trebui să ne întoarcem la vechile și bunele noastre obiceiuri. Așa că am revenit și am dat de Elizabeth."

„Da. Continuă."

„Zicea că nu știa despre ce vorbeam eu și că la urma urmei eu eram nevastă de polițai. I-am spus că asta n-are a face și în final a zis ei bine, că o să vorbească cu cineva, iar peste o lună a venit la mine și mi-a zis că era în ordine și am aderat și eu și am început să mă duc la întîlniri."

Baley o privi trist. „Și mie nu mi-ai spus niciodată."

Vocea Jessiei prinse să tremure. „Îmi pare rău, Lije."

„Ei, asta nu ajută la nimic. Că-ți pare rău, adică. Vreau să știu despre întîlniri. În primul rînd, unde-aveau loc ?"

O notă de detașare se insinua în el, amorțindu-i sentimentele. Ceea ce încercase el să nu creadă tocmai așa era, confirmat clar, fără nici o îndoială. Nu mai era nesigur acum ; era într-un fel ca o ușurare.

Ea spuse, „Aici jos."

„Aici jos ? Vrei să spui că în acest loc ? Ce vrei să spui ?"

„Aici pe calea rutieră. De-asta n-am vrut să vin aici jos. Era, totuși, un loc minunat de întîlnire. Ne adunam..."

„Cîți ?"

„Nu știu sigur. Vreo șaizeci sau șaptezeci. Era doar un fel de ramură locală. Aveam scaune pliante și ceva gustări și cineva ținea un discurs, mai ales despre cît de frumoasă era viața înainte și cum într-o zi o să le venim de hac monștrilor, roboților adică, și Spațiaților de asemenea. Discursurile erau cam plicticoase, pentru că toate erau la fel. Trebuia să le suportăm. Cel mai drăguț era că ne adunam și ne simțeam importanți. Ne jurăm credințe și aveam niște metode secrete de a ne saluta afară."

„Nu erați niciodată întrerupți ? Nu trecea nici o mașină de patrulare, de pompieri ?"

R. Daneel intervenl, „Aceasta este oare un lucru neobișnuit, Elijah ?"

„Poate că nu", răspunse Baley gînditor. „Există niște treceri lăturalnice care practic nu sînt folosite niciodată. E totuși o chestie să știi care sînt acelea. Asta era tot ce făceați la întîlniri, Jessie ? Țineați discursuri și vă jucați de-a conspirația ?"

„Cam asta-i tot. Cîntam, uneori. Și desigur, gustările. Nu cine știe ce. Sandvișuri de obicei , și suc."

„În cazul ăsta", spuse el, aproape cu brutalitate, „ce te frămîntă pe tine acum ?"

Jessie se crispă. „Ești nervos."

„Te rog", spuse Baley cu o răbdare de fier, „răspunde-mi la întrebare. Dacă totul era atît de nevinovat, de ce-ai fost așa de speriată în ultimul timp ?"

„Mă gîndeam c-o să-ți facă rău, Lije. Pentru Dumnezeu, de ce te prefaci că nu înțelegi ? Ți-am explicat."

„Nu, nu mi-ai explicat. Nu încă. Mi-ai povestit de mica ta gașcă nevinovată. Ai făcut demonstrații ? Ai distrus roboți ? Declanșat revolte ? Ucis oameni ?"

„Niciodată. Lije, n-aș fi făcut una ca asta. N-aș fi rămas cu ei dacă ar fi încercat."

„Ei, și-atunci de ce zici că ai făcut un lucru groaznic ?"

„Păi... Păi, începuseră să vorbească de ziua cînd vor începe să facă presiuni asupra guvernului. Urma să ne organizăm pentru declanșarea unor greve și opriri ale activității pentru a determina guvernul să interzică roboții și să-i facă pe Spațiați să se ducă de unde au venit. Ziceam că sînt doar vorbe dar uite că a-nceput ; cu tine și cu Daneel, adică. Atunci au zis, «Acum trecem la acțiune,» și «Vom da un exemplu cu ei și vom pune capăt invaziei roboților chiar acum.» Chiar în Personal vorbeau, neștiind că tu erai unul dintre aceia. Dar eu am știut. Imediat."

Vocea i se frînse.

Baley fu înduioșat. „Haide, Jessie. N-a fost nimic. Doar vorbe. Doar vezi că nu s-a întîmplat nimic."

„Mi-era așa... așa... teamă. Și mi-am zis : Sînt implicată. Și dacă o să se ajungă la asasinate și distrugeri, tu ai putea fi ucis și Bentley și, oricum, ar fi numai vina mea, fiind implicată, și aș merita să fiu închisă."

Baley o lăsă să-și termine suspinele. O luă după umeri și, cu gura încleștată, îl privi pe R. Daseel care, calm, îl privea și el.

Spuse, „Acum, vreau să te gîndești, Jessie. Care era șeful grupului vostru ?"

Acum era mai liniștită și-și ștergea colțurile ochilor cu batista. „Unul Joseph Klemin era conducătorul, dar nu era cine știe ce. Era o mină de om și cred că era cam cotcodăcit acasă. Nu cred că era un om rău. N-o să-l arestezi, așa-i Lije ? Fiindcă ți-am spus eu ?" Vinovăția o tulburase.

„Nu arestez pe nimeni acum. El cum primea instrucțiunile ?"

„Nu știu."

„Veneau și străini la întîlniri ? Înțelegi : ștabi de la Cartierul General ?"

„Veneau citeodată unii să țină discursuri.

„Nu. Erau prezentați doar ca «unul de-ai așa."

Știi cum îl cheamă ?"

„Nu. Erauprezentați doar ca «unul de-ai noștri» sau «un prieten din Jackson Heights» sau mai știu eu."

„Înțeleg. Daneel ?"

„Da, Elijah," spuse R. Daneel.

„Descrie oamenii pe care ziceai că i-ai găsit. Să vedem dacă îi poate recunoaște."

R. Daneel parcurse lista cu o exactitate clinică. Jessie asculta cu o expresie de descurajare crescîndă înșirarea datelor fizice și dădea din cap din ce în ce mai hotărît.

„N-ar rost. N-are rost," exclamă. „Cum să-mi amintesc ? Nu-mi amintesc cum arăta. Nu pot..."

Se opri și părea să se gîndească la ceva anume. Apoi spuse, „Ziceai că unul dintre ei lucra la o fermă de fermenți ?"

„Francis Cloussar", spuse R. Daneel, „este angajat la New York Yeast."

„Mda, știi, odată un bărbat ținea un discurs și s-a întîmplat ca eu să fiu așezată în primul rînd și ajungea pînă la mine un iz, doar un iz de fermenți. Înțelegi. Mi-aduc aminte fiindcă nu mi-era bine, iar mirosul îmi făcea și mai rău. A trebuit să mă ridic și să merg mai în spate și nici n-am putut să le explic ce s-a întîmplat. Era jenant. Poate că el e omul despre care vorbești. La urma urmei, dacă lucrezi cu fermenți tot timpul, mirosul ajunge să se fixeze în îmbrăcăminte." Strîmbă din nas.

„Nu-ți amintești cum arăta ?" întreabă Baley.

„Nu", răspunse ea cu hotărîre.

„E-n ordine, atunci. Uite, Jessie, am să te duc la mama ta. Bentley va sta cu tine și nu veți părăsi Sectorul. Ben poate lipsi de la școală și eu o să aranjez să vi se trimită mîncarea și să fie puse sub observație de către poliție coridoarele din jurul apartamentului."

„Și cu tine cum rămîne ?" tremură vocea Jessiei.

„Eu nu sînt în pericol."

„Dar cît timp ?"

„Nu știu. Poate o zi sau două." Cuvintele îi sunau goale lui însuși.

Erau din nou pe calea rutieră, Baley și R. Daneel, singuri de această dată. Figura lui Baley, îngîndurată, se întunecase.

„Mie mi se pare," spuse el, „că avem de-a face cu o organizație structurată pe două nivele. Primul, nivelul de bază, fără un program precis, prevăzut numai să asigure suportul maselor pentru o eventuală lovitură. Al doilea, mult mai restrîns, o elită, cu un program precis de acțiune. Această elită trebuie s-o descoperim noi. Grupurile de operetă de care ne-a povestit Jessie pot fi ignorate."

„Acestea toate," spuse R. Daneel, „rezultă într-adevăr din povestea Jessiei, numai aceasta să fi fost valabilă."

„Eu cred," spuse Baley decis, „că povestea Jessiei poate fi considerată absolut adevărată."

„Așa se pare," spuse R. Daneel. „În cerebro-impulsurile sale nu există nici un indiciu al unei înclinări patologice spre minciună."

Baley se întoarse și se uită ofensat la robot. „Te cred. Și nu va fi necesar să-l menționezi numele în rapoartele tale. Înțelegi ?"

„Dacă așa dorești, partenere Elijah", spuse R. Daneel liniștit, „dar raportul nostru nu va fi complet și nici exact."

Baley spuse, „Ei, da, poate dar nu vom face nici un rău. Ea a venit la noi cu o informație oarecare, iar dacă-l menționăm numele, va fi trecut în dosarele poliției. Și nu vreau asta."

„În cazul acesta, bineînțeles că nu, numai să fim siguri că nu a mai rămas nimic de descoperit."

„N-a mai rămas nimic de descoperit în ceea ce-o privește pe ea. Garantez."

„Atunci ai putea să îmi explici de ce cuvîntul, Jezebel, doar auzul unui nume, a făcut-o să își abandoneze convingerile anterioare pentru a-și asuma o nouă atitudine ? Motivația pare obscură."

Se deplasau încet prin tunelul cotit și pustiu.

Baley spuse, „Este greu de explicat. Jezebel este un nume rar. A aparținut odinioară unei femei de foarte rea faimă. Soția mea era încîntată. Îi dădea indirect un sentiment de răutate ce compensa corectitudinea constantă a vieții ei simple."

„De ce o femeie supusă legilor ar dori să se simtă rea ?"

Baley zîmbi. „Femeile sînt femei, Daneel. În sfîrșit, am făcut un lucru nesăbuit. Într-un moment de iritare, am susținut că Jezebel în realitate nu a fost chiar rea ci a fost, nici mai mult nici mai puțin, o soție devotată. De atunci tot regret c-am spus-o.

„Așa că," spuse el mai departe, „am supărat-o teribil pe Jessie. Stricasem ceva ce nu mai putea fi îndepărtat. Ce-a fost mai tîrziu cred că era un fel de răzbunare a ei. Îmi închipui că a dorit să mă pedepsească cumva, angajîndu-se într-o activitate pe care știa că o dezaprobam. Deși nu cred că dorința ei a fost conștientă."

„O dorință poate oare fi altfel decît conștientă ? Aceasta nu e contradicție ?"

Baley îl privi pe R. Daneel, deznădăjduit în încercarea de a-i explica ce era cu inconștientul. Spuse altceva, „Pe lîngă toate astea, Biblia are încă o mare înrîurire asupra judecății și afectului uman."

„Ce este aceea, Biblia ?"

Pe moment Baley fu surprins, apoi surprins că fusese surprins. Spațiații, o știa prea bine, se conduceau după o filozofie personală, strict mecanicistă, iar R. Daneel nu putea ști decît ceea ce știau și Spațiații : nimic mai mult.

Spuse, amabil, „Este cartea sacră a unei mari părți din populația Pămîntului."

„Nu pot prinde de aici înțelesul adjectivului."

„Adică este foarte prețuită. Diferite părți ale ei, întepretate corect, conțin un cod de comportare pe care mulți oameni îl consideră cel mai potrivit pentru deplina fericire a omenirii."

R. Daneel părea să ia în considerare cele spuse. „Acest cod este oare încorporat în legile voastre ?"

„Mă tem că nu. Codul acesta nu poate fi impus legal. Fiecare individ trebuie să i se supună spontan din dorința de a face astfel și nu altcumva. E, într-un sens, mai presus de orice lege."

„Mai presus de lege ? Nu este aceasta o contradicție ?"

Baley rînji. „Vrei să-ți spun un fragment din Biblie ? Ești curios să-l auzi ?"

„Te rog."

Baley încetini și rămase un timp cu ochii închiși, încercînd să-și aducă aminte. I-ar fi plăcut să folosească sonoritățile Englezei Medii a Bibliei Medievale, dar pentru R. Daneel, Engleza Medie ar fi fost o bolboroseală fără noimă.

„Isus se duse pe muntele Măslinilor, iar în zori se întoarse la templu. Toată lumea veni la el, iar el se așează și predică. Și scribii și Fariseii aduseră o femeie infidelă, iar cînd o puseră în fața lui îi spuseră, «Stăpîne, aceasta este o femeie infidelă și a fost prinsă chiar asupra faptului. Or, Moise, în lege, cere ca să fie lapidați acești neleguiți. Tu ce spui ?»"

„Așa au spus, sperînd să-l pună în încurcătură, pentru a găsi acuzații ce l-ar putea murdări el însuși. Dar Isus se apleacă, iar cu degetul scrise pe pămînt, ca și cum nu i-ar fi auzit. Dar cînd ei repetară întrebarea, el se ridică și zise, «Cel care, dintre voi, nu a păcătuit, să arunce primul cu piatra în dînsa.»"

„Și apoi iar se aplecă și scrise pe pămînt. Și cei care-l auziră, condamnați fiind de propria conștiință, plecară unul cîte unul, începînd cu cel mai bătrîn, pînă la ultimul. Cînd Isus se ridică și n-o văzu decît pe femeie, îi spuse. „Femeie, unde-ți sînt acuzatorii ? Nu te-a condamnat nimeni ?"

„Ea spuse, «Nimeni, Doamne.»"

„Și Isus îi spuse, «Nici eu nu te condamn. Du-te, dar nu mai păcătui.»"

R. Daneel ascultase atent. Spuse, „Ce este adulterul ?"

„N-are a face. Era o crimă, iar în acea vreme pedeapsa obișnuită era lapidarea ; adică se lovea vinovatul cu pietre pînă era omorît."

„Și femeia era vinovată ?"

„Era."

„Atunci de ce nu a fost lapidată ?"

„Niciunul dintre acuzatori nu s-a simțit în stare, în urma spuselor lui Isus. Povestea aceasta vrea să spună că există ceva chiar mai presus de justiția cu care ai fost dotat. Există un impuls uman numit milă ; un act uman numit iertare."

„Nu sînt familiarizat cu aceste cuvinte, partenere Elijah."

„Știu," mormăi Baley. „Știu."

Porni mașina cu o smucitură și-o lăsă să

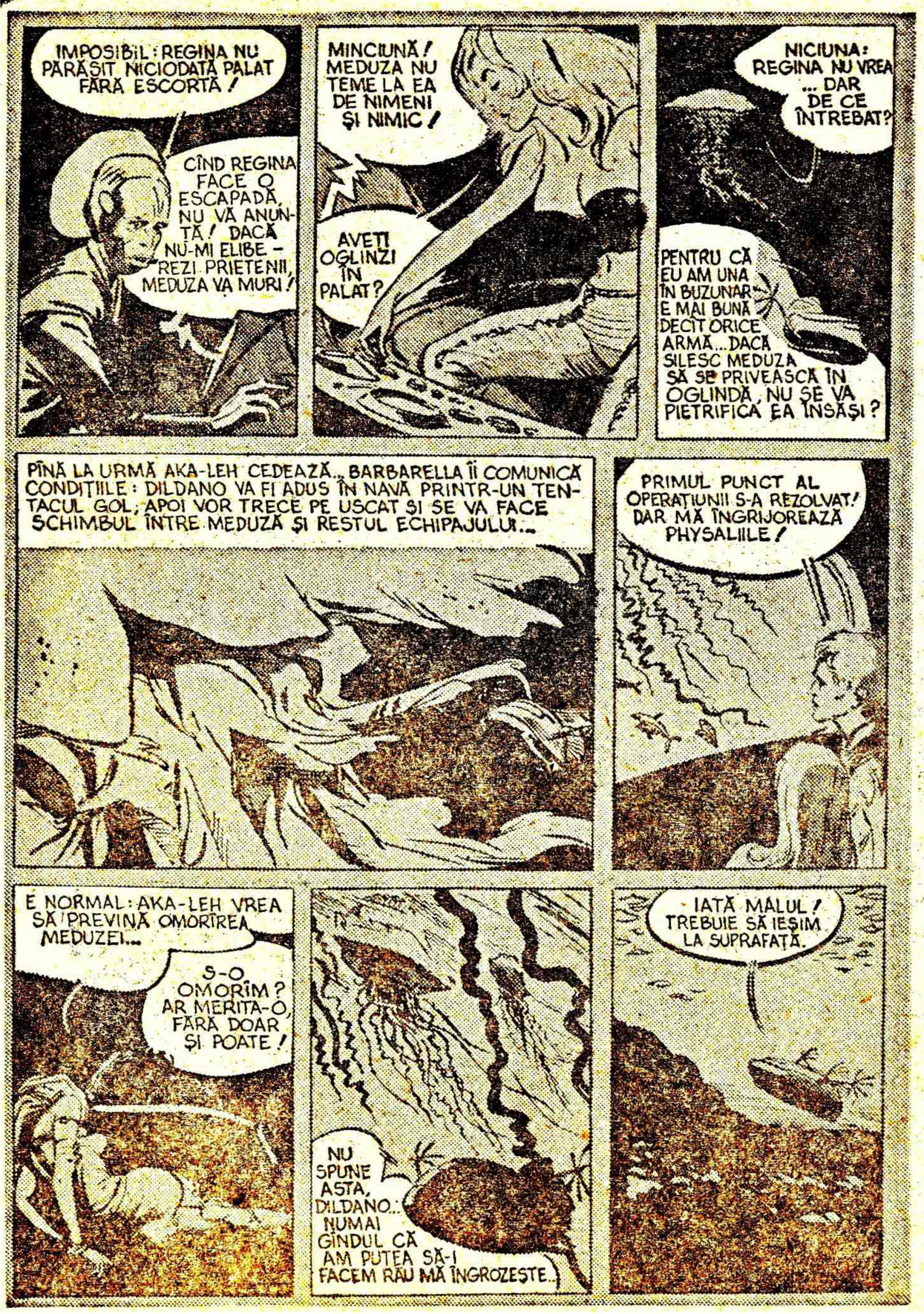

înainteze vertiginos. Şi fu împins pe perna scaunului.

„Unde mergem ?" întrebă R. Daneel.

„În zona fermenţilor", spuse Baley, „să aflăm adevărul de la Francis Clousarr, conspiratorul."

„Ai o metodă pentru a realiza acest lucru, Elijah ?"

„Nu eu, de fapt. Tu al, Daneel. Una foarte simplă."

Acceleră.

Capitolul cincisprezece

ARESTAREA UNUI CONSPIRATOR

Baley simţea aroma din zona fermenţilor intensificîndu-se, cotropindu-l. N-o găsea atît de neplăcută ca alţii ; ca Jessie, de exemplu. Îi plăcea, chiar. Avea nişte mirosuri agreabile.

Ori de cîte ori simţea miros de ferment brut, alchimia simţurilor îl întorcea în timp cu trei decade. Redevenea băieţelul de zece ani, în vizită la Unchiul Boris, care era cultivator de fermenţi. Unchiul Boris avea mereu o rezervă de bunătăţi pe bază de fermenţi : fursecuri, bomboane ciocolatii umplute cu o zeamă dulce, biscuiţi în formă de pisici şi ciini. Deşi era mic, ştia că Unchiul Boris nu-şi putea permite să se lipsească de ele, aşa că le mînca în tăcere, aşezat într-un colţ, cu spatele. Le mînca repede pentru că-i era teamă să nu fie prins.

Erau tare bune.

Sărmanul Unchiul Boris ! A avut un accident şi a murit. Nu i-au spus niciodată cum s-a întîmplat şi a plîns amarnic, închipuindu-şi că Unchiul Boris fusese arestat pentru că furase de la uzină. Se aştepta să fie şi el arestat şi executat. Cîţiva ani mai tîrziu s-a uitat pe furiş prin dosarele poliţiei şi a aflat adevărul. Unchiul Boris căzuse sub un transportor. A fost sfîrşitul deziluzionant al unui mit romantic.

Totuşi mitul persistă şi-i simte prezenţa, preţ de o clipă, la mirosul de ferment brut.

Zona fermenţilor nu era numele oficial al niciunei părţi a Oraşului New York. Nu era în nici un lexicon geografic, pe nici o hartă oficială. Zona fermenţilor desemna în vorbirea curentă, pentru Poştă, districtele Newark, New Brunswich şi Treton. Era o fişie lată de pămînt prin Medievalul New Jersey, punctată cu zone rezidenţiale, în special în Newark Center şi Trenton Center, dar abandonate din cauza fermelor multi-nivelate în care se dezvoltau sute de varietăţi de fermenţi.

O cincime din populaţia Oraşului lucra în fermele de fermenţi, altă cincime lucra în industriile subsidiare. Începînd cu munţii de lemn şi celuloză neprelucrată aduşi în Oraş din pădurile stufoase din Alegani, prin vanele de acid care-i hidroliza în glucoză, camioanele de silitră şi rocă fosfatică care constituiau cel mai important aditiv, pînă la vasele de substanţe organice, furnizate de laboratoarele chimice — totul pentru un singur lucru, fermentul, cît mai mult ferment.

Fără ferment, şase din cele opt miliarde de oameni ai Pămîntului ar muri de foame în decurs de un an.

Baley se înfioră la acest gînd. Cu trei zile, în urmă, posibilitatea aceasta exista la fel de tulburătoare, dar cu trei zile în urmă nu se gîndea la ea.

Ieşiră cu viteză din calea rutieră printr-un culoar de la periferia Newarkului. Bulevardele care flancau blocurile anoste şi fermele, fiind puţin populate nu aveau de ce să încetinească.

„Cît e ceasul, Daneel ?" întrebă Baley.

„Şaisprezece-zero-cinci," răspunse R. Daneel.

„Înseamnă că e la lucru, dacă e-n schimbul de zi."

Baley parcă maşina într-o nişă distribuitoare şi bloca toate comenzile.

„Deci acesta este New York East, Elijah ?" întrebă robotul.

„O parte din el", spuse Baley.

Intrară într-un coridor cu două rînduri de birouri de-o parte şi de alta. La o cotitură, o recepţioneră le oferi imediat zîmbetul de circumstanţă. „Pe cine vreţi să vedeţi?"

Baley îşi deschise portofelul. „Poliţia. Există un numit Francis Clousarr care lucrează pentru New York East?"

Fata păru încurcată. „Să controlez."

Conectă tabloul ei de distribuţie pe o linie marcată clar „Personal", iar buzele i se mişcară uşor, dar nu scoaseră nici un sunet.

Baley cunoştea microfoanele de gît care traduceau mişcările laringelui în cuvinte. Spuse, „Zii tare. Vreau să te aud."

Cuvintele ei deveniră audibile, dar numai „...spune că e poliţist, domnule."

Un bărbat închis la culoare, bine îmbrăcat, ieşi pe o uşă. Avea o mustaţă încărunţită, iar trupul pierduse din subţirime. Zîmbi incolor şi spuse, „Sînt Prescott de la Personal. Care-i problema, domnule poliţist?"

Baley îl privi rece şi zîmbetul lui Prescott îngheţă pe buze.

Prescot spuse, „N-aş vrea să-i deranjez pe lucrători. Sînt deosebit de susceptibili în privinţa poliţiei."

Baley spuse, „Neplăcut, nu? Clousarr e înăuntru acum?"

„Da, domnule poliţist."

„Atunci ne va trebui un indicator. Şi dacă pleacă pînă ajung acolo, mai vorbim noi."

Zîmbetul celuilalt pierise cu totul. Mormăi, „Vă voi face rost de un indicator, domnule poliţist."

Indicatorul de ghidare era fixat pe Departamentul CG, Sectorul 2. Ce însemna aceasta în terminologia celor de la fabrică, Baley n-avea habar. Nici nu era nevoie. Indicatorul era un obiect discret care putea fi ţinut în mînă. Vîrful său se încălzea uşor cînd era pus pe direcţia pentru care fusese fixat, se răcea cînd era altfel orientat. Temperatura creştea cînd era atinsă ţinta.

Unui amator, indicatorul de ghidare îi era aproape inutil, din cauza diferenţelor mici şi rapide ale conţinutului caloric, dar puţini locuitori erau amatori în acest sol de joacă. Unul din cele mai populare şi frumoase jocuri ale copilăriei era acel pitulă-şi-caută prin coridoarele nivelului şcolar cu nişte indicatoare jucării. („Cald ori ba, noi vom căuta. Un'să fie, ghidul ştie.")

Baley îşi găsise drum de multe ori printr-o sumedenie de obstacole cu unul dintre acele indicatoare de ghidare şi putea găsi cel mai scurt traseu de parcă ar fi fost marcat anume pentru el.

Cînd păşi într-o încăpere mare şi puternic luminată, după zece minute, vîrful indicatorului de ghidare era aproape fierbinte.

Baley se adresă celui mai apropiat lucrător, „Francis Clousarr ?"

Acesta făcu semn cu capul. Baley merse în direcţia indicată. Mirosul de fermenţi era foarte pătrunzător, în ciuda hărniciei pompelor de aer al căror huruit alcătuia zgomotul constant de fond.

Un om se ridicase în celălalt capăt al încăperii şi-şi scotea şorţul. Era de înălţime medie, faţa-i era adînc brăzdată în ciuda tinereţii, iar părul începuse să-i încărunţească. Avea mîini mari şi noduroase pe care le ştergea încet pe un prosop de celltex.

„Eu sînt Francis Clousarr," spuse.

Baley se uită scurt la R. Daneel. Robotul confirmă.

„O.K.," spuse. „Am putea vorbi undeva ?"

„Poate," spuse Clousarr încet, „dar e cam la sfîrşitul programului. Mîine ?"

„E mult pînă mîine. Hai acum." Baley deschise portofelul şi palmindu-l i-l arătă fermierului.

Dar mîinile lui Clousarr îşi continuară fără să tresară activitatea. Spuse calm, „Nu ştiu cum e pe la Poliţie, dar aici programul de masă e cam înghesuit. Mănînc ori de la 17 : 00 pînă la 17 : 45 ori deloc."

„E-n ordine," spuse Baley. „ să ţi se aducă mîncarea aici."

„Măi, măi," făcu Clousarr, vesel. „Ca la boieri sau poliţaii C. Şi mai ce ? O baie singur ?"

„Răspunzi numai la întrebări, Clousarr," spuse Baley, „şi păstrează-ţi poantele astea grozave pentru drăguţa ta. Unde putem vorbi ?"

„Dacă vrei să vorbim, ce zici de camera de cîntărire ? Dacă-ţi face plăcere. Eu n-am nimic de zis."

Baley îi făcu semn să intre. Era o cameră pătrată, de un alb antiseptic, cu aer condiţionat în mod independent faţă de sala cea mare (şi mai eficient), cu delicate cîntare electronice înşirate pe pereţi, în sticlă, manevrate de cîmpuri de forţe. Baley folosise modele mai ieftine la colegiu. Un model, pe care-l recunoscuse, putea cîntări un miliard de atomi.

Clousarr spuse, „Aici n-o să vină nimeni un timp."

Baley mormăi, apoi se întoarse spre Daneel şi-i zise, „Vrei să ieşi să comanzi o masă ? Şi dacă nu te superi, aşteaptă afară pînă vine."

Se uită după R. Daneel care se conformă, apoi îl întrebă pe Clousarr, „Eşti chimist ?"

„Sînt zimolog, dacă nu te superi."

„Care-i diferenţa ?"

Clousarr îl privi de sus. „Un chimist e un ciorbar, un operator împuţit. Un zimolog este un om care ţine în viaţă cîteva miliarde de oameni. Eu sînt specialist în cultura fermenţilor".

„E-n ordine", spuse Baley.

Dar Clousarr continuă, „New York Yeast s-ar opri dacă laboratorul ăsta ar înceta să funcţioneze. Nu e lună, nici măcar o amăriţă de oră în care să nu dezvoltăm vreun sol de fermenţi în oalele astea ale noastre. Controlăm şi potrivim cerinţele factorului hrană. Avem grijă să dăm numai soiuri de calitate. Sucim genetica, iniţiem noi soiuri, le curăţăm, le clasificăm proprietăţile şi le modelăm din nou".

„Cînd new-yorkezii au mîncat căpşuni în afara sezonului, acum doi ani, alea nu erau căpşuni, nene. Proveneau dintr-o cultură specială de fermenţi zaharaţi coloraţi natural la care s-a adăugat aromă. A fost realizată chiar în camera asta".

„Acum douăzeci de ani Saccharomyces elei Benedictae era doar un sol pipernicit cu un gust tîmpit de seu şi bun de aruncat. Mai are încă gust de seu, dar conţinutul în grăsimi a fost ridicat de la 15 la sută la 85 la sută. Cînd mergi pe calea rutieră, gîndeşte-te că este gresată chiar cu S.O. Benedictae soiul AG-7. Realizat chiar în camera asta".

„Aşa că nu-mi zice chimist. Sînt zimolog".

Instinctiv, Baley bătea în retragere în faţa fioroasei mîndrii a acestuia.

Spuse deodată, „unde ai fost aseară între orele 18 şi 20 ?".

Clousarr ridică din umeri. „La plimbare. Îmi place să mă plimb puţin după cină".

„Ai fost la prieteni ? Sau la un subteric ?".

„Nu. M-am plimbat doar".

Baley îşi strînse buzele. Intrarea la subterice ar fi fost însemnată în raţia lui Clousarr. Întîlnirea cu un prieten l-ar fi determinat să numească pe cineva pentru verificare.

„Aşadar, nu te-a văzut nimeni ?"

„M-o fi văzut cineva. Nu ştiu. De unde să ştiu ?"

„Dar alaltăieri seară ?"

„Tot aşa".

„Deci n-ai alibi pentru niciuna din seri ?".

„Dacă aş fi comis vreo crimă, aş fi avut, domnule poliţist. Pentru ce-aş avea nevoie de un alibi ?".

Baley nu răspunse. Îşi consultă carneţelul. „Ai compărut în instanţă judecătorească. Incitare la revoltă".

„E-n ordine. Unul din R-ii ăia m-a atins, în trecere aşa, şi l-am împins şi eu. Asta-i incitare la revoltă ?".

„Curtea aşa a considerat. Ai fost găsit vinovat şi amendat".

„Şi cu asta s-a terminat, nu ? Sau vrei să mă amendezi iar ?".

„Alaltăieri seară era să izbucnească o revoltă la un magazin de încălţăminte din Bronx. Ai fost văzut acolo".

„De cine ?".

Baley spuse, „Era ora mesei aici. Ai luat masa alaltăieri seară ?".

Clousarr ezită ,apoi dădu din cap, „Stomacul. Fermenţii te mai necăjesc uneori. Chiar şi pe un veteran".

„Aseară era să izbucnească o revoltă la Williamsburg şi ai fost văzut acolo".

„De cine ?".

„Infirmi faptul că ai fost prezent în aceste împrejurări ?".

„N-am ce să-ţi infirm. Unde anume s-au întîmplat astea şi cine zice că m-a văzut ?".

Baley se uită ţintă la zimolog. „Cred că ştii prea bine despre ce vorbesc. Cred că eşti o figură importantă al unei organizaţii Medievaliste neoficiale".

„Poţi să crezi ce vrei, domnule poliţist, dar cu crezutul nu dovedeşti nimic. Poate că ştii. „Clousarr rînji.

„Poate", spuse Baley, cu prelunga-i figură încremenită, „scot eu din tine adevărul acuşica".

Baley se apropie de uşa camerei de cîntărire şi o deschise. Îi spuse lui R. Daneel, care aştepta neclintit afară. „A sosit cina lui Clousarr ?".

„Acum vine, Elijah".

„Adu-o înăuntru, te rog, Daneel".

R. Daneel intră după scurt timp cu o tavă din metal, compartimentată.

„Pune-o jos în faţa domnului Clousarr, Daneel", spuse Baley. Se aşeză pe una din banchetele de lîngă peretele cîntarelor, picior peste picior, legănîndu-şi ritmic un pantof. Văzu cum Clousarr se feri scîrbit din calea lui R. Daneel care puse tava pe bancheta de lîngă zimolog.

„Domnule Clousarr", spuse Baley, „dă-mi voie să-ţi prezint pe partenerul meu, Daneel Olivaw".

Daneel întinse mîna şi spuse, „Bună seara, Francis".

Clousarr nu spuse nimic. Nu făcu nici o mişcare. Daneel rămase cu mîna întinsă şi Clousarr începu să se înroşească.

Baley spuse moale, „Ești nepoliticos, domnule Clousarr. Ești prea mîndru ca să dai mîna cu un polițist ?“.

Clousarr mormăi, „Dacă nu te superi, mi-e foame“. Desfăcu o furculiță mică dintr-un briceag pe care-l scoase din buzunar și se așeză, cu ochii asupra mîncării.

Baley spuse, „Daneel, cred că prietenul nostru este ofensat de atitudinea ta rece. Nu ești supărat pe el, așa e ?“.

„Deloc, Elijah, nu sînt“, spuse R. Daneel. „Atunci arată-i că n-ai nimic cu el. Bate-l pe umăr“.

„Cu plăcere“, spuse R. Daneel și înaintă.

Clousarr puse jos furculița. „Ce-i asta ? Ce vreți ?“.

R. Daneel, imperturbabil, ridică mîna.

Clousarr se răsuci și-i lovi peste braț. „Fir-ar să fie, nu mă atinge“.

Sări în picioare și într-o parte, doborînd tava care căzu cu zgomot.

Baley îl îndemnă necruțător pe R. Daneel să-și continue înaintare spre zimologul care se retrăgea. Baley se postă în fața ușii.

Clousarr strigă, „Ia-l de pe mine“.

„Nu-i frumos ce spui“, spuse Baley imposibil. „Omul acesta este partenerul meu“.

„Ba-i un robot afurisit“, scrîșni Clousarr.

„Lasă-l în pace, Daneel“, spuse Baley prompt.

R. Daneel se dădu înapoi și rămase cuminte lîngă ușă, exact în spatele lui Baley. Clousarr, gîfîind, cu pumnii strînși, îl avea în față acum pe Baley.

Baley spuse, „E-n ordine, istețule. Ce te face să crezi că Daneel e robot ?“.

„Se vede de la o poștă !“.

„O să vedem ce zice și judecătorul. Pînă atunci, să vii matale la sediu, Clousarr. Să ne spui exact cum ți-ai dat seama că Daneel e robot. Și încă multe altele domnule, multe altele. Daneel, du-te afară și ia legătura cu comisarul. Trebuie să fie acasă acum. Spune-i să vină la birou. Spune-i că am un nene care arde de nerăbdare să fie interogat“.

R. Daneel ieși.

Baley spuse, „Ce-ți mai coace mintea, Clousarr ?“.

„Vreau un avocat“.

„Vei avea. Pînă atunci, dacă mi-ai spune ce vă roade pe voi, Medievaliștii ?“.

Clousarr se uită aiurea, hotărît să nu mai scoată o vorbă.

Baley spuse, „Dumnezeule, omule, noi știm tot despre voi și organizația voastră. Crede-mă, zău. Spune-mi numai, pentru că sînt tare curios : Voi, Medievaliștii, ce vreți ?“.

„Înapoi la pămînt“, spuse Clousarr cu vocea sugrumată. „Simplu, nu ?“.

„Simplu de zis“, spuse Baley. „Dar nu și de făcut. Cum să hrănească pămîntul opt miliarde ?“.

„Dar ce, am zis eu că peste noapte ? Într-un an ? Sau o sută de ani ? Pas cu pas, domnule polițist. Nu contează cît va dura, dar hai să începem să ieșim din cavernele astea în care trăim. Să ieșim la aer curat“.

„Ai fost vreodată în aer curat ?“.

Clousarr fusese luat prin surprindere. „Ei da, eu nu mai pot, sînt terminat. Dar copiii încă nu. Se nasc mereu copii. Duceți-i de aici, pentru Dumnezeu. Unde-i loc, aer liber și soare. Dacă trebuie, vom reduce populația, puțin cîte puțin...“.

„Înapoi, cu alte cuvinte, spre un trecut imposibil“. Baley nu prea știa de ce-l contrazicea, simțea însă focul ce-l ardea în vene. „Înapoi la sămînță, în ou, în pîntece. De ce nu înaitne ? Nu reduceți populația Pămîntului. Exportați. Îndreptați-vă spre pămînt, dar spre pămîntul altor planete. Colonizați !“.

Clousarr izbucni în hohote. „Ca să fie mai multe Lumi Exterioare ? Mai mulți Spațiați ?“.

„Nu. Lumile Exterioare au fost înființate de Pămînteni care au plecat de pe o planetă fără Orașe, de Pămînteni individualiști și materialiști. Aceste însușiri au fost dezvoltate pînă la limită. Putem coloniza acum plecînd de la o societate care a dus cooperarea, mai mult ca orice, prea departe. Mediul și tradiția pot interacționa pentru a forma o nouă mentalitate moderată, deosebită de a vechiului Pămînt și de a Lumilor Exterioare. Mai nouă și mai bună“.

Îl imita pe dr. Fastolfe, știa, dar îi venea ușor ca și cum el însuși se gîndise la acestea ani de zile.

Clousarr spuse, „Aiurea ! Să colonizăm lumi pustii cînd avem lumea noastră aici, sub nasul nostru ? Ce nebuni ar face-o ?“.

„Mulți. Și n-ar fi nebuni. Îi vor ajuta și roboții“.

„Nu“, spuse Clousarr fioros. „Niciodată ! Roboți nu !“.

„Cerule, dar de ce ? Nici mie nu-mi plac, dar de ce să mă doară capul din cauza unei prejudecăți. De ce ne e teamă de roboți ? Dacă vrei să știi ce cred eu, eu zic că e vorba de un sentiment de inferioritate. Noi, toți, ne simțim inferiori față de Spațiați și-i urîm. Trebuie să ne simțim cumva, pe undeva, superiori, așa ca o compensare, dar ce necăjiți sîntem că nici măcar față de roboți nu ne simțim superiori. Par să fie mai buni decît noi — ori ei nu sînt. Asta-i culmea“.

Sîngele prinse să-i fiarbă în vene. „Uite, acest Daneel cu care fac echipă de două zile. E mai înalt decît mine, mai puternic, mai arătos. E ca un Spațiat, de fapt. Are o memorie bună și știe mai multe. N-are nevoie de somn sau mîncare. N-are treabă cu sănătatea, frica, dragostea sau sentimentul vinovăției“.

„Dar e o mașină. Pot să-i fac ce vreau, ca și unui cîntar ca ăsta. Dacă-i trag o palmă, cîntarul n-o să dea în mine. Nici Daneel, de altfel. Pot să-i ordon să-și pună blasterul în piept și ar face-o“.

„Nu vom putea niciodată construi un robot care să fie măcar la fel de bun ca ființa umană în toate cele, darămite mai bun. Nu putem crea un robot cu simț estetic sau etic sau religios. Nu putem depăși pragul materialismului perfect în perfecționarea creierului pozitronic“.

„Nu putem, fir-ar să fie, n-avem cum. Nu, atîta timp cît nu știm ce-l face pe al nostru să meargă. Nu, atîta timp cît există lucruri pe care știința nu le poate măsura. Ce este frumusețea, sau bunătatea, sau arta, sau Dumnezeu ? Ne legănăm dintotdeauna pe pragul incognoscibilului, și încercăm să înțelegem ceea ce nu poate fi înțeles. Așa sîntem noi oamenii“.

„Un creier de robot trebuie să fie limitat, altfel nu poate fi construit. Trebuie să-l calculăm pînă la ultima componentă zecimală. Dumnezeule, ce vă înspăimîntă ? Un robot poate avea înfățișarea lui Daneel, sau a unui zeu, dar nefiind mai uman decît o grămadă de lemne. Nu-ți dai seama ?“.

Clousarr încercase să-l întrerupă de cîteva ori dar fusese copleșit de torentul întărîtat al vorbelor acestuia. Acum că Baley se opri se epuizat, sincer emoționat, spuse stins, „Polițaiul e un filozof“.

R. Daneel reapăru.

Baley îl privi încruntat, în parte cu furia care-l mai încerca încă, în parte cu o reînnoită plictiseală.

Spuse, „Ce-ai stat atît ?“.

R. Daneel spuse. „Am întîmpinat greutăți în contactarea comisarului Enderby, Elijah. Am descoperit în cele din urmă că era încă la birou“.

Baley se uită la ceas. „Acum ? Pentru ce ?“.

„Există o oarecare stare de confuzie. A fost descoperit un cadavru în Departament“.

„Ce ! Pentru Dumnezeu, cine ?“.

„Curierul, R. Sammy“.

Baley rămase aiurit. Se holbă la robot și spuse scandalizat, „Parcă ai spus cadavru“.

R. Daneel o dresse calm, „Un robot cu creierul complet dezactivat, dacă preferi“.

Clousarr izbucni în hohote și Baley se întoarse spre el, aruncîndu-i răgușit, „Ține-ți gura ! Clar ?“. Își desfăcu blasterul. Clousarr amuți.

Baley spuse, „El, și ce-i cu asta ? R. Sammy și-a ars vreo siguranță. Și ce dacă ?“.

„Comisarul Enderby era evaziv, Elijah, dar, deși nu a spus-o direct, impresia mea este că el crede că R. Sammy a fost dezactivat în mod intenționat“.

Apoi, în timp ce Baley stoca informația, R. Daneel adăuga grav, „Sau, dacă preferi expresia — omorît“.

Capitolul șaisprezece
CHESTIUNI REFERITOARE LA UN MOTIV

Baley își puse la loc blasterul, dar rămase cu mîna pe el.

Spuse, „Mergi înaintea noastră, Clousarr, spre Strada Șaptesprezece, Ieșirea B“.

Clousarr spuse, „N-am mîncat“.

„Asta-i bună“, își pierdu Baley răbdarea. „Uite-ți mîncarea, tu ai dat cu ea pe jos“.

„Am dreptul la mîncare“.

„Vei mînca în detenție, sau sari și tu peste o masă. N-o să mori. Hai !“.

Mergeau tustrei tăcuți de parcă se furișau prin labirinticul New York East, Clousarr înainte, Baley imediat în spatele lui și R. Daneel la urmă.

De-abia după ce Baley și R. Daneel trecură de pupitrul de recepționare, după ce Clousarr își anunță plecarea și ceru să fie trimis un om să curețe camera de cîntărire, în sfîrșit după ce ajunseră afară, lîngă mașina de patrulare, Clousarr spuse, „Un moment“.

Se dădu înapoi, se întoarse spre R. Daneel și, pînă ca Baley să poată face vreo mișcare pentru a-l opri, se apropie și-i plesni peste față pe robot.

„Ce dracu“, exclamă Baley, înhățîndu-l pe Clousarr.

Clousarr nu opuse rezistență la intervenția detectivului. „E-n ordine. Merg. Volam să fiu sigur“. Rînji.

R. Daneel, care nu reușise să se ferească pe de-a întregul, îl privea calm pe Clousarr. Obrazul nu prezenta nici o urmă de roșeață, nici un semn al loviturii.

Spuse, „Aceasta a fost o acțiune periculoasă, Francis. Dacă n-aș fi eschivat, ți-ai fi putut răni mîna. Oricum, regret că ți-am cauzat durere“.

Clousarr rise.

Baley spuse, „Intră, Clousarr. Și tu, Daneel. În spate, cu el. Ai grijă să stea cuminte. Chiar de-ar fi să-i rupi o mînă. E un ordin“.

„Și cu prime Lege cum rămîne ?“ rise Clousarr.

„Cred că Daneel este destul de puternic și de iute să te țină potolit fără să-ți facă rău, deși n-ar fi rău să-ți rupă o mînă sau două“.

Baley se așeză la volan și mașina de patrulare prinse viteză. Curentul de aer îi mișca părul, lui Baley și lui Clousarr, al lui Daneel rămînînd însă neclintit.

R. Daneel i se adresă lui Clousarr, „Ți-e teamă de roboți din cauza serviciului dumitale d-le Clousarr ?“.

Baley nu se putea întoarce pentru a-i vedea mutra lui Clousarr, dar era sigur că era expresia dură și rigidă a disprețului, căci stătea de-o parte scîrbit, cît mai departe de R. Daneel.

Se auzi vocea lui Clousarr, „Și a copiilor mei. Și a copiilor orișicui“.

„Cu siguranță că sînt posibile unele ameliorări“, spuse robotul. „Dacă, de exemplu, copiii dumitale ar accepta să se pregătească pentru emigrare...“

Clousarr izbucni. „Și tu ? Polițistul mi-a mai vorbit de emigrare. Pare să fie robot ca pregătire. Poate că e robot“.

Baley mîrîi, „Ai vorbit destul !“.

R. Daneel spuse liniștit, „O școală de pregătire pentru emigrare ar implica securitate, clasificare garantată și o carieră asigurată. Dacă te îngrijorează soarta copiilor, această posibilitate merită să fie luată în considerare“.

„Nu-mi trebuie nimic de la un robot, sau de la un Spațiat, sau de la hienele din Guvern pregătite de voi“.

Asta a fost tot. Liniștea căii rutiere îl înghiți și nu se mai auzi decît huruitul moale al motorului mașinii de patrulare și fîșîitul roților pe pavaj.

Întors la Departament, Baley semnă un certificat de detenție pentru Cloussar și-l predă cui trebuia. După care, el și R. Daneel luară autospiralul spre nivelele Comandamentului.

R. Daneel nu se arătă surprins de faptul că nu au luat ascensorul, și nici Baley nu se așteptase s-o facă. Începuse să se obișnuiască cu acest amestec ciudat de abilitate și docilitate de care dădea dovadă robotul și începu să-l elimine din calculele sale. Ascensorul era mijlocul logic de străbatere a golului vertical dintre Detenție și Comandament. Lunga scară mobilă care era autospiralul era utilă doar pentru înălțimi mici sau adîncimi de două sau trei nivele cel mult. Oameni de tot felul și de diferite ocupații administrative pășeau pe scară și apoi de pe scară din nou afară după nici un minut. Numai Baley și R. Daneel rămîneau în continuare, deplasîndu-se în sus într-o mișcare încetă și apatică.

Baley avea nevoie de acest răstimp. Erau doar cîteva minute dar acolo sus la Comandament îl aștepta altă belea și înainte de a relua firul problemei, avea nevoie de un răgaz. Pentru a medita și a se orienta. Așa încet cum se mișca, autospiralul mergea prea repede pentru el.

R. Daneel spuse, „Se pare că nu-l vom interoga deocamdată pe Clousarr“.

„N-o să se strice“, scrîșni Baley. „Să vedem ce e chestia asta cu R. Sammy“. Adăugînd murmurînd, mai mult pentru el decît pentru R. Daneel, „Trebuie să fie o legătură, nu poate fi întîmplătoare“.

R. Daneel spuse, „Este păcat. Calitățile cerebrale ale lui Clousarr...“.

„Ce-i cu ele ?“.

„S-au modificat într-un mod ciudat. Ce anume a avut loc între voi doi în camera cîntarelor în timpul în care eu nu am fost prezent ?“.

Cu gîndul aiurea. Baley spuse, „N-am făcut decît să-i țin o predică. I-am împărtășit evanghelia după Sf. Fastolfe“.

„Nu te înțeleg, Elijah“.

Baley oftă și spuse, „Uite, eu am încercat să-i explic că Pămîntul s-ar putea folosi de roboți și că ar putea transporta surplusul populației pe alte planete. Am încercat să-i scot din cap ceva din prostiile alea Medievaliste. Dumnezeu știe de ce. Nu m-aș fi crezut în stare să fac pe misionarul. În sfîrșit, asta-i tot ce s-a întîmplat“.

„Înțeleg. Ei, atunci lucrurile încep să se lege. Spune-mi, Elijah, ce anume i-ai spus despre roboți ?“.

„Chiar vrei să știi ? I-am spus că roboții sînt doar niște mașini. Asta era evanghelia după Sf. Gerrigel. Cred că există o sumedenie de evanghelii“.

„I-ai spus cumva, din întîmplare, că oricine ar putea lovi un robot fără să se teamă de întoarcerea loviturii, așa cum ar putea lovi orice obiect mecanic ?“.

„Cu excepția sacului de box, presupun. Da, cum ai ghicit ?“. Și Baley îl privi curios pe robot.

„Acest fapt se potrivește cu modificările cerebrale“, spuse R. Daneel, și explică lovirea mea după părăsirea fabricii. Trebuie să se fi gîndit la ce i-ai spus tu, verificînd numaidecît afirmația ta, exteriorizîndu-și sentimentele agresive, și avînd astfel plăcerea de a mă vedea în ceea ce i-a părut lui a fi o poziție de inferioritate. Pentru a fi astfel motivat și luînd în considerare și cincilea...“.

Tăcu un timp și reluă, „Da, este deosebit de interesant, și acum cred că pot alcătui un tot unitar al datelor“.

Nivelul Comandamentului era aproape. Baley întrebă, „Cît e ceasul ?“.

Își zise țîfnos : Aiurea, aș putea să mă uit la ceas și mi-ar lua mai puțin timp.

Dar știa de ce-l întreba, totuși. Motivul nu era prea diferit de cel al lui Clousarr cînd l-a pocnit pe R. Daneel. Îi dădea robotului un ordin banal pentru a-și da seama de statutul său de robot, și în același timp, de statutul de om al lui Baley.

Baley își zise : Sîntem frați cu toții, oricît-ar fi. Dumnezeule !

R. Daneel spuse, „Douăzeci-zece“.

Ieșiră din autospiral și cîteva secunde Baley simți șocul readaptării la nemișcare după lungile minute de mișcare constantă.

Baley spuse, „Și n-am mîncat. Fir-ar să fie de slujbă, na“.

Baley îl văzu și-l auzi pe comisarul Enderby prin ușa deschisă a biroului acestuia. Camera era goală, complet părăsită, iar vocea lui Enderby căpăta inflexiuni cavernoase. Fața lui rotundă părea goală și plată în lipsa ochelarilor, pe care-i ținea în mînă, timp în care își tampona fruntea netedă cu un șervețel subțire de hîrtie.

Ochii lui îl văzură pe Baley cînd ajunse la ușă, vocea lui sunînd ca a unui tenor pus pe ceartă.

„Doamne, Baley, unde dracu mi-ai fost ?“.

Baley păru ridicînd din umeri și spuse, „Ce-i aici ? Unde-i schimbul de noapte ?“ și dădu cu ochii de a doua persoană prezentă în biroul comisarului.

Îi scăpă un „Dr. Gerrigel !“.

Robotistul îi întoarse salutul involuntar înclinîndu-și ușor capul. „Îmi pare bine să te văd din nou, d-le Baley“.

Comisarul își potrivi ochelarii și se uită la Baley prin ei. „Întregul schimb este jos, la interogatoriu. Semnează declarații. Înnebunisem căutîndu-te. Părea ciudată lipsa ta“.

„Lipsa mea !“. exclamă Baley furios.

„Lipsa oricui. Cineva din Departament a făcut-o și o să plătim cu vîrf și îndesat. Teribilă încurcătură ! Teribilă, păcătoasă încurcătură !“.

Își ridică mîinile într-o mustrare adresată cerului și astfel ochii-i căzură pe R. Daneel.

Baley își zise sardonic : Îl vezi pentru prima dată la față. Uită-te bine, Julius !

Comisarul spuse mai potolit, „Și ei trebuie să semneze o declarație. Chiar și eu. Eu !“.

Baley spuse, „Ascultă, comisare, ce te face să crezi că R. Sammy nu și-a ars singur vreo garnitură de etanșare ? Și că ar fi vorba de o defecțiune premeditată ?“.

Comisarul se așeză greoi, „Întreabă-l pe dumnealui“, spuse și-i arătă pe dr. Gerrigel.

Dr. Gerrigel își drese glasul. „Nu știu exact de unde să încep, d-le Baley. Constat după expresia feței dumitale că ești surprins să mă vezi aici“.

„Oarecum“, admise Baley.

„Ei bine, nu prea mă grăbeam să mă întorc la Washington și cum vizitele mele la New York sînt atît de rare ,am mai zăbovit. Și ce-i mai important, simțeam din ce în ce mai tare ca o crimă renunțarea de a mai încerca să obțin permisiunea de a mai analiza fascinantul dumitale robot, care, ia te uită“, (arăta foarte dornic) „văd că este cu dumneata“.

Baley nu-și găsea locul. „Este imposibil“.

Robotistul păru dezamăgit. „Acum, da. Poate mai tîrziu ?“

Figura prelungă a lui Baley rămase neclintită și fără replică.

Dr. Gerrigel continuă, „Ți-am telefonat, dar nu erai aici și nimeni nu știa unde ai fi putut fi găsit. L-am întrebat pe comisar și m-a rugat să vin la comandament și să te aștept“.

Comisarul se grăbi să intervină. „Am crezut că era ceva important. Știam că vrei să-l vezi“.

Baley se înclină. „Mersi“.

Dr. Gerrigel mai spuse. „Din păcate indicatorul meu de ghidare nu era tocmai bun, sau poate în surescitarea mea am apreciat eronat temperatura acestuia. Oricum ar fi fost, adevărul este că eu am greșit drumul și m-am pomenit într-o mică încăpere...“.

Comisarul îl întrerupse din nou. „Unul din depozitele de material fotografic, Lije“.

„Așa“, spuse dr. Gerrigel. „Și acolo se afla prăbușit corpul unui robot, mi-am dat seama de cum l-am văzut. Și mi-a fost foarte ușor să constat, după o scurtă examinare, că era dezactivat ireversibil. Mort, am putea zice. Nici cauza dezactivării nu a fost prea dificil de determinat“.

„Care a fost ?“ întrebă Baley.

„În pumnul drept, parțial strîns“, spuse dr. Gerrigel“, robotul avea un obiect ovoid lucios, de doi țoli lungime și o jumătate de țol lățime, cu un capăt de mică. Pumnul era în contact cu capul, ca și cum ultima mișcare a robotului ar fi fost ducerea brațului la cap. În mînă avea un sprayer alpha. Presupun că știi ce este ?“.

Baley confirmă. Nu avea nevoie nici de dicționar, nici de manual pentru a afla ce era un sprayer alpha.

Avusese de-a face cu mai multe, în laborator, la cursurile de fizică : un aliaj de plumb cu un canal longitudinal avînd în partea de jos o cantitate de sare de plutoniu. Canalul avea la celălalt capăt o plăcuță de mică, transparentă la particulele alpha. Pe acolo era expulzată o puternică radiație.

Un sprayer alpha avea mai multe utilizări, dar în nici un caz uciderea roboților, în nici un caz legală.

Baley spuse, „L-a ținut cu mica spre cap, așadar“.

Dr. Gerrigel îl aprobă, „Da, și conexiunile creierului său pozitronic au fost imediat dereglate. Moarte instantanee, ca să zic așa“.

Baley se întoarse spre comisarul cel palid. „E sigur ? Era chiar un sprayer alpha ?

Comisarul răspunse afirmativ, tuguindu-și buzele groase. „Absolut. Contoarele l-au localizat la zece picioare depărtare. O parte din filmul fotografic din depozit a fost voalat. Aranjat bine“.

Păru să mediteze asupra acestui fapt un timp, apoi spuse, abrupt, „Dr. Gerrigel, mi-e teamă că ai să mai stai în Oraș o zi sau două, pînă vom înregistra mărturia dumitale pe tele-film. Vei merge escortat într-o cameră specială. Nu te superi că vei fi supravegheat, sper ?“.

Doctorul Gerrigel spuse nervos, „Crezi că este necesar ?“.

„E mai sigur“.

Dr. Gerrigel, cu un aer foarte preocupat, dădu mîna cu toată lumea, chiar și cu R. Daneel și plecă.

Comisarul scoase un oftat. „E vorba de unul dintre noi, Lije. Asta mă îngrijorează. Nimeni din afară n-ar fi putut intra în Departament ca să strice un singur robot. Afară sînt o mulțime și e mai ușor. E cineva care-și putea procura un sprayer alpha. Și nu-i așa ușor“.

R. Daneel vorbi, vocea sa rece, egală, contrastînd cu vorbele agitate ale comisarului. „Dar care este motivul acestei crime ?“.

Comisarul se uită la R. Daneel cu un dispreț fățiș, apoi își întoarse privirea. „Și noi sîntem oameni. Presupun că nici polițiștii nu reușesc să-i înghită mai bine pe roboți. Așta s-a dus acum și cineva poate se simte mai liniștit. Pe tine te sicîia întotdeauna, Lije, îți amintești ?“.

„Acest lucru nu poate constitui un motiv pentru o crimă“, spuse R. Daneel.

„Nu“, fu de acord Baley, decis.

„Nu este vorba de o crimă“, spuse comisarul. „Deteriorarea unui bun material. Să păstrăm terminologia legală. Important este că s-a produs în interiorul Departamentului. În orice alt loc n-ar fi fost nimic. Așa riscăm un scandal a-ntîia, Lije !“.

„Da ?“.

„Cînd l-ai văzut ultima dată pe R. Sammy ?“.

Baley spuse, „R. Daneel a vorbit cu R. Sammy după masă. Să tot fi fost pe la 13:30. A aranjat treburile ca să folosim biroul tău, comisare“.

Biroul meu ? Pentru ce ?“.

„Voiam să discut cu R. Daneel între patru ochi despre cazul nostru. Tu erai plecat, așa că biroul tău era locul cel mai potrivit“.

„Înțeleg“, Comisarul nu părea convins, dar continuă.

„Tu nu l-ai văzut ?“.

„Nu, dar l-am auzit vocea e oră mai tîrziu“.

„Ești sigur că era el ?“.

„Absolut“.

„Deci pe la 14:30 ?“.

„Poate chiar mai devreme“.

Comisarul își mușcă gînditor buza cărnoasă. „Asta clarifică un lucru“.

„Da ?“.

„Da. Băiatul, Vincent Barrett, a fost pe aici astăzi. Știai ?“.

„Da. Dar, comisare, el n-ar fi în stare“.

Comisarul își ridică ochii spre Baley. „De ce nu ? R. Sammy i-a luat locul. Îmi dau seama ce simte. Cred că se simte teribil de nedreptățit. Și că ar dori să se răzbune cumva. Nu crezi ? Dar treaba e că a plecat la 14:00 și tu l-ai auzit pe R. Sammy pe viu la 14:30. Desigur, i-ar fi putut da sprayerul alpha lui R. Sammy înainte de a pleca dîndu-i instrucțiunile de folosire pentru e oră mai tîrziu, dar atunci de unde-ar fi putut lua el sprayerul alpha ? Este de neconceput. Să ne întoarcem la R. Sammy. Cînd ai vorbit cu el la 14:30, ce-a zis ?“.

Baley ezită puțin, apoi spuse precaut, „Nu-mi aduc aminte. Am plecat aproape imediat“.

„Unde ați plecat ?“.

„Orașul Fermenților, pînă la urmă. Apropo, vreau să-ți vorbesc despre asta“.

„Mai tîrziu, mai tîrziu“. Comisarul își frecă bărbia. „Am observat că astăzi Jessie a fost pe-aici. Adică, verificîndu-se astăzi lista vizitatorilor, am dat întîmplător peste numele ei“.

„A fost aici“, spuse Baley împietrit.

„Pentru ce ?“.

„Probleme personale familiale“.

„Va trebui să fie interogată, ca pură formalitate“.

„Cunoșe rutina poliției, comisare. Dar, printre altele, cu sprayerul alpha cum a rămas ? I s-a stabilit proveniența ?“.

„O, da. Provine de la una din uzinele energetice“.

„Cum au justificat pierderea lui ?“.

„N-au justificat-o. Habar n-aveau. Dar fii atent, Lije, în afară de declarațiile de rutină, asta n-are nici o legătură cu tine. Ține-te de cazul tău. Numai că... În sfîrșit, continuă anchetarea“.

„Îmi îngădui să-mi dau declarația de rutină mai tîrziu, comisare ?“ întrebă Baley. „Chestia e că n-am mîncat deloc“.

Dincolo de lentile ochii comisarului îl fixară pe Baley.

„Adu-ți ceva de mîncare, sigur. Dar rămîi în Departament, te rog ! Partenerul tău are dreptate totuși — evită să i se adreseze lui R. Daneel și să-i pronunțe numele — „avem nevoie de un motiv. Ne trebuie Motivul“.

Baley îngheță.

Cineva din afara lui, cineva complet străin, pusese stăpînire pe sentimentele sale din ziua ceea și din cea precedentă și din cea de dinainte și începuse parcă să se joace cu ele. Din nou bucățile se potriveau ; prindeau formă.

Spuse, „Din ce uzină energetică provine sprayerul alpha, comisare ?“.

„Uzina din Williamsburg. De ce ?“.

„Nimic. Nimic“.

Ultimul cuvînt pe care-l auzi Baley cînd ieși din biroul comisarului, urmat ca o umbră de R. Daneel, fu, „Motiv. Motiv“.

Baley mîncă la repezeală în cantina aproape pustie a Departamentului. Devoră roșiile umplute și lăptuca a cărei natură n-avu vreme s-o identifice și un timp, după ce înghiți ultima bucată, furculița îi mai rătăcea prin farfuria de carton, căutînd instinctiv ceva ce nu mai era.

Cînd își dădu seama ce făcea puse jos furculița cu un mormăit, „Dumnezeule !“.

Spuse, „Daneel !“.

R. Daneel se așezase la altă masă, de parcă ar fi vrut să-l lase cu ale lui pe preocupatul Baley, sau ar fi vrut el însuși să fie singur. Lui Baley îi era indiferent motivul.

Daneel se ridică, se deplasă spre masa lui Baley și se așeză din nou acolo. „Da, partenere Elijah ?“.

Baley nu se uită la el. „Daneel, am nevoie de colaborarea ta“.

„În ce fel anume ?“.

„Jessie și cu mine vom fi interogați. Mai mult ca sigur. Să mă lași să răspund la întrebări așa cum cred eu de cuviință. Înțelegi ?“.

„Înțelege ce spui, desigur. Cu toate acestea, dacă mi se pune o întrebare directă, cum voi putea eu să nu spun ce s-a întîmplat ?“.

„Dacă ți se va pune o întrebare directă, asta-i altă poveste. Eu te rog doar să nu Te oferi să dai informații. Poți să faci asta, nu ?“.

„Cred că pot, Elijah, numai dacă aceasta nu va ajunge să facă rău unei ființe umane, neluînd cuvîntul".

Furios, Baley îi zise, „Îmi vei face mie rău, dacă nu taci. Fii sigur de asta".

„Nu prea înțeleg punctul tău de vedere, partenere Elijah. Cu siguranță că incidentul cu R. Sammy nu te privește".

„Nu ? Toate se învîrtesc în jurul unui motiv, nu ? Întrebasei de motiv. Și comisarul. Și eu, de altfel. De ce ar vrea cineva să-l ucidă pe R. Sammy ? Ține minte, nu e vorba doar de cine ar vrea să-l prăpădească pe roboți, în general. Orice Pămîntean, practic, ar face-o. Treaba e, cine ar vrea să-l scoată din funcțiune pe acest R. Sammy. Vincent Barrett ar fi putut, dar comisarul e de părere că n-ar fi avut cum să facă rost de un sprayer alpha, și are dreptate. Trebuie să căutăm în altă parte, și așa ajungem la o altă persoană care are un motiv.

„Cine este această persoană, Elijah ?".

Și Baley spuse moale. „Eu Daneel".

Fața inexpresivă a robotului nu tresări la auzul acestei afirmații. El dădu doar din cap.

Baley spuse, „Nu ești de acord. Soția mea a venit astăzi la mine la birou. Ei știu asta. Comisarul s-a arătat curios. Dacă nu l-aș fi fost prieten, nu s-ar fi oprit aici cu interogatoriul. Ei vor afla de ce. În mod sigur. Făcea parte dintr-o conspirație, una prostească și nevinovată, dar tot conspirație e. Iar un polițist nu-și poate permite să aibă soția implicată într-o treabă dinasta. Ar fi, evident, în interesul meu ca această problemă să fie trecută sub tăcere.

„Ei, și cine cunoștea această situație ? Tu și cu mine, desigur, și Jessie... și R. Sammy. Cînd el i-a spus că l-am ordonat să nu lase pe nimeni să intre, trebuie să-și fi pierdut cumpătul. Ai văzut cum era cînd a intrat".

R. Daneel spuse, „Este improbabil ca ea să-i fi spus ceva incriminator",

„Poate că nu. Dar eu reconstruiesc cazul așa cum o vor face ei. Ei vor să zică că a spus. Iată motivul meu. L-am ucis ca să nu vorbească".

„Ei nu vor gîndi astfel".

„Ei vor gîndi astfel. Crima a fost astfel vit scopului nostru. Tu însuți, Elijah, ai fost aranjată pentru a arunca bănuiala asupra mea. De ce un sprayer alpha ? E cam riscant. E greu de obținut și i se poate ușor stabili proveniența. Cred că acestea au fost considerentele pentru care a fost folosit. Criminalul i-a ordonat lui R. Sammy să se ducă în depozitul foto și să se omoare acolo. Mie mi se pare evident că s-a urmărit ca metoda folosită în această crimă să fie neîndoielnică. Chiar dacă toți ar fi fost atît de înciuați să nu recunoască un sprayer alpha imediat, cineva tot ar fi observat filmul fotografie voalat cît de curînd".

„Cum de ai stabilit aceste relații, Elijah?".

Baley zîmbi stins, fără urmă de veselie pe figura-i prelungă. „Foarte simplu. Sprayerul alpha a fost luat din uzina energetică din Williamsburg. Am trecut amîndoi prin uzina energetică din Williamsburg ieri. Am fost văzuți acolo și se va afla. Și așa am avut eu ocazia să obțin o armă și un motiv pentru crimă. Și s-ar putea ca noi să fi fost ultimii care l-am văzut și auzit pe R. Sammy pe viu, în afară de adevăratul criminal, desigur".

„Am fost cu tine în uzina energetică și pot depune mărturie că nu ai avut ocazia de a fura un sprayer alpha".

„Mersi", spuse cu amărăciune Baley, „dar tu ești robot și depoziția ta nu va fi ascultată".

„Comisarul este prietenul tău. El te va asculta".

„Comisarul trebuie să-și păstreze scaunul și el este deja cam supărat pe mine. Nu există decît o scăpare pentru mine din această situație delicată".

„Da ?".

„Mă întreb, de ce au înscenat povestea asta ? Evident, ca să scape de mine. Dar de ce ? Din nou, evident, cuiva i-e teamă de mine. Și eu fac să le fie teamă numai celor, oricare ar fi, care l-au ucis pe dr. Sarton în Orașul Spațiat. E vorba, desigur, de Medievaliști, sau cel puțin, de cei cîțiva care știu că am trecut prin uzina energetică ; cel puțin unul dintre ei m-ar fi putut urmări pe benzi atît de departe, chiar dacă tu ai crezut că i-am pierdut pe drum".

„Așadar, nu-mi mai rămîne, ca să scap, decît să aflu cine l-a ucis pe dr. Sarton și deci cine încearcă să mă împiedice. Dacă mă gîndesc bine, dacă dau lovitura, dacă aș putea da lovitura, voi fi în siguranță. Și Jessie. N-aș suporta s-o văd... Dar nu mai am timp". Pumnul i se închidea și se deschidea spasmodic. „Nu mai am timp".

Baley se uită deodată plin de speranță la fața fin cizelată a lui R. Daneel. Orice-o fi, creatura era integră și demnă de încredere, lipsită de egoism. Ce poți cere mai mult de la un prieten ? Baley avea nevoie de un prieten și nu mai avea chef să-și facă probleme că acesta ar avea cine știe ce dispozitive în locul vaselor sanguine.

Dar R. Daneel dădu din cap.

Robotul spuse, „Îmi pare rău, Elijah" — fața lui nu prezenta nici o urmă de părere de rău, bineînțeles — „dar nu am anticipat nimic din toate acestea. Poate că ți-am făcut rău. Îmi pare rău, dar este spre binele general".

„Ce bine ?" se potrivni Baley.

„Am comunicat cu dr. Fastolfe".

„Dumnezeule ! Cînd ?".

„În timp ce tu mîncai".

Baley își strînse buzele.

„Și ?" reuși să spună „Ce s-a întîmplat?".

„Va trebui să înlături bănuiala aceasta jenantă în legătură cu uciderea lui R. Sammy prin alte mijloace decît anchetarea uciderii constructorului meu, dr. Sarton. Oamenii mei din Orașul Spațiat, ca rezultat al informațiilor mele, au hotărît să pună capăt acestei anchetări, astăzi, și să se pregătească pentru părăsirea Orașului Spațiat și a Pămîntului".

Capitolul șaptesprezece
CONCLUZIA UNUI PROIECT

Baley se uită la ceas aproape cu detașare. Era 21:45. Peste numai două ore și un sfert va fi miezul nopții. Era treaz dinainte de ora șase și se afla sub tensiune de două zile și jumătate. Un văl de irealitate acoperea totul.

Își păstră cu greu vocea constantă cînd întinse mînă după pipă și săculețul în care ținea prețioasele firimituri de tutun. Spuse, „Ce se întîmplă, Daneel ?".

R. Daneel spuse, „Tu nu înțelegi ? Nu este limpede ?"

Baley spuse răbdător, „Eu nu înțeleg. Nu este limpede".

„Noi se aflăm aici", spuse robotul, „și noi, adică oamenii noștrii din Orașul Spațiat, vrem să spargem carapacea Pămîntului să determinăm oamenii de aici să plece într-o nouă expansiune și colonizare".

„Știu asta. Te rog să nu mai insiști asupra acestui punct".

„Trebuie, fiindcă este punctul esențial. Dacă noi am fi vrut cu tot dinadinsul o pedeapsă pentru ucigașul dr.-ului Sarton, nu ne-am fi așteptat ca procedînd astfel să fi readucem la viață pe dr. Sarton, înțelegi ; numai că dacă nu am fi reușit acest lucru, s-ar fi putut întări poziția politicienilor de pe planeta noastră care se împotrivesc ideii de bază a ființării Orașului Spațiat".

„Dar acuma", spuse Baley cu o neașteptată violență, „spui că vă pregătiți de plecare din proprie inițiativă. De ce ? Pentru numele lui Dumnezeu, de ce ? Răspunsul în cazul Sarton e pe-aproape. Trebuie să fie pe-aproape, altfel nu s-ar osteni ei atîta să-mi pună bețe-n roate. Simt eu că am toate datele necesare pentru a găsi răspunsul. Trebuie să fie aici undeva". Își lovea îndîrjit tîmpla. „O propoziție o va scoate la iveală. Un cuvînt".

Închise strîns, cu furie, ochii, ca și cum pasta opacă a ultimelor șaizeci de ore era pe punctul de a se clarifica și deveni transparentă. Dar nu era așa. Nu era.

Baley scoase un oftat tremurat și se rușină. Se dădea în spectacol în fața unei mașini reci și neimpresionabile, care nu putea decît să se uite la el tăcută.

Spuse răgușit, „În sfîrșit, nu mai contează. De ce-o-ntind Spațiații ?".

Robotul răspunse, „Proiectul nostru a fost finalizat. Sîntem satisfăcuți că Pămîntul va coloniza".

„Acum sînteți optimiști așadar ?". Detectivul trase primul fum de tutun și se simți mai stăpîn pe emoțiile sale.

„Sîntem. A trecut mult timp de cînd noi, cei din Orașul Spațiat, încercăm să schimbăm Pămîntul schimbîndu-i economia. Am încercat să introducem propria noastră civilizație C/Fe. Guvernul vostru planetar și diverse guverne Orășenești au colaborat cu noi pentru că așa era oportun să procedeze. Totuși, după douăzeci și cinci de ani, am eșuat. Cu cît am încercat mai tare, cu atît creștea mai puternic gruparea de opoziție a Medievaliștilor".

„Cunosc", spuse Baley. Își zise : N-are rost. Trebuie s-o spună, așa cum o știe el, ca o înregistrare prealabilă. Se răsti la el în gînd : Mașină !

R. Daneel continuă, „Dr. Sarton a fost primul care a teoretizat inversarea tehnicii noastre. Găsirea mai întîi a unei părți a populației Pămîntului care dorea ceea ce doream noi sau care mai putea fi convinsă să accepte. Încurajînd-o și ajutînd-o, mișcarea ar fi putut căpăta un caracter nativ și nu impus, străin. Dificultatea a constat în găsirea elementului nativ cel mai potrivitscopului nostru. Tu însuți, Elijah, ai fost un experiment interesant".

„Eu, Eu ? Ce vrei să spui ?" întrebă Baley.

„Am fost bucuroși că pe tine te-a recomandat comisarul. După profilul tău psihic te-am considerat un specimen folositor. Cerebroanaliza, proces pe care l-am întreprins asupra ta de cum te-am întîlnit, ne-a dat dreptate. Tu ești un om practic, Elijah. Tu nu rătăcești visător prin trecutul Pămîntului, în ciuda interesului tău sănătos pentru el. Dar nici nu îmbrățișezi cu îndărătnicie civilizația actuală a Pămîntului. Am simțit că oamenii ca tine sînt cei care l-ar putea conduce pe Pămînteni din nou spre stele. Acesta a fost unul dintre motivele pentru care dr. Fastolfe era dornic să te vadă ieri dimineață. „Este adevărat că firea ta practică era stînjenitor de puternică. Refuzai să înțelegi că supunerea fanatică față de acest ideal, chiar și greșit, ar putea determina pe un om să facă lucruri peste capacitatea sa obișnuită precum, de pildă, traversarea ținutului în timpul nopții pentru a distruge o persoană pe care o considera un dușman periculos al cauzei sale. Noi am fost peste măsură de surprinși, cu toate acestea, de faptul că ai fost destul de încăpățînat și destul de îndrăzneț pentru a încerca să dovedești impostura în cazul acestei crime. Într-un fel, ai dovedit că erai omul pe care îl voiam pentru experimentul nostru".

„Pentru Dumnezeu, ce experiment ?". Baley dădu cu pumnul în masă.

„Experimentul care urmărea convingerea ta că rezolvarea problemelor Pămîntului constă în colonizare".

„Ei, sînt convins. Recunosc".

„Da, sub influența unui drog adecvat". Dinți lui Baley slăbiră strînsoarea asupra cozii pipei. O prinse în cădere. Încă o dată vedea scena aceea din Orașul Spațiat. El, revenindu-și în fire după șocul produs de știrea că R. Daneel era totuși un robot ; degetele netede ale lui R. Daneel ciupindu-i carnea brațului : un hypo-sliver apărînd întunecat sub piele și apoi dispărînd.

Spuse, gîtuit, „Ce era în hypo-sliver ?".

„Nimic ce te-ar putea alarma, Elijah. Era un drog ușor, menit să îți facă mintea mai receptivă".

„Și-așa am crezut eu tot ce mi-ați spus. Nu ?".

„Nu chiar. Tu nu ai putea crede nimic din ceea ce îți este străin în structura de bază a gîndirii tale. De fapt, rezultatele experimentului au fost dezamăgitoare. Dr. Fastolfe sperase că tu vei ajunge să fi fanatic supus acestei idei. În schimb, tu ai ajuns să fii de acord în mare, nu mai mult. Firea ta practică a stat în calea unei evoluții ulterioare. Toate acestea ne-au făcut să realizăm că speranțele noastre se îndreptau spre romantici pînă la urmă. Iar romanticii, din nefericire, erau Medievaliștii, efectivi și potențiali".

Baley simți o mîndrie ciudată, bucuros de încăpățînarea lui, fericit că îi dezamăgise. Să experimenteze cu alții.

Rînji sălbatic. „Așa că v-ați dat bătuți și vă-ntoarceți acasă ?".

„Ba nu, nu este așa. Eu am spus cu cîteva momente înainte că eram satisfăcuți de faptul că Pămîntul va coloniza. Tu ai fost acela care ne-a dat răspunsul".

„Eu v-am dat răspunsul ? Cum ?".

„I-ai vorbit lui Francis Clousarr despre avantajele colonizării. Ai vorbit destul de înflăcărat, cred eu. Experimentul nostru cu tine a avut măcar acest rezultat. Iar caracteristicile cerebrale ale lui Clousarr s-au moteristicile cerebrale ale lui Clousarr s-au modificat".

„Adică l-am convins că aveam dreptate ? Asta n-o cred".

„Nu, convingerea se formează mai greu. Dar modificările cerebrale demonstrează concluziv că mintea Medievalistă este deschisă spre o astfel de convingere. Am experimentat eu însumi mai departe. Cînd părăseam orașul Fermenților, încercînd să ghicesc ce s-ar fi putut întîmpla între voi doi, judecînd după modificările cerebrale, l-am făcut propunerea referitoare la școala de emigranți ca mijloc de asigurare a viitorului copiilor lui. A respins-o, dar din nou aura cerebrală s-a schimbat și mi-a fost destul de clar că aceea era metoda potrivită de atac".

R. Daneel făcu o pauză, apoi vorbi din nou.

„Ceea ce este numit Medievalism nutrește o dorință fierbinte de pionierat. Este adevărat că direcția în care această dorință fierbinte se îndreaptă este Pămîntul însuși, care este aproape și care are precedentul unui mare trecut. Dar viziunea lumilor de dincolo este ceva similar și romanticul se poate îndrepta spre ea ușor, așa cum Clousarr s-a simțit atras ca rezultat al prelegerii sale.

Așadar vezi tu, noi cei din orașul Spațiat reușisem fără să știm. Noi înșine, mai degrabă decît orice încercasem să impunem, eram factorul perturbator. Am cristalizat impulsurile romantice de pe Pămînt în Medievalism și am provocat organizarea lor. Pînă la urmă, Medievalistul este cel care dorește să rupă cu tradiția, nu oficialii Orașului care au cel mai mult de cîștigat prin păstrarea status-quo-ului. Dacă părăsim Orașul Spațiat acum, dacă nu irităm Medievalistul prin continua noastră prezență silindu-l să se încredințeze Pămîntului și numai Pămîntului, fără speranță de îndreptare, dacă lăsăm în urma noastră doar cîțiva indivizi obscuri sau roboți așa ca mine, împreună cu simpatizanți Pămînteni așa ca tine, Medievalistul se va reorienta. Va avea nevoie de roboți și îi va lua de la noi ori și-i va construi singur. Va dezvolta o civilizație C/Fe care să i se potrivească".

Fu un discurs lung pentru R. Daneel. Trebuia să-și fi dat seama pentru că, după încă o pauză, spuse, „Îți spun toate acestea pentru a-ți explica de ce este necesar să fac un lucru care ți-ar putea face rău".

Spuse, „Ia stai puțin. Să fim practici. Veți pleca în lumile voastre și veți spune că un Pămîntean a ucis un Spațiat și nu este pedepsit. Lumile Exterioare vor cere Pămîntului despăgubiri, și te avestizez, Pămîntul nu mai este dispus să îndure un tratament de felul ăsta. O să fie necazuri".

„Sînt sigur că nu se va întîmpla așa, Elijah. Elementele de pe planeta noastră care ar fi cele mai interesante să ceară despăgubirile ar fi la fel de interesate să forțeze și sfîrșitul Orașului Spațiat. Le vom oferi a doua variantă, convingîndu-i să renunțe la prima. Este ceea ce ne pregătim să facem. Pămîntul va fi părăsit în liniște".

Și Baley izbucni, vocea răgușită exteriorizîndui disperarea subită, Și eu ce-o să fac ? Comisarul va închide dosarul Sarton dacă orașul Spațiat o cere, dar treaba cu R. Sammy rămîne în actualitate, pentru că dezvăluie existența corupției în interiorul Departamentului. Poate apare în orice clipă cu o grămadă de probe împotriva mea. Știu eu. E aranjată. Voi fi declasificat, Daneel. Mai e și Jessie implicată. Va fi considerată o criminală. Mai e și Bentley...".

R. Daneel spuse, „Nu trebuie să crezi, Elijah, că eu nu înțeleg situația în care te afli. În serviciul binelui umanității, micile nedreptăți trebuie tolerate. Dr. Sarton a lăsat în urma lui o soție, doi copii, o soră, mai mulți prieteni. Toți trebuie să fie îndurerați de moartea lui și întristați la gîndul că asasinul nu a fost prins și pedepsit".

„Atunci de ce nu rămîneți să-l găsiți ?"

„Nu mai este necesar".

Baley spuse cu amărăciune, „De ce nu recunoști că întreaga anchetă a fost un pretext pentru a ne studia în condiții de teren. Nici nu v-a păsat cine l-a ucis pe dr. Sarton".

„Noi am fi vrut să știm", spune R. Daneel, rece, „dar noi nu am fost niciodată marcați de iluzoria dilemă referitoare la individ și umanitate. A continua acum anchetarea ar implica amestecul într-o situație pe care noi o considerăm satisfăcătoare. Nu putem prevedea ce daune ar putea produce această implicare".

„Vrei să spui că asasinul ar putea fi un Medievalist proeminent și acum Spațialii nu vor să facă nimic pentru a-i supăra pe noii lor prieteni".

„Eu nu aș zice așa, dar există ceva adevăr în vorbele tale".

„Unde-ți este circuitul justițiar, Daneel? Asta-i justiție?"

„Există grade de justiție, Elijah. Cînd cel mai mic este incompatibil cu unul mai mare, cel mai mic trebuie să cedeze".

Mintea lui Baley dădea tircoale logicii inexpugnabile a creierului pozitronic al lui R. Daneel, în căutarea unei fisuri, a unei slăbiciuni a raționamentului.

Spuse, „Nu ai nici un fel de curiozitate personală, Daneel? Ți-ai zis detectiv. Tu știi ce-nseamnă asta? Tu înțelegi că o anchetă este mai mult decît o sarcină de serviciu? Este o provocare. Mintea ta e asmuțită împotriva celei a criminalului. Este o ciocnire de intelecte. Tu poți să abandonezi lupta și să admiți înfrîngerea?".

„Dacă o continuare nu servește unui sfîrșit corespunzător, bineînțeles".

„N-ai resimți ca un fel de pierdere? Nici o nedumerire? Nu ai resimți insatisfacție ? Curiozitate frustată?"

Speranțele lui Baley, nu prea puternice la început, slăbiră în timp ce vorbea. Cuvîntul „curiozitate", repetat a doua oară îi amintea propriile sale remarci făcute lui Francis Clousarr cu patru ore în urmă.

Știuse atunci foarte bine calitățile care delimitau un om de o mașină. Curiozitatea trebuia să fie una dintre ele. Un pisoi de opt săptămîni e curios, dar cum putea exista o mașină curioasă, fie ea și atît de umanoidă ?

R. Daneel spuse ca un ecou al acestor gînduri, „Ce înțelegi tu prin curiozitate?"

Baley fu cît putu de reținut. „Curiozitatea este numele pe care îl dăm unei dorințe de extindere a cunoștințelor proprii".

„O asemenea dorință există și în mine, cînd extinderea cunoștințelor este necesară pentru îndeplinirea sarcinii date".

„Da", spuse Baley sarcastic, „ca atunci cînd pui întrebări despre lentilele de contact ale lui Bentley ca să afli mai multe din obiceiurile specifice Pămîntului".

„Exact", spuse R. Daneel, fără să dea semne de sesizare a sarcasmului. „Extinderea fără scop a cunoștințelor, înseamnă pur și simplu ineficiență".

Și în acest fel „propoziția" pe care o aștepta Baley apăru. Pasta opacă se cutremură, încremeni și se preschimbă într-o luminoasă transparență.

Nu putea să crească totul în mintea lui dintr-o dată. Nu așa, Undeva, în adîncul inconștientului său, construise un caz, îl construise cu grijă și minuție, dar fusese curînd oprit de o inconsistență. O inconsistență peste care nu putea trece, prin care nu se putea strecura, pe care n-o putea ignora. Cît timp a existat această inconsistență, cazul a rămas îngropat în gîndurile sale, departe de conștientă.

Dar propoziția venise; inconsistența a pierit; al său era cazul acum.

Lucirea luminiței mentale păru să-l fi stimulat foarte tare pe Baley. Aflase, cel puțin, dintr-o dată care trebuia să fie slăbiciunea lui R. Daneel, slăbiciunea oricărei mașini gînditoare. Își zise cu aprindere și speranță: Obiectul ăsta trebuie să aibă o minte literară.

Spuse, „Atunci Proiectul Orașului Spațiat se încheie astăzi și cu el ancheta Sarton. Așa e?".

„Aceasta este decizia oamenilor noștri din Orașul Spațiat", confirmă calm R. Daneel.

„Dar ziua de astăzi nu s-a terminat încă. „Baley se uită la ceas. Era 22,30. „Mai este o oră și jumătate pînă la miezul nopții".

R. Daneel nu spuse nimic. Părea să mediteze.

Baley vorbi repede. „Pînă la miezul nopții proiectul continuă, deci. Tu ești partenerul meu și proiectul continuă". Devenise aproape telegrafic în graba ce-l cuprinsese. „Să continuăm ca-nainte. Să lucrez. Nu va fi rău pentru ai tăi. Va fi bine. Pe cuvîntul meu. Cînd crezi că fac rău, oprește-mă. O oră și jumătate, atîta-ți cer".

R. Daneel spuse, „Ce spui tu este corect. Ziua de astăzi nu s-a terminat. Nu m-am gîndit la aceasta, partenere Elijah".

Baley era din nou „partenerul Elijah".

Rînji și spuse, „Nu a pomenit dr. Fastolfe de un film de la locul crimei cînd eram în orașul Spațiat?".

„A pomenit", spuse R. Daneel.

Baley continuă, „Poți obține o copie a filmului?".

„Da, partenere Elijah".

„Adică acum! Imediat!".

„În zece minute, dacă îmi este permis să folosesc transmițătorul Departamentului".

După mai puțin. Baley se uita fix la obiectul de aluminiu pe care-l ținea tremurînd în mîini. Înăuntru, informațiile transmise din Orașul Spațiat fixaseră un anumit model atomic.

În acel moment, comisarul Julius Enderby apăru în cadrul ușii. Îi zări pe Baley și neliniștea de pe față fu înlocuită cu o expresie furioasă.

Spuse nesigur, „Uite ce, Lije, îți trebuie al dracului de mult timp ca să mănînci".

„Eram frînt, comisare. Îmi pare rău că te-am ținut atît".

„N-ar fi nimic, dacă... Mai bine ai intra în biroul meu".

Julius Enderby călca greoi pe podeaua din fața mesei, mergînd înainte și înapoi. Baley îl urmărea și el, deloc liniștit. Din cînd în cînd se uita la ceas.

22:45.

Comisarul își ridică ochelarii pe frunte și-și frecă ochii cu degetul mare și arătătorul. Două pete roșii apărură în jurul lor. Își puse ochelarii la loc, clipind spre Baley din spatele lor.

„Lije", spuse subit, „cînd ai fost ultima dată în uzina energetică din Williamsburg?"

Spuse, „Ieri, după ce am plecat de la birou. Cred că era cam ora optsprezece sau ceva mai tîrziu".

Comisarul dădu din cap. „De ce n-ai spus așa ?"

„Aveam de gînd. Nu mi-am dat încă declarația oficială".

„Ce făceai acolo?"

„Trecem doar spre dormitoarele noastre, temporare".

Comisarul înțepeni în fața lui Baley și spuse, „Asta nu-i bine, Lije. Nimeni nu trece printr-o uzină energetică doar ca să ajungă undeva".

Baley ridică din umeri. Nu avea nici un rost să înceapă cu povestea urmăritorilor Medievaliști, cu cursa pe benzi. Nu acuma.

Spuse, „Dacă încerci să insinuezi că am avut ocazia să iau sprayerul alpha care l-a scos din funcțiune pe R. Sammy, îți reamintesc că Daneel era cu mine și poate atesta că am trecut prin uzină fără să mă opresc și că nu aveam un sprayer alpha la mine cînd am ieșit".

Spuse, „Lije, nu știu ce să spun sau să cred. Și degeaba îl ai pe... pe partenerul tău ca alibi. Nu poate oferi probe".

„Eu tot neg că am luat un sprayer alpha".

Degetele comisarului se împreunară și se îndoiră. Spuse, „De ce a venit Jessie să te vadă aici în această după-amiază?"

„M-ai întrebat deja, comisare. Același răspuns. Probleme familiale".

„Am informații de la Francis Clousarr, Lije".

„Ce fel de informații?"

„Pretinde că o anume Jezebel Baley este membră a unei societăți Medievaliste destinată răsturnării prin forță a guvernului".

„Ești sigur că nu s-a înșelat? Sînt mulți Baley".

„Nu sînt mai multe Jezebel Baley".

„Chiar așa i-a spus ?".

„A spus Jezebel. L-am auzit, Lije. N-am aflat de la alții".

„E-n ordine. Jessie a fost membră a unei nevinovate organizații extremiste. N-a făcut altceva decît să participe la întîlniri și să se simtă grozavă".

„N-o să pară așa la comisia de analiză, Lije".

„Vrei să spui că voi fi suspendat și suspectat de a fi distrus un bun al guvernului sub forma acestui R. Sammy?"

„Sper că nu, Lije, dar nu-i a bună. Oricine știe că nu-ți plăcea R. Sammy. Soția ta a fost văzută vorbind cu el după-amiază. Plîngea și s-au auzit cîteva cuvinte. Erau nevinovate ca atare, dar se adună. Lije". Trebuie să fi simțit că era periculos să-l lași să poată vorbi despre asta. Și ai avut ocazia să obții o armă".

Baley îl întrerupse. „Dacă ștergeam orice probă împotriva Jessiei, l-aș mai fi adus pe Francis Clousarr? Se pare că știe mai multe despre ea decît ar fi știut R. Sammy. Altceva. Am trecut prin uzina energetică cu optsprezece ore înainte ca R. Sammy să vorbească cu Jessie. Puteam ști eu, cu atîta timp înainte, că va trebui să-l distrug și să pun mîna pe un spraye alpha din prevedere?"

Comisarul spuse, „E ceva. Voi face tot ce pot. Îmi pare rău, Lije".

„Da? Într-adevăr crezi că n-am făcut-o comisare ?"

Enderby spuse încet, „Nu știu ce să cred, Lije. Ți-o spun drept".

„Atunci să-ți spun eu ce să crezi. Comisare, totul este o prudentă și elaborată înscenare".

Comisarul se înăspri. „Ei, stai, Lije. Nu lovi orbește. Nu vei obține simpatie cu o asemenea linie de apărare. A fost folosită de prea mulți escroci".

„Nu caut simpatie. Spun numai adevărul. Sînt scos din circulație pentru a fi împiedicat să aflu totul despre asasinarea lui Sarton. Din nefericire pentru amicul cu înscenarea, e prea tîrziu".

„Ce!"

Baley se uită la ceas. Era 23:00.

Spuse, „Știu cine mi-a făcut înscenarea și știu și cum a fost ucis dr. Sarton și de cine și mai am o oră la dispoziție ca să-ți povestesc, să-l prind și să închei ancheta".

Capitolul optsprezece
ÎNCHEIEREA UNEI ANCHETĂRI

Ochii comisarului Enderby se îngustară și-l fixară pe Baley. „Ce-ai de gînd să faci? Ai mai încercat ceva asemănător în domul lui Fastolfe ieri dimineață. Ajunge. Te rog".

Baley se înclină. „Știu. M-am înșelat prima dată".

Își zise îndîrjit: Și a doua oară. Dar nu acum, nu de data asta, nu...

Spuse, „Gîndeşte-te şi tu, comisare. Admiţînd că proba împotriva mea a fost aranjată. Urmăreşte firul şi vezi unde ajungi. Întreabă-te cine ar fi putut-o aranja. Evident, numai cineva care ar şti că eram în uzina energetică din Williamsburg ieri seară".

„E-n ordine. Cine să fie?"

Baley spuse. „Am fost urmărit de la cantină de un grup Medievalist. I-am pierdut, sau aşa am crezut, dar evident că cel puţin unul dintre ei m-a văzut trecînd prin uzină. Singurul meu scop, procedînd astfel, înţelegi, era să scap de ei".

Comisarul se gîndi. „Clousarr! Era cu ei?" Baley aprobă.

Enderby spuse. „E-n ordine, îl vom interoga. Dacă ţine ceva scoatem noi de la el. Ce altceva mai pot face, Lije?"

„Mai aşteaptă. Nu mă lăsa aşa. Ai înţeles unde bat?"

„Păi, hai să vedem!" Comisarul îşi împleti degetele. „Clousarr te-a văzut intrînd în uzina energetică din Williamsburg, sau altcineva din grup şi l-a transmis informaţia. El a ales acest prilej pentru a-ţi crea neplăceri, pentru a te scoate din anchetă. Despre asta e vorba?"

„Aproape".

„Bine". Comisarul părea să se încălzească. „Ştia că soţia ta este membră a organizaţiei lui, firesc, şi ştia prin urmare că nu vei face faţă unei anchete prea amănunţite în viaţa ta personală. S-a gîndit că-ţi vei da mai degrabă demisia decît să înfrunţi probe acuzatoare. Apropo, Lije, ce zici de o demisie? Adică, dacă lucrurile nu merg bine. Am putea mușamaliza..."

„Pentru nimic în lume, comisare".

Enderby ridică din umeri. „Aşa, unde eram? A, da, că a luat un sprayer alpha, probabil printr-un complice din uzină, şi cu un alt complice a aranjat distrugerea lui R. Sammy". Degetele-i băteau uşor în masă. „Nu ţine, Lije".

„De ce?"

„Prea-i trasă de păr Prea mulţi complici. Şi are un alibi tare pentru dimineaţa crimei din Oraşul Spaţiat, că veni vorba. Am verificat de-ndată, deşi numai eu ştiam de ce trebuia verificată acea perioadă de timp".

Baley spuse, „N-am spus niciodată că a fost Clousarr, comisare. Tu ai spus-o. Ar putea fi oricine din organizaţia Medievalistă. Clousarr este doar cel a cărui figură s-a întîmplat ca Daneel s-o recunoască. Nici nu mă gîndesc că ar fi o figură prea importantă în organizaţie. Deşi e ceva ciudat cu el".

„Ce?" întrebă Enderby bănuitor.

„Chiar ştia că Jessie era membră. Chiar ştie pe fiecare membru din organizaţie, ce crezi?"

„Nu ştiu. Ştia de Jessie, oricum. Poate că era importantă fiind soţie de poliţist. Poate că din cauza asta a reţinut-o".

„Spui că i-a venit aşa să spună că Jezebel Baley era membră. Ulte-aşa? Jezebel Baley?"

Enderby confirmă. „Ţi-am spus că l-am auzit".

„Asta-i partea proastă, comisare. Jessie nu şi-a mai folosit numele întreg de cînd s-a născut Bentley. Niciodată. Sînt sigur de asta. S-a dus la Medievalişti după ce a renunţat la numele ei întreg. Şi de asta sînt sigur. Cum a ştiut, atunci, comisare, că o chema Jezebel?"

Comisarul se înroşi şi spuse grăbit. „A, păi, dacă-i vorba pe-aşa, o fi zis poate Jessie. Am completat automat şi i-am dat numele întreg. De fapt, sînt sigur de asta. A spus Jessie".

„Pînă acum erai foarte sigur că a zis Jezebel. Am întrebat de cîteva ori".

Vocea comisarului se amplifică. „Doar nu vrei să spui că mint, Lu?"

„Mă gîndesc doar că, poate, Clousarr n-a spus nimic. Mă gîndesc că poate a fost invenţia ta. O ştii pe Jessie de douăzeci de ani şi ştii că numele ei era Jezebel".

„Ţi-ai ieşit din minţi, omule".

„Da? Unde ai fost ieri după cină? Ai lipsit de la birou cel puţin două ore".

„Tu mă interoghezi pe mine?"

„Răspund tot eu, pentru tine. Erai în uzina energetică din Williamsburg".

Comisarul se ridică de pe scaun. Fruntea-i lucea, iar firişoare albe şi uscate îi apăruseră la colţurile gurii. „Ce dracu vrei să spui?"

„Nu erai?"

„Baley, eşti suspendat. Înmînează-mi actele acreditoare".

„Nu încă. Ascultă-mă pînă la capăt".

„Nu vreau. Eşti vinovat, Eşti vinovat ca dracu, şi ce mă doare e încercarea ta neinspirată de a mă face pe mine, pe mine, să apar ca unul care a conspirat împotriva ta". Îşi pierdu vocea pe moment într-un valet de indignare. Reuşi să scoată un „De fapt, eşti arestat".

„Nu", spuse Baley imediat, „încă nu, comisare. Am un blaster îndreptat spre tine. Orientat şi armat. Nu mă prosti, te rog, pentru că-s disperat şi voi spune ce am de spus. După asta, poţi să faci ce doreşti".

Cu ochii largi deschişi, Julius Enderby se holba la gura ţevii armei din mîinile lui Baley.

Bolborosi, „Douăzeci de ani, Baley, în cel mai adînc nivel penitenciar din Oraş".

R. Daneel se mişcă brusc. Mîna i se încleştă pe încheietura lui Baley. Spuse liniştit, „Nu pot îngădui aceasta, partenere Elijah. Nu trebuie să îi faci rău comisadului".

Pentru prima dată de cînd R. Daneel intrase în Oraş, comisarul i-a vorbit direct. „Aşa, ţine-l. Prima Lege !".

Baley spuse repede. „Nu am de gînd să-l rănesc, Daneel, dacă tu te împotriveşti arestării mele. Ai spus că mă vei ajuta să lămurim totul. Mai am patruzeci şi cinci de minute".

R. Daneel, fără să-i dea drumul lui Baley, spuse, „Comisare, eu cred că Elijah trebuie lăsat să vorbească. Comunic cu dr. Fastolfe în acest moment".

„Cum? Cum?" întrebă comisarul scos din minţi.

„Eu posed o unitate subeterică automată", spuse R. Daneel. Comisarul îl privea năucit.

„Comunic cu dr. Fastolfe „continuă implacabil, „şi i-ai produce o proastă impresie dacă ai refuza să îi dai ascultare lui Slijah. S-ar putea trage o concluzie nefavorabilă.

Comisarul căzu pe spate în scaun, fără glas.

Baley spuse, „Eu zic că ai fost în uzina energetică din Williamsburg astăzi, comisare, şi ai luat un sprayer alpha pe care i-ai dat lui R. Sammy. Ai ales în mod deliberat uzina energetică din Williamsburg pentru a mă învinovăţi. Ai profitat de reapariţia dr-ului Gerrigel pentru a-l conduce într-un depozit telegrafic, oferindu-i ocazia de a descoperi rămăşiţele lui R. Sammy. Ai contat pe el pentru un diagnostic corect".

Baley dădu la o parte blasterul. „Dacă vrei să mă arestezi acuma, dă-i drumul, dar Oraşul Spaţiat nu o va considera o soluţie".

„Motive", gîfîi Enderby. Ochelarii i se aburiseră şi îi scoase, părînd din nou curios de şters şi neajutorat în lipsa lor. „Ce motive aş fi avut?"

„Mi-ai creat neplăceri, nu? Îngreunînd anchetarea Sarton, nu? Iar R. Sammy ştia prea multe".

„Despre ce, în numele cerului?"

„Despre felul în care Sarton a fost ucis acum cinci zile şi jumătate. Vezi, comisare, tu l-ai ucis pe dr. Sarton în Oraşul Spaţiat".

Cel care vorbi fu R. Daneel. Enderby nu putu decît să se apuce de păr şi să dea din cap.

Robotul spuse, „Partenere Elijah, mi-e teamă că teoria ta este nerezonabilă. După cum ştii, este imposibil pentru comisarul Enderby să fi ucis pe dr. Sarton".

„Ascultă, atunci. Ascultă-mă. Enderby m-a implorat pe mine să iau cazul şi nu pe cineva de rang superior. A făcut-o din mai multe considerente. În primul rînd, eram prieteni din colegiu şi s-a gîndit că putea fi sigur că nu mi-ar trece prin cap că un vechi amic şi şef respectabil ar putea comite o crimă, că putea fi sigur pe loialitatea mea binecunoscută, ştii. În al doilea rînd, ştia că Jessie era membră a unei organizaţii ilegale şi se aştepta să mă poată manevra scoţîndu-mă chiar din anchetă sau să mă poată şantaja făcîndu-mă să tac dacă m-aş fi apropiat prea mult de adevăr. Aşa că nu era deloc îngrijorat. De la început a făcut tot ce-a putut ca să-mi trezească neîncrederea în tine, Daneel, ca să fie sigur că lucrăm în contratimp. Ştia de declasificarea tatălui meu. Îşi dădea seama cum aş fi reacţionat. Vezi tu, a fi însărcinat cu anchetarea crimei reprezintă un avantaj pentru criminal".

Comisarul prinse glas. Zise slab, „Cum aş fi putut şti de Jessie?" Se întoarse spre robot. „Tu! Dacă transmiţi asta în Oraşul Spaţiat, spune-le că-i o minciună! Totul e o minciună!"

Baley interveni, ridicînd vocea pe moment apoi coborînd-o la nivelul unui ciudat calm încordat. „Bineînţeles că puteai şti de Jessie. Eşti Medievalist şi faci parte din organizaţie. Ochelarii tăi demodaţi! Ferestrele! Temperamentul tău nu lasă nici o îndoială. Dar există şi alte probe mai bune.

„Cum a aflat Jessie că Daneel era robot? Mi-a dat mult de gîndit la început. Desigur, noi ştim acum că a aflat prin intermediul organizaţiei Medievaliste dar astfel nu facem decît să dăm înapoi cu un pas. Cum ştiau ei? Tu, comisare, ai rezolvat problema cu o teorie potrivit căreia Daneel a fost recunoscut, ca fiind robot adică, în timpul incidentului de la magazinul de încălţăminte. Nu prea i-am dat crezare. Nu puteam. Eu l-am luat drept om cînd l-am văzut prima dată, şi văd încă bine.

„Ieri, l-am rugat pe dr. Gerrigel să vină de la Washington. Mai tîrziu, mi-am dat seama că-mi putea fi folositor în mai multe privinţe, dar cînd l-am chemat, scopul meu fusese numai de a vedea dacă-şi dădea seamă ce este Daneel fără să-i spun nimic.

„Comisare, nu l-a recunoscut! L-am prezentat pe Daneel, a dat mîna cu el, am discutat tustrei, şi abia cînd am început să vorbim despre roboţii umanoizi s-a prins imediat. Şi era dr. Gerrigel, cel mai mare expert în robotică de pe Pămînt. Şi vrei să-mi spui că o mînă de delincvenţi Medievalişti ar fi mai isteţi, şi asta în condiţii speciale, confuze şi încordate şi ar putea fi atît de siguri pe ei pentru a pune în mişcare întreaga organizaţie, bazîndu-se pe impresia lor că Daneel ar fi robot?

„Este evident acum că Medievaliştii trebuie să fi ştiut că Daneel era robot, ca s-o spunem din capul locului. Incidentul de la încălţăminte a fost aranjat dinadins pentru a-i arăta lui Daneel şi, prin el, Oraşului Spaţiat, extinderea sentimentului anti-robot în Oraş. Era menit să creeze dezordine şi să se înlăture bănuiala ce plana asupra unor indivizi, aruncînd-o asupra întregii populaţii.

„Acuma, dacă ştiau adevărul despre Daneel, să stabilim cine le-a spus? Eu nu. Mi-am zis că tocmai Daneel, dar este exclus. Singurul alt Pămîntean care ştia despre asta erai tu, comisare".

Enderby spuse, cu o surprinzătoare vigoare. „Ar putea fi spioni în Departament. Medievaliştii s-ar fi putut amesteca printre noi. Precum soţia ta şi, dacă eşti de părere că nu e imposibil, eu însumi şi deci şi alţii?"

Buzele lui Baley se lungiră a dispreţ. „Să nu scornim spioni misterioşi pînă nu vedem unde ne duce firul cel mai direct. Eu spun că tu eşti informatorul evident şi real.

„Este interesant acum cînd mă uit în urmă, comisare, să văd cum moralul tău urca şi cobora după cum credeai că sînt departe sau poate prea aproape de adevăr. Erai nervos, ce mai. Cînd am vrut să vizitez Oraşul Spaţiat ieri dimineaţă şi nu ţi-am spus de ce, erai practic la pămînt. Te gîndeai că te prinsesem, comisare. Că era o capcană, pentru a te da pe mîna lor? Îi urai, mi-ai spus. Erai gata să plîngi. Pentru un timp, am crezut că din pricina amintirii umilirii suferite în Oraşul Spaţiat, unde tu însuţi erai un suspect, dar atunci, mi-a spus Daneel, s-a avut în vedere sensibilitatea ta. N-ai ştiut niciodată că erai suspect. Panica ta era cauzată de frică, nu de umilire.

„Apoi, cînd am prezentat soluţia aceea complet greşită, cînd ai participat prin circuit tridimensional, şi cînd ai văzut la ce distanţă, la ce mare distanţă eram de adevăr, erai din nou încrezător. Chiar te-ai certat cu mine, i-ai apărat pe Spaţiaţi. După aceea, ai fost foarte stăpîn pe tine un timp, foarte încrezător. M-a surprins atunci faptul că tu ai uitat atît de uşor falsele mele acuzaţii împotriva Spaţiaţilor după ce tocmai îmi ţinuseşi o o prelegere despre sensibilitatea lor. Te-ai bucurat de greşeala mea.

„Apoi am făcut apelul pentru dr. Gerrigel şi tu voiai să ştii de ce şi eu nu ţi-am spus. Erai din nou neliniştit, fiindcă ţi-era teamă..."

R. Daneel ridică brusc mîna. „Partenere, Elijah!"

Baley se uită la ceas. 23:42! Spuse, „Ce e?"

R. Daneel spuse, „Putea fi tulburat la gîndul că l-ai putea descoperi legăturile Medievaliste dacă acceptăm existenţa lor. Nu există nici o legătură, totuşi, între el şi crimă. Nu putea să aibă nimic de-a face cu aceasta".

Baley îi zise, „Te înşeli, Daneel. El nu ştia de ce-l chemam pe dr. Gerrigel, dar putea foarte bine să presupună că în legătură cu nişte informaţii despre roboţi. De-asta-l era frică lui, pentru că tocmai un robot era implicat într-o crimă mai gravă pe care a înfăptuit-o. Nu-i aşa comisare?

Enderby dădu din cap. După ce termini..." începu şi se înecă nemaireuşind să continue

„Cum a fost comisă crima?" întrebă Baley cu o furie înăbuşită. „C/Fe, fir-ar să fie! C/Fe! Folosesc termenul tău, Daneel. Eşti atît de plin de binefacerile civilizaţiei C/Fe, şi totuşi nu vezi cum s-ar fi putut folosi de ea un Pămîntean pentru realizarea unui avantaj măcar temporar. Să-ţi explic eu cum.

„Nimic nu te împiedică să crezi în ideea unui robot care traversează ţinutul. Chiar şi noaptea. Chiar şi singur. Comisarul i-a pus în mînă lui R. Sammy un blaster, i-a spus unde să se ducă şi cînd. El însuşi a intrat în Oraşul Spaţiat prin Personal, unde şi-a lăsat propriul blaster. A primit altul din mîinile lui R. Sammy, l-a ucis pe dr. Sarton, i-a înapoiat blasterul lui R. Sammy, care l-a adus înapoi în Oraşul New York. Şi astăzi l-a distrus pe R. Sammy, ale cărui cunoştinţe deveniseră periculoase.

„Asta explică tot. Prezenţa comisarului, absenţa armei. Şi nu mai este astfel nevoie să presupunem traversarea unei mile sub cerul liber în timpul nopţii, de către un new-yorkez".

Dar la sfîrşitul povestirii lui Baley, R. Daneel spuse, „Îmi pare rău, partenere Elijah, deşi bine pentru comisar, dar povestea ta nu explică nimic. Ţi-am spus că proprietăţile cerebroanalitice ale comisarului sînt de un tip care fac imposibilă comiterea deliberată a crimei de către acesta. Nu ştiu care cuvînt ar putea fi aplicat acestui aspect psihologic: lăsitate, conştiinţă, sau compasiune. Cunosc înţelesurile din dicţionar ale tuturora, dar nu pot alege unul. În orice caz, comisarul nu a ucis".

„Mulţumesc", mormăi Enderby. Vocea şa căpătase putere şi încredere. „Nu ştiu care sînt motivele tale, Baley, sau de ce vrei să mă nenoroceşti, dar am să-i dau de..."

„Aşteaptă", spuse Baley. „Nu am terminat. Mai am asta". Trinti pe masa lui Enderby cubul de aluminiu şi încercă să simtă încrederea pe care spera că acesta o radia. De o jumătate de oră îşi ascunsese lui însuşi un lucru mărunt: că nu ştia ce prezenta fiimul. Îşi încerca norocul, dar asta-i mai rămăsese de făcut.

Enderby se retrase din faţa obiectivului. „Ce-i asta?"

„Nu e o bombă", spuse Baley sardonic. „Doar un micro-prolector obişnuit."

„Şi? ce poate dovedi?"

„Hai să vedem." Unghia-i intră într-una din fantele cubului şi un colţ al biroului comisarului dispăru, apoi se lumină într-un spaţiu în trei dimensiuni.

De la podea ajungea la tavan şi se întindea prin pereţii încăperii. Acest spaţiu era spălat de valurile unei lumini cenuşii, de un tip pe care serviciile Oraşului nu-l realizau.

Baley îşi zise cu dezgust amestecat cu o atracţie perversă: Trebuie să fie zorile despre care vorbesc ei.

Scena prezentată era domul lui Sarton. Cadavrul dr.-ului Sarton, nişte oribile rămăşiţe sfărîmate, umplea mijlocul scenei.

Endreby privea cu ochi bulbucaţi.

Baley, spuse, „Ştiu că nu e un ucigaş, comisarul. Nu este nevoie să mi-o spui, Daneel. Dacă aş fi putut ajunge aici mai devreme, aş fi găsit soluţia mai devreme. De fapt, n-am găsit o cale de ieşire decît acum o oră cînd am spus din întîmplare că ai fost curios să afli ce era cu lentilele de contact ale lui Bentley. — Asta era, comisare. Mi-am dat seama că miopia ta şi ochelarii tăi erau cheia. Ei nu cunosc miopia în Lumile lor Exterioare, presupun, altfel ar fi ajuns la rezolvarea cauzelor lui aproape imediat. Comisare, cînd ţi-ai spart ochelarii?"

Comisarul spuse, „Cum adică?"

Baley spuse, „Cînd am vorbit prima dată despre cazul acesta, mi-ai spus că-ţi spărsesei ochelarii în Orasul Spaţiat. Am presupus că i-ai spart din cauza agitaţiei din momentul aflării ştirii crimei dar tu n-ai spus-o niciodată, şi nu aveam nici un motiv să fac această presupunere. Fără îndoială că, dacă intrai în Orasul Spatiat cu gîndul de a ucide, erai destul de agitat pentru a-i sparge înainte de a ucide. Nu-i aşa, şi nu aşa, de fapt, s-a şi întîmplat?"

R. Daneel spuse, „Nu văd ce urmăreşti, partenere Elijah."

Baley îşi zise: Mai sînt partenerul Elijah pentru încă zece minute! Vorbeşte repede! Şi gîndeşte repede!

În timp ce vorbea, manipula imaginea domului lui Sarton. Neîndemînatic, o întindea, unghiile sale fiind nesigure în tensiunea care-l copleşise. Încet, cu smucituri, cadavrul se lungea, se lăţea se apropia. Baley aproape că simţea duhoarea cărnii arse. Capul, umerii, un braţ, zăceau nefiresc, legate de şold şi picioarele prin nişte rămăşiţe înnegrite de coloană, din care ieşea cîte o coastă carbonizată.

Baley aruncă o privire furişă spre comisar. Enderly închisese ochii. Parcă-i era rău. Şi lui Baley îi era rău dar trebuia să se uite. Încet, dădu ocol imaginii tridimensionale cu ajutorul comenzilor transmiţătorului, rotind-o, aducînd mai aproape suprafaţa dimprejurul cadavrului în cvadraţi succesivi. Unghiile îi alunecară şi imaginea podelei se năpusti spre el, podeaua şi cadavrul forbind o masă confuză, depăşind puterea de redare a transmiţătorului. O reduse şi lăsă cadavrul să alunece într-o parte.

Vorbea mereu. Nu se putea opri pînă nu găsea ceea ce căuta. Că de nu, toată vorbăria lui ar fi fost inutilă. Mai rău decît inutilă. Inima-i bubuia, la fel şi capul.

Spuse, „Comisarul nu putea comite intenţionat o crimă. Adevărat! Intenţionat. Dar oricine poate ucide din greşeală. Comisarul nu a intrat în oraşul Spaţiat pentru a-l ucide pe dr. Sarton. A intrat să te ucidă pe tine. Daneel pe tine! E ceva în cerebroanaliza lui care să-ţi spună că el este incapabil de a distruge o maşină? Asta nu-i omor, ci pur şi simplu sabotaj.

„El este un Medievalist, unul convins. A lucrat cu dr. Sarton şi ştia scopul căruia-i erai destinat, Daneel. Se temea că acel scop ar putea fi atins că Pămîntenii ar putea fi îndepărtaţi de Pămînt. Aşa că s-a hotărît să te distrugă, Daneel. Erai singurul de acest tip construit pînă în acel moment şi avea motive să creadă că, demonstrînd extinderea şi hotărîrea Medievalismului pe Pămînt, i-ar descuraja pe Spaţiaţi. Ştia, deasemenea, cît de puternică era opinia publică în Luminile Exterioare în favoarea încheierii proiectului oraşului Spaţiat. Dr. Sarton trebuie să fi discutat cu el despre toate astea. Asta, s-a gîndit el, ar fi o ultimă lovitură în direcţia cea bună.

„Nu spun nici că gîndul de a te ucide pe tine, Daneel, îi cădea bine. L-ar fi pus pe R. Sammy s-o facă, îmi închipui, dacă n-ai fi arătat atît de uman; un robot primitiv, ca R. Sammy nu şi-ar fi dat seama de diferenţă, n-ar fi înţeles-o. Prima lege l-ar fi oprit. Sau ar fi găsit alt om s-o facă, dacă el, comisarul, n-ar fi fost singura persoană care avea acces liber în oraşul Spaţiat în orice moment.

„Am să reconstruiesc ceea ce a fost planul comisarului. Presupun, recunosc, dar cred că sînt pe-aproape. A stabilit întîlnirea cu dr. Sarton, dar intenţionat a venit mai devreme, în zori, de fapt. Dr. Sarton dormea, îmi închipui, dar tu, Daneel, erai treaz. Şi cred, că veni vorba, că locuiai cu dr. Sarton."

Robotul aprobă, „Ai perfectă dreptate, partenere Elijah."

Baley spuse, „Să continui aşadar. Tu ai fi venit la uşa domului, Daneel, ai fi fost atins în piept sau în cap cu un foc de blaster şi erai gata. Comisarul ar fi plecat repede, pe străzile pustii ale oraşului Spaţiat încă adormit, acolo unde l-ar fi aşteptat R. Sammy. I-ar fi dat înapoi blasterul şi apoi ar fi mers agale spre domul dr.-ului Sarton. Şi dacă ar fi fost necesar, ar fi descoperit el însuşi cadravul,deşi ar fi fost de preferat să-l descopere altcineva. Întrebat de ce-a sosit aşa devreme, ar fi spus, presupun, că venise să-i spună dr.-ului Sarton de zvonurile despre un atac Medievalist împotriva oraşului Spaţiat, l-ar fi grăbit să ia măsuri pentru a evita un conflict deschis între Spaţiaţi şi Pămînteni. Robotul mort i-ar fi confirmat spusele.

„Dacă ar fi trebuit să justifici intervalul lung de timp de la intrarea ta în oraşul Spaţiat, comisare, pînă la sosirea ta la domul dr.-ului Sarton, ai fi putut spune — la să vedem — că ai văzut pe cineva furişîndu-se pe străzi, îndreptîndu-se spre ţinutul liber. Că l-ai urmărit un timp. Chestia asta i-ar fi şi angajat pe o pistă falsă. Iar în ceea ce-l priveşte pe R. Sammy, nimeni nu l-ar fi băgat în seamă. Un robot printre fermele cultivatoare dinafara Oraşului ar fi fost doar un robot printre atîţia alţii."

„Cît de aproape sînt, comisare?"

Enderby se crispă, „Eu nu l-am..."

„Nu", spuse Baley, „nu l-ai ucis pe Daneel! Este aici, şi tot timpul cît a fost în Oraş nu ai fost în stare să-l priveşti în ochi sau să-i spui pe nume. Priveşte-l acum, comisare."

Enderby nu putea. Îşi acoperi faţa cu mîinile tremurătoare.

Şi mîinile lui Baley tremurau şi fură cît pe-aci să scape transmiţătorul. Găsise.

Imaginea era acum centrată pe uşa principala a domului dr.-ului Sarton. Uşa era deschisă; fusese trasă în lăcaşul din perete de-alungul şinei de metal strălucitor. Jos înăuntru. Acolo! Acolo!

Scînteia era clară.

„Să-ţi spun eu ce s-a întîmplat" spuse Baley. „Erai la dom cînd ţi-au căzut ochelarii. Trebuie să fi fost nervos şi eu te-am văzut cînd eşti nervos. Îi scoţi; îi ştergi. Aşa ai făcut. Dar mîinile-ţi tremurau şi i-ai scăpat; poate că ai călcat pe ei. Oricum erau sparţi, şi chiar atunci uşa s-a deschis şi cineva care arăta, ca Daneel ţi-a apărut în faţă.

„Ai tras în el, ai strîns în grabă ce mai rămăsese din ochelar şi ai fugit. Ei au găsit cadavrul, nu tu, şi cînd au dat de tine şi ţi-au spus, ai aflat că nu era Daneel, ci matinalul dr. Sarton, pe care-l omorîsei. Dr. Sarton l-a proiectat pe Daneel după chipul său, spre marele lui ghinion, iar fără ochelari, în acel moment de tensiune, nu puteai să-i deosebeşti.

„Şi dacă vrei proba tangibilă, e acolo" Imaginea domului lui Sarton vibra şi Baley puse cu grijă transmiţătorul pe masă, cu mîna strînsă pe el.

Faţa comisarului Enderby era schimonosită de groază şi a lui Baley de încordare. R. Daneel părea indiferent.

Degetul lui Baley arăta ceva. „Sclipirea aceea din şanţul şinei de la uşă. Ce era, Daneel?"

„Două cioburi mici de sticlă," spuse robotul inexpresiv. „Nu însemnau nimic pentru noi."

„Acum vor însemna. Sînt fragmente de lentilă concavă. Măsoară proprietăţile optice şi compară-le cu cele pe care le poartă Enderby acuma. „Nu-i sfărîma, comisare!"

Îl îmbrînci pe comisar şi-i smulse ochelarii din mînă. Îi întinse lui R. Daneel, gîfîind, „asta-i o dovadă suficientă, cred, a sosirii lui la dom mai devreme decît s-a crezut."

R. Daneel spuse, „Sînt perfect convins. Acum îmi dau seama cum am fost complet derutat de cerebroanaliza comisarului. Te felicit, partenere Elijah."

Ceasul lui Baley arăta 24:00. Începea o nouă zi.

Încet, capul comisarului căzu pe braţe. Vorbele sale erau gemete înfundate. „A fost o greşeală. O greşeală. Niciodată n-am vrut să-l ucid."

Pe neaşteptate, alunecă de pe scaun şi se prăbuşi ghemuit pe podea.

R. Daneel sări la el, spunînd, „L-ai rănit Elijah. Aceasta este foarte rău."

„Nu-i mort, aşa-i?"

„Nu. Inconştient."

„O să-şi revină. A fost prea mult pentru el, presupun. Trebuia s-o fac, Daneel trebuia. Nu aveam nici o probă care să reziste la proces, numai deducţii. Trebuia să-l hărţuiesc pînă-şi dădea drumul. Şi-a dat, Daneel. L-ai auzit mărturisind, nu?"

„Da."

„Aşa, deci. Ţi-am promis că va fi pentru binele proiectului oraşului Spaţiat, aşa că... Ulte că-şi revine."

Comisarul gemu. Pleoapele îi tremurară şi se deschiseră. Se uită mut la cei doi.

Baley întrebă, „Comisare, mă auzi?"

Comisarul încuviinţă apatic.

„E-n ordine, atunci. Acuma, Spaţiaţii au gînduri mai mari decît condamnarea ta. Dacă vei colabora cu ei..."

„Ce? Ce?" o luminiţă de speranţă licări în ochii comisarului.

„Trebuie să fi mare în organizaţia Medievalistă din New York, poate chiar la nivel planetar. Manevrează-i în direcţia colonizării spaţiului. Vezi care ar trebui să fie esenţa acestei propagande, aşa-i? Ne întoarcem la pămînt, în ordine... dar pe alte planete."

„Nu înţeleg," mormăi comisarul.

„Asta urmăresc Spaţiaţii. Şi Doamne, asta urmăresc şi eu acuma, de cînd am avut o mică discuţie cu dr. Fastolfe. Asta vor ei, mai mult decît orice. Îşi riscă viaţa în permanenţă venind pe Pămînt şi stînd aici cu această dorinţă. Dacă moartea dr.-ului Sarton va face posibilă alinierea Medievalismului pentru reînceperea colonizării Galactice, vor considera probabil că a meritat

acest sacrificiu. Acum înțelegi ?"

R. Daneel spuse, „Elijah are prefectă dreptate. Ajută-ne, comisare, și noi vom uita tot ce a fost. Vorbesc în numele dr.-ului Fastolfe și al oamenilor noștri în general. Desigur, dacă ai fi de acord să ne ajuți, ca mai tîrziu să ne trădezi, noi vom avea mereu în vedere vinovăția ta. Sper să ai înțeles și aceasta. Mă doare să ți-o reamintesc."

„Nu voi fi condamnat ?" întrebă comisarul.

„Dacă ne ajuți."

Ochii i se umplură de lacrimi. „Vă ajut. A fost un accident. Explică-le. Un accident. Am făcut ce-am crezut că-i bine."

Baley spuse, „Dacă ne ajuți, vei face ce-i bine. Colonizarea spațiului este singura soluție salvatoare a Pămîntului. Îți vei da seama dacă te vei gîndi la ea fără prejudecăți. Și dacă tu crezi că nu poți, stai puțin de vorbă cu dr. Fastolfe. Și acuma, poți începe să ne ajuți, anulînd chestia aia cu R. Sammy. Zi-i acident sau altceva. Termină cu ea !"

Baley se ridică în picioare. „Și ține minte nu sînt singurul care știe adevărul, comisare. A încerca să scapi de mine înseamnă a te distruge pe tine. Orașul Spațiat știe. Ai priceput, nu ?"

R. Daneel spuse, „Nu este necesar să spui mai mult, Elijah. El este sincer și ne va ajuta. Acest lucru reiese foarte clar din cerebroanaliza sa."

„E-n ordine. Atunci, mă duc acasă. Vreau s-o văd pe Jessie și pe Bentley și să relau o existență normală. Și vreau să dorm. — Daneel, tu vei rămîne pe Pămînt după plecarea Spațiaților ?"

R. Daneel spuse, „Nu am fost informat. De ce întrebi ?"

Baley își mușcă buza, apoi spuse, „N-am crezut c-am s-o spun unuia ca tine, Daneel, dar am încredere în tine. Chiar... te admir. Sînt prea bătrîn să mai pot pleca de pe Pămînt, dar cînd școlile de emigranți vor fi înființate, mă gîndesc la Bentley. Dacă într-o zi, poate, Bentley și cu tine, împreună..."

„Poate." Fața lui R. Daneel nu exprima nimic.

Robotul se întoarse spre Julius Enderby care-i urmărea cu o figură ofilită ce abia prindea viață.

Robotul spuse, „Am încercat, prietene Julius, să înțeleg anumite remarci pe care Elijah mi le-a făcut mai devreme. Poate că am început să înțeleg, pentru că îmi pare deodată că distrugerea a ceea ce voi oamenii numiți rău, este mai puțin dreaptă și dezirabilă decît convertirea acestui rău în ceea ce voi numiți bine."

Ezită, apoi, aproape ca și cum ar fi fost surprins de propriile-i vorbe, spuse, „Du-te, dar nu mai păcătui !"

Baley, zîmbind în sfîrșit, îl prinse pe R. Daneel de cot și așa părăsiră încăperea, braț la braț.

Sfîrșit

MARIAN MIRESCU

ISAAC ASIMOV

Cel mai prolific autor, „părintele" legilor roboticii, Asimov este un fel Victor Hugo al SF-ului : a început prin a fi copilul teribil, devenind în prezent patriarhul acestui gen literar. Numele său se află printre fruntașii genului încă din 1940, anul apariției în Astounding **a povestirii sale** Nightfall.

Iată o succintă biografie a celui pe care americanii îl numesc „The good doctor" : S-a născut la Smolensk în anul 1920 ; familia sa a emigrat în S.U.A. în 1923. Citea literatură SF de la 10 ani. După terminarea studiilor medii, la 16 ani, cade la examenul de admitere al Facultății de medicină, văzîndu-și astfel spulberat visul său din tinerețe — cel de a deveni medic. Studiază apoi chimia la Universitatea Columbia, timp din care datează primele sale încercări SF. Muncește mult, reușind să obțină toate cele trei titluri științifice pe care le acordă această universitate. Odată încheiate studiile, îl regăsim ținînd prelegeri la aceeași universitate, desfășurînd o activitate științifică deosebită.

În 1939 a fost premiat pentru povestirea Marooned of Vesta **(Izolați din Vesta), apărută în** Amazing.

În timpul celui de-al doilea război mondial a lucrat la Centrul de Cercetări al forțelor aeriene ale marinei americane din Philadelphia ; după război a fost, o perioadă, cadru militar activ, apoi s-a reîntors la studii. În 1949 și-a dat doctoratul în chimie, teza avînd titlul „foarte simplu" : „Cinetica reacției de inactivare a tiroserozei în timpul catalizării oxidării aerobe a catecolului" ! Recunoscut ca o autoritate în biochimie, i se oferă, în acelaș ian, catedra de specialitate la Universitatea Harvard din Boston.

În același timp și-a completat ciclul de povestiri din Astounding, **care va apare mai tîrziu în trilogia** Foundation **(Fundația — 1951),** Foundation and Empire **(Fundația și Imperiul — 1952) și** Second Foundation **(A doua Fundație — 1953). Această serie va fi de acum înainte un punct de referință în literatura SF mondială ; în anul 1966 a luat premiul Hugo pentru cea mai bună serie apărută. De atunci ciclul a devenit pentalogie prin alăturarea volumelor** Foundation's Edge **(Marginea Fundației — 1982) și** Foundation and Earth **(Fundația și Pămîntul — 1986), și numai Asimov știe dacă lista se va opri aici...**

A fost oaspete de onoare la Convenția Mondială de literatură SF numărul XIII din anul 1955.

Spre deosebire de ciclul de mai sus, în Pebble in the Sky **(O piatră pe cer — 1950),** The Stars Like Dust **(Stelele ca pulberea — 1951) și** Currents of Space **(Curenții spațiului — 1952) descrie lupta individului cu spațiul. Lucrările au fost strînse apoi în ciclul Triangle (1961). Se reîntoarce pe Pămînt cu** The Caves of Steel **(Cavernele de oțel — 1954) în care combină povestea unei crime cercetată de un robot umanoid, cu elemente anti-utopice despre explozia demografică. Cam aceleași elemente sînt folosite și în** The Naked Sun **(Soarele gol — 1957), în care dezleagă misterele unei colonii pămîntene.**

Deși avea prezis un viitor strălucit în activitatea științifică, spre surprinderea generală, în 1958, părăsește universitatea pentru a se consacra în întregime literaturii.

În 1963 Asimov primește un alt premiu Hugo pentru contribuții deosebite în SF, printre care se află, bineînțeles, povestirile sale cu roboți. În colaborare cu John W. Campbell elaborează legile roboticii, acceptate ulterior de toți scriitorii SF. În principal, ele cer roboților să-i protejeze pe oameni — un cod etic al comportării roboților. Povestirile cu roboți au fost inmănunchiate în volumele I. Robot **(Eu, robotul — 1950),** The Rest of Robots **(Restul roboților — 1964) și** The Robots of Dawn **(Roboții zorilor — 1983).**

A scris și o memorabilă dramă temporală intitulată The End of Eternity **(Sfîrșitul Eternității — 1955), în care o elită temporală dirijează progresele umanității, slăbindu-i în același timp puterea de manifestare a propriei voințe.**

A cucerit al treilea premiu Hugo și un premiu Nebula pentru The Gods Themselves **(Zeii ei înșiși — 1972) care relatează o posibilă catastrofă ce ar rezulta din schimburile energetice dintre Pămînt și o lume paralelă.**

Deși nu e o idee originală, Fantastic Voyage **(Călătorie fantastică — 1966) a constituit punctul de plecare în elaborarea unui film de succes. Tema tratează aventurile unei echipe chirurgicale prin sistemul sanguin, la bordul unui submarin miniaturizat, care realizează prima operație chirurgicală din interior.**

Sub pseudonimul Paul French a scris o serie de romane SF „adolescentine", adică dedicate în mod special adolescenților. Se remarcă printre ele seria Lucky Starr **din care citäm** Lucky Starr : Space Ranger **(Paznicul spațiului — 1952),** The pirates Of The Asteroids **(Pirații de pe asteroizi — 1953),** Lucky Starr and The Oceans of Venus **(Lucky Starr și oceanul de pe Venus — 1954),** Lucky Starr and the Moons of Jupiter **(Lucky Starr și Lunile lui Jupiter — 1957.**

Întrebat odată de ce a ales genul SF ca mod de exprimare literară, Asimov a răspuns : „Probabil că a iubi literatura SF înseamnă a ne îngriji, într-un fel sau altul, de viitorul omenirii ; într-o anumită măsură asta înseamnă chiar a-i iubi pe oameni și a le dori fericire în acele timpuri îndepărtate cînd noi înșine de mult vom fi sfîrșit drumul."

Din 1977 conduce o revistă SF căreia i-a dat numele său : Isaac Asimov's Science Fiction Magazine, **concurentă serioasă a clasicelor reviste de profil** Analog **sau** The Magazine of Fantasy and Science-Fiction.

Asimov abordează și alte genuri precum literatura polițistă sau cărți cu nume „ciudate" : The Asimov Guide of Shakespeare **sau** The Asimov Guide to the Holy Bible !

În ultimii ani, Asimov a publicat o impresionantă listă de lucrări de popularizare a științei, care-i depășește cu mult numărul de creații SF. Atît lucrările de știință popularizată cît și povestirile sale scurte au un succes deosebit datorită stilului cald, uman, și a deselor momente umoristice din ele.

Dintre volumele de proză scurtă :

— The Martian Way and Other Stories **(Calea marțiană și alte povestiri — 1955)**

— Earth Is Room Enough **(Pămîntul e o încăpere suficientă — 1957)**

— Nine Tomorrows **(Nouă viitoruri — 1959)**

— Nightfall and Other Stories **(Căderea nopții și alte povestiri — 1969**

— The Early Asimov **(Tînărul Asimov — 1972)**

— Buy Jupiter and Other Stories **(Ia Jupiter și alte povestiri — 1957)**

Antologii :

— The Hugo Winners **(Cîștigătorii premiului Hugo — 1962)**

— Fifty Short Science Fiction Tales **(50 de povestiri SF scurte — 1963)**

— Tomorrow's Children **(Copilul zilei de mîine — 1966) — compilație de SF și fantastic centrată în jurul copiilor și al tinerilor.**

— Nebula Award, **vol. 8 (Premiul Nebula — 1973)**

Studii despre Asimov :

— Asimov Analysed **(Asimov analizat — 1972) de Neil Gobe**

— The Science Fiction of Isaac Asimov **(1974) de Joseph F. Patrouch Jr.**

— Isaac Asimov **(1977) de J. D. Olander și M. H. Greenberg.**

V.P.

UNIVERSUL FUNDAȚIEI ASIMOVIENE

(bibliografie)

Bibliografia lui Isaac Asimov cuprinde aproape 300 de volume, din care majoritatea sînt de știință popularizată. Lăsîndu-le deoparte pe acestea, precum și pe cele pur polițiste (din ciclul **Black Widowers**), creația propriu-zis SF a scriitorului ar putea fi încadrată în trei cicluri distincte: călătoriile și aventurile space ranger-ului Lucky Starr pe planetele sistemului solar; întîmplările lui Norby, scris în colaborare cu Janet Asimov și, între ele, de departe cel mai lung dar și cel mai interesant, ciclul roboți-fundației.

Universul fundației asimoviene (din care face parte și prezentul roman) acoperă o perioadă de 20—25 000 de ani și ar putea fi descris — pe scurt — astfel :

(1) În anul 1982 a luat ființă Societatea „Roboții Americani" și, în același an, s-a născut Susan Calvin, viitoare specialistă în psihologia roboților, acești doi factori concurînd la dezvoltarea în progresie geometrică a industriei roboților. Cînd a fost descoperit și Saltul în hiperspațiu, omenirea era pregătită pentru colonizarea Cosmosului. Au fost două valuri de colonizatori. (2) Primul, bazat exclusiv pe folosirea roboților, a întemeiat cele 50 de Lumi Spațiale, începînd cu Aurora și terminînd cu Solaria. Spațialii au dezvoltat știința roboticii, creînd androizi întru totul asemănători omului, dar cu puteri considerabil mai mari, deși limitate de cele Trei Legi ale Roboticii. Roboții au constituit forța dar și slăbiciunea Spațialilor astfel încît, după o perioadă firească de dezvoltare, în care ei au ajuns să disprețuiască și chiar să oprime pămîntenii, Lumile Spațiale au decăzut, unele dintre ele dispărînd cu totul. Cele două personaje dominante ale epocii, „culture-hero", sînt pămînteanul Elijah Baley și robotul auririan Daneel Olivaw. Al doilea val de colonizatori a plecat după ce pămîntenii și-au învins teama (creată artificial) de Spațiu și la extremitățile opuse ale Galaxiei. Prima au ieșit din Cavernele lor de Oțel împinși, e adevărat, și de numărul lor în neîncetată creștere dar și de scăderea în proporție și mai mare a resurselor Pămîntului care, din motive nu încă îndeajuns clarificate, devine radioactiv. Pămîntenii, fără roboți de această dată, înființează colonii pe multe din planetele Galaxiei care se pretează la terraformizare. (3) Și apoi, una dintre cele mai dezvoltate foste colonii, Trantor, începe expansiunea ce va conduce la instaurarea Primului Imperiu Galactic. (4) Terra decade încetul cu încetul, astfel încît atunci cînd Imperiul ajunge la apogeul puterii sale, ea își pierde calitatea de leagăn al umanității și, treptat, se afundă în negura uitării, decăzînd și depopulîndu-se cu totul. (5) Dar Imperiul însuși se află în plină decadență și un singur om în toată Galaxia este cu adevărat conștient de aceasta: Hari Seldon, părintele psihoistoriei, o știință care, bazîndu-se pe introducerea în ecuații matematice a comportamentului uman la scara unei societăți, este capabilă să prevadă viitorul acesteia. Cei 12 000 de ani de Imperiu vor fi urmați de 30 000 de ani de haos și dezordine, după care un al Doilea Imperiu Galactic va lua ființă, mai mare și mai puternic. Pentru a evita pe cît posibil haosul și pentru a reduce interregnul la 1 000 de ani, Seldon înființează două Fundații, două colonii de oameni de știință, pe care le va plasa Fundație, axată pe științele fizice, a fost instalată pe planeta Terminus, în văzul întregii lumi. În schimb, existența celei de-a doua, formată din psihoistorici și „mentaliști", oameni capabili să simtă și chiar să influențeze emoțiile omenești, este păstrată în cel mai mare secret. (6) Prima Fundație, confruntîndu-se periodic cu crize cauzate de factorii umani și socio-economici specifici fiecărei epoci, cucerește — prin intermediul unei pseudo-religii atomice și a comerțului științific — aproape întreaga Galaxie, învingînd pe rînd regatele barbare ce o înconjurau, ultimul mare general al Imperiului muribund și chiar pe mutantul Mule care, dispunînd de capacitatea de a modifica spiritul oamenilor, cucerise la un moment dat nu numai o bună parte din Galaxie ci chiar însăși Prima Fundație. Cu această ocazie este relevată existența celei de-a Doua Fundații și Prima Fundație, dominantă din punct de vedere al științelor fizice, refuză să-și conceapă viitorul sub influența secretă a acesteia. (7) Un prim conflict între cele două Fundații este rezolvat prin sacrificarea unei false a Doua Fundații situată pe chiar planeta Terminus. (8) Dar Primii Fundaționiști vor descoperi o sută de ani mai tîrziu că a doua Fundație nu a pierit ci ființează pe fosta planetă-capitală a Imperiului, Trantor, și un al doilea conflict (mult mai puternic decît primul) este rezolvat de terminusianul Golan Trevize, care exprimă de fapt voința unei planete-organism, Gaia, o „conștiință globală" în care fiecare regn, mineral, vegetal, animal, își are locul său bine determinat, și care are propria sa viziune asupra viitorului omenirii: o Galaxie — organism viu, după modelul său. (9) Această planetă pare să fi fost colonizată cu multe mii de ani în urmă de roboți telepați venind de pe Terra, astfel încît leagănul omenirii reintră în actualitate și Golan Trevize, pleacă în căutarea sa. După peripețiile de rigoare, el ajunge pe Lună, Terra fiind radioactivă și deci inaccesibilă, unde îl întîlnește nici mai mult nici mai puțin decît pe robotul... Daneel Olivaw, acum în vîrstă de 20 000 de ani, de la care află (și aflăm) că ar exista și o a Patra Lege a Roboticii, de fapt prima: „Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău umanității sau să îngăduie prin neintervenție să i se întîmple ceva" și deci el a fost cel care a imaginat și a organizat înființarea societății de pe Gaia, în spiritul și în scopul respectării acestei Legi. Astfel, cele două cicluri aparent distincte, al roboților și al fundațiilor, se reunesc, cercul se închide... dar pentru cît timp ? (10) De semnalat și faptul că, la un moment dat, pe planeta Gaia, lui Golan Trevize i se povestește legenda Eternilor, ființe care, prin intermediul Schimbărilor de Realitate, contribuie la o așa-zisă bunăstare a societății omenești de pe Terra de-a lungul a o sută de mii de secole, bunăstare care îi afundă pe pămînteni în căldura mediocrității, îi închide între granițele planetei-mamă. Dar un Etern, influențat, e-adevărat, de o femeie venind din viitorul de dincolo de primele o sută de mii de secole, distruge această organizație „birocratică" și sfîrșitul eternității înseamnă și începutul nemărginirii...

DODO NIȚĂ

Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Scinteii", comanda 97827/1989 ● Fascicolele 1 şi 2 se vînd împreună ● 14 lei.